

Sarusi Mihály

Kopóirat

Regény a XX. századból

„A regényben szereplő valamennyi szereplő
– minden jel szerint –
csak a „Kurtucz Mihály” és „Sarusi Mihály” fedőnevű,
két néven írogató személy képzeletében létezik. FŐHADNAGY.
(Nem biztos, ellenőrizni! ŐRNAGY.)
(Befognátok végre a pofázmányotokat? ALEZREDES.)
(Megáll az ész... EZREDES)
(Hogy oda ne rohanjak; KURTA DE GYORGYE)”
A szerző gyűjtése

TÖRTÉNIK (KILSŐ- ÉS BELSŐ-, FŐKÉNT KÖZÉP-) ZARÁND VÁRMEGYÉBEN

Játszó személyek

„Ábrahám”, alias Záray Zsolt (~~azaz XY~~)

(~~azaz XY~~)

Bandi l. Németh

„Baráth Mihály”, alias Kocsis György/Gyur(h)i, alkalmasint Dézsa bácsi (~~vagyis KZ~~)

„Béla” l. „Vári”

Csavarga l. Varga

Dézsa bácsi, l. Kocsis György

(~~eredetileg BK~~)

György l. Kocsis

Gyur(h)i l. Kocsis Gy.

Hanyi (Istók) l. Varga

Kocsis György l. „Baráth M.”

„Makarenkó”, alis Zoltán Zsigmond/Zsiga (~~eredetileg BK~~)

Mátyás l. Varga

Matyi l. Varga M.

„Mihály” l. „Baráth”

Németh András l. „Vári”

(~~vagyis KZ~~)

(~~valójában AÉ~~)

Varga Mátyás, néha Csavarga, amúgy még Hanyi Istók

„Vári (Béla)”, alias Németh András (~~valójában AÉ~~)

Záray Zsolt l. „Ábrahám”

Zoltán Zsigmond l. „Makarenkó”

Zsiga l. Zoltán Zs.

Zsolt l. Záray

és több más velünk, mással, magával, miegymással játszó személy,
kikkel játszódtak, játszanak, úgyszólván játszani fognak
szomorújátékunkban

másrészt

HADNAGY

FŐHADNAGY

SZÁZADOS

ŐRNAGY

ALEZREDES

EZREDES

a S z e r vtől

kik minket – igaz, parancsra – nyuvasztottak

valamint

a NEVETLEN fődőnevű mesemondó (a regébe bele-beleszóló névtelen) szömély.

Á/1.

Matyi Kopórege címmel akart regényt írni a barátjáról. Tán ő tud a legtöbbet róla, Bandiról, aki állítólag áruló lett. Mielőtt kiderült volna, hogy maga is jelentett Matyiról, a barátjáról.

Hogy tudhatta meg? Persze, a cimborák. Azt mondta, nincs olyan Isten, hogy kikérje magáról az állambiztonsági iratokat.

Beszerezte más. (Sajnos erről a szóról is az jut eszébe: „beszervezte” őt, „valaki”.) Az illető mindenkinek erről beszél, hogyne jutna el hozzá a híre. Hogy őrá fenekedjenek a legjobban.

Onnan tudta meg, hogy rájöttek, ki volt a „Vári Béla” nevű ügynök: attól fogva vagy nem köszöntek neki a régi barátok, vagy negédesen mosolyogtak rá, „Te is, ’Béla’? Akarom mondani Bandi...” Vagy csak egyszerűen süt a gyűlölet a szemükből.

A temetésen csak nem fognak rátámadni.

Meg kellett volna nekik magyarázni. Legalább Matyinak.

Azt mondta, nem kéri ki a saját iratait, nem kíváncsi arra, hogy miket irkáltak róla a legjobb barátai. Ha nem is a barátai, de a barátja! Mert a többi csak ismerős volt. De ő, Bandi Matyinak valóban a legjobb haverja lehetett.

- Ő is?

Hogy hihette volna.

Arra kérte Köcsögöt, hagyja békén, többet a nevét se ejtse ki Bandinak. Ennyi! Meghallgatta az értekezést a róla szerkesztett besúgói és ávós tiszt beszámolókról, elraktározott belőle annyit, amennyire szüksége van ahhoz, hogy megértse, mi nem esett meg vele. A többi maszlag! Süket duma.

Ha írni akar erről, anélkül is tud.

Nem a részletek érdeklík, a lényeg.

Épp arról maradt le.

Szegény Köcsög! Amikor hetedikben elnevezték, még nem tudhatták, mivé nem fajul ez a szó. Név. Ráragadt, hogy mára teljesen lekopjon; még régi osztálytársai is csak óvatosan merik szóba hozni. „Köcsög”... Pedig rendes fickó – összegzi Bandi (néhai „Vári Béla” fn. tmb. Közép-Zaránd vármegyéből).

A pap nagyon szépen beszél. Jó barátok voltak. Még abból az időből, amikor egy pártlapnál dolgozó újságírónak tilos volt templomba járnia. Tilosnak nem tilos, de lehetetlen. Mert másnap kívül találta volna magát.

Meg is kapta! Ez volt az egyik kirúgása. Az első? Mondhatjuk. Az első jelentősebb. Matyinak azért kellett a lapjától távoznia, mert vitába keveredett a párttitkárával. Nem a rovatvezetővel, mert az - ha kenyérré nem lehetett is kenni - afféle naiv bolsevik volt, aki valóban elhitte, amit mondtak neki. Lenint a világ legjobb emberének tartotta - ha marad akárcsak valamennyire is anyja Krisztus-hiténél, nem tér át száz százalékban Leninre, Szent Vlagyimir Iljics Uljanovnak képzelhette volna -, szinte istenítette. Mondhattad neki a nyolcvanas évek legvégén, amikor már megbátorodtak az emberek, hogy Lenin micsoda gyilkos szemét alak volt, neked ment.

- Lenin?! Nem hiszem.

Hogy hihette volna. Akkor az egész hite porba omlík.

„Porból lettünk, porrá leszünk” – épp erre tért rá az egyik búcsúztató. Tán az írószövetségtől, vagy a tartományi írószakszervezettől, művészeti alapítványtól Budáról, valahonnan erről, a társadalom e magasabb tartományából. A művészvilág, művésztársai nevében szól - a sír előtt a halottasházi ravatalnál.

Előbb ez, aztán az. Nagyon sajnáljuk. Kár érte. Mit szenvedett! Még többet harcolt. Egy szabad Magyarországért. A tollával. Éles szavával. Mert nem csak megírta, amit gondolt,

kimondta hangos szóval! Ez lett a veszte. Akkor, a nyolcvanas majd a kilencvenes években. Hogy 1990 után is észrevétlen maradt. Azok, akiket a harcával fölemelt, akiket hatalomhoz juttatott, úgy tettek, mintha mi sem történt volna! Mintha nem neki köszönhetnék... A hozzá hasonlóknak. A tisztségüket. Hogy az egyik polgármester, a másik országgyűlési – a harmadik tartományi - képviselő, intézményvezető, pénzosztó díjgyámja valamelyik jó zsíros központi (vagy helyi) alapítványnak... Jut is, marad is alapon. Matyinak nem jutott. Majdhogynem éhen halt. Abban a rendszerben, amelynek az egyik előharcosa volt.

„Élharcosa”! Rajta kívül hol volt itt egy szem ellenzéki? Mondjuk 1975-ben... Mert ő már akkor az volt. Akkor, amikor még ő, a rövidesen „Vári Bélá”-vá tett Németh Bandi is csak fű alatt merte bírálni a komcsikat. Korábban, igaz - életében először részegen, először és utoljára, mert többé véletlen sem nyúlt pohár után – elküldte az oroszokat a szibériai anyukájukba. Az ürügy persze a zászlóégetés volt, amihez sok köze nem volt. Gimnazistaként véletlen épp azokkal szórakozott, akik részegségükben cigi helyett vörös lobogóra gyűjtöttek.

Meg is kapta a jutalmát! Fél év! Ennyire ítélték. Ezt elfelejtik a most olyan bátor demokraták? Akik a legszívesebben még most is leköpnék. Itt, legjobb barátja sírjánál.

Ugorjon bele? Kaparja ki a sírból?

Miért nem mondta el neki.

Az első pillanatban. Attól fogva, hogy.

Mi mást tehetett? És tett-e bármi rosszat bárkinek? Ha valaki ezt rábizonyítja, azt mondja, jó, igazatok van. De így.

Aki akkor följelentette őket, a zászlótaposókat, már elpatkolt. Ijedtében? Nem. Ő tudta, miféle az ilyen patkány.

1966-ban a bíróságon ő volt a koronatanú, az a takony könyvtáros. A sarki csapszékben – a zászlóégetést követően - ő dűtötte belé a legjobban az italt, aztán kámfort játszott. Meghallotta, amire kíváncsi volt, és már kereket is oldott. Haza más támogatta. Legközelebb a bíróságon látta. Szabadkozott, nagyon sajnálja, de ha egyszer ezt mondta!

A második gyerekükkel akkor volt várandós az asszonykája, amikor – 1979-ben - rászálltak, hogy beszervezzék. Bekényszerítették!

Édes cimborá, Matyi! Ha egy kicsit életrevalóbb lettél volna, Kossuth-díjas vagy. De benyalni, lihegve a sztárokat követni, pártemberré válni, álirodalmat mímelni... nem voltál képes. Írni, azt tudtál! Csak ami szent igaz. Szeretni!

Ha fáj valami, ez.

Mert szerette. Őt. Matyi, akit most temetünk, őt, akit egykor ráállítottak.

Hogy nem árulta el?! Nem mert ezzel elé állni.

Hátha. Ha nem derül ki, nem szedi valaki elő, nem akadnak rá a levéltárban, ki tudja meg? Soha senki ember fia. Talán az ő iratait is megsemmisítették. A jelentéseit. Amelyeket egy darabig maga körmölt. Aztán gépelt. A végén csak szóban. Hogy legvégül.

- Nem én mondtam be nekik az unalmast?!

Szép temetés. Matyi feleségének a szemében véletlen sincs könny. Volt ideje kisírnia magát. Odamenjen-e a végén, átölelje-e, merje-e arcon csókolni? Megszorítani a kezét, megsimogatni a vállát? Ahogy régi barátokhoz illik. Méltó. Kellene. Nem lehet.

A két lánya? Milyen jót hancúroztak valamikor az ő fiaival! Még, nevetve, az is szóba került köztük, hogy idővel összeboronálják őket. Szeretheti-e a szeretett barát szeretni való leánykáját?

A fiait el sem merte hozni. Jönni akartak, de valahogy lerázta őket. Az asszony meg szerencsére dolgozik. Egyedül akar szembenézni ezzel a néppel. Azzal a tömeggel, amely kijött Mátyás koporsójához, Mátyást elkísérni utolsó útján.

Hogy nézzen a szemükbe? Az asszony szemében észrevett valamit. Nem közelít. A lányokat tán nem avatták be... Ki tudja, Matyi elég szabad szájú. Ami a szívéen, hamar a

száján. Kivágja, aztán lapoz, már el is raktározta agytekervényei mélyén. Hogy bármikor előkapja.

Ajaj, ettől félt.

Az ott: szintén osztálytárs. Róla is kénytelen volt egyszer írni. Neki sem eshetett bántódása.

Hogy Matyi Közép-Zaránd első ellenzéki szervezetének a főszervezője volt, neki köszönheti. Nem is annyira ő, neki semmi haszna nem lett belőle, de azok, akik most itt osztják az észet. Az észet és a hatalmat. Hivatalt.

Matyi úgy élte meg az új rendszert, hogy egy fia szerkesztői állást nem nyert azoktól, akik neki köszönhetik a széküket. Azt a helyet, ahol ilyesmiről döntenek. Tovább kínlódott. Akkor már ő sem segíthetett. Mert ahol lehetett, tett érte. Legalább annyival, hogy például amikor Matyi meghirdette új könyvének a kiadását, az előfizetői listán húsz példányt rendelt – ha nem is „Vári Béla” fedőnéven, azon már amúgy sem futott, addigra (hála legyen a jó Istennek!) rég kiebrudalták az ávós fiúk a hálózatukból - valami kamu néven. Harminchatan rendelték meg. Rajta kívül a nagycsaládból páran, egy-két volt játszótárs, senki más. Pedig épp az előtt nyerte el Nagy-Zaránd Írói Díját. Három vármegye, Belső-, Közép- és Kilső-Zaránd legjobbja szokta ezt elnyerni. Matyi megkapta. A kézszorítást mellé. A könyveit szinte stencil minőségben tudta kierőszakolni. Segített Bandi akkor is, amikor már együtt szervezték a Zarándi Nemzeti Kört.

Pedig rámenős volt. Kérlelhetetlenül harcos. Amikor másról, másvalaki érdeksérelméről volt szó.

- Tehetetlen vagy – kapta meg nem egyszer az asszonyától.

Kati, Kati.

Hogy lehetett volna más, ha a maga érdekében kellett volna lépnie. Azt mondta, vagy kellek, vagy nem.

Nem kellett.

Most mennyien! Vannak vagy négyszázan.

Ha a fele megveszi a könyvét...

Temetni könnyű! Élni hagyni.

Van, aki tud, van, aki ugatja – ez volt az egyik kedvenc mondása. Hiába tudott. Mindenkinél többet.

Máskor így fordította: Az egyik érti, a másik ugatja! Írásainak a bírálóira mondta.

Az ott, szerintem, a Szolgálat embere volt.

Szerv. Milyen szépen nevezték ők maguk magukat.

Nem mutattak be bennünket egymásnak! Egymás elől is rejtegettek! Nehogy már kiadjuk a másikat. Véletlen leleplezzük.

Egymást is ellenőriztették velük. Persze nem mondták meg, hogy az illető „nekünk” – nekik – dolgozik, de az ember, ha odafigyelt, érthetett a szóból. Azt a ganajtúró könyvtárost könnyű volt leleplezni. Szerinte a Szolgálat, ha akarta volna, tudta volna, hogy Kocsis Gyuri, vagy ahogy városukban is hívják, Dézsa bácsi rég lelepleződött, hogy az emberek egy szavát sem hiszik el, csak a nagyon butát ugraszthatta be. Na, jó, a butácskát, mint amilyen az a kis gyermek-könyvtáros volt, akit miatta rúgtak ki a Bibliájáért. Mert a vallás terjesztését kenték rá, amit azzal bizonyítottak, hogy a házkutatáson pontosan ott találtak rá a Szentíráásra, meg még egy-két egyházi kiadványra, énekeskönyvre, ahol a lakás alaprajzában a téglá megjelölte. A fő baj az volt vele, hogy nem tagadta, hisz Istenben.

Egy kommunista hogy tehetne ilyet! Mert olybá vették, ha az ember az ő országukban él, az ő hitüket kell kövesse.

Az ő országuk... Sosem volt, sosem lesz.

Mi meg.

Jól megforgatták az embert! Ha nem vigyázott.

Ő vigyázott volna, ha akkor, egyszer, nem néz a pohár fenekére.

Csak hát: gyerekfejjel...

Soha el nem szólt volna magát! A népművelőkre ez a sors várt abban a világban: vagy elfogadta a szabályokat, vagy odébbállt. Más választás nem volt. Ellenállni lehetetlen. Ellentmondani? Másnap az utcán találod magad.

Utcán, utcán, Matyival ezt tették. Matyi vállalta. Ha jól tudom legalább kétszer. Igen, kétszer. Mindkétszer nagyon a padlóra került. Még hogy ő. De a családja! Padlóra került? A napi betevő biztosítása gondot okozott.

Akkoriban barátkoztak össze. Egyik segítette a másikat. Ez esetben, ebben a pillanatban Bandi Matyit. Andrászt Mátyás.

Kár, hogy fölfigyelt rájuk – már megint – a Szolgálat.

Ő inkább Hálónak, Hálózatnak mondaná. Nevezné. Hálózat, amely kiveti a hálóját... miránk. Az egész világra!

Hogy lehetne elfelejteni? Hogy amikor az ember bajban van, valaki melléáll. Alig ismerik egymást, de segít.

Azután összejártak. Évekig jóban, rosszban.

Pedig akkor már jelentéseket kellett írogatnia.

Sima népművelőként, majd művelődési ház-igazgatóként is akad hivatalos lekörmölni valója, de ezek elkapták. Elcsípték. Megszorongatták.

Úgy volt vele, nem hagyja magát. Nem teszi föl a kezét, hogy vége, végem! Végük. Már mint a családjával. Átveri őket. Nem kerül utcára, mert ellene mondott a kísértésnek...

Kísértésnek? Kísértés-e az, amikor az embert olyan válasz elé állítják: vagy elveszted a kenyered, vagy mintha mi sem történt volna, mintha nem is te szidta volna a mi fölszabadító szovjet elvtársainkat a morva anyjuk emlegetésével, meg azzal a piszkos ateista mocsadék Leninjükkal. Hogy Sztalinnról szót se ejtsünk! Mert hogy a kulák anyád térde kalácsa, a kiskapitalista apád borbély istenét... Mert ők, tény s való, ilyen szépen tudtak velünk beszélni, ha kiütötte valami náluk a biztosítékot, az is okozhatta, ha csak eszükbe jutott, hogy valaki nem köp nekik, nem áll a szolgálatukba! Hogy a lobogó vörös zászlóra való vizelest ne is említsük. Azt hiszi, ez nem került a bíróságon szóba. Szerencsére! Mert akkor nem ússza meg dutyi nélkül, fölfüggesztettel.

Kísértés az, ha a titkárnőd úgy néz rád, hogy inkább sétálsz egyet. Kísértés, aminek alig tudsz ellenállni. De ellenállsz, mert szereted a feleséged, ragaszkodsz a családodhoz, nélkülük nem tudod elképzelni az életed. Mert természetesen ez a szemtelen perszóna nem játszani akar, nem megpróbálni, kipróbálni, nem! Elszedni a másiktól. A családodtól.

Az tenné be a kaput! Nem Micsurin a zarándi kertészetnek.

Kísértés... Szabadulsz, ha néhanap leülsz velünk beszélgetni, elmondod, kiről mit tudsz, mit hallottál, mit gondolsz, kiből mit szedtél (húztál, csaltál) ki. Rád bizzuk, milyen módszert használsz, de tanítani fogunk, hogy előrehaladj a hazádat szolgáló feladat teljesítésében, képezünk, a végén teljesen kiképezünk bármilyen egetverő ügy biztos kezű földterítésére. Jó életed lesz! Neked és családodnak. Ellenben ha nem vállalod, mész a börtönbe; és nem fél évre, három és félre, felfüggesztés nélkül. Rendes munkát pedig többet nem kapsz.

És hogy mutassák, nem hiába beszélnek, vitték a bíróságra. Nem vicc, ebből megint tárgyalás lesz. Súlyosbítva. Mert közben kiderült...

Nyilván átszóltak az elvtársak az elvtársaiknak a Szolgálattól a Pártba, meg – avagy: vagy – rögvest a Bíróságra (netán az Ügyészség közbeesésével, erre mérget nem vehetünk, mert ki tudja, hogyan folyt önáluk az efféle szervezése az elhárításnak), hogy Sto gyélaty...? Az, ami! Hogy ha sokat ugrál, többet is kaphat. A vádemelés meg sem történt, a tárgyalásról hogy lett volna még szó, ám az ítélet már megvolt. Azelőtt, hogy elítélték. Mérlegre tettek volna bármit!

Amikor nem is igen volt mit megmázasálni.

Más is szidja az oroszokat, mégsem kopertázzák be!

Na, jó, a zászlóégetés. De hát ő csak ott volt.

Épp elég.

- Mért nem jelentetted?! Nyomoztunk utánatok két kerek hétig! Volt, amikor tizenkilencen jártuk a környező házakat, közel eső kocsmákat, iskolákat... Szakértők seregét kellett bevetnünk, hogy földerítsünk benneteket. Mennyi pénzébe került ez a Magyar Népköztársaságnak, mennyibe?!

Akkor kapta a negyedik nyaklevest. Két hekus: tizenöt pofán verés.

Számolta, végeredményben ennyit kapott.

Az apja nem verte, úgyhogy. Kezdhetette a hozzászokást a felnőtt szocialista életre.

Hát, attól függ. Hallott egy másik diákcsapatról, amely részegen végigördította a szomszéd kisváros főutcáját komcsi- és szovjetellenes jelszavakkal, a felét leültették pár hónapra, igaz, nem évekre, annyira azért nem szaladtak el a szocialista törvényességgel, nem, de az elsőrendűt egy időre valóban leültették, párat fölfüggesztettre ítélték, a többit csak jól elagyabugyálták. A verés, természetesen, valamennyinek kijárt. Hogy merésztétek ti, a nagy magyar Zaránd-világ taknyos kölkei a Szovjetuniót gyalázní? Hazánkat, a szocializmust.

Az övékét.

A mienk meg: szívta a fogát. Jobb esetben. Vagy beállt.

Ő szívta is a fogát, meg be is állt.

Tehetett mást?

- Mi mást tehettem.

Utóbb, amikor megint rászálltak. Tán mert nem volt az ő környezetében besúgó.

Ügynökmentes Magyarország-fertály? Nem hogy utcányi, vágyálmaik szerint családnyi sem lehetett volna lehetséges. Munkahelyenként meg legkevesebb egy dukált. A másik hogy az egyiket ellenőrizze. Bár átküldhették a testvérvállalattól, az első vagy a második szomszédból.

1979-ben, amikor elővették a zászlóégetést, hogy ezzel megszarolva beszervezzék, választhatott: éhen hal családotul, vagy csak belerokkan a kökemény kétkezi dologba. (Valamivel később a barátja, Matyi is majdnem így járt.) Vagy időnként – legalább a látszat szerint! – 'jelent' ezeknek.

Így döntött.

Persze, rosszul. Ha akkor tudta volna, hogy végződik ez az egész, a képükbe nevet! De az 1970-es években ki remélt ilyet? Hogy kimenjenek az oroszok, a kommunizmus meg oda kerül, ahol a helye van... Honnan gyanította volna.

Tán akkor sem mer nemet mondani. Onnan még kökemény tíz év.

Egy élet. Annak, aki éppen akkor neveli nevetlen gyermekeit. Ad enni azoknak, akik feléje tátják éhes – édes! - kis szájukat, neki tárják ki szeretetre szomjas kis szívüket. Nem jó évtized múltán, amikor már minden eldőlt! Az ő életében.

Nem a tiédben, az övében.

Matyinak volt igaza. A vallás... menedék. Ezek elől. Azoktól. Töletek.

Lassan vége a temetésnek, és még alig fogott kezét pár emberrel. Pedig szinte mind ismeri. Egyikről-másikról maga is jelentett. Többekről gyanítható volt már akkoriban, hogy mások vannak ráállítva. Az emberre nem bízhattak egy egész várost... A felét sem. Egy utcát tán.

Matyi eljátszott azzal a gondolattal: mi lenne, ha utcaregényt írna olyképpen, hogy beleálmodja-beleképzeli 57 házszámot viselő belsőzarándi szülőutcájába... az akkori zarándi magyar világot? Ezt a mi Közép-Zarándunkat, amelyben ott van az a másik kettő is. Szinte a teljes magyar világ. Zarándtól Zarándig. Mert ő nyomozta ki levéltárban, könyvtárban, a régi

öregüket hallgatva, őket faggatva a Körösöktől a Fertőig, meg vissza, honnan is ez a mi Nagy-Zarándunk. Ázsiától fogvást.

Na, erről lebeszélte, hagyjuk Ázsiát, elég lesz anélkül is. Úgyis elég gyanús lesz, olybá veszik, tagadja a finnugraszatot, törökös, amitől Isten ments, jönnek az ENSZ-csapatok. Persze, van Ázsiában is Zaránd nevű helység, több mint bizonyos, hogy közünk van egymáshoz, de.

Nem elég, ha spionvilágnak képzeled a magad utcáját? Mert, természetesen, ha már lúd, legyen jó kövér és nagy mája: ahány ház, annyi eset az ávóval.

A III/III-ról szinte ő sem tudott. Nem részletezték! Őt meg nem érdekelte. Egymás közt ávóról beszéltek. Egymás közt: a barátokkal. „Egymás közt” az ávóval sosem.

Ahány házszám, annyi történet... 1944-től, hogy betették a lábukat (1944 őszén) Belső-Zarándba (Külső-Zarándba csak 1945 tavaszán). S még nem hordták el az irhájukat, 1985-ben. Így emlékszik, akörül lehetett, amikor Matyi tervezgetni kezdte kopóregéjét.

Abból sem lett semmi.

Az a pár kötet. Hanyadik is lett volna a Kopórege?

A szeretet, amit maga után hagyott.

Könnyes lányarcok a sír körül.

Nem a volt szeretőie! A lányaié. Meg Kata asszony.

Neked milyen könnyű lesz ez a föld? Ugyanaz. Majdnem.

Jó, hogy hozzá sem fogott. Mire nekilátott volna befejezni, amit eltervezett, jött a kaszás.

Ezekért mikor jön?

Látja, nem idepofátlankodnak? Az ott az egyik tartótisztje volt. Ő nyaggatta a legjobban, mélyebben, hatoljon mélyebbre a jelentéseiben! Ne ragadjon meg a fölszínnél, az elevenébe! Vágjon mélyre, sebezzen! Inkább, mint ez a langyos dűnnyögés.

Hogy nem szakad le az ég!

Tán ő is: átállt. Mint, hallja, nem egy. Egykor azoknak, most ezeknek szolgál. A Szolgálat.

Titeket meg.

Tán már jegyzi is (fejben, mert ezek arra is képesek), kik tették tiszteletüket ennek az örök ellenzéki Matyinak a temetésén?

- Szegény sosem fért a bőrében – hallja az ember, ha nem dugja be a fülét, mit nem sűg oda félhangosan volt titkosszolgálati tisztetek a másíknak a döbrent csöndben.

Nocsak. No, lám.

Jelentünk, jelentünk, a temetők meg üresek?

Ez nem üres.

ÉLT 56 ÉVET.

Szép halál; épp 56.

Ő szebbet képzelt el.

„Ő”? Ki ez az „ő”?

Hagyjuk.

- Ne keverj össze.

Ő nem.

Jó, jó, ellenzéki volt, a város első, majd legkeményebb ellenzékije, de most sem nyugszik: nem nyugodott az új demokráciában sem. Be nem fogta volna a száját! Hogy a jobboldali polgármester meghagyta mindegyik iskolaigazgatót, a két művelődési ház-vezetőt, a könyvtárigazgatót, a város által pénzelt alapítványok vezetését, miközben valamennyi az előző rendszer híve! Ma is ők osztják az észet Zarándszentvár városában, már a művelődés és a közoktatás terén. Hogy a sajtót ne is említsük! Matyi temetésére sem jött el a helyi lapocska főszerkesztője, egy frissen diplomázott – nevezd néven, tegnapelőtt érettségizett – kislányt

menesztett a református sírkertbe, hozzá onnan pár sort, és ha lehet, kapd le a gyászoló gyülekezetet! De a képről ne derüljön ki, kiről is lenne szó voltaképpen! Az aláírást majd ő lerendezi. Mert a városi vezetés kedvében kell járnia. Örömmel teszi, mert az a fajta! Legyen bármilyen vezetés, ilyen, olyan, ugrik, minden óhajt teljesít, csak maradjon a zsiros állás. Egyáltalán a munkahely ebben a munkahely-szükség időkben!

Zsíros állás? Alig, nem úgy érti. Senki sem, aki tudja. Mitől döglök a légy. Matyi három hónapig volt a városi hetilap vezetője, addig viselték el. Bírta cérnával. Mert rendre az történt a lapban, amit jónak gondolt. Írtak a lapjában arról, ami valójában megesett. Nem amit a polgármester és csapata rendelt, várt, óhajtott volna, nem.

- Nem mi fizetünk?

Ilyen kedvesen szólította meg egyszer az alpolgármester. Mert így elszemtelenedtek. Előbb csak a polgármester, aztán a helyettese, a végén majdnem az egész képviselő-testület. Nem rászálltak?

Matyi, szegény, nyugodjék békében, azt hitte, szabad a sajtó. Hogyne, amíg a lánc engedi. Honnan tudta volna, szegény, hogy ez sem a mi világunk.

Jó, jó, de akkor melyik lesz az? Elkövetkezhet?

A mennyek országában! Előbb nem nagyon.

Itt a földön? Matyi itt igyekezett a mennyek országát megalapozni. Itteni tetteivel, hol kíméletlen, hol szeretetteljes igazmondásával, rendíthetetlen igazsághitével, tiszta tollával.

- Nehéz igaznak lenni, de megéri - rögzítette valamikor ötven évvel ezelőtt Matyi öregapja az egy örök Isten helyett a bitang nehéz magyar parasztélet tanítását.

Hogy ide jutott, ennél a következtetésnél lyukadt ki. Tovább egy tapodtat sem.

Ilyeneket hogy írhatott volna jelentéseiben annak a piszok III/III-nak... Éppen ezt hallgatta el. Épp arról nem írt a beszámolóiban, éppen arról nem, ami izgatta volna őket, amire már valóban kíváncsiak lettek volna. Nem a regényre, a valódi háttérre. Ami miatt Matyi olyan, amilyen. Ami magyarázza tetteit. Ellenállását. Kemény kobakját.

Kemény feje volt, igaz. Ha neki, Bandinak is ilyen lett volna... Nem verik be olyan hamar.

Ilyen gyorsan azért nem ment, annyira vele sem boldogultak! Éppen hogy ő vezette őket az orruknál fogva.

Amíg hagyták magukat.

Matyi nem, Matyi belevágta a képükbe.

Lesett, Matyi mire nem képes! Ő az efféle szókimondástól óvakodott. Sosem vágta a pofájukba, amit gondolt róluk. Matyi kimondta az igazat. „Nehéz igaznak lenni, de megéri” – ki tudja. Lehet. Végző soron igen, de addig sok idő telik el! Maga az élet. De tán igaz az öreg mondása.

Biztos.

Nagyon szegény ember volt. Gazdálányt vett el – vagy az őt? -, így kapaszkodott föl a család a később kulákságnak mondott jogállásig, mert mire beütött a kommunizmus, le is adhették, amit addig szereztek. Be a téesszébe mindennel!

Hagyjuk, régi dolgok ezek. Minek ezzel foglalkozni.

Mert itt van a kutya elásva! Ott, a régmúltban. Hogy honnan jövünk. Kik vagyunk tulajdonképpen.

Elnézi kiscigány meg iparos származék ismerőseit, nem kis részük úgy beállt a komcsi csapatba, mint a huzat! Nem izgatta őket, mit kaptak a fölmenőiktől, csakis az előrehaladás?

- Mire jutsz, így, ha feszt ellenkezel?

Sokra nem. Legföljebb az igazságra, ahogy Matyi nagyapja mondta.

Igazságra? Az igaz életre. Amen.

Ne szentenciázz, ez nem vics. Az öreg komolyan gondolta. Az életével fizetett.

Valamikor Matyit is meglegyintette egyszer az öreg. Túl hangosak voltak, nem fogadtak szót, az öreg nyakon csapta. Nem durván, csak figyelmeztetésül.

Igaznak kell lenni.

Kellene!

Mondani könnyű.

Matyi nagynénje mesélte később, hogy is volt az első meg a második háború után. A zűrzavarban. Ami minden rablóháborút követ. Rablásra rablás. Addig az állam parancsára fosztottak ki bennünket – elvették az élet szentségébe vetett hitünket, amikor gyilkolni küldtek a harcterekre, kifosztottak anyagilag, mert előbb-utóbb tönkre ment itt minden, a zsákmányt meg vihette az állam nevében az állam mögött álló rablóbanda...

Anarchista vagy, koma, csak lassan.

Egy képviselő hogy beszélhet így. Még azt hiszik, marxista vagy.

Volt képviselő. Tedd hozzá. Az is hol van már!

Akkor sem volt az, amikor kötelező lett volna. Most meg.

Épp ellenkezőleg. De a rablás az rablás.

Matyi öregapja - „Érdemes igaznak lenni, megéri!” – járt úgy a háború utáni zűrzavarban. Meséli, mondja, sorra, mi nem esett náluk – nálunk – a kisváros (előbb falusias, végül tanyás) szélén. A nép az első és a második háború végén ugyanazt követte el (már a szegény, elesett, megnyomorított, éhkoppra ítélt, tökéletesen kismimizett emberek tömege, más szerint csürhéje, a söpredék): kifosztotta az üzleteket. Ráment a kastélyokra. Az uradalmakat alaposan kitakarította. És ha nem jön ilyen vagy olyan – fehér vagy vörös - rendteremtés, tán egymás torkát is elvágják. (A rendteremtés után ugyanezt parancsra tették.)

Így elaljasíthatnak bennünket?

Akinek nincs betévő falatja, nem tud éhező gyermekének szelet kenyeret sem adni, fogja az első dorongot és adj neki?!

Anarchia.

Az, ami.

Más szerint igazságtevés.

Őrületség, mert jutunk így valamire? Mi lett volna, ha '90-ben kiterítjük a lapokat, nézzük, ki volt háborús bűnös, ki gyilkolta, gyilkoltatta, pusztította a magyart, kik szolgálták az ország kifosztására szövetkező megszállókat, és persze hogy kik jelentettek rólunk a titkosrendőrségnek? Leleplezni igyekezve legszentebb titkainkat.

Lehet, hogy az kellett volna. Ő akkor mindenesetre nem lett volna képviselő. Szentvár első titkosan megválasztott ellenzéki – nemzeti demokrata – küldöttje Nagy-Zaránd parlamentjében. Nagy-Zaránd tartományi gyűlésébe.

Kész.

Így jobb?

Hogy magyarázta volna meg? Kiáll, hogy tisztázza magát? Mielőtt megkövezik, kitálal? Kimondja a szent igazat?

Szent igaz, ez sem ment volna.

Akkor?

Talán van olyan beszélőkéje, hogy kimagyarázza magát.

Magyarázkodjék, miközben kitüntetés érdemelt volna. Azért, amit tett. Hogy orruknál fogva vezette őket.

- Te, a komcsikat?! Ne tarts bennünket hülyének. Egyszerűen besúgó voltál! Most meg kiállsz elénk lázítani a volt elvtársaid ellen. Te lennél „demokrata”, van pofád – terjeszti róla a hamisan beállított „fél igazság se” rágalmakat egy volt rendőrtiszt, aki tudott a kényszerű ügynöki működéséről, meg (ennek nyomában, az ő „fölvilágosításai” után szabadon?) az a tanár, aki (gyanúja szerint) a művelődési osztály vezetőjeként volt hitbuzgó spicli.

Valahogy tisztázni kellett magát; besározni a másikat; ha nem ő, tán a férje, felesége, esetleg csak a baráti köre. Valaki kiképezte erre a „forrás-szennyezés”-nek mondott gaztetre.

Kitüntetés? Arra nem számított, nem is érdemelte volna meg. De hogy megértsék, és legalább tiszteljék valamennyire ellenállását? Ellenállásának a mikéntjét.

Ahhoz Németh Bandinak ki kellett volna állnia. Nem most, ma már késő. Annyi piszkot borítottak rá az erre kiképzett hivatásos szennyező-biztosok, hogy védekezni lehetetlen.

- Nincs lehetetlen!

Ezt Matyi ordította. Szegény barátom.

A hozzájuk legközelebb eső szállás – igazából major, később tévesközpont tanya – tulajdonosát fosztották ki elsőnek a környékbeli szegények. Matyi öregapjának a faluszélhez közel eső házába a fosztogatás javán odaállít a nagygazda.

- Bátyám, bevénne az istállójába ezt a pár ökröt?

Olyan egy idősök voltak, de ezzel tisztelte meg, „bátyám”.

Mögötte már ott is volt a marha. Persze, hogy befogadta.

- Meghálálom.

Mármint hogy nem lesz hálátlan.

Nem is volt. Amikor vége lett a fölfordulásnak – a zarándi kisvárosban rövidesen rendet tettek a gazdafiúk, ott nem volt „Tanácsköztársaság”, náluk egy pillanatig nem uralkodtak a vörösök. Csak éppen kifosztottak, amit lehetett. Az öreg szépen visszaadta a nagygazdának az ökreit. A jutalma? Tovább béreskedhetett nála.

De hát: darabról darabra szerezte az asszonyával a földet, a végén, mondom, maga is gazdává vált. Kire, ha nem az FKGP-re szavazott volna ez a nép?!

Matyi is a legszívesebben oda lépett volna be. Hogy azok eleget szerencsétlenkedtek, megalapították a nemzeti kört. Ő így valójában a Zarándi Nemzeti Kör küldötteként jutott a tartományi gyűlésbe (hogy menet közben az MDF-be soroljanak át).

Sokra ment vele. Nem utánamentek az erre szakosodott utóvéd-biztosítók?

Bandi így becézte őket - őket, a hivatásos rágalmozókat, a tisztességes embereket önérdemből, pártérdekből, ávvédelemből (utasításra vagy önként, danolva) besározókat -, azokat, akik nem nyugodtak, míg tönkre nem tették.

Mert látszólag kicsinálták. Lemondatták képviselőségéről.

Valamelyik országos lapban a neve is megjelent. Hogy mit nem követett el a régi rendben. Titkos ügynök volt, jelentett a barátairól. Hogy semmi rosszat le nem írt róluk, azt elhallgatta a „független” lap.

Azt kevesen olvasták. Annál többet tudtak meg a jelentéseiből, amit Köcsög szerzett be a levéltártól.

Kérte s megkapta.

Azt gondolja a régi baráti társaság, ez csak a jéghegy csúcsa lehet, amit visszatartottak, az lehet a java! Amit elhallgatnak előlük, eltitkolnak, zároltak, száz évre titkosítottak! Ki hiszi, hogy csak ennyit írt róluk?! Ők nem.

A legjobb barátai fordultak vele szembe.

Csodálkozol?

Akiket pedig hogy adott volna ki?! Akiknek éppen hogy segített, ahol tudott. Mondjuk az egyikről nem írta meg, hogy jóban van a harmadik szomszéd feleségével, mert őrá aztán alaposan rászállhattak volna, holt biztos, hogy beszervezik, a zsarolással hogy tudott volna szembeszállni?! Csak a száját jártatja. Éppen eléggé szereti a családját, ott nem hagyná semmi pénzért. Még egy ringyóért sem. A másiktól hogy állandóan az oroszok kiverését szervezné, a harmadik zsebre teszi az üzletben a bevétel felét, a negyedik az első pohár sör után rendre azzal jön elő, hogy '77-ben a Népstadionban a magyar-szovjet meccsen ő ordította a

lehangosabban: Nem kell a Lada, Menjetek haza!... Az ötödik meg. Hogy Matyi milyen regényt szeretne írni.

Épp arról hallgatott mélyen, amiért beszervezték.

Nem evett meszet.

Azt hitték, hogy bekényszerítették, azt tesznek vele, amit akarnak, arra veszik rá, amihez kedvük szottyán!

Persze.

Leköpi, ahelyett hogy megértenék.

Állt volna eléjük!

Nem mert.

Volt bátorsága az ávósokkal szembeszállni. Úgy írta alá az együttműködési szerződést, hogy tudta, nem fogja betartani. Ahol lehet becsapja őket. Ahol nem sumákolhat, valahogy akkor is megússza. Tiszta lélekkel.

Ehhez kell tartás! Beleordítani a légbe, hogy le velük? Néhány korsó sör után. Le. Tényleg takarodjanak. De nem éppen ezt járta meg ő is? Nem emiatt kapták el a grabancát?

Inkább csöndben maradt volna. Szép csöndben fűrészelni alattuk az ágat. Amin állnak. Hogy a fa derekának vetnéd a nagyfűrész, ahhoz hogy lenne merszed? De sutttyomban legallyazni a „világfájukat”?! Hogy mind lepottyanjon, egyenként!

„Világfájuk”, ezeknek.

Taknyuk, ha van.

Világfa.

Takarodjanak!

„Késő bánat, most már utánam a vízözön...”

Kellett neked pofáznod. Egyszer, életedben egyszer hazazavarni őket! Az is sok volt. Lehet-e túrni a végtelenségig? Nem természetes-e, hogy egyszer mégiscsak kitör belőled az, amit rejtegetsz, elfojtasz, elhallgatsz, lenyomsz a saját torkodon?! Csoda-e, hogy egyszer te is őszinte voltál?

Akkor.

Azóta iszod a levét.

A sürejét.

Jó ruskós.

Köpd ki, legalább most! Bele a képükbe.

Minek, hogy megint rám másszanak?

Kicsodák?

Azok. Ők. Pontosan.

Képzeldsz, rémeket látsz, üldözési rögeszme kínoz.

Matyi, Matyi! Mintha a testvéred lett volna.

A testvér: testvér. A barát efféle. Másképp az. Legalább olyan erős kötelék. Ha nem több.

Ha valami fáj, hát ez. Hogy nem hívhattad föl, nem látogathattad meg, nem nézhatted meg! Amikor búcsúzott az árnyékvilágtól. Hogy abba a valóságosba távozzék.

Azt mondta mindig, ha egyszer meghal, a lehető legjobb helyre megy. Oda, ahol annyi jó ember várja! Apja, anyja, öregapja, öreganyja, minden fölmenője, rokona, ükös őse. A legjava. Ahol Csokonai, Petőfi, Móricz... Balassi. Rákóczi, Mikes. Kossuth. Árpád apánk.

Nem rossz hely, valóban!

De annyira azért ne kívánkozz utánuk!

Nem azért mondja, csak olybá veszi, nem is lesz az olyan rossz! Ha azoknak megteszi? És lám, megvannak így is.

Bennünk. A lelkünkben. Szívünk kellős közepében.

Élet, ezek közt. Halál, azok társaságában.

Kétségtelen!

De azért megmagyarázhatta volna! Ha minden cimborának nem, legalább neki. Akivel a legmelegebb barátságban volt. Még hogy összejárt a két család, kirándulni mentek, egyszer Erdélybe, a csíksomlyói búcsúba is eljutottak együtt. Kettesben megjárták a feketetői vásárt. Az itt van a közelben. Már Belső-Zarándból nézve a szomszédban.

J/I.

Kedves Barátom! Az élménybeszámolómat azzal kezdem, hogy ideírom, kikkel futottam össze diáktársaink és tanáraink közül a reggeli misén! ... Nagy Sándor II. éves, Barabás Zsuzsanna V. éves, ha jól tudom, mindkettő idegen-nyelvszakos az orosszal párban... Dr. Andor Kálmán fizikaprofesszor, Károlyi Edina tanársegéd a magyar tanszéken... Igen jól éreztem köztük magam, ráadásul Imre atya nagyon szépen beszélt rövid szentbeszédében... BARÁTH MIHÁLY. (ELTÚLOZNI AZÉRT NEM KELL – ALEZREDES.)

„Barát” első jelentése a mostani, láthatóan kezdő még, de a lényegét észreveszi, ami a legfontosabb a mi munkánkban. A lényeglátás, és a mozaik darabjainak az összerakása akkor is, ha egy-egy cserépdarab hiányzik. Ha itt az Egyetemen a Szerv útmutatása alapján kellő tapasztalatot szerez a – nem is olyan egyszerű, mert sokrétű, szinte bonyolult, időnként ellentmondásos!, mi több, problematikus - szellemi elhárítás terén, az egyetemi évek után a munkás életben már kiváló munkatársunk lehet az ideológiai fellazítás, nemkülönben a világméretű osztályharc vonatkozásában az értelmiség köreiben idehaza (esetleg határainkon túl is, ha a helyzet úgy hozza). Ezek az első hálózati évek jó iskolájává válhatnak az ügynöknek. (NE REGÉNYT ÍRJON! A TÁRGYRA – ÖRNAGY.)

Megegyezésünk alapján kezdetben elsősorban az évfolyamtársairól, diáktothoni szobatársairól és a barátaikról jelent annak megfelelően, ahogy mi kérjük. Beszervezése még az ózarándi alakulatnál történt az elhárító tiszt szobájában, majd leszerelése és egyetemre kerülése után került – honvédségi ajánlásra - látószögünkbe. Miután a hálózat tagjainak a segítségével kellőképpen megismertük egyéniségét, körülményeit, hozzáállását a bel- és külpolitikai helyzethez, ideológiánkhoz, döntöttünk foglalkoztatásáról. Ipari és agrárproletár szülők gyermeke, így joggal elvárható, hogy teljesen azonosuljon velünk. Ehhez némi segítséget nyújtott, hogy az átlagosnál jobban vonzódik a másik nemhez, és miután egy kiskorú leányzó szülei feljelentést tettek, az eljárás során jutott vele Szervünk dülőre. A bíróság – mint a csatolt iratokból kiderül – jogerősen elítélte, de közreműködésünk nyomán mentesült az ítélet letöltése alól, s folytathatja felsőfokú tanulmányait. A katonaságnál megkezdett munka civilként való folytatására így módunk nyílt.

Megállapodásunk aláírása után utasítottam arra, hogy kezdje meg rendszeres beszámolóit az egyetemi templom reggeli miséinek látogatóiról. A diáktársak és tanárok neve, amit rögzítenie kell írásban. Ezt az első feladatát sikerrel teljesítette.

Feladat. Kik beszélnek franciául a IV. évesek között. FŐHADNAGY.

Kedves Barátom! ...Kiss Mária II. évfolyamos földrajz-matematika szakos hallgató vasárnap délelőtt és délután is templomban volt. Franciául az alábbiakkal tudtam pár szót váltani: ... Nekem még tanulnom kell, ezért jó volt velük egy kicsit Voltaire (sőt, Robespierre!) nyelvén társalogni... BARÁTH.

Az ügynök feladatának megfelelően hétköznapi is volt az egyetemi templomban, de ismerőssel nem találkozott.

Új feladat: vasárnap, amellet, hogy továbbra is megfigyeli az ismerős diákokat és tanárokat, menjen fel a karzatra is imádkozni, és nézze meg, vannak-e az ott szereplő énekkarban egyetemi hallgatók! FŐHADNAGY.

(A karzat nagyon fontos! - ÖRNAGY.)

(Örnagy elvtárs a lényegre tapintott. Leleplezni a klerikális ellenforradalmat, mielőbb! És be velük oda, ahova valók - ALEZREDES.)

(Elsőbbben is: ki az egyetemről! - ÖRNAGY.)

(Szó szerint - ALEZREDES.)

Jelentem, „Baráth”-ot a folyó hó 16-i találkozáson (amelyre a Színház melletti Prímabalerina nevű vendéglátó-ipari egységben került sor) arra utasítottam, hogy a célszemély Szabó Lóránról további adatokat gyűjtsön. Négyszemközt és csoportosan is beszélgesen Szabóval az amerikaiak nemzetközi hozzáállásáról. Kíváncsiak vagyunk, hogy viszonyul a nemzetközi osztályharchoz. Valamint nézzen utána, igaz-e, hogy a két hónappal ezelőtti irodalmi esten a KISz-körben a pestbudai író azt mondta: „ő nem elkötelezett, emiatt meglátja nem csak a szocialista, egyben a kapitalista világ hibáit”. Megtudni, ki volt az! SZÁZADOS.

Kedves Barátom! Évfolyamtársaimmal beszélgetve a téged leginkább érdeklő Szabó Lóránról a következőket sikerült megtudnom. IV. éves magyar-történelem szakos hallgató, az egyetem KISz-, sport- és egyáltalában a művelődési-művészeti életében kiemelkedő szerepet vállal, a diákotthoni ifjúsági kör titkára. A kör a területi versenyen a Kiváló címet érte el. Szabó elsőrendű szervező, sziklaszilárd a marxi-lenini világnézete. Hibájául róhatják fel társai, hogy időnként elhamarkodottan dönt, ami vérmérsékletéből adódik. Káros szenvedélye egyedül a dohányzás (pipázik!). Baráti köre Barta Sándor III., Havas Éva II., Pécsi Gábor I., Mátyás Jolán I., Kocsis György, Kunkáposzta ... V. évfolyamos hallgatóból áll.

Szórakozni nem jár, talán túl sokat is vállal a társadalmi megbízatásokból, néha annyi társadalmi munkát végez, hogy diáktársai szerint az már a tanulás rovására megy. Pedig jó eszű fiú, állítják róla a többiek, és mást én sem mondhatok – már amennyit tudok róla (az pedig amúgy elég kevés, mindezt a többiektől tudom). (MERT MOST IS A LÁNYOKON JÁR AZ ESZED! – SZÁZADOS.) Jó a kapcsolata a tanáraival. Világnézetileg abszolút pozitív a hozzáállása, a közéletet illetően úgyszintén tisztán marxista-leninista minden megnyilatkozás akár az ellenforradalmat, akár a Szovjetuniót illetően, hazánkról nem is szólva. Akár kettesben beszélget vele az ember, akár csoportosulás támad körülötte, mindig ugyanazt mondja. BARÁTH.

Csatoltam Szabó tmb-jelölt anyagához. FŐHADNAGY.

Jelentem, a hónap elején valóban svéd irodalmi est maradt el a diákszállóban működő ifjúsági kultúrkörben. A szálló igazgatója azért tiltotta meg az est megtartását, mert a műsorban szereplő egyik svéd író hozzáállását a társadalmi kérdésekben problémásnak ítélte. „Csak gond és probléma lehet vele”, mondta az estet szervező, tucatnyi irodalombarát – felerészben irodalom szakos – diáktársát a rendezvényre hetek óta felkészítő Barna Julianna III. éves hallgatónak (állítólag filmrendező szeretne lenni!). BARÁTH.

Javasolom Barna Julia egyetemi hallgató fokozott ellenőrzését, mert más forrásból – „Kis János” fn. informátortól – tudjuk, hogy szeretne Svédországba utazni. Utasítottam „Baráth”-ot, kerüljön bizalmi kapcsolatba, ha lehet, a nevezett leány iskolatársával, és derítse ki, mire készül. Honnan vette a nyugati irodalom népszerűsítésének ötletét, ki biztatta erre?! A K-ellenőrzés bevezetését javasolom. A múltkori rossz példa miatt a posta megkerülésével neki küldött leveleket is valahogy kézbe kellene vennünk. FŐHADNAGY.

(Mit ugrálnak itt egyesek?! - SZÁZADOS).

(Egyetértek. Barnára ráállítani... - ÖRNAGY.)

(Ellenőrizni! Mindenkit, aki ebbe az ügybe belekeveredett – ALEZREDES.)

Jelentem, tegnapelőtt – pénteken este 8 óra 30 perc után valamivel – a fiú-diákotthon társalgójában együtt nézték a fiú és a leány egyetemisták a tévéműsort, amelyben énekesek szerepeltek. Amikor a szovjet énekes lépett a mikrofonhoz, szinte még meg sem szólalt, már többen felnevettek. Ahogy énekelni kezdett a szovjet női táncdalénekes, hangos hahota tört ki. Többen becsmérelték a dalt és annak előadóját. Ismerősöm szerint a személyekre vonatkozóan Kubik Gyöngyi II. és Sánta Klára II. éves hallgatók voltak, akik különböző kijelentéseket tettek. BARÁTH MIHÁLY.

Intézkedés: Kubik és Sánta ellenőrzése! SZÁZADOS.

Jelentem, a nevezett tévé-műsor közben Kubik és Sánta nevezetű diákok ismerősöm szerint azt mondták:

- Ez is művészet?
- Mi ez már megint...

Ismerősöm tapasztalata szerint a két egyetemista lány esetében nem először fordul elő, hogy cinikus a viselkedésük.

Szabó Lórántról ezúttal ismerősöm annyit tudott még meg, hogy kik azok, akik a legszűkebb baráti körébe tartoznak. Ismerősöm szerint ebbe a (korábban már név szerint említett) baráti körbe csak igen pozitív, eszmeileg szilárd marxista-leninista gondolkodású hallgatók tartoznak. Ellenséges megnyilvánulásai vannak viszont Hamar Endre I. évfolyamos TTK-s hallgatónak... BARÁTH.

Tájékoztattam hálózatot, ne járjon a továbbiakban Szabó után. FŐHADNAGY.
(Jókor teszed... - ŐRNAGY.)

(Fiúk, egy kicsit pontosabban, alaposabban! Ez így nem megy!! – ALEZREDES.)

Jelentem, barátom még egy érdekes személyről számolt be. Kéri Zoltán népművelő szakos másodéves hallgató kicsit „bogaras”... Sokszor a KISz-VB döntései ellen lép fel. Egyéni érdekeit itt a társadalmi érdek elé helyezi... Volt, hogy a KISz-titkárnak is ellentmondott. BARÁTH MIHÁLY.

Intézkedés: Tovább kell folytatni a hallgatók között operatív úton a szűrő ellenőrzést! Javaslom „Baráth” ellenőrzését „Kisházi” tmb-vel. SZÁZADOS.

Jelentem, rossz fényt vet az oktatói körben folyó tevékenységre Károlyi Béla testnevelő tanár cinikus és hol erre, hol amarra az oldalra hajló megnyilvánulása. Ő egyébként a városi művelődési ház fényképész-szakkörének a vezetője, a városban arról is elhíresült – nem tudom, mit tud erről a Tisztelt Szerv (NEKEM ITT NE „SZERV”-EZZEN NEKEM EZ A TÖKÉLETLEN! – SZÁZADOS) -, hogy a leány diákjait odacsalja azzal az indokkal, hogy megtanítja őket fényképet előhívni, nagyítani, szárítani, és állítólag nemi kontaktust is teremt ott a sötétben velük. (IRÍGYKEDÜNK, IRÍGYKEDÜNK?! FELEJTSÉTEK EL – ALEZREDES.) A régi időkben – már 1945 előtt is – az egyetemen tanító Fekete Tódor lélektan tanár nyilvánvalóan ellenszenvvel viseltetik azok iránt, akik lelkesen végzik el feladataikat. Egyszer például többek meglepetésére – állítja barátom – ’buzgómócsing-effektusnak’ nevezte a KISz-munkában való odaadó részvételt. (NANA, NANA! – ŐRNAGY.) Barátom szerint Vitézi Péternek, a fizika-szakosok egyik tanárának a viselkedése sem megfelelő, de barátomnak erről kézzelfogható ismeretei nincsenek. BARÁTH MIHÁLY.

Jelentem, szóbeli érdeklődésemre – kiegészítve a leírtakat - a hálózat még felsorolta azokat a tanárokat, akiknek az ellentmondásos viselkedéséről „barátjának” tudomása van. Ezek az alábbiak:... A hálózat „barátjának” véleménye szerint e tanárok főként erkölcsi kérdésekben lépnek fel az egészséges szemléletű hallgatókkal szemben. FŐHADNAGY.

(Csak ez ne azt jelentse, hogy a hálózati személy „barátja” azokat a tanárokat adja a kezünkre, akiknek nem tetszik, ha a hallgatók a diákokthoz lépcsőházában „kanyart fúrnak” barátnőjükkel... Ezt tanulják a leendő tanárok?! Ellenőrizni. ŐRNAGY.)

(Mindet. Mindenkit! – ALEZREDES.)

Jelentem, a barátom a múltkor említette Fekete Tódor lélektan tanárt, mint különös beállítottságú embert az egyetemen. Barátom szerint sokszor idealista megnyilvánulásoknak ad hangot. Ilyen, hogy doktoriját az istennek ajánlja, ezért köpönyegforgatónak tartják. A még

a háború előtt kelt értekezése megvan a tanszéki könyvtárban. Erre a barátom figyelmét Bérczes Ignác hallgató hívta fel.

Jelentem, barátom tudomása szerint beat-rajongó még a diákotthonban Nagy, Kovács, Pákozdi... Bár jóhiszeműek. Velük viszont az a fő-fő gond – barátom állítása ez -, hogy az udvarláson kívül semmi közösségi megmozdulásban nem vesznek részt. BARÁTH MIHÁLY.

Fekete „lélektan” (?) tanárral kapcsolatban már korábban is merültek fel gondok és problémák, valamint hasonlók. FŐHADNAGY.

(Egyenesen felháborító! - SZÁZADOS.)

(Egyetértek, intézkedni – ALEZREDES.)

(Intézkedtünk – ÖRNAGY.)

(Utána nézni a kollektív udvarlásnak! – SZÁZADOS!)

Jelentem, barátom arról számolt be: Kishegyesi tanársegéd nem pártos, Tóth Ferenc docens kispolgár, csak a pénzért, semmit az elvért elvet vallja. A régi katolikus egyetemi szellemben tanítaná ma is a diákokat. Valamint barátom arról is szolt, hogy a rektort a diákok dogmatikusnak tartják. BARÁTH MIHÁLY.

(Milyen értelemben „dogmatikus”?! – ALEZREDES.)

(Utánanézzünk. Nézz utána! – ÖRNAGY.)

(Gond egy se, probléma annál több – SZÁZADOS.)

Jelentem, a „Barát Mihály” fedőnevű ügynök, végzős egyetemista részéről nagyfokú visszahúzódas tapasztalható a kapott feladatok végrehajtását illetően. A találkozóról nem egyszer távol marad, ürügyet persze mindig talál, a kapott feladatot csak akkor hajtja végre, ha az magától adódik. Például amikor arra vagyunk kíváncsiak, kik voltak ott azon a KISZ-klubbeli esten, amelyen éppen ott volt ő is. Ami különösen furcsa, hogy semmi különös dolgot nem tapasztalt az egyetemen, illetve diáktársai, barátai, hölgyismerősei körében. (PEDIG HÖLGYISMERŐSEI AZTÁN VANNAK! – ÖRNAGY.)

Kérte felvételét az egyetemi MSZMP-be. Ha felveszik, kizárjuk. FŐHADNAGY.

(Reméljük lesz annyi eszük az elvtársaknak, hogy nem veszik fel - ÖRNAGY.)

(Értesítsük őket – SZÁZADOS.)

(Ezt még külön kérni kell?! – ALEZREDES.)

Jelentem, „Barát” most sem mondott semmit. Az előző találkozó elmaradt, mert a lányt, akinek udvarol (NE MONDD! – SZÁZADOS), nem tudta lerázni.

Mindezek alapján javaslom kizárását. FŐHADNAGY.

(Ki vele! – SZÁZADOS.)

(Az nem olyan egyszerű. Mi tervszerű kádermunkát végzünk! Szükségünk van rá!

Éppen hogy a nőügyei miatt lehet a micsodáját megszorogatni! - ALEZREDES.)

(Úgy van – ÖRNAGY.)

Jelentem, aláírtuk a „Baráth Mihály” fedőnevű titkos megbízottal a „Kukutyin” fedőnevű titkos találkozóhelyen a titoktartási nyilatkozatot azzal, hogy nagyon megjárja, ha bármit bárkinek elárul a Szervvel való kapcsolatáról, a Szervnek tett szolgálatairól, a Szervet illetően a Szervről. Figyelmeztettük Százados Elvtárral „Barát”-ot, hogy szárazon nem ússza meg ennyivel: bármikor megkereshetjük, és akkor tájékoztatást várunk tőle mindarról, ami államérdek. (TÚL SOK A FECSEGÉS – ÖRNAGY.)

A tanári és könyvtárosi oklevél megszerzése után úgy tervezi, visszatér kilső-zarándi szülőfalujába, Kiskútra, ott kap állást. FŐHADNAGY.

(További szemmel tartását megszervezni! Szükség esetén aktiválni – ÖRNAGY.)

Jelentem, a járási könyvtárban folyó esetleges ideológiai aknamunka leleplezésére, annak személyenkénti feltérképezésére újra munkába állítottuk a korábban kizárt „Baráth Mihály” ügynököt, a könyvtár osztályvezetőjét, akinek – valószínűleg valamelyik nőügye miatti újabb botrányos viselkedés következményeként - megint nem sikerült párttagságot szereznie. Az igazgatója megakadályozta, ezért ha netán ellene is írna a továbbiakban a jelentéseiben, óvatosan kell kezelni. SZÁZADOS.

(Egyetértünk, csak óvatosan! Szörmentén – ÖRNAGY.)

(Ahogy szoktátok – ALEZREDES.)

Jelentem, az 1968-as esztendő első íróvendége a vármegyei irodalmi körben Bartha László volt. Az író-olvasó találkozón a neves szerző és a hallgatóság közt vita alakult ki arról, képes-e feltárni az irodalom a valóságot. (SZÓLJANAK NEKI, NE „VÁRMEGYÉZZEN”! – ALEZREDES). (RENDBEN, MEGLESZ – ÖRNAGY.) (ÉRTETTEM – FŐHADNAGY.) Megérti-e a paraszt az írásait? – hangzott az egyik kérdés, amelyet a helybeli tollforgató személy Nánási Kázmér tett fel az írónak. Másvalaki – nem tudom, ki volt, de ha szükséges, utánajárok – azzal toldotta meg az érdeklődést, hogy miért éppen a parasztságról ír Bartha László író elvtárs? Az író magyarázata többekben kétséget hagyott maga után. BARÁTH MIHÁLY.

Feladat. Mérje fel a múzeumban – amennyire erre lehetősége adódik abból, hogy egy fedél alatt van a két intézmény, mármint a könyvtár, ahol dolgozik, valamint az említett megyei múzeumi szervezeti egység -, folytat-e a világnézettel kapcsolatosan számunkra kedvezőtlen, esetleg ellenséges tevékenységet bárki. További teendő a következő hetekben, hónapokban – és erre alaposan készüljön fel – a március 15-i, az április 4-i és a május 1-i ünnepek figyelemmel kísérése, a netán előforduló reakciós megnyilvánulások jelzése Szervünknek. FŐHADNAGY.

Jelentem, ezúttal a negatív jelenségekről kértünk jelentést „Baráth” hálózattól. Szóbeli beszámolójában a hálózati személy elmondta, a város értelmisége körében valóban elharapódzott a társadalmi munka iránti közömbösség, még a KISz-ben is. (A KISZ-T, ILLETVE A FIATAL LÁNYOKAT JOBB, HA KERÜLI, NEHOGY VALAMELYIKRE RÁÁLLÍTSÁTOK, ELVTÁRSAK! – ALEZREDES.) (MAJD HA MESZET ESZÜNK – ÖRNAGY.) BARÁTH.

Feladat. A város értelmiségi körében (amelyet a TIT működtet) kik tesznek a rendezvényeken ellenséges kijelentéseket, kik nacionalista, sovinszta, polgári, kispolgári beállítottságúak, kik dicsőítik – az előadókat is beleértve (SÓT! PLÁNE – ÖRNAGY) – a nyugati életformát. Várunk a lengyel és cseh eseményekről is véleményeket! SZÁZADOS.

Jelentem, „Baráth” a legutóbbi találkozón arról számolt be, hogy a TIT-ben „Sánta” fn. író miket mondott, valamint hogy mindarra mit válaszolt a helyi értelmiség, hogyan viszonyult az író harmadikutas alapállásához. A hálózat kifejtette, hogy az értelmiségi körbe járók zöme kritikai szellemű, bizonyította ezt a Sánta-féle „teadélután” is. Ugyanis „Sánta Ferenc” a polgári humanizmus, az úgynevezett „harmadikutasság” elvét védelmezte. A felszólaló helybeli értelmiségiek vele bátran szembeszállva álltak ki a marxista felfogás mellett. Hasonló szellem észlelhető a TIT értelmiségi körének egyéb rendezvényein is, például amikor a közelmúltban a vallásosságról rendeztek vitaestet. Az ott felszólalók is határozottan kiálltak az uralkodó marxi-lenini ateizmus mellett. FŐHADNAGY.

(Helyben vagyunk! Az író „úr” leleplezte magát. A jelentést továbbítani a BM illetékesének! – ÖRNAGY.)

Jelentem, az egyetlen furcsa probléma az a TIT-körben a burkoltan jelentkező követelés, ami akörül forog, hogy szélesebb demokráciát, mindenkinek lehetőséget kellene biztosítani arra, hogy a vezetésben részt vállalhasson. Hogy bárki beleszólhasson a dolgok irányításába. Egyre többen elvetik a centralizmust, bizonyos anarchikus (ANARHISZTIKUS – ÖRNAGY) formai követeléseket vetnek fel. Ezeknek a nézeteknek a hangoztatói, ámbár más-más oldalról a közéletiséget illetően és pletykaszerűen: Báger L. tanár, Sándor K. orvos, Gerendás Emília óvónő, Pátyi Gabriella egyetemista – a példának okáért. (MIÉRT CSAK A „HÖLGYEK” UTÓNEVÉT TUDJA A TMB?! – ALEZREDES.) (MINDENKI TUDJA – SZÁZADOS.) (KÖSZÖNÖM – ALEZREDES.) Hangsúlyozni kell, nem tudható, hogy vajon jóindulatú, csak éppen keményebb hangú bíráló-e az alapja a demokrácia-szerű követeléseknek, vagy pedig valóságos veszély. BARÁTH MIHÁLY.

(Vigyázni, ez a cseh eseményekkel függhet össze. Fokozni az elhárítást – ÖRNAGY.
(Szó szerint – ALEZREDES.)

Jelentem, a múltkor említett Szekerka János, akinek furcsa politikai megnyilvánulásairól lehet a városban hallani, megint elvetette a sulykot. Kiderült, a biológianár illetőségű Szekerka nagyon tájékozatlan, gyenge világnézeti felkészültségű ember, aki feltűnési viselkedéséből tehet. A látszat mögött bizonyos hiányos ismeret húzódik. Azt mondta a csehszlovákiai bevonulásról, hogy csak a bukaresti magyar adás volt elfogulatlan, tényszerű, minden más rádió mellébeszélt, vagy hazudott. És „megszállást” említett az említett augusztusi események kapcsán. BARÁTH.

Feladat. A Szekerka nevű tanár ellenőrzése. Milyen az ideológiai beállítottsága, kik a kapcsolatai, van-e erdélyi vagy felvidéki ismerőse, nyugati esetleg stb. FŐHADNAGY.

Jelentem, Nagy Bálint volt ellenforradalmi újságíró a bizalmába fogadott. Ezt a kapcsolatot fenntartom; küldtem részére olyan könyveket (a város múltjával foglalkozókat), amelyeket kért. A későbbiekben meglátogatom. BARÁTH.

Értékes a N. B.-ra vonatkozó jelentés, mivel ez az ügynöki pozíció újabb lehetőséget ad a helybeli írogató személyek, valamint az ellenforradalmárok ellenőrzéséhez (a kettő néha ugyanaz), továbbá annak megállapításához, hogy kell-e vele aktívan foglalkozni. SZÁZADOS.

Jelentem, „Barát” ügynök kézzel írt névsort nyújtott be kérésünknek megfelelően a nyugatrajongó városi értelmiségről. Név, lakcím, foglalkozás, fontos megjegyzésekkel, például „A Der Spiegel olvasója”, „eszperantista”, „több kijelentése van a mai rendszerről: „ezek”...”, „angol érdeklődési körű”, „Der Spiegel állandó olvasója”, „szerinte itthon semmi sem jó”. Ismereteit a könyvtárban, a TIT értelmiségi körében és máshol gyűjtötte. A nyugatrajongó szentzarándi értelmiségiek (?) ügyét egyenként ellenőrizzük. Találkozó legközelebb a Restiben. FŐHADNAGY.

(Semmi „Szentzaránd”, pusztán Zaránd! – ÖRNAGY.)

(Értettem – FŐHADNAGY.)

(„Értelmiség” ez? – ALEZREDES.)

(Hogy lenne - ÖRNAGY.)

(Egyetértünk! - ALEZREDES.)

„Barát” ügynök elpanaszolta: a kisfia kívánsága tranzisztoros rádió, de sehol sem kapni. Azt mondja, kimenne ő Bécsbe (SZÓ SEM LEHET RÓLA! – ÖRNAGY), hogy a fia kedvében járjon, de az ő helyzetében ezt nem teheti. Javasolnám, hogy amennyiben tudunk egy rádiót szerezni, a „B” ellátmányból fedeznének. Egyébként is értékes ügynök, bár még van mit tanulnia. FŐHADNAGY.

(Megadni – SZÁZADOS.)
(Egyetértek – ÖRNAGY.)
(Rendben – ALEZREDES.)

„Baráth” ügynök feladata tisztázni, kikkel tart kapcsolatot Kovács Gábor a zarándi írogató személyek köréből. A hálózat beszámolójából kiderül, Kovács nem oldódik vele szemben. Továbbá jelentette, hogy Bratyszlavában járt a rokonainál, ahol a templomtoronyból rálóttek a páncélosokra, akik ágyúval hallgattatták el a tűzfészket. Tapasztalta, hogy egyes huligán elemek a harcokocsokra horogkeresztet rajzolnak, de szerencsénkre a katonák ebből „nem csináltak problémát”. FŐHADNAGY.

(Még szerencse – ÖRNAGY.)

Jelentem, Kovács Gábor zárkózott, csendes beszédű, többnyire hallgatag ember. (HA BESEGEL IS, HALLGAT, MINT A CSUKA, EMIATT IGEN VESZÉLYES!! – ÖRNAGY.) (AZÉRT MODORÁLJUK MAGUNKAT! – ALEZREDES.) Rendszerető, válogató jellegű mindaz, ami körülveszi (úgy mint könyv, bútorzat, kép). Bizonyos értékelő módon fogadja magába a világ dolgait. Töprengő ember és elég nehezen vitatható az, amiről egyszer véleményt formál. Az embernek mint individumnak a szabadságát, gerincességét hirdeti, a hajbókolókat, elvteleneket mély utálattal megveti. Világnézetileg apolitikus, ha valaki erről faggatná, másra tereli a szót. Bizalmatlan! Nem szereti, ha idegen belenéz az életébe, attól tart, hogy kiforgatják, fél, hogy zaklatásnak lesz kitéve. BARÁTH.

Feladat. A célszemély kapcsolatait ellenőrizni! Kikkel tart baráti viszonyt sat. a zarándi írogató személyek köréből. Sajnos nem oldódik az ügynökkel szemben. FŐHADNAGY.

Hálózatunk Lovász Péterről, a könyvtár vezetőjéről jelentette: román nacionalista, erősen szovjetellenes, egyáltalán nem szíveli a szovjeteket. Nemcsak négyszemközt, társaságban is ilyen kijelentéseket tesz. Mivel nevezett személy a tartományban köztisztetletet élvez, valamint mert már a Horthy-fasizmus idején helyt állt szocdemként, később pedig beállt a Kommunisták Magyarországi Pártjába az egyesülés után (HÜLYE – ÖRNAGY), (NEM KÉNE ELKÜLDENI A ZARÁND-PARTI EGYETEMRE, A PÁRTISKOLÁRA A BEOSZTOTTJÁT, ÖRNAGY?! – ALEZREDES), leállítottam, többet ne jelentsen a főnökéről. (MÉG JÓ – SZÁZADOS.) A hálózati személy azt is jelentette, hogy az a bizonyos volt ellenforradalmár újságíró, Nagy Bálint regényt szeretne írni a dombháti tömeggyilkosságról, amiről sikeres újságcikket írt a felszabadulási emlékpályázaton. (BESZEREZNI A PÁLYÁZATOT, ELOLVASTATNI SZAKÉRTŐINKKEL! – ÖRNAGY.) (MEGJELENT A MEGYEI LAPBAN – SZÁZADOS.) (MARHA – ALEZREDES.) (BOCSÁNAT, ELVTÁRSÁK – FŐHADNAGY.) (DE A REGÉNY-ELŐKÉSZÜLETRE RÁÁLLÍTANI A TITKOS SZEMÉLYT! – ALEZREDES.) (HOGYNE, ALEZREDES ELVTÁRS – SZÁZADOS.)

A hálózat újabb feladatot kapott. Szekerczés Ferenc megyei főlevéltárnokról, aki személyes jó barátja, az eddigi ismeretek alapján készítsen részletes beszámolót kapcsolatairól, közéleti beállítottságáról, arról a területről, ahol Szekerczés mozog. A jövőben „Baráth” igyekezzen az eddig kialakult kapcsolatot rendszeressé tenni és tovább mélyíteni. FŐHADNAGY.

(Rendben! Csak óvatosan – ÖRNAGY.)

Jelentem, Tótváradi Lajos irodalmi estjén a ruhagyári szakszervezeti művelődési házban különös dolog történt. Állítólag Ladányi Mihály költő egyik költeményét szavalva Bartolák elvtárs vb-titkárra mutatott, amikor ahhoz ért, hogy „csak te akadályozol hivatalnok”!

Bartolák elvtárs állítólag nagyon a szívére vette, az előadás után azonnal hazament.
BARÁTH.

Feladat. „Baráth” a következő, Kurta-Mosony Szállóbeli titkos találkahelyi találkozóig gyűjtsön sürgősen adatokat Szamosvári és Tótváradi színészekről. Mindkét személlyel jó kapcsolata van. Erősítse, mélyítse, szedjen ki belőlük még többet. Miért mutatott Tótváradi a vb-titkára? Hogy értette? FŐHADNAGY.

(Jelenteni Ladányi költőt a BM illetékesének! – ÖRNAGY.)

(Igenis – SZÁZADOS.)

Jelentem, a színészkörben megint találkoztam Tótváradi Andrással (TISZTÁZANDÓ, ANDRÁS-E, VAGY MÉGIS LAJOS A SZÍNÉSZ NEVE?! EZ NEM BABRA MEGY – ALEZREDES.) (NEM, AZAZ IGEN – SZÁZADOS.) Semmi lényegesen újat nem tudtam meg tőle, csak társaságra vágyott, azért ugrott be, én meg hogy összefussak vele véletlenül. Két színész egymásnak ugrott éjfél körül az egyik fiatal kóristalányon, de ennek a közéletiséghez nincs köze (MÉRGET VETTEM VOLNA RÁ, DE AKKOR MIÉRT ERRŐL ÍR?! KIOKTATNI! - ÖRNAGY) (ÉS ENNEK ADTATOK 100 FORINT JUTALMAT... - ALEZREDES). (HOGY A TRANZISZTOROS RÁDIÓRÓL NE BESZÉLJÜNK – ÖRNAGY.) Viszont az kiderült, hogy mélyen vallásos, hisz istenben meg effélékben, az ateizmus nagyon ellenére van, majdnem ordítani kezdett velem, igaz, volt benne két pohár bor. (BENNED MENNYI? ELLENŐRIZNI A HÁLÓZATOT – ÖRNAGY.) A társaságunkban volt Kocsis György könyvtárvezető. BARÁTH MIHÁLY.

Utasítás. Ráállítjuk Tótváradira a másik művészeti emberünket, „Csontváry Katalin”-t. (CSAK NEHOGY GYEREK LEGYEN BELŐLE – ÖRNAGY.) (NEM HUMORIZÁLUNK, ÖRNAGY ELVTÁRS, NEM VICCELŐDÜNK! – ALEZREDES.) Kiszedni belőle a vallásosságát, hitét. FŐHADNAGY.

(Ezzel viszont teljesen egyetértek – ÖRNAGY.)

(Azért mondom – ALEZREDES.)

Jelentem, feladatomnak megfelelően utána néztem Zárai Zsoltnak, a művelődési osztály munkatársának. A szülei maszek zöldségesek, és mint a beszélgetésünkből kiderült, életét a közoktatásnak tette fel. Kitért arra, hogy a leninizmus ma már nem az igazi marxizmus, és hogy fiatalságunk nem ismeri a nem-marxista bölcselleteket, emiatt nem tudja mindezt viszonyítani, mert hogy minden viszonyítás dolga. Megkérdezte tőlem, hogy példának okáért én tudok-e valamit a neotomizmusról? Egyfajta erős katolikus szemlélet is uralkodott az elmondottakon. Szóba hozta a politikai revízió szükségességét is. Ennek elmaradása miatt szökött Nyugatra egy KISz-titkár barátja, aki ugyan már többször járt szökése előtt Nyugaton, de végül kint maradt, mert „az itthoni légkör nyomasztóan hatott rá”. BARÁTH. (HOGY ODA NE ROHANJAK! ARRÓL NEM BESZÉL, HOGY A TESTVÉRE ’56-OS DISSZIDENS? ADUNK MI NEKI „NYOMASZTÓ LÉGKÖRT”... – ÖRNAGY.) (ELKAPNI – ALEZREDES.) (ÉRTETTÜK, HALLOTTA, SZÁZADOS?! – ÖRNAGY.)

Feladat. Záraival a hálózat építse ki a kapcsolatot, úgy, hogy a másik bizzon benne. Nézzen utána, kitől kapta Kovács Krisztina tanárnő a III. kerületi általános iskolában azt a négyoldalas katolikus egyházi szöveget, amelyet folyó hó 22-én továbbított „Krnács” fedőnevű ügynökünknek. A leleplezést elkerülendő „Baráth”-ot állítjuk a tanárnőre. FŐHADNAGY.

(Jó lesz vigyázni ezzel a nőszemélyre való Baráth-állítással! – ÖRNAGY.)

(Rámegy anélkül is, ha csinos – SZÁZADOS.)

(Nem viccelünk, elvtársak, ez nem sóhivatal! – ALEZREDES.)

Záray Zsolt elég bizalmatlan, némi ismeretanyagra van szükségem, hogy egyes tárgykörökből egyáltalán beszélgetni tudjak vele. A meglévő, többnyire hivatali kapcsolat nem alkalmas és kevés ahhoz, hogy igazi énjéhez hozzá lehessen férközni. Lovász Péterrel megértő, jó kapcsolatban van, szovjetpolitikát bíráló nézeteik megegyeznek. BARÁTH.

Jelentés értékes, továbbgondolandó. FŐHADNAGY.

(Folytatni, Zárairól minden érdekel bennünket! És ne „y”-ozzon! – ŐRNAGY.)

(Mélyen, mélyebbre! – ALEZREDES.)

(Igyekszünk! – SZÁZADOS.)

Jelentem, „Baráth” több alkalommal is folytatott beszélgetést Tótváradi nevű színészünkkel, ennek során megállapította, hogy megrögzötten idealista beállítottságú személy, tagadja az anyag elsőbbségét, felsőbbrendűségét. Teljesen vallási mániába esett, csak ezek a kérdések érdeklik. Foglalkozik a buddhizmussal, a Taó-izmussal. A tmb. szerint nem egy fiatal a befolyása alá vont, például a mazógazdasági szakmunkásképzőben szervezett színjátszó színpadon. Más fiatalokkal különböző vallási tanokból kivonatokat készítenek és egymás közt terjesztenek. BARÁTH.

Igyekszünk meggátolni a vallásos tanokról készített sokszorosítások terjesztését. Hálózat további feladata:... FŐHADNAGY.

(Ki másol, ki terjeszt? És mit?! – ŐRNAGY.)

(Egyetértünk. Felgombolyítani! – ALEZREDES.)

D/I.

Ma egy sort sem írok! Tegnap sem írtam, holnap is fogok.

Régen sem volt kötelező minden nap. Huszonhét évig jelentettem Nekik, akkor sem naponta. Úgy kéthetente. Persze néha sűrítették a titkos találkozókat, a hely huszonhét év alatt alig változott, szinte már hazajártam, a második otthonomnak tekinthettem. Végre egy hely, ahol szabadon beszélhetek! Persze volt másik hely is (meg harmadik, ki tudja már!), de nem ez a lényeges. Jelenthetek. A jelentésemet írásban leadom. Megbeszélhetem valakivel! Mert kivel volt nekem módom mindezt megtárgyalni? Őszintén, ahogy illik, ahogy illene. Ahogy a nagymama tanította nekem. Tanította, ha jutott volna vele valamire. Semmire! Az hiányzott volna. Templom, Hiszekegy. Amikor én másban hittem.

Mármint hogy utóbb, mert gyerekként hogyne. De ahogy megjött a magamhoz való eszem, elhatároltam magam a klerikális dolgoktól. Nagyanyámtól egy darabig nehezen ment, aztán csak végbevittük. Pedig amúgy nagyon aranyos mama volt! Csak ne hitt volna annyira mindenféle „keresztény” „erkölcs”-ben! Azt sem tudom, mi az. Mi fán terem! Már az értelme. Mert amúgy hogy a csudába ne! Megtanultam a hittanon. Én meg! A tartómnak fogalma nem volt róla, hiába magyaráztam neki. Legyintett, lapozzunk. Pedig hogy lehetett volna?! Éppen hogy ma is úgy látom, az egyháztól van mit tanulni! Ha mi kétezer évig tartottuk volna magunkat... Az tette volna be a kaput ezeknek.

Hittem, hittem; hagyjuk. Lapozzunk! Miért, ma nem ugyanabban hiszek?

Hinni. Hinni bárki tud. De tenni! Akarni valamit, valami nagyot! Szépet. Valamit érőt.

Smafu. Honnan tudnák ezek a kis stílus alakok. Ezek a senkik. Hiába magyarázod ezeknek. Azoknak.

Előbb is írtam, közben kötelezővé tették, majd nem bírtam abbahagyni. Elvonási tünetek kezdtek rajtam jelentkezni. Szinte már szindrómátikusá vált!

Ne dramatizálj, „Mihály”!

Azaz hogy „Baráth Mihály”. Mi más lett volna a fedőnevem? Baráth, mert a dédapámat valóban így hívták, de ezt én is csak felnőtt fejjel tudtam meg, s rajtam kívül a család sem tudott róla, nem foglalkozott vele. Így cseleztem, vertem át a fél világot, higgyenek, amit akarnak, ráadásul volt „barát” (igaz, nem férfi, jobbára csak nő, tehát barátnő) a munkahelyemen meg máshol is épp elég, és Mihály, mert az valóban a harmadik nevem. Kettőt a kereszteléskor kaptam, a harmadik a senki által nem ismert bérma-keresztnevem lett. Erre voksoltam!

Egyszer úgy írtam alá, „barát miháj”. Máskor, véletlen, „miháj barát”. Szinte rosszul lettek a kapitányságon. Már az összekötőm is zavarba jött, azt hitte, kezdem elveszteni az emlékező képességem, öregszem; az alosztály vezetője már a haját tépte, az állambiztonsági főkapitány-helyettes pedig ráírta a jelentésemet taglaló tiszti beszámolóra, hogy NE HÜJESKEDJÜNK! – ALEZREDES. („Valakitől” hallottam, aki látta a találkozónkról megejtett tartótiszti jelentést.) (Ha kikérném az általam írottakat, megkapnám? Nem merem.)

„barát miháj”... Jó hecc volt! Majdnem olyan jó, ahogy bezavartak a Szerv munkatársai közé. A „Mihály barát” még jobb.

Erről majd később. Nem oda Buda. Egyszer sem volt Zarádon kuttyavásár stb. Nem kapkodunk. Csak megfontoltan. Haladjunk sorjában! Kezdve a végével, folytatva az elejével, bevégezvén a derekán a hátára nőtt púppal!

Ha így haladsz, Kossuth-díjat kapsz.

Miért nem írtál annyit, mint példának okáért Krúdy? Vagy másfélszáz könyve jelent meg. Mert az övét kiadták! Ha az én jelentéseimet – nem kell bőrbe, keményfedelűbe se, csak

puha papírba! – valaki végre közkinccsé tenné, többet nyomna. Hogy a latban, azt nem tudom, de hogy a betűhelyek számát illetően én többet dolgoztam, arra mérget vennék!

Látod, öcskös, haladunk a korrall! „Betűhely”; „leütés”, az angol megfelelőt – mondhatni eredetét, már legalábbis a számítógép-nyelvet illetően – a fene ha tudja. Én nem. Nem is fogom. Miért tanulnék meg az ő nyelvükön? Az oroszra sem tudtak rászedni. Igaz, örök életemben elég gyöngécske voltam az idegennyelv-tanulást illetően. Az idegen nyelvekre vonatkozóan. Mert egyébként hogy lettem volna én bármiben gyöngé?! Nem képzeled. A legerősebb! Persze nem egyszer kellett tettetnem magam. Ügynökként is, de különben különösen! Mi az, hogy „tmb”, én, társadalmi megbízott... Társadalmi, persze, de valójában titkos. Hogy lehetett volna engem a társadalom nevében, szolgálatában bármire rávenni? Amikor, ha bevallom, ha nem, csak magam számítottam. Magamnak. Mert hogy ezeknek... Azoknak. Valójában jól átvertem őket.

Ez az, ez a titkom. Mindkettőt! Akiknek jelentettem, akikről írogattam.

Ez a lényeg, a többi mese. Ahogy a hat elemít végzett lakatos apukám szokta emlegetni, smafu! Ő mondja, „smafu ez az egész komonizmus”. Mert már ő megmondta.

Ő igen, én csak később. Amikor már valóban vége lett.

„Komonizmus”. Miért lett volna ez komonizmus? Szocializmus se. Még ha annyira vittük volna. Még azt elfogadta volna az ember. Akár ezt, akár azt. Csak ha úgy sikerül, ahogy elterveztük. Lenin meg én.

Nem túlzok, nekem is nagy terveim voltak, még hogy terveim, de álmaim! Miért nem lehetnek a becsületes magyar embernek szép álmai? Nappal, a ragyogó ég alatt.

Amikor egyszer az egyik szarjankó azt találta előttem nyíltan mondani – jó darabig senki sem sejtette, miről van szó engem illetően, aztán lassan csak kapizsgálni kezdtek, sajnos -, hogy „itt akkor sem süt a nap, amikor egy fia felhő sincs, mert olyan az ég fölöttünk”, mentem dühbe gurultam. Vagy amikor már valóban túlzásba vitte az a bikfic kezdő könyvtáros lány az Illyés-imádatát, hogy meguntam, és helyre tettem a nacionalizmusokat illetően! Szóval, amikor az ember már nem bírta cernával, és lelepleződés ide, dekonspirálódás amoda, kiborítottam, rájuk dütöttem a bilit! Azt a néma csöndet... Megrökönnyödtek, nem vitás. Vitán fölüli, ilyesmikkel árultam el magam. Kár volt, de mit tehet az ember. Mert hogy bármily furcsa ez (reménybeli 3002-es olvasómnak), mi is emberből vagyunk. Még ha Márai olyan csúnyán szól is a komonista emberfajtáról. Én különben sem tartoztam közéjük. Elment az eszem? Ezekkel tartani?

Nekik dolgoztam, igaz, de nem velük. Valójában ellenük! Minden sorom arról szól, hogy ennek, Fiúk, semmi értelme. Szólt, míg szólhatott, míg az írásra ők kényszerítettek. Azelőtt ugyanezt tettem, azóta megint szabadon. Nem hiszitek, milyen jó teljesen egyedül írogatni! Bele a vakvilágba, szabadon! Szabadon! Igaza van Orbánnak, ez a legfontosabb szó, a magyar ember számára a legtöbb, mi lehetséges, a szabadság. Most végre ezt ízlelhetem. Mert sem azelőtt, sem aközben.

Megint túlzol, „Miháj”. (... TISZTA HÁJ – AZ ŐRNAGY MEGJEGYZÉSE LENNE, HA LENNE.) Erről jut eszembe, többnyire „Barát”-ként jegyeztem följegyzéseimet a Hatóságnak. Hülyéskedtem, hűjéskedtem... Ezek meg ugrottak. Néha kijavítottak, máskor nem. Szinte bújócska volt! Még mindig jobb, ha nem a valódi bűneim után mennek. Bukkannak azokra. Leplezik le, használják ki ellenem.

Ismerték azokat jól! Tán nálamnál is jobban. Valakivel – hogy árulhatom el! – megnéztem a Levéltárban, volt, hogy hatan ellenőriztek! Engem, az állambiztonsági ügynököt, a „Baráth Mihály” fedőnevű titkos megbízottat másokkal vizsgáztattak. Hogy igazat írok-e, azaz azt rovom-e a papírjukra, amit vártak tőlem, amire megbízatásom szól, amire beszerveztek, ráállítottak... Ahogy a költő mondja: Ecetet rá, ecetet rá.

Engem így ellenőriztek! Mi lehettem, ha nem ellenálló? Mert valóban megtettem a magamét, hogy jobb világban éljünk. Kár, hogy a feleségem mindebből semmit sem érzékelt.

Mert nem is érzékelhetett volna! Hogy mutathattam ki a fogam fehérjét? Még a feketéjét sem. Nem hogy a gipsztömése, vagy a fémtömése, az amalgámot; hogy az aranyról pláne hallgassunk.

„Arany”, hol volt itt – ott – arany... Ezüst sem nagyon. Bronz, ha jutott a magamfajtának. Vas több. De vasra, igaz, nem minket vertek. Ha bolondok lettünk volna.

Ezzel vertük át az elvtársakat? Azzal is. Meg mindennel.

Könnyű utólag beszélni. Ugatni éppen hogy. Az új demokratáknak túl nagy a pofájuk. Tudom isten, befogtam volna. Néha sikerült, máskor nem. Eredetileg nagyon a bögyömben voltak... Mára megbékéltem velük. Ha szólnak, nekik is küldök egy példányt az újabb titkos jelentéseimből. De csak nekik, és ha kéri. Kéretlen, én? Nem létezik.

Mert ilyen gyerek voltam örök életemben. Halálomban.

Egy szem gyermekemnek ne kértem volna új táskarádiót, amikor legközelebb a bécsi Hilfer-akármicsodán vehettem volna? Ha engem oda kiengednek. Kiengedtek, de akkor épp nem volt rá pénzem. Csak megpendítettem a jelentésemben, hogy a maholnap tízéves nagyfiam nem hagy nyugton, rágja a fülem a nyugati márkájú táskarádiójával, már aludni sem tudunk a feleségemmel, azon vergődöm jelentésírás helyett is a könyvtári dolgozószobám íróasztalánál, hogy mit tehetnék a fiamért, hogy megvalósuljon az álma, a bármit fogni képes táskarádió a gyerekszobájában... Ha nekünk lehetett volna gyerekszobánk! Ezeknek már volt, és ezt is a rendszerünknek köszönhetik. Köszönhetjük. Köszönhetitek!! Erről kár megfeledkezni. Na, jó, kitör belőlem a proletárdüh, mit lehet tenni. Polgárosodtunk, hogyne, de annyira azért nem, hogy felejteni lehetne. Hogy honnan indultunk! Ezt ne feledd koma, sosem.

Majd ha bolondgombát eszem.

Apám lakatos, de inkább iparos, tehát polgár, pontosabban kispolgár öntudattal, a haverjával ellentétben nem a szocdemekre, hanem az anyjától tanultak szellemében a kiscgazdákra szavazott. Nagyanyám jó darabig minden vasárnap elvitt bennünket a templomba. Az urát, tatámat, apám nemzőjét nem ismertem, addigra eltávozott az örök vadászmezőkre, mire engem jó anyám megszült az árnyékvilágra (EGÉSZ KÖLTŐI A FOGALMAZÁS, BRAVÓ, „BALOG”, BRAVÓ – AZ EZREDES HELYETT). A másik mamám is bitang vallásos maradt, a végén kerültem, mert egyfolytában a komonistákat szapulta. Hogy így elvették a piszok komonisták a tizenhat nagyhold földjüket, a lovat, tehenet is elkötötték az istállóból, be a kolhozba, amiért nem bírtad a beszolgáltatást meg a többi adót, be a dutyiba, sógor meg sem állt a Hortobágyig... Jobb volt meg sem hallani. Én mondom, már akkor megtanultam, hogy csak azt kell hallani, amit akarunk, a többire fátzol! Hogy jelentettem volna a nagyanyámról?

Később tán arról is szó lehetett volna. A nagyanyámról nem, de.

Mert ami túlzás, az túlzás.

Ámbátor ki tudja. Nem tettek próbára, meg sem kísérelték, hogy mondjuk a feleségemről kelljen jelentenem. A Bodorka nevű József Attila-díjas íróról (HONNAN TUDJA EZ A FEDŐNEVÉT?! – ALES) a neje adott helyszíni jelentést – talán a családi ágyban elhangzottokról is. Gondolom megszűrve a szintiszta igazságot. „Jelentem, miközben rám mászott, hogy teljesítse férji kötelességét, azt kiabálta félrészegen: Le az orosz bandával! Aztán se szó, se beszéd, behajintott!”... Inkább ne részletezzük. Nem, idáig nem merülhettem az ügynöki munkába. Hogy az egyéb, valóban elég sötét dolgokat ne is említsük.

Persze jutott abból is. Csak hát minderről inkább hallgat az ember.

Hallgat, hallgat. Ha hallgathat! Mert én.

Mi.

Ti.

Ezt hagyd abba. Sokra nem mégy vele. Ezzel sem.

Akkor minek az egész.

Folyt. köv.

Folytassuk!

Ott hagytuk abba, hogy *Hempereg, hempereg, itt valami hempereg!* Valamikor ilyen jópofákat is írtam a jelentésemben. Nem mondom. Előbb elnevette magát a főhadnagyom – ~~Kis-hadnagyom~~, kezdtem egyszer az írásos ügynöki beszámolómat, de leintett, húzzuk ki, ne csináljak Krisztusból bohócot, belőle meg hülyét, aztán azt mondta, két évig nem kapok pénzüjtalmat. Ettől kiakadtam, mert igyekeztem szorgalmas lenni (annak tűnni), minden utasítást maradéktalanul végrehajtani (mondom, a látszat szerint), néhanap még önálló szaglászásba is kezdtem - ami, úgy véltem, érdekelheti őket, mintegy előttük jártam egy lépéssel (FIAM, EZ NEM FOG MENNI – ALEZREDES) -, és most büntetni akarnak. Hogy lesz így a gombhoz nagykabát...

Fakabát! Ezt egyszer merte a szomszéd nálam két évvel fiatalabb nagyfia rám mondani, már harmadnap kiállította a diri irodája elé az osztályfőnöke, olyat hoztam a tudomására. Meg is kapta a büntetését, nagy szerencséjére nem tették át más iskolába. Amúgy valamikor cserkészvezető volt a diri, tudtam meg róla, de hiába jelentettem föl később, a fülük botját nem mozgatták az elvtársak a Szervnél. Néha már rájuk is gyanakodtam. Mondom, azt írtam meg névtelen levélben a suliban az illető kölyök orosz tanár osztályfőnöknőjének, hogy szidta a szovjeteket.

Néha már magamban, bevallom, a Szervet, illetve bizonyos mafla munkatársait, hivatásos tisztjeit, tevékenységükért magas fizetést húzó hivatásos állománybelijeit az elhárításra vonatkozóan túl gyöngékezőnek tartottam. Az irodalom-elhárítás? Különösen gyöngé lábakon állt. Vérszegény lehetett, én mondom. Én. Aki azért tett valamit, hogy ne így legyen. Hanem amúgy.

Na, ezt tisztázzuk!

Jobb lesz itt megállni. Állapodjunk meg.

Miben? Hogy hallgatok, mint a sír? Egy életen át? Míg csak.

Csak míg.

Na, a költői beszédet zárva mondjuk ki.

Ki lehet?

Van értelme?

Annak igen.

Én, te, ő. Ők; igen, ti.

Mi nem, a világért sem.

(TÖRÖLVE!)

(A TÖRÖLVE! nem azt jelenti, hogy áthúzták, hanem hogy letakarták, befeketítve tették olvashatatlaná.)

(TITKOSÍTVÁ!) (SZIGORÚAN!) (...HARMINC ÉVRE.)

(Harminchárom?...)

Velem heccelődsz? Nekem mondd; előttem akarod elhallgatni. Minket elhallgattatni... Tudod, ki mindenkinek tudok szólni? Ha hiszed, ha nem, messzire elér a kezem.

Elért, el fog.

Az „ügynök-névsor”. Mit gondolsz, miért nem hozták nyilvánosságra? Jókedvükben? Mert mi mást tehettek volna? Bezárni a frissen választott Országgyűlést? Egyharmaddal? Mert a kétharmaduk nem lett volna meg. A régi gárdától mentes állambiztonsági szolgálat Antallék alatt? Az új érában. Hogyne.

„Kell a szakértelem” – válaszolta kerületünk nemzeti demokrata képviselőjének a megyei elhárítás tegnapi vezetője 1991-ben, amikor, merő véletlenségből, összeakadtak a belügyminisztériumban. Hogy ne jutott volna vissza hozzánk a politikus csodálkozása...

A mi szakértelmünk. Hogy a csudába ne lett volna rá szükség! A világon mindenütt ez a természetes. Azt mondják, a náci titkosszolgálat embereinek a javát átvette Amerika. Majd bolond lett volna nem kamatoztatni a mi tudásunkat. Akarom mondani.

Képviselőnk ezt, ha nekem nem is, de fűnek-fának elmondta. A barátainak, és hát egy új rendszer egyik első poszton álló helyi tisztségviselőjének mennyi ismerőse támad? Aki rólam nem hogy gyanította, tudton-tudta, akkoriban, hogy ellenfelek vagyunk. A III/III-at illetően.

III/III? Akkor ávót mondtak, ha nem figyeltünk oda. A III/III-ról fogalmuk sem volt. Épp elég volt, ha mi tudjuk.

Az elején nekem sem volt fogalmam sem róla. Dunsztom később lett.

Mert egy darabig magam sem tudtam, mi fán terem a III-as főcsoportfőnökség III. alosztálya. Csak egyszerűen besúgónak tartottak. Már azok, akik tartottak tőlem.

Tudom meg utólag... Hogyne gyanítottam volna! De hogy ennyire lelepleződtem előttük?... A minap hozták tudomásomra.

Kár volt. Összetörték az álmaimat. Mert én – marha! – meg azt hittem.

Hinni, hinni! Hinni könnyű! Tenni, az igen. Az már döfi! Ahogy ez az utójelentés-köteg is teszi. Kimondani az igazat. A szent igazat. Hogy ne más maradjon meg rólunk! ...maradjon fenn a cselekedeteinkről. Még azt hihetné az utókor.

Azt hiányzana, nem a seggre esés.

Beszéljünk finomabban. Uriemberhez méltóan. Iparos apára, kiscgazda nagyszülőkre büszkén. Hogy a polgári származásunkat se feledjük kellőképpen. Azt mondják, az manapság megint kifizetődő. Még arra is hajlandóak érette, hogy fátyol rá, nem vergődnek az egyéb irányba tett félrelépéseinkkel. Az ávóval sem.

Kimondad, kár volt. „Ávó”. Jó hogy nem „ÁVH”. Mi az, hogy ávéhá? A jó anyukád, az volt ávéhás.

Persze lehettem volna. Ki tudja, hogy számít a határőrségnél szolgálni a Rákosi-rendszerben. Tehetett arról az ember, hogy akkor élt? Akkor született, amikor, élt akkor, ahogy a jó isten elrendelte. (NE ISMÉTELD ANYÁDAT! – ÖRNAGY.) (NEM AZ ANYJÁT, A NAGYMAMÁJÁT – ALEZREDES.) Ávéhá... Állambiztonság, koma, állambiztonsági szolgálat! Miért, azt hiszed, ma nincs?! Na, majd adok neked, tudom isten, megkeserültek...

Ávéhá. Ettől azért kiborultam. Begorombultam. Az, hogy besúgó hírem van, azt terjesztik rólam az ismerőseim szerte a nagyvárosban (falunyi nagyvárosban, nagyvárosnyi tanyán, úgyhogy jól mondom, nagyvárosban, szülőhelyünkön, ezen az egyetlenen, Ó-Zarándon, avagy mondjuk Nagy-Várdán), bosszant, ha nagy néha a fülembé jut, igyekszem zsidóviccel, Rákosi-, meg Sztalin- viccel elhessenteni, de hogy ávós lennék, attól dühbe jövök. Ilyenkor ütni tudnék.

Láttam, mit kaptak (volna) az ávós fiúk '56-ban Nagy-Zaránd vármegyénk székvárosában, ha úgy jön a sora.

A kutya sem bántotta őket – azon túl, hogy védőőrizetbe vette valamennyit a Kaszárnyában a forradalmi tanács, nehogy már valaki fejbe verje bármelyiküket -, de valóban voltak olyan hangok, hogy a Dunába velük! (Volt, aki a Tiszát emlegette, a Rábát. Amelyik közelebb volt ebben vagy abban a Zarándban.) (Amarról nézve: a Köröst; ne is említsd.) (Egészen eltanultam Vargától a csűrést, csavarást.)

Ávéhá... Ezeknek minden politikai rendőr ávós volt.

- Te ávós vagy?
- Az ipse, vigyázz, az ávéhá embere.
- A rendőrségnek dolgozik, úgy beszélj előtte!
- Belügyes.
- A BM spiclije.

Satöbbi!

Mert így emlegették csak őket. Hogy „minket”, most inkább ne emlegessük. „Mi”, mi az, hogy „mi”?! Sem ők, sem mi. Nevezzük inkább néven a dolgokat.

Spion sem csak egyféleképpen lehetett az ember. Tisztázzuk, épp elég módja volt. Lehetőség. Követelmény. Ami alól kibújni hogy lehetett?

Már annak, aki erre kapható volt. Kapható, kényszeríthető, bátorítható, rávehető, besorozható.

- Ezzel a dumával ne gyere, hogy lehet valakit Oda besorozni?!

Halljunk szót... Már miért ne lehetett volna. Várd ki a végét.

Odáig is eljutunk egyszer. Ha az Ég engedi. Ahhoz fohászkodunk. Ahogy Zrínyi tette.

Én mondom, nem akármilyen író volt! Szabadsághősként sem utolsó. Életét és véré, pennáját. Bármit. A hazájáért. Magyar és horvát anyaföldünkért. Na, ez az, amiért különösen szerettem Zrínyit. Hogy nem volt nacionalista. A sovínisztákat ki nem állhattam. Sosem. „Magyar”, mi az, hogy „magyar”... A falnak mentem volna miattuk. Magyarkodunk, magyarkodunk, a temetők meg üresek?!

Hagyjuk. Fekete Gyula is nagyon a bögyömben volt. Csoóriról ne is beszéljünk. Sütő, Illyés... AjvÉ, Németh László! Simonyi, szűzanyám, el ne hagyj... Ennyi ellenforradalmár! És nekünk ezekkel szemben kellett helyt állnunk. Örömmel láthatjuk, hogy az új világ vadonatújnak azért nem mondható irodalmi szövevényei – szövevény minőségben (de annál azért alább) – épp őket kezdik ki. Hogy korszerűtlenek, átlépett rajtuk az idő, lépünk mi is, időszerűsítsünk... Mi már akkor megmondtuk. Nem igazuk van?!

Nekik sincs, de hagyjuk. Túloznak, de végül is egy követ fújnak velünk, a lényegét illetően. Nekünk sem kellett Ezek, nekik sem jelent ez a bagázs az ég egy adta világon semmit.

Ámen. Akár Úgy legyen!-t is mondhatnánk, ha így tetszene. Ha ilyen egyszerű lenne a dolog. De hogy volna. Ellenkezőleg. Már Marx megmondta.

Hagyd el. A fontos, hogy.

Mért, mi bajod Marxszal? Épp most idézik a hitelről, hogy addig vetetik föl velünk a dúsgazdag külföldi takarékpénztárak, mígnem valamennyien koldussá és rabszolgává nem válunk... Hát nem mondott igazat? Jósolni ő tudott a legjobban.

Ami biztos, sem igaz.

Lapozzunk.

Hogy kezdődött? Jó, hogy nem azt kérde, miként zárult. Arról könnyebb beszélni. Jelenteni ma már még egyszerűbb. Addig is azt írtam, amit lehetett, ma is. Legföljebb elhallgatunk dolgokat. Elsősorban a számunkra kedvezőtleneket. Ami mást csőbe húz, arról aztán fecseghetsz reggelig!

Nem szeretnék, ha hosszú lére eresztettem a történetet. Mert én úgy vettem, mesét mondok nekik. Nem mondhatom, hogy igaz mesét – hallom, külön népi elbeszélői műfaj az igaz történet, hagyjuk! -, de valami ahhoz hasonlót. Épp olyat, amelyet este mesélnek egymásnak az otthonukban, baráti körükben, kedvenc csapszékükben az emberek! Háborúról, katonaságról, szerelmi ügyekről, munkahelyi heccekről, bármiről! Amiről oly jó szót ejteni. Amit érdemes elővenni. Megtoldani, kiegészíteni, kikanyarítani a lényegtelenből, kiemelni, a lényegét megragadni! Na, ez az, ettől óvakodtam jelentésíróként.

Mert „igaz” hogy lehet egy történet? Népünk is éppen úgy lódít, mint minden valamirevaló hasonszórú. Hogy az ügynökökről ne is beszéljünk.

Persze most könnyen emlegeted ügynök múltadat. Akkor, jelentésként, „leveledben” hogy térhettél volna ki erre is? Kitérni hógyne! De betérni... A betérőket – mármint az útba eső csapszékeket – mindig messze elkerültem. Hogy a nagylányokat annál kevésbé. Erről később.

Erről még nem tudom, hogy jelenthetek-e? Addig sem tettem, amíg elvárták volna. Most meg. Ki tudja. Orbánék nagyon aprítják a régi barátaimat. Minket tán nem kerítenek sorra? Az tenné be a kaput, nem az ügynöki múlt leleplezése. Nem véletlen halogatják. Tartogatják szebb napokra. Amikor éppen előhúzzhatják a kartotékot.

Ezért szerettem annyira József Attilát! Már akkor megmondta, amikor a náciizmus készülődött. Hogy mivé alacsonyítanak le bennünket. Mivé leszünk. Egy számmá, adattá; porszemként porszemszámba vesznek. Miért tekintenének többnek? Nácik, komcsik, meg ezek a maiak.

A komcsikat inkább hagyjuk. Szidják őket épp elegen. Én nem teszem. Hogy közjük tartoztam-e, nem tudom. Besoroztak, bekényszerítettek, a végén – legalábbis a látszat szerint – dalolva danoltam! Szinte önként. Rendre túlteljesítettem a tervet. Megadta a tiszt, mi a dolgom azon a héten, abban a két hétben, pár következő hónapban – az évekre előrettekintő tervekkel évente egyszer foglalkoztunk, ez csak nagy vonalakban, hosszabb távon rendezte az életünk, a részleteket alkalomról alkalomra tisztázni kellett -, és én mindig többet tettem le az asztalra, mint elvárták volna. Ezért lehet, hogy annyi jutalmat kevesen kaptak a belügytől, mint én! Megvehettem azt a táskarádiót a kisfiamnak, a barátnőimnek volt miből kedveskedni, a haverokkal csak-csak beülhettem kávézni, a művészeket, írókat becserkészhettem a könyvük megvásárlása utáni ajánlaskérésimmal... Mennyibe került volna ez nekünk! Nekem és a családomnak. Hogy a végén valami maradjon az asszonynak is, aki olyan áldott jó lélek volt – nyugodjék békével! -, hogy végig semmit sem vett észre. Állítólag a fél város tudott a dolgaimról, ő semmit. Ha valaki csak célozgatni mert kicsapongásaimra, kapásból kikérte magának! Hogy jutna eszébe másra nézni, mint rá, az ő drága urának? Igaz, ő gyermek-könyvtáros volt, én meg felnőtt, nem azért, de valóban volt benne valami gyermeki. Gyermeteg. Hogy ezt szeressem benne a legjobban! Hogy mindent tágra nyílt szemmel elhiggyen, minden szavamat igya, mint a sivatag nyeli a forróégyövi esőt. (MONDOM, KÉSZ KÖLTŐ – ÖRNAGY.) (CSAK BE NE ROSÁLJON – MAGÁBAN A FŐHADNAGY.) (...- MONDTA VOLNA, JEGYEZTE VOLNA MEG, HA LÁTJA „BALOG MIHÁJ” AZNAPI JELENTÉSÉT AZ ÚR JÉZUS KRISZTUS 200.-DIK ESZTENDEJÉNEK TÉL HAVA VÉGEFELÉ, A DÉLI HÓFÚTTA ZARÁNDI FALUSZÉLEN AZ ÜGYELETES.)

Jó asszony volt, isten nyugosztalja.

Milyen szépen mondod, koma! A végén megjavulsz.

Én? Soha. A bűdös életben nem – mondta nagymama. Nyugosztalja őt is az Ég.

Valóban több kettőnél.

József Attila! Megáll az ész, micsoda költő volt. Ma is igaz. Minden sora. Nem hiába volt a legnagyobb proletár...

Proletárköltő? A fene tudja. Akkor elhittem. Bevettem nekik. Sőt, rátettem egy lapáttal! Róla írtam szakdolgozatot. Olyasmiket leltem nála – benne, költeményeiben -, amit más hogy vett volna észre!

Kár, hogy az egyikről utóbb kiderült, hogy a fele sem igaz. Rábukkantam egy versre a korabeli zarándi napisajtóban, amely „f a” aláírással látott napvilágot, és bebizonyítottam, hogy az csakis József Attila lehetett! Sorról sorra, szóról szóra, betűről betűre vettem elemzésemben a gyönyörűnek tetsző proletárkölteményt, bizonyítottam szerzőségét, és ajánlottam a Tisztelt Irodalomtudomány művelőinek a figyelmébe! Mígnem rá két évre valakinek a kezébe nem került a dolgozatom, amelyet az egyik kelet-zarándi folyóirat vett olybá, hogy közölhető, és kimutatta tévedéseimet. Állítólagos baklövésemet. Mert szerinte napnál világosabb, hogy nem ő, hanem egy helybéli, költői verőérral megvert iparos legény követte el.

Paff volt az nekem. Akkor letettem az irodalomtörténeti terveimről, hogy az elképzeléseimet jó mélyre elássam. Magamban. Más orrára hogy kötöttem volna! Az

asszonyoknak meséltem néha esténként az ágyban erről az egyelőre nyugovóra tért rendíthetetlen szerelmemről, az irodalomtörténetéről, benne Attiláról, meg a többiről. (HACSATURJÁNT IS BEVEHETED – ALEZREDES.) (HACSATURJÁNT AZÉRT, MERT EGYSZER A KÖZPONTI VENDÉGLŐBEN NEM HACSATURJÁN-SZÁMOT RENDELT A CIGÁNNYAL? AKKOR MAJDNEM LEBUKOTT, A DEKONSPIRÁLÓDÁST ALIG TUDTUK ELHÁRÍTANI... SZÉP MUNKA VOLT, FIÚK! – ÖRNAGY /JEGYZIK MAJD MEG, HA A KEZÜNKBE KERÜL „BARÁTH”-UNK ÖRÖKBECSÚ NAPLÓ-JELENTÉSE A SZÁMUKRA SOSEM VOLT JÉZUS KRISZTUS KÉTEZER-VALAHANYADIK ÉVEINEK EGYIKÉBEN/.) Kár, hogy többnyire már az elején elaludt, így a süket falaknak mondtam tovább. De akkor legalább szárnyalhatott a képzeletem! Amíg ébren volt, vissza kellett tartanom magam, mert kérdezett. Ha válaszoltam, nyugodtan magyarázni kezdtem a gyermeki gyermek-könyvtáros kis lelkének, nem újrakérdezett? Úgyhogy így jobb volt. Mert a végén néha úgy begurultam, hogy abbahagytam az aznap esti éccakai hangos ábrándozásomat. Mondtam tovább magamban. Míg álomba nem ringatott magával a gyönyörű irodalmi írói poétanyelven elképzelt – és magamban hangosan hangoztatott! – tanulmány. Már-már széptanulmány (ahogy az egyik belső-zarándi – kellete korán gyanúba fogható – írogató személy szokta megnevezni e műfajt).

Hajaj, mire nem vittem volna, ha engem is nem nyomorít meg a kommunizmus! (Öregeimnek komonizmus.) A maiaknak könnyű, könnyen ugatnak. Akkor próbálták volna meg! Azt hiszem, megkeserülték volna.

Nagyon a bögyömben vannak. Voltak, vannak. Remélem, nem túl sokáig. Egyszer csak vége szakad a rémuralmuknak!

Ennyi „polgár”, „demokrata”, „magyar”, „nemzeti”, „keresztény”... több a soknál. Kevesebb nem többet érne? Már Lenin megmondta.

Ezt csak bolondozásból említettem. Bocsánat, őrnagy úr – most akkor elvtársazzam még őket, vagy urazzam? Ezt legközelebb tisztázom velük. Igaz, valaha is – elvtárs korunkban is – le Baráth uraztak. Hogy ne mondjam a valódi nevemhez illesztették az urazást.

Valahogy kicsúszik az ember száján. Az igazi nevem, ne félj, nem fog. Olyan isten nincs.

Ha van, ha nincs, ebből nem esztek. Marad az inkognitó. Az illegalitás. És e jelentés alá sem fogok mást írni, csakis a barát mihájt. Netán Baráth Misit. Mert a suliban úgy hívtak volna. Ha egyáltalán így hívnak. Ha hülye lennék elárulni magam.

Majd megőrülök, hogy eme végleges, szentgyónásnak, életgyónásnak is mondható utolsó, teljes, tökéletes, már-már irodalmi igényű jelentésemet sem jegyezhetem a valódi nevemmel! Nem és nem. Pedig mit követtem én el? Mi az a halálos bűn, amibe keveredtem? Mitől vagyok én rosszabb, mint.

Valahol tényleg elnéztük, koma. Valamit elbazilikáztunk. Most gondold el, mit kezdenek száz év múlva balog miháj rémtörténeteivel az irodalomtörténészek? Akik, tudom, akkorra már rá fognak döbbedni bődületes értékeire, elherdált értékeink eme újabb darabjára. Mert rajtunk kívül ki beszél itt őszintén? Hol szólalt meg egy szem ügynök nyíltan? Mint teszem én. Majdnem úgy. Szinte. Olybá is vehetnők.

Jó, jó, de miért keveredtél bele? Csak csűröd-csavarod, kerülgeted, mint náci (vagy komcsi) – netán bankár - a demokráciát, de a lényegről mindeddig hallgattál. Bolond lennék fejest ugrani a kútba. Lemászni, azt lehet, létrával, kötéllel, ha engednek, de csak úgy, zsupsz?! Mit nem kérnél az embertől. Ha gyilkos, akkor is! Hogy lettünk volna mi gyilkosok? Miért veszél bennünket velük egy kalap alá? Hogy merészel bárki ilyesmivel vádolni? Bíróság elé akarsz kerülni?

Jaj, ki kell fűjnom magam. Ekkora szemétséget. Pofátlan banda. Így semmibe vegyék az embert. Tévedtünk, hogyne, ki nem ismeri be – van persze, aki ma is kitart, még mindig Leninről álmodik, hogy elvtárs, ezt csak mi ronthatuk el, te nem, te jót akartál, de mi

szerencsétlenek bakot löttünk -, ám hogy minket a Rossz vezérelt volna? Hogy mi magunk lennénk a Gonosz.

Teremtőm – mondaná nagymama.

Miért, Lenin jót akart. Nem? Ha nincs igazam, igazíts ki. Nekem nyolc. Ha úgy gondoljátok. Nehogy már úgy vegyétek, hogy a magamfajta nem hajlik. Az igazságra. Más szerint persze egy szavunk sem igaz, egy szót nem hisznek el, amit mi ejtünk ki a szánkon, írunk le. Na, ezekkel van elszámolni valóm.

Meg Engels, meg mindenki. Nem?

Hagyjuk. Lapozzunk, mondom!

Jelentsünk.

Jelentsen a fene. A franckarikába vele! Nem volt elég?

Hogy lenne. Volna. Lehetne, de nem lehetséges.

Mert az embernek egyszer el kell számolnia. A lelkiismeretével. A lelkiismeretének. Magáról. Magának.

Ha csak erről lenne – volna – szó. (NE RAGOZD! – ÖRNAGY.) Mert mit mondjak a fiamnak?

Még hogy a fiamnak. Mert ennyi sikerült; többet nem akartam, pontosabban nem lehetett, mert az asszony többé nem esett teherbe. Ő szeretett volna még legalább egy lányt, én úgy voltam vele, miért ne? Annyit csak összehozok, hogy akár öten is jól megélhetünk, de nem, így alakult. Ha több gyermekünk lett volna, most több unoka nézne rám úgy, mint a nagyfiam, egy szem fiacskám mind a három leánya.

Nem értik. Nem tudják, hogy viszonyuljanak hozzám. Mit tehettem?

- Papa, te csináltál valamit? – kérdezte tegnapelőtt a nagyobbik.

Erre válaszolni? Hogyne:

- Aranyom, semmit! Hogy bántottam volna én valakit?! Úgy ismeresz engem?

Kicsikém... - s átöleltem, az meg hozzám bújt.

A kicsike megnyugodott. A gimiben hallott valamit a felsős fiúktól, akik már olvasnak újságot, valahol szóba kerültem, mint „Baráth Mihály”... az eredeti nevemmel. Ekkora aljasságot, fölleveníteni régi, elavult dolgokat. Mit piszkálódnak? Hogy lejárassanak az unokáim előtt? Még hogy a fiam - a menyem, nászasszonyom előtt.

A fiam nem sokat vergődik az egésszel. A KISZ-t is hamar elhagyta, párttag sosem lett, a közélettől távol tartotta magát. Csak a rock, a beat, meg a többi nyugatmajmolás. Nem bírtam vele, de nem is nagyon foglalkoztatott. Rendőrségi ügye sosem volt, nagy balhékba nem keveredett, a végén mérnöknek tanult és szép családot alapított. Öröm rájuk nézni. És most ebbe a fészekbe piszkálnak bele. Jól mondod, piszkolnak – mindenféle senkik. Akikről voltam olyan marha, hogy nem jelentettem. Nem jelentettem eleget! Annyit, hogy most itt ne ugathassanak.

Annyi; túl elnéző voltam. Voltunk. Voltatok, tovaris!

Hagyjuk. Mondom, lapozz.

Egyet, akárhányat, csak tovább!

„Jelentem...” Jelent az a radai. Rég nem kötelező. Hogy akkor mégis miért folytatom?

Láttam neki újfönt. Megint nekiveselkedtem.

Nem az elvonási tünet végett. Nem!

Volt az is, persze.

Talán a maholnap csak megszülető dédunokám miatt. Hogy magyarázatot adjak.

Most úgysem értené meg. De ha felnő, képes lesz mérlegelni, átfogóan értékelni, értelmezni a dolgokat, megragadni a lényegét! Mondom, a lényeg a fontos, a komplexitás. Jól mondod, mert ez komplexül bonyolult dolog. Nem az ilyen-amolyan bizbasz ügy.

Ne idegesítetek föl. (JELENTS, KOMA, JELENTS, NE ÉRZELGŐSKÖDJ! – ALES.)

Mert ez valóban rosszul esik. Valamit gondolnak rólunk, éreznek felőlünk a gyermekeink, unokáink, remélem előbb-utóbb a dédunokáink, nem beszélve a házastársunkról, testvéreinkről, a nagycsaládról, a barátainkról, szomszédainkról! Na, a többi le van ejtve, nagy ívben, de a párod, a gyereked, az unokád!

A kommunizmus nem ismer szent dolgokat, tán ha komolyan vettük volna a Tanítást, a családot sem, de azért mindennek van határa. Most érzem, én is, hogy ezzel már valóban nem lehet viccelni.

Lehetett akárhány szeretőd, de hogy minek tart a feleséged, a szűkebb családod, a véred! Attól fejre állhatsz.

Hogy nézel velük szembe. A szemükbe!

- Nézz a szemembe és úgy hazudj... - intett meg egyszer a feleségem.

Többet nem mertte. Mert úgy elagyabugyáltam, hogy ha látteleletet vetet, bekopertáznak. Engem ugyan nem, akkor ilyesmiért nekünk nem járt dutyi, ma kapnék pár évet – elsőre felfüggesztve. De attól fogva nem vont felelősségre, ha az volt a gyanúja – lett volna, ha ilyesmi eztán egyáltalán eszébe jutott volna -, hogy nem mondok igazat.

Mondj igazat és betörök a fejed! Nem tudod?

Volt, hogy mondtam is neki; inkább gondoltam. Mert egy „Baráth” hajlamos a cselezésre, de az eredeti énem.

Ha van még ilyen.

Ha lett volna.

Most volt, vagy nincs.

Hogy is hívnak egyáltalán engem?

Ha én azt tudnám.

Csak bele ne örülj.

Mit nem ugatnak a jobboldaliak?! Ennyi szemétséget, összehordanak mindenfélét, aztán mi meg nézhetjük magunkat. Miért baj az, ha valaki baloldali? Hogy lettem volna én tömeggyilkos komcsi.

Mi is voltam; voltunk, voltatok.

Ez itt a kérdés és nem az, hogy.

Kommunista se!

Párttag már azért sem lehettem, pedig egy időben nagyon szerettem volna, mert megintettek a Szervnél, ne és ne! Akkor kiesek a hálójukból, luk marad a hálójukon, nem olyan könnyű befoltozni, másvalakit kell keríteniük az eltüntetésére, és az nem olyan egyszerű. Maradjak pártonkívüli, úgy dolgozzam nekik. Már kívül voltam, amikor mégiscsak fölvettek. Sok értelme nem volt.

„Dolgozzam” nekik. Jó pofák. Ilyen szépen beszéltek az emberrel. (NÉZD A POFÁTLANJÁT – FŐHADNAGY.) Hogy tagadhatnám, megírta az a piszok újságjuk, jelentettem! Miért, más nem jelentett? Csak én voltam ügynök? Más nem sugdosott a főnöke fülébe? Nem ment hetente – havonta? naponta! – raportra a pártbizottságra, a szakszervezetéhez, a vállalati vezetéshez – ki-ki beosztásának megfelelően: ki a vezérhez, ki a művezetőjéhez, ki a főszerkesztőjéhez, ki az olvasószerkesztőhöz, a személyzetishez, párttitkárhoz, pártbizalmihoz, ki a Fehér Házba, ki az Országházba, Zaránd-házba, faluházba, igazgatói, osztályvezetői irodába, szóval ki-ki a megfelelő, hozzá legközelebb álló fölötteshez?! (NYUGI, ELVTÁRS, CSIGAVÉR! – ŐRNAGY.) (MÉG A VÉGÉN BEKREPÁL -...)

Az ő emberük voltam... Most aztán szégyenkezhettem. Miattuk! A saját gyávaságom okán. Nekem kelljen megkeserülnöm? Ahelyett, hogy az igazi bűnösöket állítanák vérbíráik elé?!

Kislányom, tubicám. Ilyenkor ölni tudnék.

Hogy magyarázzam meg neki?

Nekik. Azoknak, akiket valóban szeretek. Nem csak szerettem. Hanem akikhez valóban tartozom.

Későn jöttem rá, kiké vagyok?

Lehet.

Elherdáltam az ifjúságomat? Egyedül én? Én tehetek mindenről? Nem inkább a kor, amiben élnünk kellett? Nem voltunk valamennyien kiszolgáltatottak? Mi „besúgók”, s ők, a „besúgottak”.

Nemrég egy szaktörténész azt nyilatkozta, hogy a jelentésekben eddig egymillió személy nevére - adataira, dolgaira - bukkantak. 1944-től 1990-ig? Én csak pár tucatról. 1960-tól 1987-ig másfélszázról? Ezek itt számolgatnak... Nekem eszembe nem jutott volna. Mással voltam elfoglalva.

Megáll az ész. A végén megbánom.

Majd ha fagy!

Azt a sok csinibabát... Semmi pénzért.

Csak hát.

Boldogultál-e volna velük Ezek nélkül?

Ha nem vagy titkos emberük, elnézte volna-e neked bárki azt a tenger ilyen-olyan félrelépést? Hódítást. Amit kikényszerítettél, vagy jött magától. Azt a tenger nőt. Akiknek az ölében oly jól elváltál.

Elképzelhetetlen.

Rendben, igazad van, de hogy adod be az unokáidnak?

Mondom, a fiam rá sem hederít, 1990-től, hogy nem lett kötelező, egy választásra sem ment el.

- Hagyjatok békén engem a politikával! Torkig vagyok vele. Velük.

Egyszer az szaladt ki a száján, veletek.

Ilyeneket mondott. Valamit megérzett abból, ami gyerekkorában, ifjabb éveiben körötte történt, amibe az apja belekényszerült? Valahogy az egész nemzedéke.

Ha a nemzedéke nem fordul ellenünk, ma is Kádár a király. Vagy az általa megnevezett királyfi.

Szó se róla.

De az unokáim... Hogy hagyhatnám. Venném olybá, mintha nem érintene. Nagyon is!

„Érintett” vagyok. Szinte mindenben.

Nincs visszaút. Így aztán.

Utólag magyarázkodni? Nem lett volna egyszerűbb tisztán élni?

Te hogy s mint?

Elválík.

Elválík, mint a púpos gyerek az anyjától.

Már megint keversz. (KAVARD CSAK – FŐHADNAGY.)

A kis unokáimért ölni tudnék! Még hogy előttük valaki lejárasson.

Ölni nem. Jelenteni esetleg. Mi az hogy!

Jelentettem éppen eleget. Másolatot készítettem róluk, csak az eredetit adtam le a kapcsolattartómnak. Mármint több esetben; később nem mertem, meg bele is fáradtam. Tilos dolgot műveltem, de ha csak ennyi lett volna... Elég alkalmat kínáltam nekik, hogy bekényszerítsenek a hálózatba. Hogy magam is hálózat legyek. Mert ilyen szépen neveztek. Kapcsolat, hálózat, a góré eleve hivatalos kapcsolat, ügynök, tmb., azaz titkos megbízott, az informatornak nevezett „hírvivő”, „nyelv”, mert én csak így mondtam magamban, ha megkérdeztem valamikor magamat... A tmt. titkos munkatárs, az szt-tiszt szigorúan titkos tiszt, ő valóban két fizetést húzott... Téglá... Na, ezt inkább hagyjuk. Téglának azok a tökéletlenek hívtak, nem véletlenül, de nem egészen pontosan, akiknek fogalmuk nem volt az egészről. Annál több volt az ember. Beépítve közéjük, beleolvastva az adott közösségbe,

egy-egy társaság, cég, intézmény közösségének a többitől elválaszthatatlan, de attól mégiscsak elütő, suttyomban a nevezett kör legbizalmasabb dolgairól a Szervet tájékoztató muksók sorát erősítettem. Néha úgy, hogy a Szerv sem tudott a dolgaimról. Tudni tudni akartak, volt, hogy rám is fülelőt állítottak, de kitribliztem azokat is. Majd leleplezem magam a ki tudja melyik babámmal! Valójában – „téglá”-ként - mi voltunk a fal.

Szimat! Ezt nem szerettem. Ma is kinyílik a bugylibicska a zsebemben, ha valaki csak kiejti, így! Ezzel a célzattal, utalással, neked szegezve. „Szimat”... Pedig volt benne valami. Van. Miért ne lenne? Az embernek tényleg jó orra kellett legyen, hogy időben észrevegye a készülődő ellenforradalmat.

Na, jó, forradalom. Már amelyik. Ha egyszer Pozsgay azt mondta, hogy népfölkelés, hát legyen. Először elcsodálkoztam, majd kezdtem beavadulni: hogy merészel ez is... Azokkal tartani! Jó, hogy nem „forradalom” (!) ... volt ötvenhat.

Ezeknek semmi sem drága, gondoltam elsőre. És azokkal éreztem, akik a legszívesebben ma is lepuffantanák Pozsgayt. Másodjára azért meginogtam. Ötvenhatban én is ott voltam a tömegben, akkor még nem jelentettem, hogy jelentettem volna, amikor még el sem kaptak. Azután terített le az állambiztonság azzal a kényes üggyel. Na, mondom ötvenhatban, kapott a kommunizmusnak! Csak lestem, hogy nekibátorodott a világ, nem a komcsik szemébe mondták az emberek a véleményüket? Hogy elég volt! Iparos, akarom mondani műlakatos proletár apukám is tapsolt, amikor a városi nemzeti tanács első embere olyanokat mondott, hogy! Le a kommunizmussal, a szovjet megszállással, éljen a magyar szabadság! Több sem kellett az embereknek, leverték az első vörös csillagot, majd a többit. Mind! Adtak a pofájukra. Kár, hogy ahogy megjelentek a szovjet elvtársak a páncélosaikkal, bebújt mindenki a sutjába. Apám is majdhogynem reszketett. Proletártartás ide, iparos gerinc amoda, berezelt a jó öreg. Én csak lestem. Mert mindig kíváncsi ember voltam! Ez mentett meg. De hányszor! Amikor szorult a hurok, elsőnek én léptem le. Oldottam kereket. Léptem olajra. Mentem egy házzal odébb. Köptem a levesükbe.

Főleg amikor a lányok miatt kezdtek zaklatni.

Jobb elfelejteni.

Micsoda idők voltak! Én mondom, a maiaknak arról fogalmuk sincs. Hogy lenne? Ők könnyen beszélnek. Jó, munkahely nincs, lassan munkanélküli segély sem, úgyhogy ha nincs dolog, mehetnek koldulni itthon avagy külföldre, mert ott is akkora a munkanélküliség! Szóval nekik sem könnyebb. Nekünk amúgy nem volt könnyű, nekik sehogy. Nekünk sem volt semmi sem könnyű!

Na, ezen ne kapjatok hajba. Egyezzünk meg: az élet nem habos torta!

Hogyne, a Tanú tanúja is – meg a tanúságra rávevő ávósa? – valami ilyesmit motyogott. Motyogtunk mi éppen eleget. Hogy nekem kinyílt a csipám, arról is ők tehetnek. Hogy már-már elszemtelenedtem, bátorságra kaptam nemi – szerelmi? ki tudja pontosan megnevezni - szenvedélyemet illetően, kielégítésére vonatkozóan, szintúgy ők a lúdasok. Ők, senki más. Az a piszok kommunizmus.

Nem is volt. Hogy lett volna? Csak szerettünk volna.

„Szerettük” volna! De szépen mondod. Én nem. Engem csak arra kényszerítettek, hogy.

Hogy jókedvedben, danolva, önszántadból is jelents.

„Is”.

Jól hangzik. De biztos, hogy így volt? Nem csak az emlékezeted hagy ki?

Hogy tehetne ilyesmit. Nem olyan az! Vág, mint a borotva.

Az eszed. De az emlékezeted.

A kettő egy és ugyanaz.

Akkor hogy nem vetted észre, hogy a fél város tudja, kiféle-miféle vagy?

Már hogy ne kaptam volna észbe? A végén. Amikor kiléptem a szolgálatból. Azt mondtam, elvtársak, jóból is megárt a sok, már lassan rámegy a házasságom. Pedig valójában éppen ellenkezőleg: a feleségem annál jobban szeretett, minél jobb jelentéseket írtam, mert annál gyakrabban kaptam jutalmat a BM-től, ugyanis a barátnőim mellett azért jutott valami egy szem asszonykámnak és egy szem szemem fénye fiacskámnak is! Hogy szeretett ilyenkor szegénybe!

- Hogy te milyen aranyos vagy!
- Hogy te így szeress engem...
- ... minket!
- Azért ne verd annyira a fogadhoz a garast, költsél néha magadra is!

Ilyen áldott lélek volt szegény, nyugodjon ott, ahol van.

Mert közben éppen hogy a helyzetem biztosítását szolgálta a kilépésem.

J/II.

Külső-Zaránd Megyei Rendőr-főkapitányság politikai nyomozó osztályának V. alosztályán működő tiszt javaslata 1962. február 6-án Ligeti Gyula író és műfordító ügyében III/e rendszabály bevezetésére. A hanyfüredi lakos kiemelt nyilvántartásunkban szereplő személy családi otthonában ellenséges tevékenységének felderítése céljából szerelnék be szakembereink a lehallgató készüléket. (SOK A DUMA! TÁRGYRA – ALEZREDES.)

...Jár hozzá... (ez), tárgyal ... (azzal), utazik (amoda), jönnek hozzá...(amonnal), arról ír, hogy... (jaj), arról tervez írni... (Lenin ments), kapcsolatban van... (még csak az kéne), azt terjeszti... (nem kellene már befogni a száját?), ... (hát az nem megy). (Szóval.)

Mindezek alapján a fentieket figyelembe véve javasoljuk Ligeti Gyula hanyfürdői lakos író és műfordító lakásának dolgozószobájába a III/e rendszabály beszerelését.

A III/e rendszabály elkészítése céljából a következő intézkedéseket hajtottuk végre.

1. Tanulmányokat folytattunk annak érdekében, hogy rájöjjünk, milyen műszaki berendezés beszerelése a leginkább ésszerű az általunk remélt cél elérése érdekében.
2. Fedőigazolvány birtokában a II/10 osztály illetékes beosztottjával terepszemlét tartottunk, ami ugyanazon célból volt szükséges. (REMÉLEM NEM KÉMYÉNYSEPRŐNEK ADTÁTOM KI MAGATOKAT, MERT AZ LEGUTÓBB LEBUKOTT! – ALEZREDES.) (PERSZE, HOGY NEM! A VILLANYÓRÁT MENTÜNK LEOLVASNI. BIZTOSÍTÁSSAL! – SZÁZADOS.) (FRANKÓ GYEREKEK VAGYTOK – EZREDES.)
3. Beszerveztük Ligeti Gyula alkalmazottját, Bosnyák Tivadar h.füredi illetőségű lakost, aki Ligetivel egy udvarban él, és egyrészt a berendezés beszerelésekor, másrészt annak használatakor (Ligeti vendégeinek az érkezésére vonatkoztatva) segíteni tud nekünk a feladat eredményes megoldásában.
4. Beszervezésre előkészítettük Kecskeméti Lázár h.füredi lakost, postaműszaki tisztviselőt, aki műszakilag segítséget fog adni a II/10 osztály beosztottainak mint vonalfelügyelő. (MONDTAM MÁR, A VONALRA NAGYON ÜGYELJETEK! – EZREDES.) (EZ MÁR MEGINT IVOTT, VALAMI HANY-MELLÉKI RETTENETEST – MAGÁBAN A SZÁZADOS.)
5. Tanulmányozást folytattunk annak érdekében, illetve azt illetően, hogy a beszerelés ideje mikor a legmegfelelőbb, és a házban lakó egyéb személyeket, illetőket miként lehetséges onnan eltávolítani.

A rendszabály bevezetésének és biztosításának terve.

A BM. II/10 osztály ezzel foglalkozó beosztottja (aki a terepszemlén velünk együtt részt vett) véleménye szerint a műszaki beépülés végrehajtásához mintegy három óra szükséges, erre az időre kell a házból mindenkit eltávolítani. Ligeti Gyula lakása Hanyfüreden önálló nyaraló. Kilenc személy tartózkodik a területen, akiket a megadott időben el szükséges távolítanunk.

A beszerelést délelőtt kilenc órától déli tizenkét óráig tartjuk sikeresen végrehajthatónak. Figyelembe véve az adott körülményeket, ez az időpont tűnik a legmegfelelőbbnek. A házban tartózkodó személyeket a következőképpen javasoljuk eltávolítani.

Ligeti Gyulát és feleségét arra a napra beidézettjük a fővárosba az útlevélosztályra tekintettel arra, hogy Ligetiéknek többször is volt elutasított útlevélkérelme az NDK, Csehszlovákia és Románia területére. Miután nem kapta meg a kért útlevelet egyszer sem, ez a legenda elfogadhatónak mutatkozik. A Budapesti Útlevel Osztályon azzal érvelhetünk, hogy az ellenőrző munka során megállapítást nyer, miszerint Ligeti Gyula és feleségének útlevélkérelme több alkalommal is elutasítást nyert, ezért tartják szükségesnek egyrészt ennek az

ügynek a kivizsgálását, más szempontból pedig annak közlését velük, hogy az útlevel kiadásának megtagadása bizonyos személyek elfoglaltságából adódott.

1. Ligeti Gyuláné távollétekor házvezetőnője, Árvai Gergelyné h.füredi lakos az a személy, aki őt az általa vezetett fényképész szaküzletben helyettesíteni szokta. Ligetiné budapesti távolléte következtében Árvai Gergelyné az adott napon a délelőtti órákban 9 órától 13 óráig, valamint a délutáni 14 órától 17 óráig arra kényszerül, hogy a fényképészeti boltban helyettesítse Ligetiné. Arra is számítva, hogy Árvainé váratlanul hazamegy, figyélssel, szükség esetén leszólitással igyekszünk kiküszöbölni. (ERRE FELHASZNÁLHATJÁTOK „ÚJ” ÜGYNÖKÜNKET, „BARÁT”-OT! – ALEZREDES.) (MEGLESZ! – SZÁZADOS.) (AHHOZ BIZTOS ÉRT – ÖRNAGY.) (MI AZ, HOGY! – ALES.) (CSAK A FÉRJE MEG NE TUDJA – EZREDES.) (HOGY TUDNÁ. LEGFELJEBB BEFOGJUK NEKI – ALES.) (AZ JÓ LESZ – EZREDES.)

2. Kávási Jánosné bejárónőként szokott Ligeti Gyuláéknál megfordulni mindig a nappali időszakban. Mivel feltételezhető, hogy Ligetiék ezen a napon nem fogják igényelni a működését, vele nem kell számolnunk, mint elhárítandó akadállyal. Amennyiben erre nem kerülne sor (MÁRMINT HOGY MÉGISCSAK ODARENDELNÉ AZ „ÍRÓ ÚR”! – ALEZREDES) (IGEN, ÍGY GONDOLTAM! – SZÁZADOS) (AKKOR ÚGY IS ÍRD – ALES), úgy Kávásiné a h.füredi községi tanácsra 9 órára beidézettjük adóügyének rendezésére. Tudomásunk szerint **Kávásiné** saját házzal bír Hanyfűrdön, és annak adójával valamennyire el van maradva.

3. Az udvar végében lakó Tóth Kázmér fuvaros általunk már beszerezett személy feleségét férjén keresztül elküldjük Bakhát községbe a rokonság meglátogatására.

4. Tóth Kázmérék egy általános iskolás és két középiskolás gyermeke délelőtt folyamán iskolában lesz.

5. Tóth Kázmér fuvaros napközben fuvarozási teendőket végez H.füreden, így természetesen adódik, hogy nem fog a lakásán tartózkodni. Szükség esetén mint hálózati személyt elláthatjuk olyan feladattal, amely távoltagezést eredményez lakásától.

6. „Báth” fedőnevű ügynökünk Ligeti Gyula gazdasági szakembere. Ő kezeli Ligeti szőlőhegyi szőlőjét, városi háza alatt fekvő pincéjét és borát. „Báth” az általunk kiválasztott időt fogja alkalmasnak találni saját maga részére a borkezeléssel kapcsolatos feladatai ellátására Ligeti pincéjében. Ehhez el kell majd kérnie Ligetitől a ház kulcsát.

7. A lakásba a kert és az udvar felől a hátsó kiskapun fogunk behatolni, tekintve hogy télen Ligetiék ezt a bejáratot használják. Meg aztán egyébként is innen lehetséges a legkonspiráltabban megközelíteni a lakást.

A III/e beszerelést az adott napon úgy tudjuk végrehajtani, hogy az akciót végrehajtó brigád a szomszédos (ilyenkor télen teljesen üres) tanácsi üdülőben fog meghúzódni minden eshetőségre számítva. Az ügy feldolgozását végző operatív munkás „Báth” ügynöktől átveszi a lakás bejárati kulcsát és ő biztosítja a házba való behatolását a beszerelő brigádunknak. „Báth” ügynök a munkavégzés alatt a ház alatti borpincében foglalatoskodik, munkálkodik és tartózkodik. Szükség esetén ez is biztosíték lesz arra nézve, hogy ha bárki váratlan érkezne a házba, akkor „Báth” fogja fogadni. „Báth” dolga lesz ilyen esetben a váratlan érkező eltanácsolása azzal, hogy egymaga van az egész lakóépületben.

A műszer kiszerezését (BESZERELÉSÉT! LEGYÜNK PONTOSABBAK – ALEZREDES) (MARADJUNK ANNYIBAN: KISZERELÉSÉT – EZREDES) hasonló módon fogjuk tudni végrehajtani. A rendszabályt 6 hónapi időtartamra kérjük engedélyezni. A hosszabb időt az indokolná, hogy Ligeti Gyulánál különösen nyár elején a szép idő érkezésével megnő a forgalom, ellenben akkor nagyobb nehézségeket jelent a beszerelés végrehajtása.

A fentiek alapján kérjük engedélyezni a III/e rendszabály alkalmazását. SZÁZADOS.
(Javaslom – MEGYEI III/III. oszt. vez. ÖRNAGY.)

(Egyetérték – BM II/5. oszt. vez. h. ÓRNAGY.)

T/I.

Kopórege (vagy *Matyi-rege*) lössz a regény címe. Nétán a jelige: „Nehéz nem csúfolódní” (J. után szabadon) - Eredetileg Juvenalis: „...e korban nehéz nem szatírát írni” – De vajh lehet-é? S nem szomorújáték keveredik-é ki belülle?

Fejezetcímök (lőhetnek – ha egyáltalán lősznek):

III/III-as olvasókönyv

Regél a III/III

Iii/iii-regék

Iii/iii-jjnye (a kutyafáját)

Ávéhá

Szimat!

ENYÉM A VÁR, TIÉD A LEKVÁR!

Vágjunk a lovak közé

Iii/csapszék

IIIi/irodalom

Iii/történelem

III/káplán

Iii/sajtó

III/kotkodács

Iii/lócitrom

III/három

III/szállás

Iii/párt

III/égyetem

Iii/ktsz

III/téesz

Iii/székesfőváros

III/sokk

Iii/ideg

III/dolog

Iii/hamis

III/iii

...tanya

Tehát mégis (a címe): *KOPÓREGE?* (...*rejti*)

Fő'vezetés gyanánt:

Nem véletlen, ha valaki magára üsmer, mer szörzónk arra töreködött, minél több bűnöző lelkületű besúgó ipsének és macának kezdjön viszketni a nyaka körül a viszketni valója (politikai rőndérségi ügynökökön innét, közéleti titkosrőndőrségön túl) - még a Moszkvai-tengőrőn innest valamivel (Yorkshire előtt valamicskét) az öreganyja hogy is mondjam micsodája.

TITKOSÍTVÁ!

KÜLÖNÖSEN FONTOS!

BM iii/iii...FŐCSOPF. ...VÁM.-I RFK. A.O.

NEM ÉN ÍRTAM RÚLATOK, TIK ÍRTATOK RULLAM! Titokba. FORDULT A KOCKA,
MOST ÉN ÍROK RÚLLATOK. Nyíltan.

Nevetöket nem elárulva. Csak ahun nincs mese.

Mer, ha tiktöket nem sajnállak is, anyátokat igön. ÍGÖN-ÍGÖN!

Enyim a vár, tiéd a lëkvár!

K o p ó i r a t

IRODALMÁROK

JELÖNTÉS a közép-zarándi irogató szömélyökrül

...aki tennap még egyet sóhajtott velünk,
az ma mán ítélközik fölöttünk, és öriz bennünket,
hogy holnap mög tudjon gyilkolni idegön érdekökér
Angyal István (1956?)

Patkányfogó

Tetűfészök

Bolhaugrató

Karvalyálom

Marhaalom

Rókaizé

Ökörszállás

Hiénaház

Sakálveröm

Görénytanya

Birkarovás

Baromállam

Vakondaklik

Keselyüremény

Dögtér

Szimat!

Rulla mán jelöntöttem!

Rúla most jelöntök.

Rúlla eztán fogok jelönteni.

Róla biztos nem köll jelöntenöm; hacsak nem kezd el ú róllam jelönteni.

Ügynök

BM-es

Spion

Besúgó

Spicli

Ávós

Röndörségi embör (a röndörség emböre)

Politikai röndér

Hekus

Röndör

Titkosröndör

Beépítött

A zsaruknak dógozik

Irodalmárok várnak rád! – mutat kis szobámra a szörkesztőségbe.

Vagy azt mondi, Irodalmárok keresnek! (...?)

Valamelyiket. A lényeg ugyanaz. Ami mögmaradt bennem.

Bennük aligha.

Irodalmárok? – tátotta el a száját a titkárnő. Jól tudta, kifélék.

Ilyen agyafúrt a főnök.

Persze, hogy persze: a politikai rëndőrség fogdmögjai vártak rám.

Szó, mi szó: magyar nyelv- és irodalom szakot végöztek! Hivatásos tiszt urak, nem vitás.

Még a beosztottjaik, a munkahelyi besúgók is egyetemet végzött „embörök”! Azok is jobban értettek az irodalomhon, mint a nem III/III-as irodalmárok (irodalomtörténészők, műíteszők, szörkesztők, széptani elméletírók) együttvéve. Jobban ráéröztek arra, mi veszélyös rájuk, azaz az úgynevezött „polétárdiktatúrára”.

Azaz a hatalom jó működött? Hozzáértő spicliket foglalkoztatott?

Kétségtelen.

Lészámítva, amikor mégse.

Iii/iii

Iii törve iii?

Desifrírozva: III/III!

/Iijnye a mindönit!/
Konspirációs zavarukba.

Újabb fejezet.

Szambabál:

Big, Bill, Dzsek,

Három klassz gyerek!

Elmöntem a szambabálba

Csörögni...

...szambabárba csörögni...

...mind a három klassz gyereök.

Betértek egy szambabárba,

szambáztak ott egy nagyot,

elövöttek három pisztolyt,

lött is abbul öt halott. ...

Rege? Beszélyfüzér? Széptanulmány? (Költői) Gúnyirat?

Tudja a rosseb. Az a fészkes.

Mi is lögyön. Hogy fogjunk neki. Álljunk elébe! Neki. Átfogván. Köröszbe-kasul. Átabotába. Hogyné, az egészet! Ami engöm illet.

Nem az lönne a legjobb, ha úgy írnam lë, ahogy van? Vót. Löhetött! Mindön csürés-csavarás nélkül. Mögnevezvén mindönkit.

Mer igön mögdöbent, ahogy tanulmányozom KGy zaráandi könyvtáros gazembör regény terjedelmű jelöntés-köteget. (Köcsög kérte ki a rulla szólókat, s majd mindbe ott vagyok én is.) Az a piszok, ami attúl a kezödre ragad. Az a bűz, ami átitat.

Olyan bűz jött a sírjából! – mondogatik falunkba a vénasszonyok azokrul regélve, akik igön mucskos életűek vótak. KGy-bül nemkülönben gyütt a bűdös. Pedig ki tudja, tán még ma is él. Ha élet az üvé.

Neköm is csapta a szelet, de olyan undorító vót, hogy finoman elhárítottam. Mindön hiába, nem löhetött lérázni. Ragadt, nem vötte észre, hogy mindön porcikám undorodik tüle! – emléközik közeli hölgyismerős, aki akkor, az 1970-es évekre hunnan tudta vóna, ki is valójába a személtládája. De valahogy... süttött belülle.

Ez az, már a szaguk rossz vót.

Akinek kicsit is mögmaradt az ép szaglőérzéke, azonnal kiszúrta, ha efféle került az útjába. Hogy beszélt vóna előtte őszintén?

Úrá az illik a legjobban, hogy patkány vót.

Ez az! A patkány.

Patkányt fogtunk...

A névsorbul élő s holt barátaid röttennek rád.

Elhallgatni? Elmismásolni? Valahogy elkerülni a néven nevezést? Löhet? Ahogy töszü (velünk) – tönné, ha hagyjuk – a világ.

Nemigön.

Nagygazdából lött kolhozelnök fiából lött nagy-nagy pógári közembör! Iparosfi KISz-vezér, aki ma is adi a bankot. Hogy vönné elő a csavargók névsorát? Coki, hallja, coki.

A besúgókét? Ugyan, a hóhérokét kéne. A szót belénk fujtókét.

Igön, aki mögakadályozta, hogy szabadon szóljunk, a hóhérunk vót.

Zarándvármögye sē akárm!

ZURNDORF – ZURÁNY a högyöshalmi határátkelőtül úgy húsz mérföld távolságra, a 10-es jelzésű műút mentén fekszik. Besenyő határór település. A helység neve először 1209-be szerepöl írásos emlékeinkbe (mint Zaran). 1399-be már „Civitas Zaran”, vagyis vásártartási joggal ründölközö város. Később veszítö a jelöntöségibül és 1555-be ismét faluként tüntetik föl az oklevelek (írja a tudós Örvidék-útkönyvszörzö).

1988, Kismarton, Ęstérházy-palota: sē írásos, sē gépi hangosbeszélö tájékoztatás magyarul, csak némötül, ánglusul, tán farancúzul... 2010, Fraknó, Ęstérházy-vár: fölirat némötül, magyarul, ánglusul. Pár esztendeje egy nyelven, a miénken volt csak kiírva: NĚ LOPJ! Akad olyan magyar látogató (nem akármilyen honleány), aki emiatt inkább nem nézi mög a magángyűjteményt, kívül marad. Mer olybá vötte: aki ilyen aljasságra képes, nagyobbra is kapható löhet.

Czurendorff, Zarándfalva, Zurány, Zurndorf, Mosony vármögyebe. Az adózók 1715-be némötök, elvéte kerül **egy-egy** szláv (horvát?) s **nētán** magyarra utaló vezetéknev, mint a (Joannes) Sippony, a (Mathias) Molner és az (Jacobus) Unger – leltük az Országos Levéltárba (az arcanum.hu jóvoltából). (Hogy mit nem tud a számítógép...)

Zurány (más néven „Zarándfalva”, némötül Zurndorf) mezöváros Ausztriába, Burgenland (magyarán ÖRVIDÉK, legföljebb VÁRVIDÉK, esetleg LAJTA-BÁNSÁG) tartományba, a Nezsideri járásba. Fekvése: Nezsidertül 20 km-re északkeletre, a Lajta jobb partján fekszik. 1209-be „Zarán” néven említik először. A honfoglalás után besenyö határtelepülés, nevét is besenyö személynévbül származtatják. 1399-be vásártartási jogot kapott, a XIV-XV. században KIRÁLYI VÁROS („Civitas Zaran”) és határátkelő. Kiváltságait 1642-be III. Ferdinánd mögerősítöte. Jelöntöségit később elvesztöte, egy 1555-ös oklevél már csak faluként említi. 1529-be és 1683-ba a törökök lörombolták. Vályi András szerint CURNDORF, vagy Zarándfalva. Némöt Mező Város Moson Vármögyebe, födes Aszszonya Fölségös K. Hertzeg Aszszony Kristina, lakosai katolikusok és evangélikusok, fekszik Lajtha vize mellett, némöt Jágendorftul egy mértföldnyire, határja nagy, föggye terméköny, réttyei jók, rész szörént pedig rossz szénát is terömmek, legelője marháinak elegendö, szöleji sovány bort terömmek, erdeje vagyon nem tsak szükségökre, hanem eladásra is, az Ország úttyába lévén fuharozással is kereshet, Lajtha vize néha el önti réttyeit, mindazáltal első Osztálybéli.

Fényös Elek szörént Zarándfalú (Zorndorf), csinos némöt falu, Moson vmögyébe, róna, de fölötte kies és terméköny vidékőn, a Lajta jobb partján, a moson-brucki postaútba: 1200 lakos, kiknek fele r. kath., fele evang., saját anyatemplomokkal és lelkészökkel. Határa első osztálybeli, s a lakosok bírnak 159 úrbéri telek után 4125 hold gazdag fekete agyag szántófödöt, 479 h. kövér rétöt, sok káposztáskertöt. Az állattenyésztés nagy fontosságú. Így az uraság tart 5000 darab merinó juhot, s a lakosok juhon és jó lovakon kívül 360 jármás ökröt. Van itt sok urasági majorságföd, nagy magház, nemes curia; 4 kerekű uradalmi malom a Lajta vizén, salétrom-fözöház. Erdeje a legszöbök közül való a mögyébe, s két részre oszlik, u. m. tögyes és nyárfás erdőre. Feszler jelös történetírőnk itt születött. A főhercegi m. óvári uradalomhon tartozik, de a Huszty családnak is van itt egy nömös udvara.

1910-be 2132, többségibe némöt lakosa vót, jelöntös magyar kisebbséggel. A [trianoni békeszörzödésig Mosony vármögye Rajkai járásáhon](#) tartozott.

Nevezetösségei: [Szent Pétör](#) és [Pál](#) apostolok tisztötletire szentölt [római katólikus](#) temploma középkori eredetű. Föoltárképét Franz Anton Maulbertsch festötte. Az [1600](#) körül építött malom alapfalaira [1773](#)-ba húzott [Eszterházi-malom](#). Ma magántulajdon. Hírös embörök: itt születött [1756](#)-ba [Fessler Ignác Aurél](#) író, filozófus, [evangélikus](#) teológiai doktor, itt vót evangélikus lelkész Andreas Grailich, aki [1818](#)-ba készítötte el Mosonn vármögye leírása című munkáját (...Olvasod a világhálón.)

Azaz Zaránd itt, a nyugati gyepünél is vala... S vagon máig. Csak elnémötösítve-elnémötösödvn, mögtokosodva... bele a lajtabánsági vakvilágba. Úgyhogy.

Úgymint regénkbe ellenben.

Úgyszólván.

Három-Zaránd! Mer hogy annyi a magyar igazság. Akár Szolnok vármögyébe.

Regénk – tervbe vött - *alakjai* (hogy a történetökrül nē is beszéljünk) a képzelet szüleményei. Ha valaki mégis magára üsmer, mögnyugtathatjuk: nincsenek véletlenök! Am hogy rulla szólna, kizárt. A legkülönbözöbök helyökön mögesött csonkahoni történetök (s hőseik) jócskán eltorzítva elevenödnek mög, nyernek új alakot „hitregé”-nkbe. (Hekusa vötte hitrege-számba, ami hősköltemény sē.) Különösképp pedig: akinek nem inge, nē vögye magára! Mire ángyom így szokott válaszolni a Csík-ér martján merengve bele a dákó-magyar (belső-zarándi) légbe: De ha az ú inge!? Kizárt. A miénk. Üdv. a iii/iii. oszt. deákjai.

Vöő Lipi munkakerülő, apja komcsi, ú föllázad, élösen komcsiellenös, iszik, támadja őket, nyomoznak utána, végül belerokkan.

Sótyi Béla alkalmi munkás, apja szintügy komcsi, anyját otthagyja; a fiú gyülöli út is, „elveit” is, költő, márc. 15-én ünnepel, zászlót szaggat, tiltott módon ad ki könyvet – börtön.

Sóti Bélus hun ez, hun az, focista, költői esteket szervez engedély nélkül, műkedvelő költő. (A minap nem azt kérdözték tüllem: Régön így tetszöttek hívní az amatört?...)

Kocsis György fökopó kisfiú, ki nagyfiúnak játssza magát.

Záray Zsolt nagyfiú kopó a sifonérbul.

Zoltán Zsiga senkiházi kopó.

... jómagunk, vagy ki tudja, mi nem.

...

Játsszák még sokan mások mindkétfelöll.

Jankó ideológiailag képzetlen

Jún 14-i levelem: Janikám, épp most gyüttem mög a budai állambiztonsági levéltárbul (mer hogy a végin mégiscsak tisztötötmet töttem ottan), ahun lassan a dógom közepin járok. Mit ád Isten, e napon a kedves föiskolás "Könyvtárigazgató" nevű ügynök rüllunk írt jelöntéseit lapoztam-tanulmányoztam végig, s mi látok? Tökgyelmödrül 3 - három - alkalommal tösz említést. Egy esetbe - ezt szó szörént lēmásoltam, másfél mondat - mond valami

mentőgetésfélit, hogy félreértöd ideológiai képzetlenségöd miatt a csehszlovákiai szovjet bevonulást, melyet mögszállásnak nevezöl névön 1968 őszi a Főtanoda nevű akármicsodába. Van viszont két jelentés, ahun egy-egy bekezdés szól rullad, ráadásul hivatásos titkosröndöri mögjegyzésekkel kiegészítve, olybá köll-ë vönni Z. J. II. évf. M-T. hallgató kijelöntésit miszerint... Nem, a tiszt úr is úgy vélte, gyerökös dolog, félreértés, túlzás, hogy tē a Moszkovai Elftársakat illetően mögszállást emlögetöl. Rögvest e két ódal másolását kértem, s pár hétön belül mög is kapom. Abbul majd tēkögyelmödnök is adok, ha nincs rossz idegállapotba, mer nem durva a dolog, de mégiscsak fejbe kólintja az embört, mivel nem foglalkoztak a magyar népköztársaság drága pézén ezök a pernahajderok a mi kontónkra, a mi vesztünkre spekulálva, mer hogy hátha mégis mit nem gondolunk örulluk.... Honnē, a kedves GONDOLATRÖNDÖRSÉGrül vót ottan - itten - szó. S még csudálkoztak némelyek, miēr érezzük magunkat bekerítve... 1958-ba, 1968-ba, 1978-ba - hogy '88-ba már nagyon ölegünk lögyön az egészbul, s lázadni merészeljünk.

Dógozz! Ölel Matyi bátyád.

UI: A tiszatenyöi Lénin úlicát mög legközelébb löveröm - gondolatba -, mer (gondolatba) már többször nyakonköptem gyüvet-mönet a kocsiaablakbul. (Még jó, hogy nem gyütt vissza ránk.)

Jún. 15: Mátyásom! Ez marha jó. És nagyon fontos, amibe belevágtál. Nēhogy mán tíz év múlva, öt év múlva, vagy mán ma mindönt lētagadjanak és elkenjenek. Nekünk ott és akkor is SZABADSÁG köllött. Persze kussolni mindig könnyebb vót, sumákolni, jelöntésöket írogatni mög még kifizetödő is. He-he... Tán most kéne visszavonnom, mit is mondtam '68 őszi a ruszkikrul. Mátyásom! Vagy tíz évvel később elmöntem Prágába a Vencel térre, ahun a drága örült Jan Palach fögyújtotta magát '68-ba, s ott a nagy prágai forgatagba elsírtam magam. Valamit csak átéltem... És mögértöttem.

Írd mög, öregöm, az egész agymosó, jellemkiforgató, gondolkodást bebörtönzö világot. Hálás vagyok az Istennek, hogy a Júdás-csahosokat úgy-ahogy túléltek. Csupa ideológiai fejletlenség okán!

Jó munkát, Isten áldjon: Z. Jankó (talpas-kuruc)

VI. 16: Mátyás Bátyám! Röngetek nagy darazsat töttél a fülembē a Kopóregével. Írjad, irtsad a tokos nímötöt, mög a spionját. El is olvasám gyorsan Illyés Gyula Magánszorgalmú kutyák című versét - röhej, amolyan természeti, leíró, faluzós versek közt mazsolázgatják, holott ez bizony allegória '57-ből, ha jól emlékszöm. Égyenösen illik az Égy mondat a zsarnokságrul ívébe. Olvasd el, ha beletér az idődbe. A másik vers üsmertebb: „Számon tarthatják, mit telefonoztam / s mikor, miért, kinek. / Aktába írják, miröl álmodoztam / s azt is, ki érti meg. / És nem sejtetem, mikor lesz elég ok / előkotorni azt a kartotékot, / mely jogom sérti meg...” (József A.: Levegőt!) Hát, apám, drága jó Atillánk! Sejtette, hogy még sütétebb idök is gyünnek?!

Mögérkezött Erdélybul a möghívó Zs.-emlékjelhagyásra. Bíz, ott löszök, ha nem gyün közbe sēmmi (nē gyüjjön!). Gyere el, bölénypecsönnye is lösz, vagy bivaly... és assē rossz.

Öllelek Mátyásom: Üsd a tokost! Z. Janó (talpas-kuruc)

O(któberi) S(ajnálatos) E(seményök)

Jankó apja részt vött az OSÉ-ba – vót olvasható Jani középiskolai jellemzésibe, amit mögküldtek a főiskolának a fölvételihön. F. tanár bácsi kérdözött rá éccör, így tudta mög Jankó. Mer hogy ű is részt vött az Októberi Sajnálatos Eseményökbe, emiatt köllött mönnie az égyetemrül.

2010. böjtmás hava elejin hívott Debrecönbul Fazekas Pál, majd hogy (mivel akkor nem tanált otthon) 6-án visszahívom, magyarázza izgatottan, mi foglalkoztatja, miért keres, mit szeretne mögtudni.

Palcsi! – hívja a készülékhön a felesége.

Távbeszélgetésünknek az vet véget, hogy amikor szóba kerül Záray Zsolt, a városi tanács (azazhogy ma már önkormányzat) művelődési osztályvezetője, hogy út jól üsmeri, tülle mögkérdözheti, nincs-é a birtokukba a mögyei lap cikkjegyzéke, amibül kiderül, mikor s mit írtak Barna iskolaigazgató elftársúr bűnügyérül, mögemplítöm, hogy az osztályvezető úr III/III-as vót, abba a szent pillanatba mögszakad a vonal. Mögszakította, aki addig minket hallgatott. Úgy 27 és fél perce mögszakítatlan.

Barna (Károly) az 1956-os végvári négyesfogat tagja. Döntöttek életrül-halálról! Fazekas családját kitötték a lakásbul, elűzték a feleségit a három pici gyerökkel. Utánamönt Kútasra, majd utoljára Csanádszentmiklóásra, ahun az iskolába mán nem tanított, könyvelőként dógozott: mönnie köll innét is, Fazekas Pál felesége nem maradhat a mögyébe! Onnét is elkergették.

A börtönbe hallotta (Pali bácsi, Belső-Zaránd vármögye forradalmi bizottságának a vezetője), hogy a feleségivel és a három kis gyerökkel milyen csúnyán bánt.

Fazekast először november 4-én hajnalba tartóztatták le. Másodsor november 10-én vitték el, mög sem álltak velük Ungvárig. Onnét az NKVD (miután a Szabad Európa bemondta, hogy viszik a magyarokat a Szovjetunióba) három tehörkocsival Debrecönbe hozta vissza őket. Harmadsor 1957. február 26-án éjjel fogták le.

Miklós hadbíró ítélte el. Miklós Végvárt részt vött a forradalomba, abba aktívan bekapcsolódott. Münnichék parancsa vót: le köll tartóztatni az ávosokat! Miklós végre akarta hajtani a parancsot, Fazekas tiltakozott: be a laktanyába, nyugtatta őket, nē féljenek. Miklós erőszakkal létartóztatta őket! Az ávosok a bíróság előtt bizonyították, sēmmi köze nem vót Fazekasnak a pribékek lēfogásáhon. Miklós mégis elítélte.

Életfogytiglani börtönbüntetést kapott. Barna követölte a legjobban a halált! A forradalom három vezetőjét, **Hricsovinyit**, Fazekast és Rácot íteltették vóna halálra a mögveszött végvári komonisták.

„Félig agyonverve vótam, amikor éccör begyütt hozzám a Munkás utcai börtönömbe: - Elnök, álnok, ülnök: lógtok! – mondta neköm a második lēfogásom alkalmával a Munkás utcai pincebörtönbe. Mer begyütt hozzám. Farkasinszki, Nagy, Klauber, Barna vót a „négyesfogat”. Barna gyüölködött a legjobban. Körös-zugba fogadta a pesti főnökeit, kislányokat hozott nekik. A kereskedelmi technikum igazgatója vót 1957-be tanári végzettség nélkül! Csúnya, alacsony, görbelábú, sánta embör vót... Igaz, hogy lēváltották?”

Lēváltották?! Becsukták!

Út, az elftársai?

Azok.

- Étásak, ez nem mén! – szokta volt mondogatni a tantestületin.

Valamelyik möggyalázott diáklány harapós apja vagy anyja elordította magát... S nem löhetött elhallgatni. Netán épp komcsi vót a szülő...

Barna felesége évekig szömlesütve járt Végvár utcáin.

Úzők, üzöttek

Nem állítunk össze sēmmiféle listát! – közli határozottan 2008-ba a helybéli írószervezet titkára, amikor szóba kerülnek azok az írók, akik szaktársaikrul jelöntöttek. Sē az üldözökrül, sem az üldözöttekrül nem.

Hogynē, természetösen. Úk listáztak minket, mi mér listáznánk őket?

Ha nem, hát nem. Úzők és üzöttek. (Egy kalap alá... ketten.) (Jó főstenek!)

Mit löhet itt tönni; név nélkül, a hely mögnevezésit elkerülve írjuk le sorba, mit nem követtek el ellenünk... Azok, akik. Azokkal szömbe, akikrül itten – szó nem löhet.

Azér, annyira, tán mégse.

...Azokat a javarészt az irodalmi élettel összefüggő helyi és helyön túli történeteket, amelyekhöz több-kevesebb köze volt a hírmondónak. Nétán: rakom őket párba. (Pártjaitokat nagy ívbe elkerülve.)

Na, ja, így könnyű!

...Így könnyű – nézött vissza ránk Ervin, midőn a párommal a kapuig kísértem úgy 1990 táján a Várkerti-szöllőkbéli lakunkbul.

S möggyözte: visszagyün (józanabbul), s mögkéri a lányunk kezit!

Az tötte vóna csak be a kaput!

Más aszondi: Igön is sorra köll vönni, ki mi tött! Jót, rosszat. Azt, amit!! Nem ítélközni, nem. Csak a helyire tönni. Éccör mindönkorra.

Amondó vónék.

(Majd a regébe kiderül.) (Lösz olyan, amilyennek lönnie köll.) (Aminek adi magát.) (Ahogy vezeti tollad... Valaki.)

Üldöző fők

Szlovák Pál, Kuni Márta ura.

Az 1980-as évekbe „léleplezte” Boskó Gergőt, a Dózsa gim diákját!... Március 15-re készültek? Valamire... Valamit töttek vóna!... Ráijesztöttek: ha folytati, sosé kerül egyetemre!

Abbahagyta.

Kalász utcai lakásunkat ű ingázta végig: mögmérte, hun van veszélyös föld alatti „vízfolyás”, hova nem szabad ágyat tönni, ha nem akarunk mögbetegödni. Akkoriba, amikor a leányunk súlyos beteg vót.

Ingyér tötte, nem pézér. Az anyja a párom munkatársa a suliba. Tán ű mesélte neki, mi nem történt a fiával. Hogy mindezt möghallva az asszony, Kuni visongjon (öklét rázza): Úgy köll neki, mindönkinek, aki lázít! Nem ugatunk!!

Ugati, csak ugati. Mi mög.

Nem, a hétszentségit.

Úgy ám.

Középiskolásként sem.

Úgy különösképp (kuss).

III/akárhány.

Az, „ifjúságvédelöm”.

...helyött: ifjúság-elhárítás.

Add ide a didit!

A didit nem adom,

Én a didit oda nem adom!...

Mindön második asztalnál csokolóznak, amúgy igön jó a hangulat, majd mindönki szédül egy kicsit. A bázongorista már ilyen dalra mer fakadni.

A didi kőkemény,

A didi hófehér,

A didi jaj de jó, hajajahó!

Add ide a didit...

Matyi kábán néz a sarokba. Mit gondol, vajh kire.

A spion mög csak lesött!

Azt mondják, így álltak föl velünk szömbbe:

III/III. Belső Reakció (és Szabotázselhárító) Csoportfőnökség

III/III-1. osztály: elhárítás az egyházakba, szektákba, vót szörzetesök között, emigráns szervezetökbe (a III/I. Csoportfőnökséggel együtt)

III/III-1-a elhárítás a római katólikus egyházzal szömbbe

III/III-1-b elhárítás a római katólikus egyház vezetésével és intézményeivel szömbbe

III/III-1-c elhárítás a protestáns és egyéb vallási mozgalmakkal szömbbe (szépen sorra vettek bennünket, körösztényöket; istentagadók, miegyebek sêhun)

III/III-2. osztály: elhárítás az ifjúság körébe (égyetemek, főiskolák, ifiklubok, galerik sat.)

III/III-2-a elhárítás fősőfokú intézményekbe

III/III-2-b ifjúságellenös reakciós erők elhárítása (annyi a fiatalságnak! '56 hősei, az inasok sêhun sincsenek...)

III/III-3. osztály: a társadalomra veszélyösnek tekintött szömélyök tevékenységét ellenőrző osztály

III/III-3-a „F” (Figyelő) dossziés szömélyök, vót politikai foglyok ellenőrzése

III/III-3-b írásos elkövetők, röpcédulázók, falfirkálók sat. ellenőrzése

III/III-4. osztály: ellenségös ellenzék fő erőit elhárító osztály

III/III-4-a radikális ellenzékkel szömbeni eljárások

III/III-4-b szektásnak tekintett párttagok, trockisták és álbaldaliak mögfigyelése és ellenőrzése

III/III-4-c elhárítás a „nemzeti” ellenzékkel szömbbe (szóval vót nemzeti, ellenségös, radikális ellenzék... a baráti ebbül melyik?; nem nehéz kitanálni!; hál' Istennek a szélsőbalt is figyelgették, sokra nem möntek vele, tán mer nem is igön akarik)

III/III-5. osztály: kulturális terület védelme

III/III-5-a elhárítás a Magyar Rádió és Televízió, az MTI, a MÚOSZ és az Írószövetség területén

III/III-5-b elhárítás a képzőművészet, zene, múzeumok, színházak, cirkuszok, MTA, film, égyetemök, főiskolák, homoszexuálisok, Bős-Nagymarosi vízlépcső ellen tüntetők ellen (körbefogtak minket, karikába)

III/III-6. osztály: ellenségös propagandaanyagok készítésének és terjesztésének elhárítása (komoly osztály vót, bizony Istók)

III/III-7. osztály: jelöntőszógalat, belső elhárítás, adattár, nyilvántartás vezetése (ajvé, tetű a tetűn tetvésködik)

III/III-A önálló alosztály, a Párt és a Kormány vezetőinek operatív védelme (fogd mög)

III/III-B önálló alosztály, elemzés, értékölés, tájékoztatás (szinte újdondászat, CSEKA-/Gestapó-/mód)

A revorult szivar végit...!

Magadra mégse lőttél. Mer az a pár jelöntős rullad... Mit tősz? Ahhon képest.

Besúgók

Állambiztonsági, párti, tanácsi, intézményi... Politikai rëndörnek, párttitkárnak, főnöknek, bárkinek, aki intézködhet... Helyöttünk, a magunk érdekibe. Úgy téve, mintha közérdekrül lönne szó. Miközbe szó sê (vót) rúla...

Azt mondják, nálunk több besúgó vót, mint Romániába. Ott vót nagyobb a nyílt rémuralom, itt csak a csöndes vörös moszkovita tejhatalom.

A Fafejnek csúfolt tartományi folyóirat-szörkesztőtök a pártházba járt. Helyöttese, Oláh László is onnan kapta az utasítást, támadjon mög a Högyvidékbe. Z. Kapás Zsoltot a

párt küldte közénk. S a többi sat. stb. Hogy jelöntsön szóba, írásba, valahogy rullunk. Járt a pesti ellenzéki irodalmi laptul az Országházba (a Pártközpontba) – ki hova - a főnökeinek jelöntené a szörkesztő.

Más csak hangulatjelöntést írt (előljáróinak). Ez, magába, hogy lött vóna besúgás? Csak ha arra szántad magad. Ahogy a pártházba járásoddal. „Túl sokat jár a pártházba...” Hogy nē tudtuk vóna rulla! Bárkirül. Híre mönt. Hogy szólaltál vóna mög előtte őszintén.

Teljesen őszintén a munkahelyödön a veled egy húron pendülő cimborával sē. Persze ezökkal szavak nélkül is szót ért az embör.

U. K. történész Dialógus c. dógozatába K. L. égyetemi párttitkárhelyöttesnek a Független Békemozgalom elleni föllépésökbe játszott szerepirül ír. K. ma alkotmánybíró. Követköztetése: ...a Kádár-röndszörbe a legtöbb besúgás nem az ügynökök, hanem az alkalmi, a társadalmi és a hivatalos kapcsolatok részéről érközött.

Besúgók s más titkosröndörségi csavargók.

Nagy Gáspár: „a gyilkosokat néven nevezNI”. Körmendi Lajos: felejtsük el őket.

Aki bejárt a Mozgótól Aczélékhon (az Országházba), az besúgó volt-é, avagy nem. Valami más? A lényegöt tekintve nem ugyanaz? Ám az efféle jelöntök, sűgök, árulkodók működésit nem biztos, hogy örzi irat... Söt, aligha. Űk „tiszták” maradnak – bármily piszkosak.

Gyilkosok? Tetvek? Volt egyéb is... közöttük. Söt, azon túl.

Vajjon mér nem áll neki negyed évszázaddal a röndször bukása után sem sēnki az irodalomelhárítás föltárásának? Föltárni, mit nem követtek el ellenünk a hatalom gyakorlóí. Hogy csírájába mögfujtsanak mindön igaz kezdeményözést. Nem éccör ugyanazok, akik ma is osztják a lapot. Ott (itt), az irodalomba is.

Matyi, Matyi, Varga Matyi! Így osztán sokra viszöd.

Üldözöttek

Vótak páran. Mást ne mondjak... Sóti Béla. Aki Sótyi is löhet. Mer hogy út is zaklatták. Söt, Sótyit be is zárták, míg Sóti máig nem tud rulla, hogy a szigorúan ellenörzöttek égyike vót pusztán azért, mer verseket írt, költeményeit másokkal fölolvastatta, irodalmi esteket szervezött, azokhon falragaszt készítettött... Micsoda anarkia! Azt tösz, ami eszibe jut. Csak úgy, paksus nélkül. Azazhogy vót Sóti, vót Sótyi. Égyik, másik.

Darab időbe telt, míg rájöttem, a kettő mégsē ugyanaz. Mer ez is, az.

Ráadásul városunkhon, Várdáhon kapcsolódik – valamennyire – mindkettő.

...Éppen tizenöt millióan vagyunk.

Azér ennek a tömegnek a fékön tartásáhon köllött hálózat!

Kéthely tanár úr esetéről Bajza Lajos ír a Várdai Igazság 2008/32. számában – regéli 2010 Kisasszony havába a könyvtárba Dorombi László dr.

Kéthely Dávid – nyilván a gyógyszerész-család sarja (a mifelénk jól üsmert Kéthely patika alapítójának lészármazottja) a helybéli katólikus főgimnázium némöttnára vót. 1950-be lött öngyilkos, mer be akarta szervezni a politikai röndörség.

Az ávó szerint azért végzött magával, mert a hadifogságba gyógyíthatatlan betegsögöt szödött össze.

Valójába azt mondták neki a pribékök, hogy halálra székálik, ha nem áll kötélnek!

És valóba halálra székálták.

Halálba.

Gyógyszert vött be.

Egy gyógyszerész-csömötének mi vót az?!

Mi lönne.

Sēmmi.

J/III.

Rendkívüli események iratcsomója
Szerv: Közép-Zaránd m. RFK ÁB Szerve
Osztály: III/III

Fedőnév: „Március 15”
Megnyitva: 1966. IV. 1.

Tárgy: Március 15” fedőnevű bizalmas nyomozásban...
Értékelő, összefoglaló jelentés
Zarándvár, 1966. április 11.

...”Március 15” fedőnéven bizalmas nyomozást kezdeményeztünk és rendkívüli esemény dossziét nyitottunk ismeretlen elkövetőkre, akik 1966. március 16-án 18 óra és 18-án 7 óra közötti időszakban a nagyvárdai KISz-bizottság Lenin úton lévő háza előtt 6 m magas árbócra kirakott 1,8 m-szer 1,2 m nagyságú, vörös színű zászlót eltulajdonították, és amelyet a helyszíntől mintegy 35 m-re található középiskola bádoggal tetejű vizeldéjének tetejére felhajítva 18-i napon délután 2 óra körüli időben egy arra járó tanuló véletlenül meglátott és megtalált. A lobogó átvizsgálása alkalmával megállapíthatta Szervünk, hogy azt az ismeretlen elkövető, vagy elkövetők megrongálta, megrongálták, azon égési nyomok láthatók. Az ismeretlen elkövető(k) cselekménye egyértelműen közösség megsértése vétségének elkövetésére utal. Az ügyben a Nagyvárdai Rendőrkapitányság ismeretlen tettes(ek) ellen indított büntető eljárást.

A bizalmas nyomozás célja volt az elkövető(k) kilétének, mibenlétének, valamint társadalmi veszélyességének, úgymint felelősségének mértékének, a bűncselekmény elkövetését lehetővé tevő okok, okozatok, körülmények tisztázása, valamint továbbá ellenséges tevékenységének megakadályozása, a bűncselekményt bizonyító, illetőleg netán cáfoló adatok megszerzése részünkről.

Operatív úton meghallgattuk a Nagyvárdai II. Sz. Büfé vezetőjét, Igmándi Hubát arra vonatkozóan, hogy az elkövetés idején kik fordultak meg italozás, illetve szórakozás céljából a kisvendéglőjében, akiknek a lakásukat (vagyis közlekedési útvonal-vezetésüket is) figyelembe véve a bűncselekmény elkövetésével számításunkba vehetők. A vezető elmondta részünkre Szervünknek (TÚL SOKAT EMLEGETED A SZERVÜNKET! – ALEZREDES) (IGENIS, NEM FOGOM! – SZÁZADOS) (AZÉRT NEHOGY IDŐ ELŐTT ELENGEDD - ...), hogy a 17-ei napon a hajnali 8,30 óra körüli időszakban egy háromtagú társaság tért be a kocsmájába, ahol Sótyi Béla, a csapat egyik tagja többekkel kötözködött, mivel ittassága miatt nem szolgálta ki a csaposuk.

Operatív adatgyűjtés következtében - még a lábnyomok nyomszakértői vizsgálatát is elrendeltük (a lefoglalt lábbelik alak és minta hasznosításával, a kettő egybevetésével alapján) - megállapítottuk, hogy Sótyi Béla Nagyvárdai Bartók Béla út 32-38. sz., Fóti Miklós Nv. Rezeda út 8/2. sz., valamint Németh András Kenderesi út 14. sz. alatti lakosok útvonala egybeesett az elkövetés helyszínével, azt érintette. Továbbá nagy erővel végrehajtott nyomozásunk eredményeként adatok merültek fel arra vonatkozóan, hogy nevezett személyek 16-án a késő délutáni időszaktól kezdődően hajnali 4 óráig Németh András szüleinek családi házában Miklós Atilla és Kovács András helybeli – Hajnal úti - lakosok társaságában jelentős mennyiségű szeszes italt vettek magukhoz. (...HÚZTAK LE... - ÖRNAGY.) (NEM IDÉTKEDÜNK – ALES.)

Személyes meghallgatásuk során Miklós Atilla és Kovács András elmondta, hogy miután Németh A. lakásán valóban nagyobb mennyiségű italt fogyasztottak, ők elindultak hazafelé, de hogy kicsit kísértálják a fejükből az ital hatását, a többiek is velük tartottak. Az éjszakai séta során a KISz-bizottság elé érve Sótyi Béla azt javasolta társainak, hogy be kellene vonni a zászlórúdról a vörös lobogót, „amihez semmi közük”. Fóti Miklós a zászlót a rúdról leengedte, mire föl Sótyi azt javasolta, hogy valamivel meg kellene gyűjtani, „hadd lobogjon”. „Gyűjtsuk meg a vörös zászlót!”, „Gyűjtsd meg!”, bátorították egymást az elkövetők. (Közbevetőleg megjegyezhetjük – mert a tárgyhoz szorosan nem, csak

érintőlegesen tartozik -, az apja magas homloka miatt fiatal kora ellenére a kopaszságtól tartó Németh erre fel elkezdte azt kiabálni az éjszaka, azaz a hajnal csendjébe, hogy „Szaladjunk, hadd lobogjon a hajunk!”, hogy nevetésük, állítólag, betöltötte az egész teret.) Az ötlet adójánál, Sótyinál nem volt gyufa, annál inkább „a nagy dohányos hírében álló” tettestársa, Fóti vette elő a zsebéből, és meggyújtotta a vörös zászlót. (KÉSZ BORZALOM! ELKÉPZELNI SEM TUDOM... HOL ÉLNEK EZEK?! – ALEZREDES.) (ÉN MONDOM, ŐRÜLET! ILYET – EZREDES.) (MIT TANULTAK EZEK A GYEREKEK A SZÜLEIKTŐL?! TANÁRAIKTÓL! – ALES.) (TÁRSADALMUNKTÓL – EZRD.) (ÍGY IGAZ. MAJD UTÁNANÉZÜNK! – ŐRNAGY.) (EGYETÉRTÜNK – ALES.) (MINDENT AZÉRT NEM VÁLLALHATUNK A VÁLLUNKRA – EZRD.) (HÁT EZ AZ – ALES.) Kovács figyelmeztetésére, hogy „Ne örüljete meg, oltsátok el”, Fóti eltaposta a tüzet, mire föl Sótyi felkapta a még füstölő zászlót és még egyszer meggyújtotta. „Hadd égjen ez a rongy” – mondta ekkor Sótyi Béla. „Menjünk innen”, szólott Miklós A. Kovács A.-hoz és valóban elindultak kettesben tovább az úton hazafelé, otthagya a három gyújtogatót. Erre fel Sótyi eloltotta a félig elégett lobogót, letette a földre és elkezdett rajta táncolni, amiben másik két társa egymást váltva szintén részt vett. Időközben Sótyi kijelentette, „ki a vörösökkel”. Elhangzott még a vallomások szerint, hogy „ruszkik, haza”, „le a Szovjetnióval”, „vörös rongy”, „vörös kacat”, „le a vörösökkel”, „ki a vörösökkel hazánkból”, „takarodjatok”, „ki a ruszikkal!”, és hasonlók több percen át. Amikor a középiskola mellett haladtak el, Németh a zászlót feldobta a diákvizelde tetejének bádoggjára. (MEGÁLL AZ ÉSZ! – ŐRNAGY.) (MÉG HOGY AZ ÉSZ, AZ ELME! – ALES.) (AZ BIZTOS! – EZREDES.) Fóti Miklós azt kiabálta, „egy forint a forró lángos, ~~le van szarva Kádár János~~” (EZT INKÁBB HÚZZÁTOK KI, NÉZNI SE BÍROM – ALES.)

A városi kapitányságon megtartott kihallgatáson tanúként Kovács és Miklós megerősítették a történeteket, amelyet a három elkövető, mint előállított, beismert. A gyanúsítottak tettüket azzal magyarázták, hogy megítélésük szerint hazánk nem méltó módon emlékezik meg március 15-ről, a „Márciusi Ifjacról”. (ADOK ÉN NEKTEK „MÁRCIUST”! JÓ, HOGY NEM „MUK”, MÁR MEGINT! NEM VOLT ELÉG?! – ALEZREDES.) (EZEKNEK SEMMI! – EZREDES.) (TAKNYOS GYEREKEK, MAJD BENŐ A FEJÜK LÁGYA – ŐRNAGY.) (BE, HA SEGÍTÜNK NEKIK EBBEN! – ALES.) (BENNE VAGYUNK – EZREDES.) (CSAK A SZOKOTT MÓDON – ŐRNAGY.) Mert szerintük nincs helye március 15-én a „piros lobogónak”, és ők csak ennek akartak hangsúlyt adni azzal, amit tettek.

A három gyanúsítottnál tartott házkutatás során versek kerültek elő, amelyeket zömmel Sótyi B. követte el. Ezek közül több elég nyíltan kommunista- és szovjetgyalázók. Akadt néhány más vers is a baráti körből, azok sem jobbak. A Sótyinál talált levelek arra utalnak, hogy nevezett gyanúsított levelező kapcsolatot tart fenn a budapesti irodalmi folyóiratokkal, amelyeknek – derül ki a válaszokból – a szerkesztői eddig mindig visszautasították Sótyi B. „verseit”. (IGAZUK VOLT! ŐK A SZAKEMBEREK. EBBEN ŐK, MI MEG EMEBBEN – ŐRNAGY.) (AZÉRT A MI EMBEREINK DOLGOZNAK A FŐVÁROSI LAPOKNÁL!! NEM HIÁBA FIZETJÜK ŐKET – ALEZREDES.) (MIÉRT, MI MÁS LENNE A TERMÉSZETES? – EZREDES.) (TERMÉSZETESEN – ALES.) (AZÉRT NEM ÁRT FIGYELMEZTETNI AZ IRODALMÁR ELVTÁRSAKAT, HOGY AZ ELLENŐRZÉSSEN NEM SZABAD LANKADNIUK! – EZREDES.) (MEGTESSZÜK! – ŐRNAGY.) (GRATULÁLOK – ALES.) (LANKADATLAN – EZREDES.)

Továbbá az is megállapítást nyert, hogy Sótyi gyanúsított „költő” kapcsolatban áll bizonyos budapesti személlyel, Gyomai Ervinnel, aki levelében ezekhez hasonló versek – ahogy ő írja, „költemények” (BORZALOM! – ALES.) írására serkenti és azzal biztatja, hogy segít neki elhelyezni a folyóiratoknál a műveit. (AZ HIÁNYZANA, NEM A HANYATTESÉS! – ŐRNAGY.) (SZENTIGAZ – ALES.) (ÚGY BIZONY. SZERENCSÉRE

AZ EMBEREINK HELYTÁLLNAK – EZREDES.) A Sótyi Béla lakásán talált Gyomai-versek (pl. elsősorban a Simonyi Imre és Krúdy Gyula híres költők emlékére írt antikommunista hangulatú versek) arra intenek bennünket, mennyire figyelniük kell a vidék tisztaságának a megőrzésére, a fővárosból közénk terjedő szellemű politikai bűnözés meggátlására. E nyomozással is a tiszta lelkű szocialista Zarándmegye és szocialista Nagyvárda fertőzöttségének felszámolását szolgálja Szervünk. (AMMEN! MONDANÁM, HA VALLÁSOS LENNÉK – ŐRNAGY.) (EZEN AZÉRT NEM VICCELÜNK! - ALES.) (DE NEM ÁM! – EZREDES.)

Az operatív helyzet jelenlegi állapota, az ügy befejezésére vonatkozó javaslat.

A bizalmas nyomozás eredményeként az elkövetők kiléte ismertté vált, a bizonyítékok a vizsgálatot folytató állambiztonsági szerv fővizsgálójának rendelkezésére állnak. Az ügyben vizsgálati dossziét nyitottak, így a bizalmas nyomozás folytatása nem ésszerű.

A fentiek alapján kérem engedélyezni a „Március 15” fedőnevű b. ny. befejezését, a keletkezett iratok irattározását. SZÁZADOS.

(Egyetértek – ŐRNAGY.)

Ítélet. A Nagyvárdai Városi Bíróságtól. A Népköztársaság Nevében!

...Sótyi Béla bűnös izgatás büntetésében, ezért 9 hónap szabadságvesztésre és 1 év, 3 hónap közügyektől való eltiltásra ítéli (a bíróság). A szabadságvesztést börtönben kell végrehajtani. Fóti Miklós bűnös közösség megsértéséért, ezért 6 hónapi – 2 évi próbaidőre felfüggesztett – szabadságvesztésre és 1 évi közügyektől való eltiltásra ítéli. Németh András bűnös közösség megsértéséért, ezért 6 hónapi – 2 évi próbaidőre felfüggesztett – szabadságvesztésre és 1 évi közügyektől való eltiltásra ítéli.

A rendszerünkkel, valamint a szövetséges Szovjetunióval szemben ellenséges magatartás rendkívüli veszélyeket hordoz magában, mint a most folyó zászlóügy, azaz zászlóéletési per is bizonyítja. Ide juthatnak fiataljaink, ha nem vigyázunk eléggé rájuk. Felmerül a környezet, a társadalom felelőssége is. Szerencsére az Állambiztonságunk felett örökös Szervek időben le tudtak csapni, hogy ne tudjon tovább fajulni ez a magatartás, ami ki tudja, mire nem vezethet.

A kézírás minta igazolta, hogy valóban Sótyi elsőrendű vádlott követte el az izgató verseket. Más esetben az írógépbetűk mintája igazolta, hogy ő az elkövető. Az egyikben pl. az szerepel, hogy „A kopjafák hegyén koponyák sorakoznak”. A „költő” nem adott magyarázatot arra, hogy mire utalt ezzel a rendszerellenes, jogrendünket és igazságérzetünket sértő gyanúsítással. Hol vannak itt „kopjafák”, és hol lát a Szocialista Magyar Népköztársaságban „koponyákat sorakozni” a költő? Merő rágalmazás, a múlt tudatos kivetítése. Ezért is úgy gondolja a Bíróság, megérdemli a három fiatal az Ítéletet, amely talán – reméljük, így lesz! – jobb útra tereli őket a büntetés enyhességével. BÍRÓ(NŐ).

Á/II.

Milyen szépen megálmodta – és fölépítette – ezt a mi Nagy-Zarándunkat! Ő sütötte ki. Hogy márpedig mi egyek vagyunk. Besenyő ivadékok! A Lajtától a Körösök forrásvidékéig, Ausztriától Erdélyországig.

Képzeldődt. Azt álmodta meg, ami valóság. Tény és való. Szabadság.

Álom.

Egy jobb világról.

Ami pedig éppen hogy itt van. A nyakunkon. Csak ki kellene takarítani az ótvart.

III/III? ÁVH? Politikai irodalom-elhárítás? És az irodalmi irodalom-elhárítás? Abból is, ebből is kapott épp eleget Matyi. Matyit egyik sem kímélte.

Ha a magafajta nem segíti.

Talán ha elővennénk Matyi regetervét. Regénykezdesét. Amit leírt a tervezett könyvéből, jelezve, miről szeretne valamit összehozni. Kanyarítani. A '80-as, majd a '90-es években.

Eddig elő nem vette volna! De, úgy látszik, nincs mese.

Pár sor; András, Németh – amúgy azoknak csak „Vári” – íróasztalának rejtekén. Azóta örzi.

Ha ő ezt odaadta volna a tartótisztjének?! A kopórege első jegyzeteit. (Hogy mire jutott, nem tudja; rég eltávolodtak egymástól. Matyi tán nem is emlékezett rá, hogy az első kopórege-jegyzetek egy példánya nála maradt. Akkor, amikor.) Kapott volna ezer forint jutalmat.

Sosem kért, sosem kapott. A végén virgácsot.

Virgács, Gorbács.

Amit érdemelt. Amire rászolgált.

De Matyit hogy adhatta volna ki? Igyekezett maga is megfélelkezni róla. A múltkor jutott neki eszébe. Belenézett.

Az első jegyzetéből kiderül, hogy éppen a vége hiányzik. Ami rá is vonatkozik. Mert nem tudta befejezni – gondolatban sem. Kikerekíteni persze, de azzal zárni, odajutni, hogy kiderül, ő is jelentett róla.

Egészítse ki? Van hozzá joga?

Megírni pláne nem tudja. Mert ezek csak jelzések, magának, miről kellene írni. Amiről lehetne, lett volna érdemes.

Nálánál ki ismeri jobban Matyit? Tudja-e rajta kívül bárki, hogyan folytatta volna? Ha megéri.

Folytathatta! De annak a kéziratnak nyoma veszett. A család nem vergődik ilyen aprósággal. A felesége alig győzi kivárni a gyászév leteltét, összeáll az első kérésével. Mármost heverőre csábítójával. Szerette, de hát az élet.

- Az élet nem állhat meg.

Hogy tehetné.

Mivel nem gyanúsítja Katit, aki épp hogy özvegy lett, még ki sem sírta magát.

Éppen eleget írt a barátjáról ahhoz, hogy most helyette befejezze. A regényt nem, ahhoz nincs bátorsága, ereje még annyi sem. Nem író ő. Csak jelentésíró – volt, egykor, örök szegényére. De abban azért kikupálódott! Miképpen csaphatja be olvasóközönségét a politikai rendőrségen! Kaptak – tőle – a pofájukra.

Persze amit Matyi eddig leírt, legföljebb esszéregény lehet. Csonkán, bénán. Ő igazi regét írt volna! A történetből bomlik ki... az, amit ki akar mondani. Anélkül, hogy kimondaná. Legföljebb valamelyik hőse. De nem egyenesbe....

Akkor lássuk a medvét!

Még egyszer, utoljára.

Hogy ezzel is segítsen a komájának.

Keresztkomaságba is keveredtek.

Hogy haragudhatott rá!
Ha megbocsát, ott fõnn a mennyben, neki.
Ha nem, hát nem. ˆ megteszi érte, amit megtehet.

A kéziratnak egyszer csak vége szakad. Mi nem lett volna belõle, ha békén hagyják!
Engedik alkotni.

Nem, ma sem.

Nem csonkán maradt, hanem csonkán-bonkán félbe – se. Mert ezek csak elmfuttatások, elmerõppentyûk, emlékeztetõk a fejében tán már akkor meglévõ regényhez.

Vagy mégis befejezte? Csak még nem jelentette meg... Félbe maradt.

Matyit kiszorították a sajtóból, az irodalmi életbõl, mindenhol. Kiszorították, elszigetelték. Nem rítt, mint a fürdõbeli nevezetes nõszemély. Tiltakozás nála a tájnyelv. Ha ti így, õ amúgy. A sajátján, édesanyjájén. Amit csak az ért, akihez köze van. Az értékkel, akinek ez érték. A magunké. Ami a miénk. Csak a miénk.

Nem biztos. Ami a miénk, az az egész nemzeté. Sok kicsi sokra megy: nemzeté.
Néppé, nemzeté.

Mi a különbség nép és nemzet közt? Például mintha Wass szidná a népet, hogy a nemzet az igazi. Biztos, de: a nép maga a nép. A tömeg. Amikor öntudatra ébred, válik eggyé a többivel s születik újjá nemzetként. Nemzet, nép nélkül, hogy lehetne. És megnyomorítani a népet szokták elsõnek, azzal kezdik, hogy a nemzet megalázásával tetõzzön az elnyomás.
Vagy épp fordítva.

Nem tudja; hogy szállna vitába Wass Alberttal!? Eszében sincs. Wassnak, Márainak majdnem mindenben tökéletesen igaza van. Ahogy szinte mindig igaza volt Varga Mátyásnak is. Aki nekik Matyi marad. Ha elátkozta százszor, akkor is a legjobb barát – annak érzi: Németh Bandi, néhai „Vári Béla”.

A többiek álnevét – persze, fedõnevét – honnan tudná? Nem mutatták be õket egymásnak. Igyekeztek egymástól is elszigetelten kezelni az ügynõkeiket. „Vári”-nak, akarja mondani Némethnek lett volna kedve fölterképezni a hálózatukat, de hogy sikerülhetett. Volt kire gyanakodnia. Akiknél sejteni lehetett, hogy hasonló cipõben járnak, nem egyszer bizalmaskodva ráköszöntek, rákérdeztek, na, hogy vagy, hogy ityeg a fityeg, te is? Én is, mi is. Szép idõnk lesz! Fõldat töméntelen...A búzatermés? Na, Isten álgya... Ennyi, semmi több. Te is? Lehetett így, úgy érteni. Ki hogy vette.

Le nem leplezhatték magukat, mert akkora taslit kaphattak, hogy kiesnek a kenyérkeresõ helyükrõl.

Németh Bandi kisvárosi népmûvelõ nem a munkanélküliségtõl félt. Kezdetben attól, hogy nem tud kenyeret adni a kis családnak. Feleségének, három gyermekének. Elõbb egy, aztán kettõ, végül valóban három családjuk lett. A második volt készülõben, amikor lebukott. Ahogy észbe kaptak, emberünk zsarolható!

„Segítsd a lebukottakat!” A szocialisták, kommunisták, vadliberálisok igen, de mi, nemzetiek? Nálunk ilyen összefogás, összetartás, összefogódzás, egybekapaszkodás talán sosem volt. Ha nem számítjuk ide Rákóczit, Kossuthot, Ötvenhatot. Ha – morog Németh Bandi tovább 2000-valahányban is – egy magunkfaját lekapnak, magára marad, nem istápolja senki, vörös segély híján fehér (pláne ha lenne: magyar) segély nem léteztén úgy magára marad, mint az ujjam.

Az ujjam. (Mármint az övé.) (Persze vehetjük a tiéd is.)

Hogy lenne Németh „fehér”. Ahogy „vörös” sem. Magyar.

- Se jobb, se bal, magyar!

- ...keresztény és magyar! – igazítanak ki.

- ...magyar.

Mert úgy veszi, miért ne tartoznánk együvé az Isten nélkül élõ, de velünk tartó, velünk

azonosuló, nemzetünkért bármire kész, meg a nem keresztény, például zsidó (ha lenne, de alig: mohamedán, brahmanista, Buddha-hívő, sintoista...), ám nem csak nyelvükben, szellemükben is magyar emberekkel?

Magyar...

Ezzel bántották meg a legjobban „azok”. A kommunizmus hívei. Akik rájuk (pontosabban: ránk) akarták kényszeríteni nemzetietlen, népellenesség, tömeggyilkos, rablóbanda-szellemű, haramiaerkölcsű hitüket. Ha az egyáltalán hit, és nem valami más. Amilyen a náciizmus (lehetett, mert effélével, hálá Istennek, ritkán találkozni). Meg a rablókapitalizmusból újjászülető, az egész világot bekapni igyekvő, behálózó, betérítő-leterítő, kifosztó, a fogyasztás – zabálás! - rabszolgájává süllyesztő pénzeszsákok rémuralma. Átlépve országhatárt, meghágva nemzeti szellemet, népi, avagy épp polgári öntudatot; mindent, ami akadályozza terjeszkedését, szabad terjedését, vámmmentességét, korlátlan uralmát az Észre, pontosabban a Haszon túl leginkább a Pénzre hivatkozva. Lesz belőle – van is, szerte, ha szétnézel Földgolyónkon – olyan önkény, amilyen a Nagy Francia Forradalom, a nemkülönbön Nagy Októberi Szocialista Forradalom, meg amilyen a Nagy Náci Pokol lehetett.

„Forradalom”. Hogy lett volna ezek közül egy is forradalom? Amilyen mifelénk szokás. Nálunk, magyaroknál. Közép-Európában. A magyaroké (’48-ban, ’56-ban), a cseheké (’68-ban), lengyeleké (a ’80-as években)!...

Még hogy Negyvennyolc, Ötvenhat, rettegtek Hatvannyolctól és a Nyolcvanas évtized Szolidaritásától is! Hogy tele lett a gatya! Mekkora készültség... Sem az egyik, sem a másik idején nem kellett neki ezeket szolgálnia – a látszat szerint sem -, így még szabadabban élvezhette... Azonosulhatott kedvére a csehekkel és a lengyelekkel. Magában. A Szolidaritás önkénybomlasztása idején már benne volt a slamasztikában. Hogy annak ellenére.

Mint tettük valamennyien. Valamennyi szabad magyar.

A rabságban.

Lehetsz-e rabként szabad? Szabad, amikor éppen hogy fogoly vagy. Rabláncot még nem fűztek kezedre, lábadra, de anélkül is érzed, nem moccanhatsz. Anélkül, hogy ne ütnének le. Visszakézből, szembe.

- Józsi! Józsi tedd ezt, józsi, tedd azt, józsi, takarodj, józsi, nem érted? Józsi, hát hiába beszélek neked? Józsikám, a rohadt életbe... A pofád befogd (józsi)!

És puff, már úgy orrba vágta, hogy. Húsz év, mit húsz, negyven év múltán is megemlegeti az egykor letaglózott rab. Aki most már végre szabadon ugathat. Bele a világba. Mintha bárkit érdekelne.

Némethnek a nagybátyja volt foglya jó tíz évig a magyar állami büntetés-végrehajtásnak. Miért, persze hogy. Előbb ’56 előtt pár év, utána annál is több ötvenhatért. Még jó, hogy nem akasztották föl.

Elgondolható, milyen szellemben nevelkedett a szerencsétlenje. Rákositok, Kádártok idején. 1950-től, hogy világra hozta a gölya. Mert őket még az hozta, a szárnyával egyensúlyozva kéményünk tetejéig, ott a szabadkémény lyukán bepottyantva éppen szülőanyád ölibe huppantál.

Szép kis érkezés volt! Éppen akkor vitték el anyád testvérét. A föld miatt. A földért. Mert az kellett nekik: a másé. El vele. El, a földdel. El, mindent el. És ott ütötték a család szeme láttára.

Németh ezt csak hírből hallotta. A családi mesékből.

- Most nekünk hiszel, vagy a családi dajkameséknek?!

Ő hogy hitt volna „azoknak”. „Azok”-nak soha egy bitang pillanatra sem.

„Józsi” – „józsi” – volt „azoknak” mindenki. A tömlöcben. Hogy a munkatáborban is józsi voltak-e, arról nem hallott. A családnak csak a börtönökről volt valamelyes fogalma. Bátyusnak köszönhetően.

- Nem fogod be...

Befogta, szegény, de teljesen mégsem lehetett. Odahaza az anyja, húga csak-csak kiszedett belőle valamit. Annyit, amennyi éppen elég volt ahhoz, hogy egy életre meggyűlöljék a kommunizmust.

A kommunistákat nem, mert láttak éppen elég balfácán komcsit, aki soha senkit meg nem tudott volna ütni, csak nagyon hitt a hihetetlen ötvenöt éves terveikben, a mindent kiegyenlítő, a világ görbeségeit tisztára kiegyenesítő, minden tekintetben tökéletes csajkarendszer magasabbrendűségében. Ráadásul az ávosok közt is akadt (egy-egy), aki ember maradt.

Nyilván így lehetett a nyilas bagázsban is.

Csak az egyik esetében mindenkit kupán vágta, a másik csapat viszont máig érinthetetlen. (Ha nem is érthetetlen.)

Kitől, mitől?

Bandi, Bandi, Németh Bandi... Mit kell ilyesmin rágódnod? Ráadásul jó húsz évvel az úgynevezett rendszerváltozás után.

Ha nem vergődött volna ilyen apróságokkal, nem ússza meg szárazon – tiszta lelkiismerettel – azt a „jelentésíró” dolgot. Mert éppen hogy.

Ez a „lelkiismeret”. Állítólag a végén – az utolsó pillanatokban – a hóhérok is megtérnek.

Nem hiszi. (Ő sem, nem csak mi nem.)

Volt rá példa.

Az ellenkezőjére még több.

Odahaza, nagyanyjáék falujában máig úgy tartják: aki valami nagy bűnt követett el, a büntetést nem ússza meg. A falu föl nem jelenti, bármit követett el, a falu megőrzi a titkot, ki nem adja a külvilágnak – ide tartozik rendőrség, csendőrség, bíróság, ügyészség, tanács, községháza, jegyző, adóhivatal, minden, de minden, ami tőlük idegen, távoli, érvénytelen -, de magában ítéletet hoz. Borzalmas kínok közt távozik az élők sorából, nem ússza meg hirtelen halállal, csöndes elalvással, nem: ott nyöszörög évekig az ágyában magatehetetlen... Hogy poraiban sem nyugodjék: olyan bűzt terjeszt a sírhant körül, ahol hogy nyugodhatna békével... Dögszag, elviselhetetlen – évekig. Míg csak emlékeznek gaztetteire. Amíg egy ember is él a földön, akit bántott, akivel igazságtalan volt.

Így igaz.

És nincs igazuk?

Hogy nyugodhatna békével? Békében.

Az, aki.

Aki a saját fajtáját bántotta.

- Minek ez a kirekesztés, koma? Minek.

Igen, mert már megint.

Bezzeg „azoknak” – ugyanazoknak – „Az idegen: szép!”. Már hogy a csudába ne lenne (volna) az.

Na, ne, nem követjük Varga Mátyás eposzírót.

Azzal ugrasztotta egyszer Matyi „azokat”, hogy terjeszteni kezdte magáról, hitregét ír!

- Mit, hitregét?! Kinyomozni, lenyomozni, operatív intézkedéseket hozni, a technikát beszerelni, lehallgatni, kihallgatni, lefűlelni, elolvasni minden leírt és le nem írt gondolatát, utána!

Szimat.

Kész ideg volt az osztály. Az is maradt, ha Matyi csak szóba került.

- Vegyük körbe! Egy ügynök balra, egy középre, egy jobbra, egy a háta mögé, kettő amoda. Öt...

Majd az összes városi ügynök a nyomába eredt. Így sem jártak sikerrel.

- Hogy az a... (rézfán termett...)! „Vári”-kám, miért szabotálja a munkáját?! Magában bízunk pedig a legjobban. Maga van hozzá a legközelebb! „Vári”, ha ezt ki nem deríti, arról kódul, mehet segédmunkásnak! Ha egyáltalán...

Hol osztályt ejtett ki egyszer véletlenül a tartója, hol alosztályt a tiszt elvtárs, aki a nyakára járt a Szolgálattól.

Ha csak kiejtette valaki a „hit” szót, kikészültek.

- Hit, mi az, hogy hit? Csaknem Jézus Krisztus hite? Nehogy már.

Annak vége. Az belebukott. Elüldözték, kicsapatták. Addig kerülgették – forró kása helyett – a kutyák a bármiféle hittel hívő embert, míg tönkre nem tették. Meg nem kísérelték a kikészítését.

Mert valóban, sokan inkább föladták. Mások. Akadt épp elég, aki így sem hagyta magát. Ki visszapofázott, ki meg csak kapta magát és odébbállt egy házzal.

Került, aki egy hazával.

Városról városra, munkahelyről munkahelyre. Menekülni előlük.

Hogy lehetett volna. Utolérték! Bárhová bújtaal.

Amerikában is. Oda tán mégsem ért el a kezük. Már hogyne.

Varga regéjét... hogy fejezhetné be? Rakhatná rendbe, fűzhetné tovább a mesét. Mesét? Azt, ami az igazság velünk kapcsolatban.

Ővele, aki sosem hagyta magát, de nem ment fejjel a falnak. Szép csöndben fűrészelte alattuk a fát, egészen pontosan azt a faágat, amely éppen tartotta őket - egyiket, másikat, sorban. A legkeményebb ellenállóra börtön, éhenhalás várt. Vagy a magafajta, akit beszorítottak. Megszorítottak, és azt tette, amit – gondolta! – tehet az adott körülmények közt. Rosszat sosem. Ártani senkinek. Nem volt olyan Isten!

Nem lehetett.

Lehetetlen lett.

Hál’ Istennek.

Hogy az ő sírjából olyan bűz terjengjen...

Nem és nem.

Varga Matyi néha jól kibabrált velük! Azon túl, hogy hitregét ígért nekik! Csak később árulta el, hogy valójában (mítosz helyett) mindössze eposzt készül írni. Hexameterben.

- Miben?!

Hexameter.

- Miért nem azt mondta!?

Mindjárt.

Rögtön megfenyít.

- Na jó, legközelebb azért...

Ne ugrassza őket.

„Hegzaméter”. Jó, hogy nem méterrúd.

Az, az.

„Hitrege”. Az kellett nekik. Titkos nyelv! Halandzsa, vagy mégsem, mi?!

Mi, mi. Mi nem!

- Hösköltevény?! Csaknem ’56-ról lenne szó benne?

Benne nem, de tán kívül.

Suttyomban.

- Velünk ne élcelődjön az elvtárs.

Eltársad neked a bohém muraközi köröstantyád térde kalácsa közepibe a vaskampó szélén az első görcs iafia lánya (micsodáján a masli).

„Eltárs”. Pedig a végén majdnem beleszokott. Németh, hogyne. Németh, aki „Vári”.

Hogy miért lett „Németh” Vári – illetve „Vári” Németh -, már ő sem tudja. Ő, akin az ostor csattant. De még mekkorát!

Matyi találta ki ezt az örültséget: arra gondolt, az ávós világról tervezett regényében „Németh László” fedőnevű íróról, „Illyés Gyula” fn. költőről, „Fekete Gyula” álnéven körözött uszító író személyről is említést tesz a kopók általa szerkesztett, kitalált jelentéseiben...

Mit kap, ha ezt akkor elárulja „azoknak” – azoktól.

Nem voltak ellenére a csinos nők! Attól Isten ments. Sőt.

Persze ezzel sem dicsekedett. Nem is volt mivel. Miről. Akkoriban még egészséges volt a férfi, meg a nő, nem egyműiek közt folyt a nemi élet, mint amire szoktatna bennünket „Amerika” – az „Amerika” fedőnevű hazugságvilág. Hogy nincs fiú meg lány, csak egyik, másik személy. Nincs úr és szolga, csak ember. Nincs szegény és gazdag, csak szabadság: annak a szabadsága, hogy mindenki annyit szedjen össze, amennyire képes.

„Szolidaritás”, sőt, „testvériség”. Az hiányzana ezeknek. Annyira, amennyire a minap Moszkvának. Most Amerikának.

Vigyázz, lehallgatnak távlehallgató úrkészülékükkel. Állítólag már nem csak a leveleidet olvassák el a postai elhárító-részlegeikben, elolvassák a világhálón továbbított villámleveleidet, ha nagyon akarják, a pusztá gondolataidat...

Most légy okos, Döme!

„Ezekkel” szembeszállni... Mint „azokkal” sem nagyon lehetett.

Tette, aki tette.

Matyi, mondja tovább – magában – (magának?) Németh, egyszer nem elkapta a későbbi helyi ávófőnök leendő asszonyát?! Még az egyetemen történt. Vizsgára vártak, sorukra a tanár irodájánál, amikor egymásba botlottak. Matyi, meg az a helyre bögyös tyúk. Akkor még csak jércike volt, de már-már bögyös akkor is épp eléggé. Annyira, amennyire kell az efféle első pillanatban ránk törő fékezhetetlen indulathoz.

Matyi, gondolhatjátok, épp eléggé tele volt a reggeltől reggelig tartó tanulástól. A micsodája is tele volt – ő maga mondta -, nagyon elege van az egészszéből. Olyasmit kell megtanulnia, amit soha többé a szocialista magyar tanoda-világban nem fog használni, de rájuk erőltetik! Jó, bemagolja, ám aztán.

Adott neki.

Éppen túl volt a vizsgán, föllélegzett. Ezt a fölszabadult pillanatot használta ki Matyitok: kézen fogta és bevezette az első üresnek tűnő helyiségbe, és ott a sarokban a padon magáévá tette a későbbi ávóosztisznét.

Amikor jóval később kiderült, kit kapott el - akkor abban a szent pillanatban, mielőtt még éppen be nem hívta a vizsgára a hölgyeményt a tanár, az utolsó (előtti) pillanatban rámaszott a bögye hegyibe -, leesett az álla.

Nem részletezte, de el tudjuk képzelni!

Jaj, mehetett a nagylány vizsgázn. Abban az állapotban.

Ment, hogyne ment volna.

- Hallod, te egy ávósnéra másztál!

Jó, hogy nem tudta meg a férje. Később, akkor, amikor.

- Rád dufláz, vigyázz!

Ne.

Kuni Márta volt, az.

Ne mondd.

- És nem vágta a fejéhez, hogy piszok ellenforradalmárral nem követ el ilyen ekkora akármit?!

Hadd el.

Nyilván nagyon elzsibbadt a vizsgaláztól.

Ő igen.

Amikor egyszer Óvárt összefutottak (nem az ávh-n, nem, oda Márti nem járt, csak a férje, Matyi meg csak ha vitték), szolid Szervusz! Szerbusz-szal üdvözölték egymást.

- Ti ismeritek egymást?

- Még az egyetemről.

Jó, hogy az ura, Szlovák nem küldhette Bandit a nyomába. Ha már egyszer ilyen jól összejöttetek, a... - és kimondhatta volna, micsoda egy nőszemély lett belőle. Még mielőtt beállt volna a III/III-as kiszolgáló segédszemélyzet sorába feleségként. Mikor a rendszerváltás előtt összefutottak és megtudták egymásról, merre vitte őket a kiszámíthatatlan sors, éppen szembe egymással, már az utolsókat rúgták a politikai rendőrségen, és a tiszt urak közül mindenki azt leste, hova érdemes állni. Akkor már Matyi is majdnem azt csinált, amit akart.

Legalábbis erről az időről egy szem kopóirat sem maradt fenn. Egyikünkről se! Szépen eltüntették.

Matyi akkor már éppen hogy! Még jól jött volna a hivatásos politikai rendőrségi tisztnek az efféle kapcsolat. Matyi nagyban szervezte az ellenzéket. Hogy ne mondja Szlovák Vargának: sógorság, komaság.

- Szóval te egy... - szóval ő egy ávos feleségével hetyegett.

Akkor még nem volt az.

- És ha az lett volna?! Azzal vágsz igazán alájuk!

Hagyjuk.

Szóval te.

- Fűrészöltél, fűrészöltél, a komonizmus mög csak irult, virult! Legalább mögfertőztél vóna!

- A lött vóna jó! Időbe.

Így mondják, Matyi komái ugyanúgy beszélnek, mint tervezett regényének szereplői.

Az ű nyelvükön akari mögszólaltani a könyvét.

- Persze a könyvibe nem vösz be, mit tött avval a csöcsös nagylánnyal! Még a komonizmus kellős közepin. Néhogy mögtudja az asszony.

- Maj ha bolond lösz.

- Jó mondod, a kellős közepibe! Ottan fűrészöli.

Ő hogy.

Nehogy már.

Nagyon készültek a barátaik a legújabb, soha meg nem jelenő, mert el nem készülő regényre. A kopófélekről írandóra. Írottra.

- Írottkőnél mönt ki a testvéröd?

Hol, ha nem ott. Zarándkilsőn.

Hogy mit szóltak volna az ő nyelvükön írott írottakra, most már nem tudjuk meg. Bár eddig minden valamennyire is róla szóló Varga-írást nagy örömmel fogadott a nép. Mármint az olvasó nép, amikor még megvolt. Hogy a nemzet mit szólt (volna) hozzá, nem derült ki, mert a baloldali azért, mert jobboldali, a jobbos mert balos, az avangardista hogy túlon túl földhözragadt, a „népi” hogy eléggé „városi”, a konzervatív meg: mit újítgat ez a tökéletlen? A megveszekedett újító szerint pedig eleve a hagyományok nyelvén rőfögő semmi iromány a Matyié.

Elege is lett belőlük.

De az a fűrészelés...

Melyik.

Volt elég.

Matyi olybá vette, valami öröme neki is lehet a kommunizmus javán (azaz rosszán

/netán a hasán/).

Amúgy Varga mindenben csalódott. Kiben utóbb, miben előbb. Avagy fordítva.

Amiről rendre beszámolt Némethnek. Igen, Bandinak, aki közben.

Nem közben, akkor már abba hagyhatta.

1983 után már szabadon megethette, nem kellett attól tartania, hogy lelepleződik.

Mármint hogy magát mért árulná el?

De vajh nem nyúlnak-e utána?

Nem egyszer.

Érezte, tudton tudta, hiába. Ezeknek... „Azoknak” többé egy mukkot le nem ír.

Matyit viszont, ahol lehetett, segítette. Melléállhatott, most már nyíltan. A tartomány szinte valamennyi falujában és városában megfordult Varga Mátyás könyveivel. Az ő javaslatára vitték házról házra. Befoghatták volna a csőrét, de ez nem sikerült, Nagy-Zaránd, sőt, azon túl, a fél ország közművelődési szakemberei ismerték, kitűnő volt velük a kapcsolata. Színész, maga az alkotó, irodalmár (mindig valami jó kis hármast összehozva); rendre óriási volt a sikerük. Matyi kitűnő szónok, okos elemző. Szenvedélyes igazságkereső.

- Nagy-Zaránd, csókolom, az hol van?

Mert persze volt ilyen okvetetlenkedő is. Matyi szépen elmagyarázta. Hogy az Őrvidékkel elrabolt napnyugati részekből a Lajta-bánsággal visszacsatolt Kilső-Zarándon túl az Alföld kellős közepén megbúvó Közép-Zaránd, valamint az erdélyi hegyekre kapaszkodó, a havaselvei király birodalmába csapott Belső-Zaránd tartozik bele. Utóbbiból csak kis darab, csonka Belső-Zaránd van a mai Magyarország határain belül.

- Nagy-Zaránd? A világ legszöbb, legszeretreméltóbb, leginkább hazának való része, amely a mindönség kezdetitül a miénk, az vót és az marad örökétig!

Ilyenekkel traktálta föllazulásra már igencsak kész magyar népünket Varga Mátyás, s nyomában Németh András (néhai „Vári”). És, mint az előbb jeleztük, már akkor kezdte A mindenségit! mindönséginek mondani, s tán előbb-utóbb megtudjuk, írni is.

A ránk állított főkönyvtáros, Kocsis ilyenkorra már „elment dézsába”. Jól hallod, Dézsába.

Rajta maradt! Mert ha nagyon részeg volt, francia tudását fitogtatta. Valamelyik könyvtári folyóiratban olvashatta, annyiszor került a szeme elé ez a kifejezés, hogy ráragadt.

- Nekem most olyan Dézsa vü érzésem van!

Így mondta. Vagy úgy, hogy Dézsa vü. Ahogy kicsúszott a sörhabos száján. (Mert sört azért csak-csak ivott.)

- Neköd is?

Mert Matyi már akkor ugratta. Persze, hogy tudtuk, mit akar! Mire föl jár a nyomunkban, jön könyvbemutatóról nyilvános lapszemlére, irodalmi estről költői teadélutánra.

Szóval Dézsa a szomszéd Zarándból.

- Itt van Dézsa.

Ilyenkor több sem kellett, mindenki még jobban tartotta a száját. Matyi nem, Matyi ilyentájt más hullámhosszra kapcsolt, sebességet váltott, hangot áthangolt, és aprította. Megugrasztotta, hogy legyen miről írogatnia.

- Hallom, elbeszélést írsz.

Dézsa, akarjuk mondani Kocsis (akkor még „Baráth Mihály” is, de hogy „Baráth” a valódi hálózati neve, csak később tudtuk meg, amikor megjöttek a baráti kör tagjainak címzett levéltári paksaméták az elhárítástól már jóval 1990 után).

Még hogy „Baráth”, Dézsa!

Ha ezt tudták volna a tartó elvtársai!

Ezzel az elbeszélésírói tervével le lehetett venni a lábáról. Ilyenkor Kocsis egész

megértően tudott jelteni Vargáról. Látták az egyik fénymásolaton: nem is olyan rossz fiú ez a Varga nevezetű célszemély, megtévesztették, egy kis segítséggel jó útra lehetne téríteni. De azokat, akik mögötte állnak, uszítják, ellenünk gerjesztik, valóban ki kéne kapcsolni. Varga író helybéli személy ideológiailag nem elég képzett, ezért emlegeti annyit a polgári írókat, költőket satöbbiket.

Dézsza.

- Ezt a satöbbit, ezt a stb-t kérném részletezni!

Szegény, mennyire nem tudta, mi teszi lehetetlenné, hogy bármit megtudjon a tartomány első szervezkedő ellenzéki csapatáról.

Baráti társaság, semmi több. Volt osztálytársak, iskolatársak, szaktársak, ugyanahhoz a kis helyi közösséghez tartozók, némelyek szesztestvérek (hogy „sógorok” és „sógornők” is, nem jártunk utána), szóval volt miért összetartani. Kiszűrve azokat, akik nem oda valók. Közéjük! Hogy lehetett volna oda befurakodni.

Dézsának semmiképp. Beosztott besúgótársainak még kevésbé. Azok nem voltak ilyen rafináltak. Jó, Dézsáról ők már mindent tudtak, de az idegeneket valóban képes volt megtéveszteni. Pesti, ne is mondjuk, budai írókat! Más művészeket. De ezek a kis – kezdő – spionok a második szavuknál leleplezték, mert elszólták magukat.

Idegent be nem engedtek volna maguk közé. Ismeretlent nem, de őt, Németh Bandit igen. Honnan tudták volna. Hogy köztük van, velük egy, óvodás koruk óta játszótársuk adja ki őket?

Ki? Föl.

Sem ki, sem föl. Sem le.

Se meg.

De, éppen hogy, ott volt köztük.

Nem kellett közéjük küldeni, nem volt szükség közéjük beépíteni, a társaságra szabadítani, nyomukba szegődtetni, minden lépésüket figyelteni, szavukat, levelüket, táviratukat, bármiféle üzenetüket, távbeszélgetésüket ellenőrizni, álmukat megfejtetni.

Ott volt ő. Köztük. Beépítés nélkül beépült. Mert velük, majdhogynem bennük élt.

Mint, hallja Németh András, a szomszéd tartomány honismereti lapjának a főszerkesztőjéről közvetlen a neje jelentett. Az sem beépült, még csak be sem feküdt. Jó, lefeküdt, ám. Majd' naponta, mint oldalborda. Nem befeküdt magát a szerkesztő ágyába, hogy „onnan” – azaz abból a bizalmas helyzetből – jelentsen róla? A szerencsétlen flótás, vesztére, beleszeretett.

Nem tudni, hogy utasították-e erre eredetileg, vagy csak így alakult. Már benne volt az ágyban, amikor erre fölkerítették, vagy szánt szándékkal azért vonult a felelős szerkesztővel ágyba (hogy most melyikükébe, mellékes!) (annyira azért nem, de most a részletekre nincs idő, megy a vonat), hogy onnét tudósíthassa a tudósítására áhítozókat.

- Az ágyadból jelentett?

Mert neki (is) elmondta – hogyne, úgy '95 táján, amikor a koma rádöbbsent a róla szóló jelentéseket olvasgatva. Neki, Némethnek, aki korábban, ugye. Csak ez sem tudott róla. Ahogy lassan Németh sem emlékszik semmire. Nem azért, mert szégyellné, hisz nincs miért szégyenkeznie, de valahogy homály borul az egészre. Nem az agyára, csak erre az egész mocskos világra. Arra, amihez hogy lehetne köze, amikor ő ezekkel a fiúkkal tart! Barátaival, akikkel együtt ette a papsajtot az árokparton, akikkel együtt lopta a meggyet a kertekből, ahol néha úgy betintáztak, hogy Dézsza akár hordónak is képzelhette volna magát a helyükben ilyenkor, azokkal, akik. Akikkel gyakran egyugyanazon lánynak udvaroltak, mert ami szép, hogyne, miért ne tetszene a kislány valamennyiüknek. Matyi fiatalabb nála, de nem ugyanabba a kilsőzarándi lányba szerettek bele? Szerencsére még csak tizenegynéhány évesek voltak (Bandi 19, Matyi 14), így volt idő a kibékülésre.

Vívóként, versenyen ismerkedtek össze.

Róla, ő, írjon.
Mit gondoltak ezek.
Hogy képzelhették.
- Le az oroszokkal!
Ezért kár volt, nyugtatta az apja, amikor a fiú kiszabadult az előzetesből.
- Erre tanítottalak?
- Apádnak igaza volt – nyugtatta később Matyi, amikor a demokrata kör szervezése közben, félig illegálisban, Bandi elmesélte, mi történt vele, hogy zászlóégető diákcsoport tagjaként a ruszkik ócsárlása miatt elítélték.
Nem mintha a környék ifjúsága ne tudott volna a dolgról. Csak Bandi a részleteket is taglalta Matyinak. Ki, hogy.
- Persze hasonlók miatt engem is hányszor elkaphattak volna?!
- Pedig a lényeg: el nem szólnunk magunk!
Ha leiszod magad, akkor sem.
Könnyű mondani.
Matyi, Matyi.
Bandi, te!

J/IV.

Nevezett 1960. szeptembertől dolgozik az Állambiztonsági Szervnek. Az utóbbi időben igen sokat foglalkozott Kovács Gábor zarándi lakossal, aki 1957-ben lett az Egyetemről kizárva politikai magatartása miatt. Nevezett írogató személy. Korábban több jelentés keletkezett róla, mert aktívabb lett. Az utóbbi két évben visszavonultan élt. A tmb. igen jó kapcsolatban volt Kováccsal, a kapcsolat bármikor felújítható.

Záraival kapcsolatban kutatni kell, miért tért át a filmkészítésre, van-e vele valami különös célja. Túl közel lakik a szovjet laktanyához. Figyelje meg Záray mozgását és megállapítja, újabban mi érdekl. Hova szokott elutazni és vajon miért? Politikailag hogyan nyilvánul meg. Ez a feladat ellenőrzést szolgál. FŐHADNAGY.

(Csak így tovább – ÖRNAGY.)

(Frankó gyerekek vagytok! Ezt szeretem! – ALEZREDES.)

Jelentem, „Baráth”-tal találkozáskor a T-lakban módosítottam korábbi megbízatását Zárayval kapcsolatban, mivel elvesztette időszerűségét, „Ábrahám” jelölt lett.

A BM III/III-4. Osztálya kéri, hogy a „Fekete Gyula” fn. budapesti író megyénkbe történő utazását biztosítsuk, mivel az említett személy lakásán titkos házkutatást fognak tartani. Ezért kapcsolatunknak feladata lesz az említett írónak a „lekötése”. Továbbá a sűrített találkozó időpontjáig megállapítja Fekete Gyula műsorát.

Sűrített találkozó a Vasúti Étteremben. ÖRNAGY.

A találkozó során az ügynök átadta a jelentésben szereplő „Fekete Gyula” műsorának meghívóját, valamint az írásos közléseinek a listáját.

Feladata lesz kapcsolatnak – mivelhogy személyes viszonyban áll az íróval – „Fekete Gyula” megvendéglése, műsorának szervezésében való segítése és az író-olvasó találkozókban való részvétele. Amennyiben az író budapesti lakására utazna, úgy bennünket erről soron kívül értesít. ÖRNAGY.

(Hajrá! Ne tévedjete! – ALEZREDES.)

Jelentem „Fekete Gyula” fővárosi író Meggyesháza városi könyvtárában 47 fő (2-en közben kimentek, 3-an jöttek) előtt tartott előadást 1974. november 26-án este fél 6-tól 9 óráig. A könyvből olvasott fel. Kizárólag csak a népesedési politikával kapcsolatos kérdések kerültek felszínre. BARÁTH.

„Fekete Gyula” területünkön való biztosítása eredményesen végződött, erről a budapesti elvtársak szóban tájékoztattak. A lakásán ugyanakkor titkos házkutatást tartottak anélkül, hogy bármi megzavarta volna őket munkájukban. (GRATULÁLOK – ALEZREDES.) (KÖSZÖNÖM – ÖRNAGY.)

A szintén megyesi Kurucz Oszkáról – előzetesen ellenőrzött személyről, könyvkereskedőről - hálózat megtudta, kigyógyult eddigi angломániás nézeteiből. Találkozó legközelebb a MÁV restijében. Biztosító találkozó egy hétre ugyanott abban az időben.

Rendkívüli eseményt nov. 7. alkalmából nem észlelt. FŐHADNAGY.

(Csak így tovább, frankó volt! Frankó gyerekek vagytok! – ALEZREDES.)

Kóro Bálint xerox-sokszorosításban kiadott 150 példányban egy saját maga által írt és szemléltetett mesekönyvet. Megtekintésre mellékelem, vissza kell adnom.

A Kóro Bálint által készített 25x17 cm nagyságú, 16 számozott lapszámú mese zöldes színű fedőlapján olvasható: „A bakter kiskirálysága”, írta és rajzolta Kóro Bálint Földvára, 1978. A borítólapon belsejére vörös filccel folyóírással írva „Édesapámnak,

Édesanyámnak, Tatának, Mamának” Zarándvár, 1978. X. 9-én – a megjelenés napján – Balkó”. A következő lapon olvasható „Frici fiannak”. Nemkivánatos szövegrész a 8. laptól: „Amikor éjszaka tökrészezen baktat a bakter az utcákon, hol keletre, hol nyugatra, hol délre, hol északra tartva, magában azt mondogatja, egyik kutya, másik eb!”. E közlés több mint félreérthető, ránk is vehetjük. Előfordul, hogy a mesében a falubakter a Föl, föl, ti rabjai a földnek-et danolászva belehány a közkúti kifolyó vályújába. BARÁTH.

Értékelés. Számunkra teljesen új előttünk, hogy Kóró Bálint kiskönyvének elkészítési helye a megyénkhez tartozó Földvár-alja község. Az iromány szövegében kifogásolható részek vannak.

Intézkedés. Földvár-alján felderítjük azokat a helyeket, ahol xerox sokszorosító van. Ezek után próbáljuk bemérni, Kóró hol, kinek a segítségével sokszorosította „A bakter kiskirálysága” c. könyvet. „Baráth”-on keresztül igyekszünk megszerezni egy tiszteletpéldányt a különös, Zaránd megyénket – ezen belül irodalom-elhárításunkat - rossz színben feltüntető mesekönyvből. (GYENGÉLKEDÜNK, GYENGÉLKEDÜNK?! – ALEZREDES.) (NEM HISZEM, CSAK EDDIG NEM VOLT LÁTÓKÖRÜNKBEN KÓRÓ – ÖRNAGY.) (AZÉRT MONDOM. ELKAPNI! – ALEZREDES.)

Feladat. Amikor visszaadja a meseszerző anyjának a példányt, megkérdezi, kinek adott belőle a fia, hol nyomtatták, ki sokszorosította. Korábban írt-e már könyvet. Azokat hol lehet kézbe venni. A jelenlegi szempontok megadására használja fel azt a körülményt, hogy idős Kóróné mint szakértőhöz fordult bizalommal hozzá, a tmb-hez.

A hálózat által Dr. Doktornál készített alaprajzok a tmb. munkadossziójában lesznek lerakva. ÖRNAGY.

Ügynök feladata lesz a megyében a könyvhét alkalmával megrendezésre kerülő író-olvasó találkozók látogatása. Megfigyelni, hogy történik-e ellenséges kijelentés ott. Súlypontként kezeli „Simonyi Imre”, „Ladányi Mihály” és „Csoóri Sándor” fedőnevű írók (KÖLTŐK! – ÖRNAGY) találkozóit... FŐHADNAGY.

(„Csoóri”-t különösen! – SZÁZADOS.)

(„Csoóri”-val a budapesti elvtársak foglalkoznak, „Ladányi”-val is, elsősorban „Simonyi”-ra figyelni! – ÖRNAGY.)

(Lópikulát, mindjárt megmondom micsodát figyelnek a budapesti elvtársak, figyeljete ti is! – ALEZREDES).

(Értettem! - ...)

„Simonyi Imre”-vel az idei könyvhéten háromszor találkoztam. Nem érdekelte semmi. Először zavarta az Élet és Irodalomban kétszer közölt verse, másodsor a TV-beli szereplésének visszhangja, amely elég „vegyes” volt, mert vannak, akiknek egyáltalán nem tetszett (Dr. Németh József), vannak rajongói (például Viszl Józsefné), és akik temetik őt (példának okáért Virág Kálmán). Én a csonka-zarándi fényképésszel láttam a fényképész művészeti táborban azt a TV-adást. (NE „CSONKA-ZARÁNDOZZUNK”, JÓ?! – ÖRNAGY.) (DE NE ÁM. NEM FÉRKÖZHET KÖZÉNK AZ IRREDENTIZMUS! MEGÁLL AZ ÉSZ – ALEZREDES.) A budaiak egyhangúan „pózolónak” nevezték „Simonyi”-t, bár azt is megállapították, az a ritka költő, aki elő tudja adni a verseit. Harmadik találkozásom alkalmával rövidesen megjelenő kötetéről beszélt. Kérdeztem volna az esetleges külföldi kapcsolatait azzal, hogy vannak-e műfordításai, de erről csak hallott, konkrét tapasztalatai nincsenek, de visszatérhetünk erre!! Azt mondta, tavasz óta nem dolgozott semmit, régi dolgai (amelyeket lefényképeztettem közös ismerősünkkel a kapitányságon) „rázósak”, nem foglalkozik velük. BARÁTH MIHÁLY. (NE ÉLCELŐDJÖN A HÁLÓZAT, VILÁGOS?! HELYRETENNI – ÖRNAGY.)

A tmb. beszámolója mellé átnyújtott egy névsort azokról, akik a könyvtárban a Stern újság olvasói. FŐHADNAGY.

Jelentem, a könyvtárral egy fedél alatt működő múzeumban lévő nyomdában a nyomdavezető irodalmi érdeklődésének köszönhetően több költői mű is megjelent engedély nélküli formában. Átnyújtom azok névsorát, akik a kötetekből kaptak tiszteletpéldányt, mind neves pestbudai, nagyzarándi, miegyéb irodalmár, sőt ~~KB-tag~~ is szerepel a névsorban, akiket jobb lesz óvatosan kezelni. (EGYETÉRTÜNK, DE AZÉRT UTÁNANÉZNI! – ŐRNAGY.) BARÁTH.

Megjegyzés. A kapcsolatunkat ez alkalommal vezetem be – engedély alapján – a „Kockás” fedőnevű titkos lakásba.

Értékelés. A jelentésben azon személyek neve és címe is le van írva, akik kaptak a szabálytalanul megjelentetett irodalminak nevezetett broszúrákból. A rendelkezésünkre álló névsorból már bizonyos következtetést tudunk leszűrni a kiadó szándékának tisztázására. FŐHADNAGY.

(Azt, hogy KB-tag is szerepel a listán, tessék kihúzni! Ezt a figyelmetlenséget... Természetesen a nevével együtt, hogy értsük egymást! - ALEZREDES.)

(Magamtól is megtettem volna – SZÁZADOS.)

(Akkor mért nem tette?! A k... életbe. Micsoda lazaság! – ALEZREDES.)

Utasítottam az ügynököt, hogy jusson be Tolnai Mária tanítónő otthonába, aki tudomásunkra jutott adatok szerint a lélektan iránt érdeklődik, és jóban van eljárás alá vont Dr. Doktor Jánossal és családjával. Térképezze fel a lakást, tárol-e betiltott vagy forgalomból kivont könyveket.

Feladatul kapta továbbá, hogy szerezzen be betűmintát a múzeum, a könyvtár és a nyomda területén megtalálható összes (legutóbbi ellenőrzésünk szerint 7, de azóta több is lehet, ráadásul kicserélődhettek a modernizálás óta) írógépről: géppel írt szöveg kétpéldányos betűmintáját szerezze be. Feladatát a tartományi II/I. Osztály kérésére adtam tmb-nek. FŐHADNAGY.

Jelentem, Varsányi Ottó volt horthysta levente-kiképző tiszt (egy alkalommal az utcán összevitakoztunk, majdnem pofon vágott) vári lakos kérte a könyvtárban az Októberi Sötét Napok c. könyvet. Amikor visszahozta, „egy szemét alak”-ot írt egy helyt az 1956-os ellenforradalom leverésében részt vevő karhatalmista századosról szóló résznél a könyvbe golyóstollal, nyomtatott kis betűkkel. Jelentem, ő is szerepelt, mint ötvenhatos ellenforradalmár Váriban, tehát nem ok nélkül tette a bejegyzést. BARÁTH.

A tmb. jelentésében... FŐHADNAGY.

(Betenni Varsányi horthysta dossziéjába! – ŐRNAGY.)

Tudomásunkra jutott, hogy Tolnai Mária tanítónő, aki újabban a gyermekkönyvtárban dolgozik, illegálisan közkézen forgó kéziratot kapott, amely az idealizmust terjeszti. Amennyiben sikerül tőle hálózatnak megszereznie, erre összpontosítson: olvassa el, tartsa magánál pár napra, hogy mi is kézbe vehessük. Tartalmától tesszük függővé, hogy Tolnai Máriára kiterjesszük-e az előzetes ellenőrzést. FŐHADNAGY.

Jelentem, a könyvet elolvastam. Rendkívül zavaros gondolatokat tartalmaz, elég sok misztikummal átítatva. BARÁTH.

A jelentés egy illegálisan készített és terjesztett irodalmi alkotás körülményeire derít fényt. Eddig tudtuk azt, hogy Dr. Doktor „tanár úr” és családja foglalkozik nemkívánatos és

politikailag káros írások elkészítésével. Azt a tartományi RFK III/III. Osztálya már korábban jelezte, hogy egyik levelében („K” ellenőrzési anyag) Tolnai említi a nevezett művet.

Intézkedés. Tolnai Mária zárandi lakosra bizalmas nyomozás bevezetését javaslom. SZÁZADOS.

(Egyetértek! – ALEZREDES.)

Jelentem, hálózatunk dr. Péteri Páltól megtudta, hogy Dr. Püski Sándor - az USA-ból, New Yorkban a magyar könyv és műveltség terjesztésével foglalkozik – járt nála, és érdeklődik a készülő Sinka-könyvről. BARÁTH.

Intézkedés. Dr. Püski Sándor kilétét, azaz adatát és kivándorlásának körülményét nyomozati úton tisztázom (sajnos meggyénkben eddig nem jelentkezett be)! Az adatok tudomásunkra jutása után határmegfigyelését bevezetem, hogy értesüljünk az újbóli érkezéséről. FŐHADNAGY.

(Püskivel a III/I-7. Osztály foglalkozik – ÖRNAGY.)

Jelentem, Tolnai Mária gyermek-könyvtáros jelenleg egy nálánál fiatalabb szakállas fiúval tart fenn kapcsolatot, akivel elfogott beszédfoszlányokból ítélve miszticizmusról beszélget. BARÁTH.

Intézkedés. A Tolnai-ügyben rendelkezésünkre álló többi operatív erők felhasználásával az ismeretlen férfi kilétét megpróbálom megtudni.

Feladat. Az ideérkező írók közül „Csoóri Sándor”-t ellenőrizni, mint olyat, akinek már korábban is volt kisebb-nagyobb nemkívánatos megnyilvánulása, ami szükségessé teszi az ellenőrzést. FŐHADNAGY.

Jelentem, a hálózat beszámolója szerint „Csoóri Sándor” költő Péterfalván járt, a könyvtárigazgató kísérte, nem nyilatkozott a „Karta” aláírásával kapcsolatban, a Lenkey-huszárokról készült filmjével foglalkozott.

Feladat. Baráth ügynököt utasítottam, látogasson el Sóti Béla ismerőséhez. Az általános beszélgetés során megállapítsa, hogy Sótinak mikor, hol, mi célból lesz író-olvasó találkozója. Abban az esetben, ha plakátot mutat a személy, akkor meg kell tudnia, kivel, hol, minek készíti azokat. FŐHADNAGY.

Jelentem, hogy a „Baráth” fedőnevű ügynökkel a beütemezett találkozó létrejött. A találkozón a hálózat átadta Sóti Béla autodidakta költő legújabb plakátját, amelyet Sótitól kapott. Mivel az említett személy meghívta írói estjére, ezért azon – adott időben – részt vesz. Meg kell tudnia, hogy Sóti és a műveit szavaló színész, valamint közönségük hogyan viselkedik az író-olvasó találkozón, amely 1978. szeptember 30-án lesz. Az említett találkozót hivatalosan ki rendezi, azaz egyáltalán ahhoz van-e engedélyük.

„Baráth” írásos jelentését Sóti Béla anyagában helyezem el.

Tekintettel arra, hogy a hálózat Veszprém megyébe utazik, így lehetősége nyílik a Veszprémben élő, Zárand tartománybeli írogató személyek ellenőrzésére. FŐHADNAGY.

Erdélyi Géza a neve annak a személynek, aki Tolnai Máriát ismeri, Zsibrita Klára udvarlója. Két ilyen nevű látogatója van a könyvtárnak, az egyik 1936-ban született mozdonyvezető, Fertő u. 22. II. em. 12. alatt lakik, a másik 1953-ban született, az almalé-üzemben dolgozik, Hordó u. 55 sz. alatti lakos. BARÁTH.

Ellenőrizzük őket. FŐHADNAGY.

Értékelés. A Kis-Zaránd-parti művésztáborról szóló jelentés Zoltán Amadéről szóló része operatív érdekből került rögzítésre. Tartalmi vonatkozásban azonos „Ábrahám” fedőnevű tmb. jelentésével.

Megjegyzés. Megállapítható, hogy őszinte felénk mind a két hálózati egyén. Az ellenőrzés befejeződött – a jelen időben, ezért tovább egymásra nem foglalkoztatom a két hálózatot. FŐHADNAGY.

Hálózat utasításunkra elkészítette Dr. Doktor és Tolnai M. lakásának alaprajzát. Megjelölte az ott található bútorokat. Valamint azokat a helyeket, ahol ellenséges vagy nemkívánatos iromány található. Adandó házkutatáskor a rajzokat fel tudjuk használni.

Jelentette továbbá, hogy Jambrik Levente disszidens festőművész itthoni tartózkodásának a váratlan megrövidítését a barátai, többek közt Kevermesesi, Vértes sat. annak tulajdonítják, hogy „Levente nem bírta már a rendőrség zaklatásait”. Tudomásuk szerint Jambrik jól él a képeiből az USÁ-ban. Említett személyt tiltó jegyzékre vegyük.

Javaslom az ügynök anyagi költségeinek a megtérítésére 160 forint kiutalását. FŐHADNAGY.

Jelentem, Erdélyi Géza és Zsibrita Klára a tervezett spanyolországi utat nem IBUSZ vagy más utazási iroda keretében szeretné megtenni, hanem egyéni elképzelés alapján. Utazási szándékukat nagyon tartózkodóan kezelik.

A keleti misztikával foglalkozók jól ismerik egymást, és csak a könyvtárból a következők tartoznak össze: Tolnai Mária, Erdélyi Géza, Zsibrita Klára, Joó Ibolya. Lehetnek további gyanúba keveredett személyek, kívánságra ezeknek a névsorát is beszerzem. BARÁTH.

Értékelés. Tolnai Mária újabb gépírási anyagokat köttet könyv alakban Rettegő Kázmér könyvkötővel. Az ügy befejezésének lehetőségeként az újabb irománynak el kell hozzánk jutnia. Ezek az írások szintén Dr. Doktor tanszékvezető-helyettes tulajdonában vannak. (Dr. Doktor országosan ellenőrzött személy.)

Várom a további misztikusokat. FŐHADNAGY.

A hálózat jelentette, Abrudházán már szinte mindenki tudja, hogy Móricz Bálintékhoz a rendőrség kiszállt, mert ismét könyvet, illegális munkát csinálnak.

Feladat. Amikor hivatalos munkáját végzi a szódagyi könyvtárnál, beszélgesen el a könyvtár dolgozóival. Tudja meg, hogy a „Czakó Gábor” fn. író 1978. június 6-án az író-olvasó találkozón milyen nemkívánatos, politikailag káros kijelentéseket tett. Állapítsa meg, hogy az írónak a kialakult vitáról milyen véleménye volt a könyvtári dolgozókkal folytatott négy szemközt beszélgetés során. Ezt a feladatot azért kapta a hálózat, mert hivatalos kapcsolat útján arról értesültünk, hogy az említett író-olvasó találkozón „Czakó” ellenzékieskedve nyilatkozott. FŐHADNAGY.

Jelentem, Czakó G. estje a Szódagyiában közel éjfélig tartott, mert bár hivatalosan 21-22 óra között véget ért, de utána tovább beszélgettek. Czakó Gábor értelmiségi oldalról közelítette meg a dolgokat, melyek jórészt a fiatalok életével, tevékenységével kapcsolatosak. Kritizálta a jelenlegi társadalmi berendezkedés ésszerűségét. A beszélgetés többnyire (az Iskolavár c. könyve kapcsán) a pedagógusokról folyt... A műveiben félreérthetetlenül jelentkeznek szimbolizált politikai figurák, s kérdőjeles a Disznójáték c. színdarabja. (MÁR A CÍMÉVEL! – ÖRNAGY.) BARÁTH.

A Tolnai és a Dr. Dr. ügyben folytatott bizalmas nyomozás büntető-eljárásán kívül, operatív megszorítással került lezárásra. Rendőrhatalósági figyelmeztetések, nevelési jellegű

beszélgetések, szignalizációk stb... Dekonspiráció nem jutott tudomásunkra. A hálózat ez irányú tevékenységét beszüntettem.

Intézkedés. „Czakó G.” író cselekedetéről értesítem a BM III/III-4. Osztályt. SZÁZADOS.

„Baráth” foglalkoztatási terve, készítette Seres őrnagy. Konkrét feladata lesz:

- A megyénkbe (ezen túl, esetenként tartományunkba, tehát még Külső- és Belső-Zarándba) érkező azon írókkal történő beszélgetés megoldása az író-olvasó találkozókra, akikről már tudjuk, hogy előzőleg nemkívánatos és politikailag káros kijelentéseket tettek. Így „Moldva György”, „Cakó Gábor”, „Csoor Sándor”, „Fekete Gyula”, „Ladányi Miska” stb.

- A külön nyilvántartásban kiemelt Simonyi Imre költő időnkénti ellenőrzését elvégeztetem a belső-zarándiakkal egyeztetésben.

- Zrínyi Miklós (a költő!) Színház.

- A képzőművészek közül Fábrián György grafikusművészen keresztül bejuttatom a zárándi „Kovács házi úti műhely” tagjai közé. Ugyanis fent említett helyen csoportosulnak olyan személyek, akikkel szemben már az állambiztonsági szerv korábban intézkedett és utóellenőrzésük szükséges. (Gábriel M., Farkaskerti I., Hornyák B., Rieger Z. stb.) Ezen feladat megoldása szintén a költségek megtérítésének függvénye lesz.

- A nyugati emigráció sajtójának figyelése.

Ezen felül mindig a direkt és konkrét (operatív szempontokból szükséges) feladat. ÖRNAGY.

A hálózat Sótiról szóló jelentését a célszemély anyagába helyeztem.

Feladat. „Simonyi Imre” barátját továbbra is felkeresni. Megtudja véleményét Márai Sándor közös ismerősükről. Kutatja a közös összetartó jellemzőjüket. SZÁZADOS.

Tmb. jelentette: Simonyi I. rendszeresen levelezik Márai S.-ral.

Értékelés. Simonyi Imre veszedelmes ellenség.

Intézkedés. Simonyi Imrere bevezetem a „K” ellenőrzést a Máraival folytatott levelezése ellen, mint különnyilvántartásba rendelt aktív személyre. SZÁZADOS.

Jelentem, azt mondják, Tóthi Miklós szeret filozofálni az irodalmi folyóiratbeli munkahelyén is, egymás közt, a szerzők – köztük Kocsis György könyvtárvezető - jelenlétében is. Egyszer magam is hallottam a Sörkertben, de akkor nem sikerült közelebb kerülnöm hozzá, annyian voltak. Azt is mondják róla, politikai nézeteit nem ismerik, inkább a politikainak mondható magatartását, ami számunkra kedvező: nem uszít a rendszer ellen még véletlenül sem, mint pl. éppen ezt teszi szinte állandóan Gyomai Ervin. Tóthi jó viszonyban van a főszerkesztőjével, Bogdánhegyivel. BARÁTH.

Értékelés. A jelentés operatív érdekből értékes. Tóthi M. tanulmányozását megkezdtük. Gyomairól tudunk! ÖRNAGY.

Jelentem, Biczó Erzsébetnél a közös könyvtári-múzeumi háziyomdában külföldön kiadott három vallásos könyvet találtam. Biczó ezeket a könyveket kapta valakitől és kérem, hogy közvetlen ne keressük most Biczót, mert tudja, hogy csak én kértem megtekintésre ezt a könyvet. Később megtudom, kitől kaphatta!

1. Németalföldi kiadású Szentírás.

2. Ábrahám-tól Jézusig. (Róma.) A Szentírás legszebb szövegei.

3. Valami énekeskönyv, Istenem, Istenem! címmel.

Ezúttal ennyit tudtam meg. BARÁTH.

Értékelés. A jelentés Biczó esetében azért értékes számunkra, mert egyházi beüetésről ad tájékoztatást. Veszélyessége abban áll, hogy nevezett személy háziyomdát kezel, és így fennállhat tiltott, illetve nem engedélyezett termékek előállításának lehetősége. ÖRNAGY.

„Baráth”-tal közöltem, hogy nem vagyok megelégedve a munkájával. Németh Ilonáról, a Vásártéri Áruház eladójáról szólva tájékoztatott bennünket, hogy érdeklí Kína, Mao-könyveket forgat. Nem írja le jelentésében részletesen, hogy a fentebb leírt nyomdai terméket mikor, milyen beszélgetés közben hol vette át. Nem szólva arról, hogy nem is harmadik személyben készítette el jelentését. ÖRNAGY.

Értékelés. A most alakult FiAK művészeti tömörülésben Dobos Miklós vezető lett. Megnyilvánulásaiban találni művelődéspolitikánkat sértő nemkívánatos körülményeket. Egy újabb ellenzékieskedőre leltünk, akinél a nyugati háttér szintén fellelhető. NSzK-követségi kapcsolata van.

Feladat. Dobos Miklóstra és Árendás Gyözőre kapott korábbi feladatát tovább folytatja. ÖRNAGY.

(Kiszúrni a fiatal alkotókörből a nemkívánatosakat! Nemkülönben az ellenzékieskedő festőket általában! Írók stb.! - ALEZREDES.)

Feladat. A hálózat feleségével együtt 1979. július 30-tól augusztus 7-ig Franciaországba utazik. Ezért eligazítottam prevenciós célból személyének védelmére. Feladatát úgy határoztam meg, hogy amennyiben fel tudja keresni a Nagyházáról 1937-ben elszármazott és ma Párizsban lakó (lakcímét pontosan megadtam!) Klein Miklós művészi fényképész ismerését, akkor azt tegye meg. Klein politikai arculatát állapítsa meg, megýenkből – esetleg: tartományunkból (ANNAK NAGYON FOGNAK ÖRÜLNI A TARTOMÁNYI ELVTÁRSÁK – ALEZREDES) – kivel tart kapcsolatot. A turistaúton részt vevő – jelenleg még ismeretlen – személyeket figyelje meg, hogy melyikük fejt ki valamilyen formában sértő cselekedetet.

A kint tartózkodáshoz szükséges parancsnoki engedélyezést elkészítem. ÖRNAGY.

Nagy Vilmos, volt szentvári könyvtáros került a járási könyvtárhoz igazgatóhelyettesnek. 37 éves, előzőleg Pest-Pilis-Solt megyében és Abaúj csonka-vármegyében (SE NEM CSONKA, SE NEM VÁRMEGYE! HA ÍGY HÍVJÁK, AKKOR SE – ALEZREDES) dolgozott. A nacionalista szemlélet közel áll hozzá! Együtt dolgozott Szentváron Küküllei Jánossal, aki nem is tagadja nacionalista szemléletét, ha a magyar-román kérdésről van szó!

Klein Miklós Nagyházáról elszármazott idős (70-75 éves) képzőművész augusztus végén hazajön. Találkozik velem és Kereki Oszkárral, valamint a Klein és a rokon Grósz család élő tagjaival. BARÁTH MIHÁLY.

Értékelés. Értékes. Kerekit időnként operatív ellenőrzés alá szoktuk vonni tanulmányozás végett. ÖRNAGY.

A hálózat a munkahelyéről jelenti az árrendezéssel kapcsolatos adatgyűjtésre való utasítás kapcsán. Povázsai Antal gépkocsivezető kevesli a bértkiegészítést. Szombati Róbertné könyvtáros kifogásolja a párttagok késedelmes tájékoztatását, a lakosság jó része már gyakran előbb értesül egyes áremelési dolgokról. Nagy Vilmos igazgatóhelyettes azt mondta, „Elbaszták a mechanizmust! Menet közben is lehetett volna változtatni a dolgokon. A melós járt legrosszabbul, meg a bérből-fizetésből élők”. BARÁTH.

A hálózat szóban közölte, hogy a csepeli tüntetés és zsíros kenyér témáját azért nem írta le, mert erről – úgy mond – mindenki fecseg, de senki sem tud konkrétumot.

Feladat. A városi nyomda vezetőjének, Rieger Balázsnak a politikai beállítottságát állapítsa meg. Beszéljen Forintos Győző művelődési ház igazgatóval, kerüljön vele szorosabb kapcsolatba az eddigi ismeretség, barátság alapján. Állapítsa meg Forintos politikai arculatát, mi a véleménye Erdélyről, Romániáról. ÖRNAGY.

A városi tanács nyomdájában Rieger B. ellenőrzésekor az ügynök látott egy Sóti Béla íróestjét propagáló plakáttervet. Rieger besegít Sótinak a szabálytalan nyomdatermék előállításában.

Intézkedés. Javaslom Sóti Béla ellenőrzését megkezdeni előzetes ellenőrzés keretén belül.

Harmadik feladata TMB-nek „Tótvázsonyi” és „Ábrahám” ügynökök ellenőrzésével függ össze. Erre akkor kerül sor, ha el tudja érni vezetőjénél, hogy feltűnés nélkül őt küldje el Szentmiklósról az ottani könyvtárban 1979. október 22-én 19 órakor kezdődő „Vallomások” c. irodalmi estre a könyvtárvezető segítségével. Különösen figyeljen Borbély Tamás személyes megnyilatkozásaira... (HÁNYSZOR MONDJAM, HOGY SEMMIFÉLE „SZENTMIKLÓS”, CSAKIS MIKLÓSHÁZ! HA OTT SZÜLETTÉL, AKKOR PLÁNE! – ALEZREDES.) (VETTÜK! - ...) Kapcsolódjon be a beszélgetésbe. Itt külön felhívtam a hálózat figyelmét arra, hogy ne legyen tolakodó. Ugyanígy „Tótvázsonyi” és „Ábrahám” fedőnevű tmb-k viszont közösen végzik a társalgást az említett önéletrajzi személyekkel. Vigyázzon, hogy egy ismeretlen személy jelenléte ne okozza a felderítést. ÖRNAGY.

(A „vallomásteveők” irományait meg kellene szereznünk hálózati úton, vagy ha ez nem megy, titkos kutatás révén – EZREDES.)

Feladat. A fennálló ismeretség alapján lakásán többször felkeresse és beszél Sóti Béla autodidakta költővel. Látogatást a kettőjük között kialakult körülményeknek megfelelően indokolja. (Írás.) Mivel Sóti szobájának falát azon plakátok is díszítik, amelyek a költői estjeiről szólnak, így azok elkészítését (stílusát, formai oldalát) dicsérje. Tudja meg, hogy hol, ki, mennyi összegért végzi el Sótinak a plakátkészítést. Menjen el a személyhez és rendeljen plakátot nála.

Sóti Béla lakásának alaprajzát készítse el úgy, hogy tüntesse fel a bútortartás elhelyezését is. Valamint figyelje meg a záruk típusát és azt, hogy hányan, milyen minőségben laknak még szülei házában.

Ez a feladat Sóti Béla aktívabb ellenőrzésének előkészítését célozza. Rieger Balázsról kapott korábbi feladatát úgy módosítottam, hogy azt csak abban az esetben oldja meg, ha Sóti Rieger nevét említi. ÖRNAGY.

Feladatának alapja volt, hogy a Zaránd-vidék c. folyóirat főszerkesztője, Fazekas Sándor kért tőlem találkozót, mert nacionalista (horvát) megnyilvánulásról akar tájékozódni. A tájékozódás végett munkát adtam „Baráth”-nak, hogy értékelje és visszaemlékezései alapján elemezze a Kilső-Zarándban észlelt horvát nacionalizmusnak előfordulását. Konkrétan miben, mikor, hol.

A hálózat által elkészített jelentés szerint Fazekas Sándor (anyja neve Herevics! – hogy Herevity, vagy Herević, netán Herevits, még kiderítendő) főszerkesztőben él egyfajta bizonyos gyermekkorából származó horvát megbántottság, ezt írásaiból is kiérezni és e körül forog sok gondolata. Az általa szerkesztett folyóirat is sajátos „nemzetiségi” jellegű, céltudatosan ilyen a szerkesztése is. Munkatársai is jobbra magyar érzelmű horvát származásúak. Összekötő kapocs kíván lenni az itteni és a délvidéki horvátság között.

A jelentésben sok a szubjektív következtetés, ezért az állambiztonsági célra nem alkalmas, értéktelen. ÖRNAGY.

(Jó hogy nem hozták össze a lajtabánsági horvátságot! – ÖRNAGY.)

(Lajtabánsági, mi az? – ALEZREDES.)

(Semmi, lényegtelen! Felejsük el – ÖRNAGY.)

Március 15-vel kapcsolatban rendkívüli eseményt nem tapasztaltam. Kivéve, amikor Nagy Vilmos a Népsport idevágó cikkének olvasása közben azt mondta, hogy „Nem igazi ünnep ez, mert összevonják a '19-es és a felszabadulási ünnepekkel!” (Ld. cikk!) BARÁTH.

Intézkedés. Megállapítottam Nagy Vilmos (Szentvár, 1938) adatát és leporiálom és ellenőrzés alá vonom.

Feladat. A tavaszi ünnepeken és a pártunk XII. Kongresszusa alatt a tmb. fokozottabban figyeli azon személyek mozgását, tevékenységét, akik ezideig valamilyen okból látóköriünkbe kerültek, így Nagy Vilmos könyvtáros, Tolnai Mária könyvtáros, dr. Bácskai Gábor nyugalmazott könyvtárigazgató, Lovász Péter könyvtárigazgató stb.

Mint Sinka-kutató a Budapesten élő özv. Sinkánét meglátogatja a barátságuk fenntartása végett. Sinkánén keresztül el kell érnie, hogy önállóan is kapcsolatba kerüljön dr. Püski Sándorral, azaz ez a kapcsolat felújul. ÖRNAGY.

Jelentem, a FiAK engedély nélküli kiadványt jelentetett meg a tanácsi művelődési osztály munkatársának szabálytalan engedélyével, de a Kiadói Főigazgatóság nem tudtával. Az illegális kiadványban a fiatal írók Zarándból több különös irományt is közreadtak. A Kovács Piroska nevű írógató fiatal nőszemély költeményében a feltétlen szabadságvágyát illetően tesz félreérthető kijelentéseket. Makray Péter fiatal vidéki elbeszélő – azt hiszen Tótvárról való kezdő tsz-mezőgazdász - Petőfi kapcsán a segesvári csatavesztésről és költőhalálról értekezve túl sokszor írja le azt, hogy „Erdély”. Külön meg kell emlékezni a kétnevű pályakezdő íróról, Varga Mátyás újságíróról, aki írásait időnként Csavarga Mátyásként jegyzi. E megtévesztő manőver ellenére kideríthető, hogy ő az elkövetője annak az írásnak, amelyben őseinek belső-zarándi életéről hord össze olyan különös, a nem eléggé képzett olvasókat megtéveszthető dolgokat, mint hogy az ottani nép örült, amikor Horthy katonái 1940-ben (vagy 1941-ben, pontosan nem emlékszem) bevonultak a szülőhelyükre, amelyet Romániától visszavettek. Nemzetközi érdekeket sért.

Jelentem továbbá, hogy Omlásházán a református lelkész hollandiai vendégeket látott vendégül, a nyugati klerikális személyek a paplak udvarán lakókocsiban háltak, de beszélgetni stb. bejártak a házba. BARÁTH.

Hálózat jelentése értékes. A nevezett személyek megfigyelését folytatni. Írásaikat tanulmányozni. A továbbiakat megbeszéljük. A holland református ügyet illetékesnek továbbítom. SZÁZADOS.

A jelentés gépelésre leadva. Értéktelen. SZÁZADOS.

A belső-zarándi illetőségű „Simonyi Imre” nyíltan ellenzéki, mi több volt '56-os ellenforradalmár és majdnem elítélt „költő” (kérdés, hogy költő-e az ilyen személy) (KÖLTŐI KÉRDÉS – ÖRNAGY) (EZ JÓ... - ...) estjéről jelentve hálózatunk tudomásunkra hozta, hogy „Simonyi” a szocialista néphatalom kialakulását megelőzően született Ember Gedeon címet viselő írásait szeretné kiadatni. A jelentésből megtudhatjuk, hogy Nagy Vilmos könyvtáros („Simonyi” kapcsolata) kezdi szorgalmazni az említett személy Ember Gedeon névvel írt kommunistaellenes újságcikkeit. Simonyit abban az időben az általa írott cikkekért az újságszerkesztésből eltávolították.

Tmb. továbbá jelenti, hogy a könyvtárába került Nagy V. jó barátja, Küküllei János szintén „Erdély”-barát személy. Kükülleire lakókörnyezetében „Tűz” fedőnevű ügynököt, a munkahelyén „Ábrahám” fedőnevű ügynököt, valamint mindkettő vonatkozásában „Baráth” tmb-t foglalkoztatom. Utóbbinak feladatul szabtam, barátkozzon össze Küküllei Jánossal, de csak óvatosan, ne provokálja, dicsérje a szemében Erdélyt és a székelyeket.

A jelentés értékes. ÖRNAGY.

A Küküllei nevezetű célszemély folyó hó 14-én elhárította „Baráth” fn. ügynök közeledését. Továbbra is gyűjtsön róla adatokat.

Hálózat legutóbbi feladatát úgy határoztam meg, hogy gyűjtsön kompromittáló adatokat Töttös Viktor ismerősére. Felderíti azon női kapcsolatait, amelyek konkrétan, vagy ráutaló módon Töttös Viktorra nézve kompromittáltak lehetnek.

E feladatát is teljesítette „Baráth”. A jelentést adandó alkalommal felhasználom az említett festőművész kompromittálására. A Töttös Viktor nőismerőseinek nevét, címét, foglalkozását, férjük adatait is tartalmazó névsort mellékelem. ÖRNAGY.

(Szép munka volt! Elkapjuk őket! – ALEZREDES.)

Jelentem, Nagy Vilmos könyvtárigazgató-helyettes 1970-ben lett párttag, az évben kapott „Szocialista Kultúráért” miniszteri kitüntetést a fővárosban, elvégezte a Marxizmus-Leninizmus Esti Egyetemet is, mégis több esetben ellenséges megnyilatkozásával kellett találkoznia az embernek. Küküllei barátjával szinte versenyt szidják Romániát! Nyíltan, a könyvtári dolgozók kávézójában, teázójában, uzsonnázójában. (EZT MINEK RÉSZLETEZI EZ A HÜLYE! - ÖRNAGY). BARÁTH.

Feladat. Hálózat Bocskai Mariann kapcsolatánál baráti látogatást fog tenni. Célja, hogy a fiatal nőszeméllyel kapcsolatukat olyanná tegye, miszerint Bocskai Mariann meztelen-fényképezést vállal. (AJAJ!... – ÖRNAGY.) A személyt operatív célra tanulmányozom.

A jelentés első része a „Somolygók” fedőnevű előzetes ellenőrzés ügyében keletkezett. Az utóbbi is folyamatba téve. ÖRNAGY.

Jelentem, sikerült „Baráth”-nak Bocskai Mariann kúnhalmi lakosról művészi fényképeket készítenie. Felvételek száma tizenöt – az egyik jobbról, a másik balról, közel, távol (BENNE? – ALEZREDES) stb. minden felvétel ruha nélkül (KÉREM A KÉPEKET! – EZREDES) vagy hiányos ruházattal történt. A modellálló B. M. büszke a felvételekre, azokat az albérletében őrzi. A hálózattól átvettem 4 db. képet, melyet a számunkra készített. (MIND HOZZA BE! – ALEZREDES!) (LE KELL LEPLEZNI ŐKET – EZREDES.) (MÁR LE VANNAK – ÖRNAGY.) (NEM VICCELÜNK – ALEZREDES.)

Megjegyzés. A művészfelvételek csak legálissá tétel után használhatók fel. Bocskai Marianne tanulmányozását tovább folytatom. ÖRNAGY.

(Folytassa! – ALEZREDES.)

D/II.

Mondom, örök életemben jó volt a szaglószerzem. A szimatom, jól mondtad! Az orrom. Csak ne azzal a mellézköngével, mert azt nagyon nem szeretem. Dühbe gurítasz vele. „Szimat”... A végén – mint hallottam, mert azért barátom, igaz barátom nekem is volt! Maradt.

Nem sok, de akadt.

Az utolsót húsz éve temettük? Béke poraira.

Szegény Jancsi.

Szegény „Miháj”! Mert engem ki sajnált? Sajnál. Hogy a valódi nevem, Gyuri, ne is említsük.

A második a Gyuri. Az elsőt semmi kincsért.

Hogy adhatnám ki?

Magam.

Magamnak.

Se.

A lányok. Az igaziak. Mit tagadjam, ők lettek a vesztem. Vesztemre nem belehabarodtam az elsőbe? Ahogy megszülettem és végre láttam is, amit láttam, nem csak néztem őket? Azon nyomban. Per pillanat azt hiszem.

Lőttek.

Az én koromban.

Nem hiszem. Ha az utamba akadna az a hetven évvel ezelőtti pipi...

Mi más lett volna, én öt, ő hatéves. Jércike a javából.

De inkább hagyjuk. Pláne ne részletezzük. Fátyolt rá. Még utólag becsuknak liliomtiprása miatt.

- Fiam, ha így haladsz, hamar bekopertáznak! – ingatta a fejét az a jó nagymamám a maga eredeti négy nagyholdjával.

Mert neki négy, az urának, nagyapámnak öt nagy, akarom mondani német hold volt az öröksége, hogy mire elvegye tőlük a kolhoz, tizenhatra gyarapítsák darabról darabra.

- Matyinak is sok esze van! Filléreskedik, szinte koplal, hogy megint vegyen egy kis földet, hagyjon valamit az unokáira! Én az utolsó petáig elverem, mi gondom a jövővel! És a végén nem ugyanoda jutunk?

Oda, a sírkertbe.

Nem a szomszédnak lett igaza?

Hogy lett volna.

A sittre vágás elmaradt, majd jöttek a többi esetek. Ahányat megláttam, és közülük ahány hajlott rá. Rá is vettem. Hol erre, hol arra. Mígnem.

Mert addig jár a kórsó a kútra? Hogy mondta az a jobbikos, a köcsög? Jól mondta... De azért hagyjuk inkább békén őket. Van nekik épp elég bajuk. Ki-ki foglalkozzék a saját gondjával és problémájával.

Ezt nem szerették az elvtársaitok, ezt, ha ilyesmit találtam leírni az előterjesztésemben, kissé népiesen, ahogy Szabó Páléktól tanultam: probléma... Hápogni nem tudtak, aztán rám förmedtek: „Miháj”, nem **népieskedünk!** Persze nem Mihályt mondtak. Gondolhatod. Azt legföljebb heccből.

- Szólj rá „Miháj”-ra, hogy ne hazudozzon!

Egyszer hallottam vissza, hogy valami ilyesmivel traktálta a titkosrendőrség első megyei emberének a harmadik helyettese a kapcsolattartómat, fogják rövidebbre az istrángot, mert elszalad helyettem a szekér. Én, hazudozzam... Na, mondtam akkor, ezt még megkeserültek, és beadtam nekik az unalmast. Vártam az alkalomra, hogy borsot törjek az orruk alá.

Csak nem te is ellenálló voltál?

Azt azért nem állítom. Bár úgy is lehetne fordítani a szót.

Ne beszélj!

De én igen.

Egyik szómat másikba ne öltsem, ment a dolog, mint a karikacsapás. Már mint a lányokkal való kapcsolat. Még hogy kapcsolat, de kapcsolattartás! Én a tartó, ők a tartottak, vagy fordítva. Mert a végén szinte megszállottja lettem a férfi-női kapcsolatrendszer szorosabbra fűzésének! Már mint az ágy előtt, meg benne. Jó, valamennyire utána is. Ha kedvemre való volt a pipi, utána is. Sokszor! Nagyon sokszor! Ahányszor a jó isten megadta. Megengedte.

- Nem megmondtam, hogy hiába ne vedd a szádra?

Isten nevét. De hogy hallgattam volna Mamára? Szegényre (béke vele).

Ők még más világban éltek... (...voltak fiatalok). Akkor még szent volt, ami szentnek tekinthető. Már szerintük. Ahogy a szentfazekak, szentemberek vélekedtek. Ma már, hajaj, más idők járnak! Szerencsére. Persze túlzásba is esnek. Mi még azért. Ők meg. Semmi tisztelet irántunk.

Mondom, romlanak az idők, romlanak.

Megromlani mi hogy engedték volna a befőttünket?

Jó, elárulom: az egyik cicámnak egykor – ott, a tethelyen (a kereveten) – azzal kedveskedtem, hogy Na ugye milyen jó a befőttben az uborka?

Hagyjuk. Kész szekszfilm. Szinte pornó.

Jót neveltünk.

Hogy írtam volna le efféléket a napi jelentéseimben?! Ha időjárás-jelentés lett volna, még tán-tán, de így? Ilyen komoly közéleti feladatról lévén szó, szó sem lehetett róla. A fogva tartóm, akarom mondani kapcsolattartó tartótisztem sem szerette, hogy alkalmanként poénosra vettem a figurát. Egyszer-kétszer (négyszer, ha jól emlékszem) próbát tettem vele, mekkora a humorérzéke, de nem. Aztán volt másik, aki váltotta, azzal már lehetett bolondozni. Sőt, előfordult, hogy átpasszoltam neki.

Erről aztán egy szót sem többet. Tudjátok, az államtitok-jelleg! Mit az örök egy életben senki föl nem oldhat. Még a rendszerváltás sem.

Vagy ő nekem valakit.

Utóbbira valójában nem volt példa. Csak annyi esett meg - egyszer -, hogy véletlen megláttam a feleségével és mondanom sem kell, belepistultam. Addig nem nyugodtam, amíg dűlőre nem vittem vele is.

Ha jól számoltam, ő volt az 502-ik.

A partikat nem számítva.

Part nem volt ott, parti liget sem, csapat pláne nem. Szerettem a magányos farkas kószálását, a szabad csavargást, az egyedüli becserkészést, a gerincre fektetés őszinteségét.

Tizenkét év? Egyszer az egyik tartóm ezzel ijesztgetett. Ennyit kapok, ha nem veszem komolyan a föladatomat. Amivel megbíztak, megbízottként, titokban.

Suttyomban!

Egyre megy.

A lényeg.

Na, mi a lényeg?!

Arról többnyire mindenki hallgat.

Arról nincsen szó az Országházban.

Sem a pártoknál.

Legföljebb választási nagygyűléseken.

Mert hogy bevágják az összes igazi bűnöst a síttre?!

Elképzelhetetlen.

Mert Csurkának ebben igaza van: ezek lepaktáltak, igaz, kényszerre, az amerikaiakkal. Meg az amerikaiak barátaival. De azért elég jól megélnék belőle!

Lapozz, „Miháj”.

Hogy nem csukják le a demokraták a választási győzelmük után az elmúlt rendszer főbűnöseit. Ha azokat nem, a kicsikkel, a magamhoz hasonló senkiháziakkal meg miért kéne foglalkozni?

Mégis megteszik. A mi névsorainkkal jönnek időnként elő. Ahelyett, hogy.

Hagyjuk.

Ne idegelj!

Kik vagyunk mi? Ki lettem volna. Senki és semmi.

Azokhoz képest.

Kit gyilkoltam én meg? Üldöztem el a hazából.

Hát, volt rá példa. Gyilok nem, de.

Rossz szó, bántás, igen. Üldöztetés. Valóban. Mit nem adtam volna azért, hogy le is csukják, ne csak lehetetlenné tegyék azt az ellenkező, valójában éppen hogy csúnya, nagyon nem szép, ám az adott pillanatban nekem „arra” pompásan megfelelő könyvtáros kartársnót?! Nem kopertázták be, csak elcsapták a cégtől. Azaz a járási könyvtártól.

A beosztottam volt, mégsem állt kötélnek.

Elhúztam előtte a mézesmadzagot, de nem kapott rá. Na, ja, „templomba járt”. Járjon, és aztán?! Azok is szerethetik... Mi van abban?

Nem és nem. Megkötötte magát, ráadásul megharapott. Ettől vesztettem el az eszemet. Még jobban rátámadtam. Még hogy harapott, karmolt, ütött-vágott a szerencsétlenje. Kék-zöld folt lett az egész testem. Az az oldalam, amelyikhez hozzáfért. És mert előbb az egyik, majd a másik kezét nem tudtam lefogni, a végén valóban alaposan helyben hagyott.

Hogy nem jutottam vele dülőre, Ezt még megkeserülöd! felkiáltással álltam odébb. Hagytam ott az irodájában, ahol munkaidő után kíséreltem meg ledönteni a lábáról. Be a könyvespolcok közé.

Még jó, hogy csak egy Verne-könyv esett a fejemre, nem a teljes Új Idők Lexikona. Így is búb nőtt a helyén.

Na, várjál csak. Szóltam a Fiúknak, intézkedjenek. Vallásos irodalmat bújlik éjten-éjjel.

Hogyne, a kapcsolattartómnak. De akkor már jóba lettem szinte a fél kapitánysággal. Igen, a kapitányság szinte valamennyi emberével. A tisztekkel hivatalos minőségben, a tiszthelyettesekkel, tisztességekkel és közrendőrökkel munka közben. Dolog javán! Dandárján az elhárításnak. Mert micsoda megmozdulásokban vehettem részt: akció, indíts! És én indultam. Bevettem magam a kárpáti rengetegbe... (ÖREG, HAGYD ABBA A HAZUDOZÁST – SZÁZADOS).

A Kárpátok kicsikét följebb vannak – attól függ, Kilső-, Közép-, avagy netán mégis Belső-Zarándról lévén szó Zárándvármegyénkben (magyarán Nagy-Zarándban) -, de, szóval hogy bele a dolog közepébe! Az irodalom-elhárítás rögzös útjain. Ahol igyekeztem kivenni a részem.

A „részem”. Mi részem lehetett nekem abban? Végrehajtottam a parancsot! Azt tessenenek megpiszkálni – valagon billenteni -, aki a parancsot kiadta! Aki. Mi, tökéletlenek. Akik hittek ebben az egészben. Vagy csak egyszerűen kényszerűségből. Rászedtek, beszorítottak.

Tudod, hányféle kényszer szülte az ügynökséget? Mármint hogy az egyiket ilyen, másikat mindenféle kézzel fogható gyanúba keverés nélkül kényszerítették az írogatásra.

Pedig majdnem én is író lettem.

Na, jó, ha író nem is, de irodalomtörténész. A végzettségemhez képest miért ne?! Csak a körülmények, a helyzet, a bármi. A rendszer! Amely olyan volt, amilyen. Nem engedett kibontakozni.

Nem inkább a természeted? Hozott bajba. Vitt. Taszított. Lökött.
Taszajtott a fene. Mentem én önként.

Némi kényszerre.

Volt, nem vitás.

Esztéta!

Egy süket nacionalista író szerint „széptanár”. Az esztétika meg neki „széptan”. Megáll az ember esze. Ezek mindent lefordítanak magyarra. Ezt a nacionalizmust! Kész Mucsá. Ázsia.

Miért, én nem voltam nekik elég szép?

Már-már szépséges. Nem így hívott az egyik aranyom?

- Szépségem, még...

Ilyen aranyos volt. És nem is ő jelentett föl nemi erőszak miatt. Hogy tehette – tette – volna.

Szóval valóban a lányok. Asszonyok.

Lányok-Asszonyok; volt valami ilyen nevű újság. Vagy rosszul emlékszem? Rádióműsor? Egyre megy. Amikor megláttam – meghallottam? -, attól fogva, ahogy megjelent, azt bújtam (hallgattam)...

Könyvtáros vagyok, mégsem lehetek benne biztos. Látod, ide jut az ember. Valamikor az életem volt, ma meg ilyen lüke lehetek.

Nem az Űriasszonyok Lapja volt! Azt anyám forgatta; megőrizte, én örököltem tőle. Azaz amikor meghalt, magamhoz vettem. A testvéreim kidobták volna. Nálam jó helyen volt. Valahol a padláson még meglehet.

Persze túl sokat sosem bírt el az agyam; két lábon járó lexikon könyvtárosságom ellenére sem voltam. Az az igazi, ha valaki vágja az adatokat, címeket, összeköti a felrémlő regényrészletet a szerző nevével; nem. A java könyvtáros ilyen. Már amelyik az olvasószolgálattal bajlódik. Én másmilyen voltam. Mindig hajlottam a nagyvonalú tervezésre, a nagy általánosságban vett mindenféle, úgyhogy szervező lettem. Előbb a községi, majd a városi, végül a szakszervezeti könyvtári kitérőt követően a járási bibliotékában! Ott, a Kis-Zaránd folyó mellett balra az első közben. Mely köz tisztára a miénk, aki oda betéved, csakis mihozzánk tart. Ha meg nincs senki arra, hát... Aranyélet a magam fajtának a sötétben. Lehet.

Tán ott kaptak el.

Jobb nem emlegetni.

Akkor – azaz a második ilyen eset, tehát már az oklevél megszerzése után - helyeztek a bőrös szakszervezeti fiókkönyvtár élére. Igaz, egymagam voltam, de végre előszörre vezetője egy könyvtárnak! Aztán már szárnyalt a szakmai előmenetelem. A maiak karriernek nevezik. Hogy lett volna az. De hogy előmeneteli lehetőség, kétségtelen. Megtoldva a III/III-mal. Ami akkor csak állambiztonság. „Állami Biztosító”.

Hagyjuk.

Tedd el jövőre.

Holnap is kolbász.

Zaránd.

Akkor kényszerítettek véglegesen a szervezetbe.

Kényszerültem.

Akkor még én is ávónak mondtam. Ahogy apámtól hallottam. Nagymamától, szegénytől.

- Az ávótól tetszettek jönni? – kérdeztem a láthatóan rám telepedni szándékozó Tiszt Urakat, mert nem elszóltam magam (már túl az első sikertelen jelentésíró-korszakom után)?

Akkor kaptam az első flemmert.

- Hogy beszélsz?

Még egy.

- Vagy megtanulsz szépen beszélni, vagy örökre rács mögé kerülsz.

Honnan tudta volna a magam fajta suttyó. Túl az első gyermekáldáson. A második előtt (amellyel – végleg - elvetélt az asszony). A ki tudja hanyadik Kis-Zaránd-parti nagylánydöngetés közben.

Után.

Hajaj.

Erre ráfáztam.

(FIGYELED? KEZD AZ „ÚR” ŐSZINTE LENNI! KI TUDJA, MI NEM SÜL KI MÉG EBBŐL – ALES.) (ELKÉSTETEK – ÍRNÁ ODA, HA ÍRHATNÁ, DELIKVENSÜNK.)

Na, mondom, ennek a fele sem tréfa. ...Nem tréfabeszéd! – szokta mondogatni agglegény nagybátyám. A családban egyedül ő lett kommunista. Aztán benne bízhattam a legkevésbé. Amikor egyszer, pohár sör mellett, emlegetni kezdtem az elhárítás lényegét, a rendszerünkkel ellenséges elemek földerítésének, leleplezésének, lebuktatásának, bíróság elé állításának, tömlöcbe juttatásának, és életük végéig szemmel tartásának fontosságát, majdnem leverte a fejem.

- Nem gondolod, öcskös? Így a Horthy-pribékek szintjére süllyedünk!

Az öcskösözés eleve sértett, nem szeretem, ha valaki leöcskösöz, még ha valóban az öccse, unokaöccse vagyok az illetőnek, sem. De hogy akkor még a horthysták szintjére taszajtszon valaki, mindennek a teteje. Bátyám ide, bátyám amoda, a legszívesebben róla is jelentést firkantottam volna.

Jó, most az egyszer megússza az öreg.

Pedig ha ezt leírom, havi jelentésemben rögzítem, hogy egy tizenkilences vöröskatona, a Szovjetunióval szövetséges államot szolgáló fegyveres a fehér ellenforradalom rémtetteit elkövetőkhöz merészelve hasonlítani a mi különítményeseinket...

Akarom mondani.

Így mégsem írhattam volna le.

Ma már tudom, hogy ezek is tisztí különítményesek voltak, de akkor honnan vettem volna?!

Jé, mondta az apám (az anyám inkább zsíros kenyeret kent a munkába induló gyermekeinek uzsonnára), milyen söpredék szervezkedik a főlzabadító – szerintük, azaz hogy szerinte megszálló – Vöröshadsereg lába nyomában, meg magunk is láthattuk, mert miért ne vettük volna észre. Csak később valahogy elfelejtettük. Úgy lehettünk vele, nem történt semmi. Ez a háborúval, minden pusztító háború utáni újjáépítéssel, újrakezdéssel jár. Semmiről indulni, a semmiből teremteni valami újat. Szinte engem is magával ragadott a Fényes Szellők szele, azaz hangulata.

Nem biztos, hogy így volt, de ez jut eszembe. Pláne Jancsó filmjei után szabadon.

A fényes szellők... A franckarikát! Éppen javában döngettem – ne is mondd, tizenöt évesen - az árokparton az esedékes nagylányt. Tanulás előtt, tanítás után. Tanítási időben azért mégsem. Legföljebb a suliban (suli háta mögött) nagyszünetben. Ha magunkra zártam az ajtót – bújtatok, ahová lehetett.

Jobb nem emlegetni. Micsoda idők voltak! Az én Fényes Szellőm. Egyik a másik után. Egyre fokozódóan.

- Ergye, ne bolondozz – hárított el az az első, hogy rögvest magára rántson.

Rá is fáztam.

Csak viccelek; azt sem szabad?

Szellőm? Szellőim, szellőcskéim, angyalok. Súgd ide a fülembe, hogy szeretsz...

Mit tagadjam, egyikre sem tudok rosszat mondani. Legföljebb amelyik szemétkedett velem. Később föladtam a rendőrségen.

Később? Nyomban. Ahogy tehettem.

Legyünk pozitív beállítódásúak, ne is emlékezzünk a csúfságokra, maradjon meg emlékezetünkben csak a jó! A szép. A gyönyörű. Mennyi gyönyörűséget éltem meg köztük! Velük. Fölöttük. Néha alattuk is. Ahogy esett, úgy puffant.

Lapozz, 'Baráth', lapozz. Még elszólod magad. (NA, NA... - ÖRNAGY.)

Előbb-utóbb úgyis kiderül. Úgyhogy. Belekezek.

A végén kezdtem, de egyszer sorba kell venni. Hogy tőlem tudjátok meg! Ne másról. Ne a kopóiratokból. Abból, amit egykor rólatok firkáltam. Irni kényszerültem. Papírra vetni rávettek. Miközben – néhanap - egy szó sem volt igaz az egészről. Kitaláltam. Kitaláltam. Rátettem egy lapáttal.

Mert mi mást tehettem volna? Ha nem én követem el, ráhajt más. Azt hiszitek, nélkülem megúsztatok volna?

Kis oktondiak. Az országra – mit az országra, a fél világra, az egész Földre, a világmindenségre, magára az Életre! – hálót borítottak. S aki alákerült (ne félj, senki sem úszta meg), bekerült az ellenőrzöttek közé.

Ne mondd, hogy mindenkit szemmel tartottak!

Tartottak? Tartottunk! Olyan nem volt, hogy valaki kicsússzon. Hogy az ember elnézte volna, hogy akárki kicsússzon a hálóból. A háló rájuk terítése előtt, közben, után, a háló résein, nem. Nekieshettél a nagykéssel, hiába vágtad ki magad, utolértünk! A mi kopóérzékünk...! És akkor nem volt kegyelem.

De hát a lavórmunkát nem mi végeztük. Voltak erre szakosodott szaktársak. Az elhárítástól, az elhárításon kívül. Mindenütt. Pártban, párton kívül. Az irodalomban is, főfő területemen, az irodalmi elhárításban is. Előbb csak nyakon csíptük az illetőt, majd behálóztuk. Volt, akiről az asszonya jelentett, másról a csókos cimborája, avagy éppen a legnagyobb vitapartnere. Mert adtunk a látszatra is. Ha úgy hozta a sora. Ki hogy. Kivel miképpen. Sokféle módon! Ezer és egy változatot dolgoztunk ki!... Dolgoztak ki az elvtársak. A főnökeink. Mi csak besegítettünk nekik. Végeztük a lavórmunkát. Na, a legpiszkosabbat azért nem ránk bízták, azzal maguk rendelkeztek. Többnyire azt sem tudtuk, mi lett az általunk ellenőrzött, lehallgatott, kihallgatott, lefülelt, beugrasztott, kibelezett célszeméllyel.

Ők. A többi nem föltétlen tudott róla. Én mindenről. Gondolod, hogy nem jutottam hozzá minden szükséges ismerethez? Könyvtárosként. A baráti körömnél köszönhetően.

Baráti? Inkább érdekvédelmi. Mert „barát”... Az utolsó barátot rég eltemettem. Akiben valóban megbízhattam. Akivel szinte testvérek voltunk. Testvérebbek az igazi testvéreknél.

Akad olyan gazember, aki szerint azt is én jelentettem föl. Ami sok, az nagyon! Hogy tehettem volna. Egyszer valóban szóba kellett hoznom az aznapi jelentésemben, de hogy árultam volna el? Amiről magam sem tudtam. Hogy beállt.

Igen, segítette az ellenforradalmat, a készülőt. A legújabbat.

Nem is gyanítottam.

Valami sejtelmem volt róla.

Nem róla, csak úgy általában. Általánosságban! Hogy valamire készülnek a fiúk, nem azok a Fiúk, a Szervnél, hanem ezek a fiúk, a Zaránd-vize mentén. Mert kezdték unni a kommunizmus nevezetű nem is kommunizmust. Hiába igyekeztem őket meggyőzni arról, hogy ez még nem a kommunizmus, ez annak a legalsó, szinte még csak szocialista foka, az pedig alig több a burzsoá szociáldemokrata álmodozásnál!

Ezzel buktam le. Az engem ellenőrző marha – keresztbeszervezett önellenőrző titkossal környezetembéli „János” – nem beírta a rólam jelentő firkálmányába, hogy

Kocsis György (AZAZ „BARÁTH”, MONDOM „BARÁTH”! – SZÁZADOS) szerint a szocializmus a burzsuj szocdem-világ csenevész leképzése...

Leírtad? Leróttam.

Hogy így fogalmaztam volna, lehetséges. Mert az ember egyféleképpen beszél, másféleképp ír. Nem azért, mert a mi jelentésíró nyelvünk irodalmi nyelv volna, nem. Csak mert át kell fogalmazni, a Szervnél használatos bikkfanyelven szükséges előadni.

Máskor ezt a „bikkfanyelv”-et szúrták ki az engem ellenőrző ügynökök beszámolóiban. Hogy merészel ez a „Baráth” így ugatni?! Na, várjál csak.

Kaptam is a pofámra! Pardon, a képepre. Abban a fél évben nem vittem haza BM-jutalmat.

De továbbra is megúsztam a hancúrozásaimat. Mert abból semmi sem volt elég. Azt hogy hagyhattam volna abba? Félbe, én, valamit?

Eltörték a kezét. A környezetünkben azt terjesztették, hogy az ávósok hülyére verték! Addig ütötték, amíg szusz volt benne. Akkor tört el a bal keze.

Hogy vertek volna az elvtársak! Akarom mondani az ávósok. Már én is belehülyülök, a III/III-asok. Azok sem, akkor én sem így mondtam, a belügyisek. Így jó. Pontos, meg beazonosíthatatlan. Mert pontosan tudtam, megvoltak a jó kapcsolataim, a kapcsolati rendszerem – sőt, tőkém - mindig az erősségem volt, kik törték össze a csontját a legjobb barátomnak.

Volt, a legjobb barátom, csak volt. Mert amikor kikerült a börtönből, többé felém sem nézett. Néztem én, kezdeményeztem volna, ha összefutottunk az utcán, nem ment át a másik oldalra, nem igyekezett elkerülni, de elhidegült tőlem. Én nem, én tartottam volna vele a szoros, meleg baráti kapcsolatot! A legjobb barátját hogy hagyhatná cserben a magam fajta magyar ember?!

Az ő szava járása volt, és valóban nem lett volna ezzel semmi bajom, nem is kötekedtem vele, ráhagytam, mert közben persze én annyira nem magyarkodtam, meghagytam neki, de jobb a békesség. Engedtem. Szamár szenved! Okos enged. Engedtem.

Ez volt mindig a bajom, hogy túl érzélgős vagyok. Ahelyett, hogy.

Ha magyar, hát magyar. És valóban, hát nem magyarok vagyunk? És hogy magyarok, nem emberek?

Úgyhogy.

Emiatt megszólaltak a Szerv emberei. Ezt is túlzásnak vették, beilleszkedésemet, színváltásomat környezetbe illeszkedő túlzásnak tekintették. Először, de hogy sikerre vittem, le a kalappal, emelte meg a micisapkáját az ellenőrzésünkre a titkos találkahelyen megjelenő őrnagy, aki nem is olyan rég végzett a KGB-akadémián. Azt mondta, te egész jó ügynökké válhatsz, ha így haladsz! És kaptam aznap száz (írd 120.-) forint jutalomra szóló utalványt, amit a kasszában válthattam be.

Egyszer véletlenül az OTP felé vettem az irányt a BM-pénzesutalvánnyal, hogy a lépcsőjükre lépve jusson eszembe, pár házzal arrébb van dolgom.

Talán amiatt vagyok ilyen szórakozott szinte egyfolytában, mert az Alosztály – máskor Osztály (hol így mondták, hol sehogy, nyilván hogy megkeverjenek, belezavarjanak, nehogy már megjegyzzek is valamit a működésükről, a rendszerről, rendjükéről, kilétük milétéről) -, szóval a politikai ügyosztály a kulturális-művelődési elhárítás területén vetett be. Utóbb pontosították, vették olybá, látva sikeres buzgólkodásomat az irodalom és az irodalomtudomány, valamint az irodalmi, helytörténeti, tudományos és népszerűsítő művelődési szaksajtó terén, hogy ott a helyem! Kimondatlanul is levonták a következtetést, azzal kell foglalkoznom. Az irodalom-elhárítással. Meg mindazzal persze, ami utamba kerül, nekik sürgős föladat, szinte már teendő. (MIT EMLEGETI EZ MEGINT LENINT?! – ALES.)

Hogy mondtam, milétünk? Kár, hogy nem vettem komolyan az irodalmi pályát, kitalál valaki ilyet? Mekkora író lehettem volna! Kár értem. Mire nem fecséreltem a drága időmet! Ami, tudjuk, mennyi. Annyi, amennyi. Több-kevesebb. És egyszer véget ér.

Ezt kellene megelőzni. Nem azt, hogy úgylát el kell patkolnunk, azt egyszerűen lehetetlen, csak hogy mielőtt ez bekövetkeznék, letegyük az asztalra a cáfolhatatlan bizonyítékot. Vallomásunkat a kopóságot illetően.

Kopó. Ez bántott a legkevésbé. Mert aztán csak visszajutott hozzám is a rossz hírem. A kopó volt a legenyhébb, amivel illettek. Még hízelgett is. Akkor, a rendszerváltás előtti években. Amikor már – ráadásul, de ezt honnan sejtették volna, honnan a francból tudták volna? – már rég nem jelentettem. Kiléptem a szolgálatból. Elég volt, éreztem, csökken a figyelmem, az összpontosító képességem, az erőm. Már nem voltam olyan fiatalos, mint egykor! Hogy lettem volna. Csoda? Az Osztály még tartani akart, nekem viszont elegendő lett. Nem a lelepleződés miatt, állítólag az már rég megtörtént. Amit a Fiúk sem vettek komolyan. Azt hitték – hittem? (a fene tudja) -, bárhová beférkőzhetem, bárkit le tudok leplezni, akiről le kell rántani a leplet. Az ellenforradalmat valóban nem szerettem. Nem ötvenhatot, mert azt lehet így is, úgy is venni, de úgy általában az ellenforradalmat. A fehérek rémuralmát. Annyit olvasott, hallott, és a moziban, tévében látott az ember, hogy mi más gondolhatnánk róluk? Hogy gyűlölni kell, a visszarendeződést szervezőket el kell kapni!!

Elkapni.

Néhányat sikerült.

De a java valahogy kicsúszott a kezemből.

Kezükből.

Markukból.

Most látom, hogy megtörtént a rendszerváltás, hányan átverték! Csak bámulok, ő is utált bennünket? Pedig olyan semleges volt. Amaz kimondottan barátságos. Az? Éppen ő volt a legnagyobb ellenfelünk. Honnan a búsból tudtam volna? Például a Varga nevű nagy zarándi író. Valójában csak a rendszerváltozás előtti években leplezte le magát. Akkor lett teljesen őszinte, addig annyit mismásolt, hogy még engem is megtévesztett.

Megáll az ész.

Megállhatna, de nem fog, ne félj.

Én nem tudtam, de a Fiúk csak összerakhatták volna a mozaikot?! Nekem nem állt a rendelkezésemre annyi adat, ismeret, nyomozati tény, miegymás, mint nekik! Ha őket annyian átverték, nekem hogy sikerülhetett volna megakadályozni a változást?

Szerettem volna.

Nagyon rettegtem. Mi lesz így velünk? Oda jutunk, mint ötvenhatban a két teherkocsi közé kötött és széttépett ávósok.

- Ávós, kapd el!

Istenkém.

Az asszony akkor még élt, a rák később vitte el. Nyugodjék békében a drága kis tiszta nő! Szerencsére semmit sem vett észre. Még jó, hogy nem tudott több gyereket szülni, szeretett volna, de nem sikerült. Most négy gyermek szemébe kellene néznem.

Négy gyermekem? Eredetileg ennyire fájt a foga. Én egy kicsit ellene voltam, lesz nekünk arra elég pénzünk? De ő kitarzott eredeti elképzelése mellett, négy kell neki! Nem annyi, amennyit az Ég ad, mint a vallásosaknál, de valamiért megmakacsolta magát. Talán a klerikális dédöreganyja hatása. Aztán lejjebb adta.

Több mint harminc évig volt a feleségem. Hogy fájt a búcsú! De akkor már túl voltunk a nehezén. Nem lelepleződünk le.

Nyilvánosan, az újságban nem, de amúgy igen. Néha úgy éreztem, ujjal mutogatnak rám.

Pedig szó sem volt róla. Boross belügyér állítólag azt mondta, kell nekik a jó szakember, szakmabeliek nélkül mire mennének a belügyükkel, elhárításukkal, titkosszolgálatukkal? Szó, mi szó. Ha tudnátok, mire nem vagyok képes! Voltam, míg megtehettem.

A piszkok nem azt mondják, hogy mi a hazánk helyett a Szovjetuniót szolgáltuk!? A hazafiakkal szemben a megszállókat.

Hű, de utálom a hazaffyaskodókat!

Az erő, az erőm hagy el.

Meg a kedvem.

Annyira azért nem, hogy ne álljak neki tisztázni. Tisztára mosni magunk. Magunk nem, de önmagam igen.

Ennél szebb feladat... Sem égen, sem földön.

Az unokáim végett. Hogy nekik ne fájjon, ami nekem nem okoz fejfájást, min kéne túltennem magam? Amit tettem, kényszerből követtem el, még azt sem ítélik halálra, aki parancsra gyilkolt, mert Parancsra tettem! Én, mit gondolsz, mire. Miért? Minek? Kiért?

A hazáért.

Ezt szeretik elhallgatni, hogy mindezt a hazánkért tettük. A Magyar Népköztársaságért. (Ebbe se köss bele, nevezheted ma Magyar Köztársaságnak, nem egyre megy!? Magyarorszáért!) A Magyar Népköztársaság társadalmi rendjének a megvédéséért. A Magyar Népköztársaság nevében: halál! Ilyen is volt, benne volt a pakliban. Ma hasonlót azért nem hallasz, mert nincs halálbüntetés, egyébként ebben a tekintetben mi változna? Aki halált érdemel, annak halál jár minden rendszerben. Ha meg nem, hát nem. De inkább olyan, már ami minket, engem illet: a Magyar Népköztársaság a hazánk, ezért bármire készek vagyunk. Képesek. Szolgálni. Ha ügynökként, hát úgy. A rendszerváltozást megelőzően már csak szolgálaton kívüli, leépített emberként, akire azért suttyomban számított az elhárítás, csak-csak rám kérdeztek néhanap a Zaránd-folyó parti öreg fűzfa jókora lombja alatti félsötétben, ha szorult a kapca, mit hallottam, láttam, tapasztaltam, gyanakszom-e valamire, ami őket is izgatja? Hogyne lett volna. Azt hiszem, olybá vették, hogy informátorként kapcsolatban maradtam velük. Mondván, hogy különben utólag is megütöm a bokámat ezért-azért. De szerencsére ezek az iratok végleg eltűntek. Híre, hamva.

Hamva lenne, de rég elfújta a szél.

Szinte költői vagy, 'miháj'! (BEFOGNÁ VÉGRE EZ A TÖKÉLETLEN IROGATÓ SZEMÉLY A SZÁJÁT?! A LÉNYEGRE, FIAIM – EZREDES.) (NEM KÉNE BEFOGNI? – FŐHADNAGY.) (MÁR KÉSŐ – EZREDES.)

Többen megpendítették már, biztosan én sem tudom, mert a saját szememmel nem láttam, de szinte bizonyos: az utolsó pillanatban – 1989 végén, 1990 elején? – a Szolgálatok eltüntették az összes folyó ügy iratanyagát. Be a zúzdába, irataprítóba, irat-megsemmisítőbe, kályhába! Tűzre vele. Nehogy már. Még kiderüljön, mivel foglalkoztunk az utolsó hetekben-hónapokban, egy-két évben. Az maradt fenn, amit korábban irattárba küldtek. Ami a Szerv levéltárába került. A helyibe, meg az országosba. Hogy utóbb abba is bele-belenyúljanak. Belepiszkáljon az, akinek érdeke eltüntetni egy-egy számára fontos iratot. Ami leleplezné. Leleplezne bennünket. Hogy még az utolsó percekben is szorgalmasan tettük a dolgunkat. Tették, akik tehették.

Mit gondolsz, kik alapították városkánkban is a.

Az illető párt nevét még most, itt sem merem leírni. Még a végén megütöm a bokámat. (DE MEG ÁM – ÖRNAGY.) (NEM IS OLYAN HÜLYE EZ A „BARÁTH” – ALEZREDES.)

Mindegyikbe elküldték az embereiket!

Mérget vennék rá.

Mit gondolsz, én nem ezt tettem volna a helyükben?

Magam nem léptem be egyikbe sem.

Az első időben – úgy 1988-tól – el nem mentem volna egy ellenzéki gyűlésre! Kissé berezeltem. Az ismerős belügyesek is óvatosságra intettek. Volt persze közülük egy-egy, aki odaóvakodott. Főleg akiről a város nem gyanított semmit. Aki még nem lepleződött le. (DEKONSPIRÁLÓDOTT! MIÉRT NEM TANÍJTÁTOK MEG RENDESEN A SZAVAJÁRÁSUNKRA?! – SZÁZADOS.) (PEDIG LETT VOLNA RÁ IDŐ... - ŐRNAGY.) Persze hogy beépítettek valamennyibe annyit, amennyit csak lehet! Egy-kettő éppen elég volt. Ha elég ügyes, egymaga megroggyaszthatja őket.

Mégsem sikerült. Nem akadályozhattuk meg a történeteket. Sajnos, nem sajnós, tudomásul kell venni. Alkalmazkodni. Beépülni. Kiszorítani az igazi, vérbeli, született demokratákat.

Miért, mi nem voltunk demokraták? Népi demokraták!

Hagyjuk, lapozzunk.

„Nemzeti”, az hiányzott volna, nem a fenéken billentés. Még a „világpolgár” úgy-ahogy, mert majdhogynem édestestvére a „nemzetközi”-nek.

1987-ben, mert annyit hallottam róla és onnan még sohasem jelentettem, elmentem a csíksomlyói búcsúba. Nem beszámolót írni róla, akkorra már lemondtam, csak kicsit szétnézni. Mire föl nem ott láttam Hatosi őrnagyot a megyei állambiztonságtól? Persze inkognitóban, maga is templomi zászló alatt. Meglesni, kik járnak oda fennhatósági területük közismert lakói közül. Két gyanús ismerős fiatalot láttam vele, ezek jöhettek a mi helyünkre. Szóval ezért nem tartóztattak, elboldogultak nélkülem.

Így vagy úgy, nekem már késő. Sajnálom, pedig örömet részt vennék ebben a játékban is! Úgy gondolom, a Kisgazdapártba léptem volna! Mondtam is a szomszédnak, terjesztettem, ahol merészelt, már a nagyapám is a kisgazdákkal tartott! Apám nem különben. Nekünk hol lenne a helyünk?

Kész kabaré, közéjük állt az a koma is, aki a pártban kezdte – pontosabban előbb a KISz-ben, a járásnál, onnan került az MSzMP városi bizottságára előadónak. Aztán kirúgták valami nőügy miatt, meg sem állt a városi tanács közművelődési csoportjáig, ahonnan megalapította az Ifjú Szívekben Élek (ISzÉ) – a zárándi fiatalság köznyelvében csak Izé - nevű helybéli ifjúsági író-költő csoportosulást, amelyet az ifjúkommunista szervezet nemsokára kisajátított. (A nevét akkor FiAK-ra módosították, hogy ne legyen olyan provokatív.) Sőt, állítólag indított útjára a párt és az elhárítás (hogy melyik volt az első, már nem tudom) kezdeményezésére. Mondván – mondom, állítólag, holt biztos nem vagyok benne, de ez a legvalószínűbb -, teret kell adni a fiatalok kezdeményező kedvének, hogy megelőzzük a kimondottan ellenzéki szerveződéseket. Eléjük vágjunk! Mondhatom, sikerült is nekik. A végén be kellett csukni – a szerveződést, mielőtt az egész tagságot kell Recskre vinni. Z. Kapás, tudod, ki az.

Jól megjárták ezzel is.

Mert ebben már alig vettem részt. Az elején, igen, de aztán kiszálltam.

Ott voltak a fiatalok? Pontosán.

Elszálltam? Túl kemény voltam? Mást küldtek közéjük helyettem.

Akkor léptem le. Kértem fölmentésemet.

- Kilépünk, kilépünk, amikor baj van, olajra lépünk? És az elvtársiasság? A néphatalomba vetett hit? Ezért hagyunk téged békén? Ez a hála? – vetette a szememre a volt járási állambiztonsági helyettes (utóbb megyei alosztályvezető), aki ma már nyugdíjas éveit morzsolja a félhektáros családi szőlőben előkészítve magát és baráti társaságát a pincemélyi elvtársi borozásra.

Most mondjam azt, hogy mi közöm hozzátok?

Nem tehettem.

Nem is válaszoltam.

Úgy meglepett a számonkérés, hogy többet nem mentem feljűk sem. A lelépésemet követően még eljárógattam a könyvbemutatókra, íróg-olvasó találkozókra, a helyi írógyletbe, a félíg-meddig irodalminak is nevezhető városi hat havi folyóirat szerkesztőségébe, de e megszólás után ez is abbamaradt.

Beijedtem? Hogy már erről az oldalról sem érezhetem magam biztonságban. Ezért vállaltam annyit, de mennyit?! Hogy most így nyakon csördítsenek.

Kinek higygen az ember?

Senkinek sem.

Mert, ne feledjem, a nyugalmazott állambiztonsági főkapitány-helyettes persze megjegyezte:

- Vigyázz, visszajövűnk! Lesz még itt konszolidáció.

Az kéne nekem.

Ezekre ráférne! Egy kis rendteremtés. Mint ötvenhat után.

Mások egyéb módon szakadtak el az elhárítástól. Akinek nem volt ínyére a dolog, talált kibűvót. Elég soknak sikerűlt. Példának okáért elköltözött, az új helyen vagy foglalkoztatták, vagy nem. Másik munkahelyet keresett, ahol a tartói nem találtak neki munkát. Szánt szándékkal elkotyogott valami bizalmas dolgot olyan társaságban, ahonnan várható volt, hogy visszajut a Szervhez – dekonspirálódás miatt menesztették. Akárhogy noszogatták, nem dolgozott, hasznavehetetlennek bizonyult az államvédelem számára. Elhatározott szándékkal, alkalmanként igen körmönfont módon csupa semmiségről írt, hogy a végén leállítsák és elkűldjék a bűsba az „Állami Biztosító”-tól. Belépett a pártba – puff neki, útilaput kell a talpára kötni (párttagot nagy ritkán alkalmaztak, csak ha másképpen nem jutottak „adatokhoz” a kérdésges ügyet, illetve személyt illetően). Idegösszeomlást kap, anyucija rohan a pártbizottságra az első titkárhoz, mit teszten a fiammal, urammal, édes istenkém, mit tettetek velűnk?! Volt, aki Kádárnál tett följelentést a zaklatás miatt. Más elhencegi a kocsmában az ivócimboráinak, milyen fontos feladatot teljesít, amikor éppen ennél józanabb... Nem jár el a titkos találkahelyre, csak minden ötödik randin jelenik meg, annyi a bokros teendője... Megint más szól a haverjának, Öreg, figyelj, rád állítottak, úgy beszélj előttem... Ha aztán minden kötél szakadt, nyugati kirándulásáról nem tért haza („megtagadta a hazatérést”), hogy kibűjjon.

Onnan, a hálóból.

Mégis ki lehetett?

A majdnem a legjobb barátaim egyike – pártújságíró, aztán nem ő is ezek közé állt? – azt találta az egyik nagyokos (inkább csak bugris) komcsi szemébe mondani, amikor az megkérdezte, ki fog győzni, az amerikaiak vagy a szovjetek, azt mondta:

- Amelyiknek többet ér a pénze.

Puff neki. Paff lett a vén komcsija. Persze hogy tudta, mi ér többet, melyik húzza tovább, a rubel, vagy a dollár.

Ennyi.

Annyi sem, hogy békében megöregedhessűnk.

Hogy végre nekiállhassak megírni életem regényét!

J/V.

Jelentem, „Ábrahám” fedőnevű titkos megbízottal folyó 1977. év mai napján az első beütemezett találkozó létrejött. A találkozási helyre pontosan érkezett. Magával hozta és átadta kézzel írt életrajzát. (Az önéletrajzot a „B” dossziéban helyezem el.) Megállapodtunk abban, hogy a Kert Színház következő évadjának műsorát, a darabok rövid leírását, a szerzők szakmai életrajzát és szereplőinek névsorát megszerzi, a következő találkozóra elhozza. A két héttel később ugyanott megejtett második találkozón jelezte, hogy környezetében nem észlelt állambiztonsági témát érintő jelenséget.

Ellenőrzése. „Baráth Mihály” igazolta, amit „Ábrahám” állít. Első feladatát jól oldotta meg, nem dekonspirálódott. ÖRNAGY.

Feladata. A helyi írogató személyek Zarándi Estélyein vegyen részt, a résztvevők közül olyan személyekkel kössön ismeretséget, akik (véleménye szerint) állambiztonsági szempontokból a jövőben figyelmet érdemelnek. Ha K. Kovács Károly bakháti népi költő és népművelő ott lesz, elegyedjen vele szóba. Napi politikai eseményt tárgyaljanak, pl. a Belgrádi Európai Tanácskozást. K. Kováccsal értsen egyet, de ha túlzottan szélsőséges a véleménye célszemélynek, vitatkozzon vele. Így kényszerítse „igazának” bizonyítására. Elváláskor hagyjon félbe olyan témát, amit majd alkalomadtán négyszemközt tovább folytathatnak. ÖRNAGY.

Ügynökünk jelenti, hogy a Zarándi Estélyen szóba elegyedett K. Kovács célszemély autódidakta „népi” költővel, de az nem tett előtte olyan kijelentést, ami számunkra értékes lenne.

Összetalálkozott a Kert Színház társalgójában Vöő Lipót nevű iskolatársával, aki keresni fogja, mert érettségi találkozót szervez. Feladata Vöő politikai magatartásának megállapítása. Továbbá tisztázza, hogy valóban érettségi találkozóról van-e szó. Irányt vesz a hálózat arra, hogy Vöővel a kapcsolatuk állandósuljon.

Vöő más adatok szerint ittas állapotban időnként ellenséges kijelentéseket tesz rendszerünkre. „Ábrahám”-ot bevonjuk az akcióba. ÖRNAGY.

December 3-án elutazik a megyyesi Koperda Konrád Múzeumba, ahol 15-17 óráig tartják a „Meggyesházi Emlékezők” a IV. felolvasásukat. A csoportosulást Kis Gábor múzeumigazgató irányítja. Tőle mint hivatalos kapcsolattól fogunk adatokat kérni. Ismereteink szerint szerepelni fog az ismertebbek közül Györgyfalvi László volt FKGP képviselő ellenforradalmár, Keserű Péter volt NPP képviselő narodnyik szovjetellenes, Jakabos Kiss Zsigmond 15 évre elítélt fehérgárdista, Nyisztor Gergely és Erős Rácz Simon, mindkettő a narodnyik politika képviselője. Otléte alatt megtudja az említett személyek jelenlegi szándékát, politikai arculatát. Tisztázza, hogy Kis G. miként ítéli meg cselekedetét politikailag. ÖRNAGY.

Feladat. Kapcsolatunk összeismerkedik Sóti Béla autódidakta költővel. A megismerkedéshez felhasználja Sóti nyilvános plakátját. Meg kell tudnia, hol, mikor, mennyi plakát készült. Ki csinálta – nem törvényes keretek között készült. Tisztázza, kik a plakáton feltüntetett szereplők. Név szerint Jelena Huniková és Lajos István. A fellépőknek van-e működési engedélyük – tudomásunk szerint nincs. A helyiséget biztosító Óvár-Szél Presszónak volt-e a rendezvényhez szükséges rendezvényi engedélye – úgy tudjuk, nem volt. A leírtakon túlmenően iparkodjon arra, hogy Sótival kialakuljon egy olyan viszony, ami később „barátivá” válhat.

K. Kovács Károly a népi írók egyik estjéről tudósítva a helyi újság szerint azt mondta: „arra az ösztönzésre fogott tollat, hogy sorsának sok keservét, kevés örömét az utókornak megőrizze”. A helyi népi írókról összességében az ellenőrzésbe bevont hálózati személyek jelentései alapján megállapítható, hogy valójában csak néhány személyre kell vigyáznunk. Jelenleg Györgyfalvi L. ellenforradalmár volt az, aki nagyon finoman fogalmazta meg mondanivalóját, aminek a lényege, hogy a kommunista párttitkár nem hazafi. A vöröshadsereg tisztjét pár liter pálinkával meg lehet vásárolni, mert olyan az erkölce neki. A jelentés értékes. ÖRNAGY.

Feladat. Tudja meg, kikből áll Sóti Béla baráti köre, milyen a kapcsolata Kicsid István színművésszel, Benedek Lóránt színházi díszletezővel és Jelena Hunikovával. Az utóbbi hova való? Milyen minőségben tartózkodik Magyarországon? Egyáltalán milyen szerepben lépett fel Sóti költői estjén. Tisztázza, hogy Sóti Béla tudja-e egyáltalán azt, hogy a tevékenységéhez – irodalmi előadások tartásához – engedély szükséges. A levél másolatát (Sótinak a Magyar Ifjúsághoz küldött, „Ábrahám”-hoz került panaszos irományát) csatolom Sóti anyagához. ÖRNAGY.

Feladatul kapta, hogy menjen el Simonyi Imre költő szerzői estjére a Váraljai Járási Művelődési Házba. Figyelje meg, hogy Simonyi ellenséges személy milyen kijelentéseket tesz, ami politikailag kifogásolható. Ugyanez vonatkozik a többi megjelentre is. Meg kell tudnia a kifogásolható szöveg mondójának a nevét, netalántán foglalkozását, esetleg lakását. Mivel Simonyi Imre veszélyesen ellenséges személy, ezért erre az estre elküldtem „Nagy István” fedőnevű titkos megbízottat is. ÖRNAGY.

Megbízottunk, „Ábrahám” nem tapasztalt az irodalmi esten törvénysértést. Simonyi egyenes derékkal, emelt fővel, dacos tekintettel, harsogó, vagy éppen visszafogott hangon adta elő mondókáját valamint a verseit. A vele lévő színésznő kitűnt gyönyörű alakjával, szép hangjával, értő előadásmódjával.

Értékelés. Hálózatunkból érződött a járatlanság. Ugyanis „Nagy István” jelentéséből kiderült: Simonyi keveset beszélt, a többiek méltatásukban annál jobban kifejezésre juttatták Simonyi Imre mellözöttségét az ellenzékieskedése miatt. Mindezt bizonyára célszemély mondta el a méltatóknak.

Feladat. Az öntevékenységre való nevelés végett feladatát úgy határoztam meg, hogy környezetében derít fel olyan személyt, aki nincs megelégedve társadalmunkkal, és a jövőben foglalkoznunk kell vele közösen. ÖRNAGY.

A napokban Magyarországon volt a tmb. bátyja Németországból. Mivel ezt előre nem tudta, ezért nem volt lehetőségem a felkészítésre. Budapestre érkezett mérnöki értekezletre. Ezért csak általános dolgokat tudott róla jelenteni. Például arról számolt be neki a testvére, hogy a nyugati újságokban az utóbbi időben igen sok az olyan cikk, amely Erdéllyel foglalkozik. Úgyszintén erősödött a nemzeti jellegűnek mondható nacionalizmus sovíniszta szítása arrafelé (FÚJ! – ALEZREDES). ÖRNAGY.

Feladat. Tudja meg érdemes művész barátjától, a Kert Színház művészeti vezetőjétől, hogy ki javasolta műsorra tűzni Márai Sándor disszidens író darabját – előbb a Gyulai Várszínháznak, majd az elutasítást követően minékünk. Hogy ehhez milyen mértékben járult hozzá a Belső-Zaránd népköztársaságunkban maradt fertályán élő Simonyi Imre. (NE „BELSŐ-ZARÁND”-OZZUNK, JÓ?! – ALEZREDES.) (NAPNÁL VILÁGOSABB – EZREDES.) (ÉRTETTÜK – ÖRNAGY.) (NE ADJUNK LOVAT AZ IRREDENTÁK ALÁ – EZREDES.) (NEM IS

ARRA GONDOLTAM – ŐRNAGY.) (AKKOR RENDBEN. CSAK A REND KEDVÉÉRT!
– ALEZREDES.)

Simonyi Imre résen volt. Nekünk is ezt kell tennünk. ŐRNAGY.
(Így tovább, fiúk! Csak így tovább! – EZREDES.)
(Elkapni őket, megszorongatni a micsodájukat! – ALEZREDES.)
(Így igaz! – EZREDES.)

Mokos Bálint szobrászművészre kb. öt éve (1973 tájban) keletkezett olyan adat, hogy kínai barát. Legalábbis így nyilatkozott a technikumban, ahol tanít. Mokost meglátogatta Árva Kázmér komarnói művész, akiről korábban „Ábrahám” már jelentett. Illetékes vonalat tájékoztatom.

Feladat. Gyűjtsön életrajzi és jellembeli adatokat Töttös Vilmos és Kürtösi Lehel képzőművész kapcsolatáiról. ŐRNAGY.

Jelentem – jelentette a hálózat -, Árva Kázmér felvidéki grafikus (SEMMI „FELVIDÉK”, ÉRTEM? SZLOVÁKIA!! – EZREDES) (ÉRTETTÜK. ÉRTETTED?! – ALEZREDES) elbeszélgetett Záray Zsolt városházi osztályvezetőnkkel (ÜGYES, ÍGY KELL! – ALES.), aki a komáromi (KOMARNÓI! – ALEZREDES) (RÉSEN KEL LENNI – EZREDES) kiállítást magyar részről megnyitotta. Említést tett Árva grafikus „Ábrahám”-nak arról, hogy a csehszlovák vendégek között van a csehszlovák rendőrségtől Paljusiková százados is álruhában, tehát polgári viseletben. Árva felsorolta „Ábrahám” ügynöknek összes magyarországi képzőművész barátját, ismerősét, köztük nem egy zarándit. (A NÉVSORT KÉREM! – ALEZREDES.) (MEGVAN, CSATOLTAM – ŐRNAGY.) (RENDBEN – ALEZREDES.) Valamint jóban van egy Varga nevű újságíróval. (TUDJUK, VARGA MÁTYÁS! ISMERJÜK, MINT A ROSSZPÉNZT – ALEZREDES.) (NEM KÉNE NEKI IS UTÁNAMENNI? – EZREDES.) (MEGYÜNK, RÉGEN MEGYÜNK – ALEZREDES.) (AKKOR JELENTSETEK RÓLA NEKEM IS, KÜLÖN!! MI AZ, HOGY A PÁRTLAP NEM PÁRTTAG GYAKORNOKA CSEHSZLOVÁKOKKAL BRATYIZZON? CSAK NEM IRRENDENTA EZ IS!? – EZREDES.) (NEM HISZEM, CSAK KÍVÁNCSI A GYEREK. ISMEREM VALAMENNYIRE – ALEZREDES.) (HAMAR MEGÖREGSZIK. BESZÉLJÉTEK LE A KÍVÁNCSISKODÁSRÓL – EZREDES.) (MEGLESZ – ŐRNAGY.) (VALAMENNYIRE Ő IS A MI KUTYÁNK KÖLYKE – ALEZREDES.) (BIZTOS VAGY BENNE? – EZREDES.) (BIZTOS A HOLT BIZTOS – ŐRNAGY.) (NEM ÖKÖRKÖDÜNK, NYOMOZUNK! – ALEZREDES.) Valamint az is kiderült a rév-komarnói testvérmegyei kiállításon, hogy Hricsovinyi János helybéli szobrász aktív kapcsolatot épített ki a megyénkben élő, bakháti tanítónővel, Keszeg Ilonával. Először arra lehet gondolni, hogy Hricsovinyi szobrászművész szekszuális viszonyt folytat a bakháti nevelővel, ez azonban háttérbe szorul a jelenben, mert a bakháti pedagógusnő legális iskolai tantestületi kapcsolatot akar létrehozni azzal az iskolával, ahol Hricsovinyinak a felesége is tanít. ŐRNAGY.

Kürtösi Lehel és felesége két éve él városunkban. A nevezett képzőművész az NSzK-ban tervez kiállítást, ehhez segítséget az itteni nagykövetség emberétől igyekeznek szerezni (aki kijuttatja a képeit). (NANA, NANA! – ALEZREDES.) Másik hálózatunk arról számolt be, hogy Kürtösi kivált a szocialista elkötelezettséget valló „Káposztás Krisztina Műhely” kollektívájába közül. Ezt személyes torzsalkodással magyarázza, ugyanakkor egyik vezetője lett a Fiatal Alkotók megyei Körének.

Új feladata. A fennálló barátság alapján beszél Letenyei Lipót barátjával. Témájuk a FiAK-ban folyó szakmai munka végzésével függjön össze. Abban az esetben, ha Letenyei szomorkodik, vagy a megszokottnál idegesebbnek látszik (KI AZ A „LETENYEI”?! – EZREDES.) (RAJZOL, AKAROM MONDANI RAJZTANÁR A LOVÁSZ UTCAIBAN –

ÖRNAGY.) (AKKOR JÓ. NAGYON ODA KELL FIGYELNI, HOGY MIT FIRKÁL!! – EZREDES.), kérdezze meg, mi a baja, mi a csoda lelte. (ÍGY, ILYEN NÉPIESKEDVE: MI A „CSUDA”... – EZREDES.) (ÉRTETTEM, ÁTADOM – ÖRNAGY.) Végezetül nyugtassa meg, hogy ő kiáll mellette. (AZÉRT TÚLZOTTAN NEM KELL SIMOGATNI – EZREDES.) (NEM, PERSZE, HOGY NEM. ÉRTETTEM, ÖRNAGY?! – ALEZREDES.) Erre azért van szükség, mert Letenyeit operatív célból felkerestük és megjelenésünket nem vette szívesen. ÖRNAGY.

Jelentem, nem vagyok egy jó levélíró és válaszzommal sajnos máris elmaradtam. Ennek oka csak és kizárólag az, hogy – barátság ide vagy oda - nincs miről írnom, más alkalommal meg a tényleges elfoglaltságom akadályoz az írásban.

Kolozsváron jártam a nagybátyámnál (NOCSAK! MÉG EGY „ERDÉLYI”?! – ALEZREDES), az útlevelezésnél kis notesz volt, betűrendben nevek. A velem utazó unokatestvérem nevének keresésekor (Árpádi) lopva belepillantottam és ott olyanok szerepeltek, mint Ablonczy és Apáti, akik, ha jól tudom, a Film, Színház, Muzsika munkatársai és valami Annus nevű, de a keresztnévét nem láttam. Hát ez, úgy vélem, eléggé érdekes, nem? Valamiért csak felírták őket. (TUDUNK MINDERRŐL. DE NEM BAJ, CSAK DOLGOZTASSÁTOK, HÁTHA RÁTALÁL VALAMI OLYAMIRE IS, AMIRŐL FINGUNK SINCS – ALEZREDES.) (MONDTAM NEKED, ELVTÁRS, MODORÁLJUK MAGUNKAT – EZREDES.) (MEGLESZ – ALES.)

Más: ennek a Kürtösi Lehelnek ügyes húzásai vannak! Az NSzK budapesti követségén keresztül juttatta ki a képeket az ottani kiállítására. Hát nem ügyes? (VIGYÁZZATOK MÁR ERRE A BALFASZ KÜRTÖSIRE, MÉG ELTÉRÍTIK AZ IMPERIALISTÁK IRÁNYÁBA! RÁHARAP A PÉNZMOHÓSÁGRA – EZREDES.) (NEM FOG. MÁR RÁÁLLÍTOTTUNK EGY CSINOS NŐI ÜGYNÖKÖT – ALEZREDES.) (ÉRTJÜK – ÖRNAGY.) (A NŐNEMŰ TMB MAJD HELYRETESZI EGYKOMÁNKAT – EZREDES.) (HELYRE, ODA – ALEZREDES.) (CSAK NYALD A SZÁD SZÉLÉT – EZREDES.) (MÉRT BAJ, HA NYALOM? AZT CSAK SZABAD, ELVTÁRSÁK – ALES.) (NA JA -...) ÁBRAHÁM.

Értékelés. A jelentés alátámasztja azt a megállapításunkat, hogy a kulturális ügyeket intéző magyar állampolgárokat a román határon román részről megfigyelik. ÖRNAGY.

Hangulatjelentés. Legutóbb azt kapta feladatul, hogy hangulatot gyűjt a képzőművészek, a színházi dolgozók, az irodalommal foglalkozók között az új árrendezéssel kapcsolatosan. Kiválóan teljesített a körülményekhez képest. Kürtösi Lehel művész és a felesége valami csepeli eseményekről hallott. Galambos Károly grafikus rezignáltan vette tudomásul. A többi ... nem mondott semmit, ami témánkat illetően figyelmet érdemelne. Hasonlóan Fazekas Sándor főszerkesztő...

Az ügynököt megbíztam, Kakas Tamás városi lapszerkesztőtől tudja meg, olvasta-e a Hunok Párizsban c. cikket, amely a román sajtóban jelent meg. Kakas erdélyi származású, ezért gondoljuk, hogy utána kell nézni. ÖRNAGY.

(Egyetértünk, utánanézni, de alaposan – ALEZREDES.)

(Mit keres egy „erdélyi” minálunk? – EZREDES.)

(Mégis, mit – ALEZREDES.)

(Csak ne üssük el tréfával, mert ez nem tréfabeszéd – EZREDES.)

(Nagyon unom ezt az egész „Erdély” ügyet! – ALEZREDES.)

(Én nem? A tarisznyám is tele van velük – EZREDES.)

(Jó, hogy nem az Etelközzel kell foglalkoznunk – ÖRNAGY.)

(Csak semmi túlzás, őrnagy – ALEZREDES.)

(Vettem -...)

Előző feladatai közül Kürtösi Lehel személyére kapott munkát nem végezte el. A találkozón kifejezésre juttattam, hogy nem vagyok megelégedve a felderítési tevékenységével. Nem kapunk tőle az utóbbi időben semmiféle érdemleges adatot. Ezért a hazafias kötelezettségét, a vállalt együttműködést agitációs-propaganda érvekkel iparkodtam megértetni vele. (AGIT-PROP, ÉS KÉSZ! – ALEZREDES.)

Új feladat. A fennálló baráti ismeretség alapján 1979. október 22-én délután 16 és 17 óra között keresse fel Vörös Szaniszló megyesi könyvtárvezetőt. Aznap 18,30 órától ülést tart náluk a gyakorlatilag nem legálisan működő – magát honismereti szakkörnek kiadó - közép-magyarországi (JÓ, HOGY NEM ZARÁNDI... - ALEZREDES) népi írói kör. A kialakuló elbeszélgetés nyomán meg kell tudnia, hogy a résztvevő volt FKGP-tagok kit tekintenek Nagy Ferenc utódjának. Milyen terveik vannak. Mit akarnak. Megemlékeznek-e az 1956-os ellenforradalomról, akár csak suttymban is. Kinek milyen szerepet szánnak szervezkedésükben. Stb. és ugrassa ki a nyulat a bokorból, említse Nyugat-Németországban mérnökké lett testvérét. (NSZK, ÉRTEM, NSZK! – ALEZREDES.) (NEM ÉN MONDOM ÍGY, CSAK A TMB – ÖRNAGY.) (AKKOR IS! AKAROM MONDANI AKKOR SE – EZREDES.) Tudja meg Vöröss Szaniszlótól, miként került a népi írói csoport a könyvtárába.

A szakköri foglalkozásnak álcázott ülésen jelen lesz „Tóti” fedőnevű ügynökünk is. ÖRNAGY.

(Helyes! Elkapni őket – ALES.)

(Még hogy elkapni; megszorongatni – EEZREDES.)

(Nem arra gondoltam? – ALEZREDES.)

(De, tudom, ne haragudj! Adtál nekik azokban a ködös napokban is – EZREDES.)

(Látható, mindaz nem volt elég -...)

Jelentem, hogy „Ábrahám” jelentette... Átképzésre bevonul a honvédséghez. Mivel átmeneti helyzetről van szó, a katonai elhárításnak nem ajánljuk fel kapcsolatunkat erre a négy hónapra. ÖRNAGY.

(Nem is kell, politikai tiszt lesz – ALEZREDES.)

(Mi a szósz – ÖRNAGY.)

(Naná, majd kalbász – ALES.)

Varga Mátyás jellemzéséhez. Általános iskolás kora óta életének középpontjában az írás, az irodalom, a könyv áll. Ez meghatározza a tevékenységét, orientáltságát, baráti körét, kapcsolatait is, egész életét átszövi az írás és a könyv szeretete. Szívós kitartással, autodidakta módon (a főiskola előtt rövid ideig üzemi dolgozó volt városunkban) (MELYIK ÜZEMBEN? – EZREDES) (TÖBBEN IS DOLGOZOTT AZ ÉRETTSÉGI UTÁN, MÍGNEM FÖLVETTÉK – ÖRNAGY) (JÓ, JÓ, DE MIT UGRÁL? – EZREDES) (MOST MÁR NEM UGRÁL, ÍR, LAPUNK KEZDŐ ÚJSÁGÍRÓJA - ALEZREDES) (AKKOR NEM SZÓLTAM - EZREDES) készült az írói pályára. Úgy gondolta, ha hírlapírónak áll (NE BOMOLJ, MI AZ, HOGY „HÍRLAPÍRÓ”? NÁLUNK, LAPUNKNÁL ÚJSÁGÍRÓK MŰKÖDNEK A PÁRT HATÁROZATA SZELLEMEBEN – EZREDES) (ÚGY VAN! SEMMI NAGYKÉPŰSÉG – ALEZREDES) (MAJD ELŐVESZEM TMT-T – ÖRNAGY), hogy újságíróként megkeresve a kenyerét nyugodtan készülhet az írói pályára. (NA, VÉGRE EGY KIS FÖLDHÖZ RAGADTSÁG, EZ TETSIK BENNE! – EZREDES.) (NEKEM MÁR RÉGEN, EZÉRT JAVASOLTAM! BELEVALÓ ZARÁNDI GYEREK, IMÁDJA A NŐKET – ALES.) (NE MONDD, MÉRT NEM MONDTAD HAMARABB?! AKKOR RENDBEN! ÍGY MÁR BAJ NEM ÉRHET BENNÜNKET – EZREDES.) ÁBRAHÁM.

A hálózat – a rövid megszakítás utáni első dolgaként - részletesen jellemzi Varga Mátyás kezdő újságírót, pályája legelején álló író. Tehetséges, a közösségért bármire kész

embernek, áldozatos barátnak ismerte meg, miután az egyetemi évek óta ismeri, s így nyomon követhette egész eddigi életútját. Egyetlen hibájaként említi a jelentésíró, hogy – mint fogalmaz – „odáig van a női nemért”, tehát efelől kikezdzhető (pro és kontra). További tevékenységében meghatározó, milyen befolyások érik, milyen segítséget kap és kik veszik körbe, kik lesznek a barátai. Várható, hogy továbbra is vállalja a nagyobb közösségért végzett megbízásokat.

Értékelés. A jelentés Varga Mátyás fiatal író-újságíró tanulmányozása ügyében keletkezett. Megismerjük a személy egyéniségét, jellemét, baráti körét, a társadalmunkért végzett munkáit. A jelentést fel tudjuk használni a személy tanulmányozására, ezért operatív szempontból értékes.

Intézkedés. A jelentéssel egy időben átvettem Varga Mátyás önéletrajzát is („Ábrahám” külföldi út ígéretével vette rá Vargát annak megírására), melyet fotóztatok, és azt elhelyezem a Varga-dossziében. A legközelebbi találkozón visszaadom az eredeti önéletrajzot a TMB-nek. ÖRNAGY.

Jelentem, hogy „Ábrahám” fn. TMB-vel 1981. március 25-én a beütemezett találkozó létrejött. Szóban közölte, hogy a két nemzeti ünneppel, március 15-ével és 21-ével kapcsolatban rendezavarásra utaló körülményt nem érzékelt.

Egyetlen esetben volt olyan helyzetben, amikor rendkívüli találkozót akart kérni. Erre azért nem került sor, mivel a felkért személyek nem tettek eleget a kezdeményezőnek és így aztán arra gondolt, várhat a találkozásra. 11-én úgy este hét-nyolc óra közötti időben feleségemmel Zarádon a Vöröshadsereg útján lévő Fínom-Falat-Falatozóban járt. Melléjük ült gyerekkori ismerőse, Vöő Lipót (általunk jól ismert személy) és semleges dolgokról kezdtek beszélgetni. Majd Vöő mellé állt egy kb. 172 cm. magas, hosszú, szőke, zsíros hajú, lassúkás járású, kb. 31 – uszkve 30-32 - éves elhanyagolt külsejű férfiú. „Ábrahám” látásból ismeri az idegent, nem egyszer látta a Zaránd-cukrászda sarkán, vállán állandó jelleggel a hányaveti módon hordott tarisnyaszerűséggel. Egy időben térdig érő, középhosszú – inkább hosszú, mint rövid – vörös sál (VÖRÖS?! CSAK NEM TŰNTET A KOMA?! – (/MÁSİK/ ÖRNAGY) volt a nyakában. Ez a személy Vöőnek és a másik, úgyszintén uszkve 31 év körüli bőrfélkabátos férfiúnak mondta, hogy „március 14-én este jöjjetek el hozzám” (AJAJ – ALEZREDES). Salgó utca 82. vagy 92. számot mondott. Ott ünneplik Petőfi Forradalmát. Így mondta, Petőfi Ünnepe, Március Tizenötödike helyett. (EZT FIGYELD! – (/MÁSİK/ ÖRNAGY.) Mindkét személy kérdezte, hogy „de hogy”? Az ismeretlen személy erre azzal állt elő, hogy „Majd dúdolgatunk, meg verseket mondunk”. (ATYAÚRISTEN – ALEZREDES.) (EZ KÉPTELENSÉG, ELVTIKÉIM – EZREDES.) (NEM, EZ A VALÓ 1981-BE – (/MÁSİK/ ÖRNAGY.) A felvetést nem valami kedvezően fogadták Vöőék – állítja hálózat. Kijelentették, nem mennek el, más dolguk van. A bőrfélkabátos ráadásul goromba megjegyzést tett – ha jól értettem hálózat előadását, (bocsánat, elvtársak, de így hangzott:) „Kapjátok be...”, és mondta, hogy mijét. Hálózat nagyon restellte a felesége előtt, milyen társaságba keveredtek. (MERT A TMB NEJE KISPOLGÁRI, SÓT, DZSENTRI SZÁRMAZÉK! JÓL TUDJUK, KIFÉLE. ANYUKÁJA A VÁRMEGYEI JEGYZŐ FELESÉGÉNEK A HÚGA VOLT – ALEZREDES.) (MEG ÁLL AZ ÉRTELEM – EZREDES.) Erre az említett idegen – akit a városban már látott hálózat – odébbállt.

Értékelés. A jelentés értékes, mert március 15-ének illegális megünneplésére irányuló kezdeményezés körülményeit tartalmazza.

Intézkedés. Az ismeretlen személy kilétének megállapítására konspiráltan intézkedést teszek a Salgó u. 82. v. 92. alatt.

Feladat. Amennyiben Vöő Lipót ismerősével összetalálkozik, tudja meg, ki volt név szerint az a személy, aki március 15-e külön ünneplésére hívta Vöőt. ÖRNAGY.

A tmb. jelentette, hogy Komarnóba utazik, ezért az ottani „közös ismerősök”, Ablakos Péter, Kerekes Albert, Simon Béla, Árva Kázmér (nevű értelmiségiek) (MI MÁSONK LENNÉNEK, HA NEM „ÉRTELMISÉGIK”?! – ALEZREDES) rólunk tett megnyilatkozásait, esetleges üzeneteit írja le következő jelentésében. („ÉRTELMISÉG”! HOGY MITŐL „ÉRTELMISÉG”, ÉN NEM TUDOM! – SZÁZADOS.) (ÍROGATNAK, FÖSTÖGETNEK, JÁR A POFÁJUK, MÍG BE NEM FOGJUK – (/MÁSÍK/ ÖRNAGY.) (ÍGY IGAZ, ELVTÁRSAIM AZ ÚRBAN! – ALEZERDES.) Továbbá hogy a küldöttség tagjai közül tanulmányozza Oláh Jakab és Gerendás János képzőművészek és Varga Mihály újságíró politikai és emberi magatartását. Operatív célra kell az adat.

Amikor hazatért, meséljen Komarnóról két könyvtáros ismerősének, Küküllei Jánosnak és Králik Andrásnak. El kell érnie, hogy „Felvidék”-ről, az ott élő magyar nemzetiségről nyilatkozzon a két említett személy. Ezzel a beszélgetéssel tmb. megkezdje a két személy ellenőrzését. Jelenleg az azonos politikai arculat kialakítása folyik.

Továbbá a Városi Művelődési Ház színjátszó csoportjának tagjai közül első adandó alkalommal Szemes nevű autódidakta költővel összeismerkedik – ürügy lehet erre a színpad meghívása a következő nemzeti (ORSZÁGOS! – ÖRNAGY) és nemzetközi (AKKOR JÓ - ...) ünnepen a középiskolába! (NAGYON JÓ, EREDETI! – ALEZREDES.) Cél, hogy kettőjük között állandó kapcsolat alakuljon ki. Mondja azt a kezdő műkedvelő költőnek, hogy mindene a költészet, szeretne segíteni a fiatal tehetségeknek, és hogy őt annak tartja tmb. Fontos a bizalom elnyerése. Állandó kapcsolat alakuljon ki közöttük, ennek következményeképpen Szemes a verseit nyilván át fogja adni véleményezésre. Magyartanár létére a tmb-nek ez nem okozhat sem gondot, sem problémát. (GONDOT ALIGHA, PROBLÉMÁT ESETLEG – ALEZREDES.) ÖRNAGY.

(Megállapítást nyert, hogy a március 15-i ügyet illetően ifjúsági vonalon foglalkoztatott hálózat provokációjával állunk szemben. A körülmény tartójának a tudomására lett hozva - SZÁZADOS.)

(Puff neki! – ÖRNAGY.)

(Nem szellemeskedünk! – ALES.)

(De nem ám!! – EZR.)

T/II.

Lapalapítók, környezetben

A várdai reformkomonisták, hogy átvögyék a kezdeményözést, nē hagyják a mögbátorodó nemzetieket önálló - tőlük független, mi több, nyíltan önkényuralom-ellenös - lapot mögjelöntetni, „nagy bátran” saját hetilap indítására vállalkoztak. Ez lött a Közép-Zaránd. (Nehéz vót e lapcímöt kisütni Középső-Zaránd vármögyébe...) Ahun, „természetösen”, minket is fogadtak. A lényeg, hogy űk tartsák kézbe a gyöplüt. Legalábbis ez vót - és maradt - az érzésöm... a Zarándi Demokrata—Közép-Zaránd párost illetően. Hogy támogatta vóna (anyagilag, hogy folyamatosan mögjelöntethessék) a lapot a pénzeszsákok száját szorongató álbaldali társaság; azt a lapot, amely Zarándvármögyébe az 1956 utáni első szabad sajtótermék vót?!

Ahogy e neveket méregetöm: jó kis társaságba keverödtem...! Jó firmák vöttek körül... bennünket!

Valamilyen környezete mindönnek van! Nekünk mér nē lött vóna. Akkor, az időbe, abba a helyzetbe... mi más löhetött vóna. Mi nem.

Nagyon vigyáztak, nēhogy bajt keverjünk.

A Közép-Zaránd kiadója, otthonadója a mögyei múzeum iii/iii-jnyés alkalmazottja vala.

Vala, nem vitás.

Később a Demokratát is átvötte.

Utóbb.

Mi ki, űk be. (Mer mán ott vótak, mönni köllött.)

Ha az embörnek dóga van, mi a csudát löhet (avval) tönni?

Abaúj-Torna-kertvárosi haver... a tökéletlenje.

Avagy – ámbátor – ki tudhatja?

Valamikor a gatyaváltás utáni évek egyikébe möghívott Gyomai Ervinnel a házába. A művelődésibe. Irodalmi estre. Kettönké (a Zarándi Könyvműhelyé) után pedig körbe-karikába a városba a művészeti-irodalmi kávéházi körbe körösztbekasul. Akadott – vóna - ottan helyös pipi is. (Ha akadott vóna, mer nem akadt.) (Valamelyikünknek nem akaródzott?) (Ki tudja.) (Ez – is - mán örök titok.) (Csak a hejös vonalak jutnak – hirtelön! – az embör eszibe.) (Az embör mán csak ilyen!) (Vala.)

Aztat írja utóbb az újság (Budán, kétezör-ötbe, böjtelő hava nyócadikán, vagy mikor), hogy Üvegös Tóni is avvót! Az. Háromperhármas. Tornakertvároson! Ottan, a terömburáját neki. Méghozzá szömélyösen „Honti”-nak kiadván magát írta az írogatni valókat mirólunk. Nemzeti körrül, a Fórumrul, hasonlókrul. Hogy a rosseb vitte vóna el!

Aki beszervezte! Aki rákényszerítötte. Rávötte! Aki.

Írótaborba tanálkoztunk vele először. Gyomai hívta mög? Ottan. A Tisza berkibe. Berek mélyin. Csöndjibe. Mán akkó szabactság vót, vagy mi a csuda. Röncörváltás. Vitte vóna el a mingyán mögmondom micsoda.

Helybéli Irodalmi Kör! Abba működött a koma. Mög ahun – csak – löhetött.

„Honti”, a hajózható Ipoly két ódalán. Jobbrul, balrul. Majd olyan jópofa dolog ez is. Ipoj; éppoj.

A röndörök mög csak lestek, miket nem jelönt a koma! Így az ellenállás, amúgy a szervezködök. Jelöntött rollunk – vagy így, vagy úgy, mindönképpen - kögyetlenül!

Patkányfogó

Égykomámru írja Gyurhy (szerette Kocsis így becézni magát). 1971. dec. 14-i szóbeli jelentésit jegyzé a tartóisztje: ú, azaz a „Baráth” fedőnevű III/III-as ügynök, (akkori, ma már tán néhai) Kocsis György könyvtáros vezette Zarádon Ladányi Mihály estjét. Színész kománk Ladányi-költeményöket szavalt, és Bartolák elftársra mutatott, amikor az adott vers „csak te akadályozol hivatalnok” részét mondotta föl. Bartolák elftárs akkor a városi tanács vb. művelődéssel is foglalkozó elnökhelyöttese vót.

1972. febr. 15-i szóbeli jelentésibe „Baráth” az út tartó Vándor Pityu r. (III/III-as hívatásos) őrnagy elftársnak – az apját egykoron Pista néninek becézték ki tudja mán, mér - elmondotta vót az általa fontosnak ítélt elmondandókat. Írja az őrnagy elftárs a jelentésrül szóló jelentésibe: „Megbeszéltem vele, hogy a következő találkozóig információát ad Szamosvári színésröl, valamint a Ladányi költői estjén szaváló másik színésröl. Mindkét személlyel jó kapcsolata van.”

1973. márc. 13-i (eszerint közös) jelentésükbe írja Vándor: „Feladatokat adtam Tótvárad András színészre vonatkozóan, akit személyesen ismer, több alkalommal beszélgettek egymással. Megbeszéltem, hogy rendszeres kapcsolatot fog kiépíteni Tótváradival.”

1973. szept. 12.: „Tótvárad Attila színészel is több alkalommal folytatott beszélgetést, ennek során megállapította, hogy fanatikus idealista beállítottságú személy. Teljesen vallási mániába esett, csak ezek a kérdések érdeklik. Foglalkozik a budhizmussal, a Taoizmussal. A TMB szerint több fiatal befolyása alá vont. Ezekkel közösen különböző vallási tanokból kivonatokat készítenek.”

1973. október elején Vándor őrnagy elftárstok mögjegyzése ügynökünkkel (ügynöktökkel) való társalkodását követő jelentésibe: „Szóban elmondta, hogy Tótvárad és felesége attól függetlenül, hogy Györbe szerződött a Színházba, legtöbbet itt tartózkodnak Zarándvártt.”

1973. okt. 18: kopónk a helybéli idealista jelönségöket összegzi, és nyilván emiatt írja lē Tótvárad és ts-i működését. „Tótvárad Atilla keleti vallások (buddhizmus, tavizmus) után érdeklődik. (ÜGYNÖKÜNK KÉZZEL ÍRT JELENTÉSÉBEN TAOIZMUS OLVASHATÓ, ÁM AZ ÁTGÉPELŐ SZEMÉLY TAVIZMUSRA VETTE A FIGURÁT - NEVETLEN.) Erről szóló könyveket kéziratban lemásolt, amit a lakásán láttam. A szöveghez Dr. Doktor András útján jutott. Ezekből táplálkozó nézeteit továbbadja, amelyeket Mátyus Elvira 18 éves gimnazista lánnyal kötött kapcsolata is bizonyít. M. Elvirát évekkal ezelőtt is ismertem, és csak a Tótvárad Atillával való kapcsolata után kezdett foglalkozni buddhizmussal. A leány eljár Dr. Doktor Horváthékhoz is. Hatását a leány lakásán is észrevenni: mindenféle misztikus felírásokkal díszítette szobáját és zavaros, elsősorban Doktor Horváth András dr.-ra jellemző idealista világkép grafikus ábrázolásával. M. E. elmondása szerint Isten hiánya okozza a sok földi gondot-bajt. Horváth doktorék is az isteni szeretetet hirdetik; összejöveteleket elsősorban a Horváth-leányok baráti köre tart, sokat muzsikálnak, hegedün, fuvolán, népi hangszereken, trombitán.” A jelentést jelentésibe értékölő Vándor tiszt kiemeli a Tótvárad ügyködését léleplező „Baráth”-sorokat. Föladatként azt is kimondja: „Tisztázni kell, hogy Tótváradiekhez kik járnak. Lakcímükön tartanak-e összejöveteleket. A fiatalok közül Tótvárad kiket vont maga köré.” Intézkedés gyanánt javasolja tiszt urunk ME „esetleges tanulmányozását olyan szempontból is, hogy esetleg op. (OPERATÍV, EZ ESETBEN „TEHÁT” BESZERVEZÉSI? – NEVETLEN) célra fel lehessen használni.” Azaz pl. általa – szándoka ellenére - másokat is be löhessen húzni a csübe!

A végire mind a kopó, mind a vadásztató szömély mögtanulta T. A. nevit! Három magyar III/III-as munkaév köllött hozzá zarándi szellemi fogmegdjainknak.

Mire a „Tótvárad” fn. – födőnevű - igön jó üsmerős írja nekünk: „Kedves Matyi, köszönöm az átküdüött ’anyagokat’... Mit mondjak? Elfogott némi remegés... Mer most mán löhet ezökön

mosolyogni (akár röhögni is), de akkor ez élet-halál kérdés vót... (Részbe) tudtam ezökrül, de most értem mög igazán, hogy mét vót ennyire nehéz, és mét nem 'vihettem többre'... Ha ezökbül írsz valamit, annak azér ki köllene derülnie, hogy mennyit ártottak mindezzel. Másrészt, hogy micsoda bödületös baromságok, hiszen én nem azér foglalkoztam Lao Ce-val, vagy más költökkal, bölcsekkel, mer valaha is taoista vagy buddhista löttem vóna (pláne nem fanatikus; sőt vallom: hogy a világon mindön baj a fanatizmusbul ered) (hiszen ümersz), hanem mer érdekös és hozzátartozik az általános műveltségön... A Ladányis anyagot nem tudnád átküldeni? (dokumentumba). Baráti üdvözlettel: Ati. Szolnok, 2009. Mindszent hava 27.”

Hogy hamarost írja mögén: „Kedves Matyi, sajnálom, hogy advent idején - a boldogság és a szeretet gyertyájának möggyújtása között - ilyen 'gusztustalan' dologgal köll foglalkoznom, de - mint említöttem - a mögfigyelésömrül szóló 'dokumentumok' rosszabbul hatottak rám, mint gondoltam vóna... Sokat gondolkodtam a dógon, és arra az eredményre jutottam: sémilyen formába nē használd föl ezöket, mer nem elég, hogy annak idején mögfigyeltek, és - viszonylag - szük körbe 'csámcsoghattak' ezökön a följegyzésökön, most - mintegy szélösebb körü és möghosszabbított mögfigyelés keretibe – nyilvánosan 'csámcsoghassanak'... Gondolom úgyis értöd és mögértöd. További békés, hittel teli várakozást! Baráti szeretettel: Ati. 2009. XII. 15.”

Ammen. Errül ennyit.

Majd a regébe... Másképp, másnál, más szóval...

Ha marad rá időnk.

Erőnk.

Nagy G. kezdi, Körmendi L. végzi

Gáspár azt mondja (Túl-a-Dunán, Vasba): „...a gyilkosokat néven nevezNI!”. Lajos mög (Nagykunságába): „...akadtak Júdások, de rájuk már nem emlékszem. A tetvek sorsa csak legyen a mély feledés!”.

Való.

Gásparé; Lajosé; egyrészt.

Másrészt.

Ki mit tött. (...úgy ítél.)

Na, jó, de pl. e tudós népkutatóval mit kezdesz?

Boskó - első erdélyi gyűjtőútja után – a börtönbe, mög vissza.

Boskó Mihályt (sz. 1934.) 75. születésnapján ünneplik a végvári színházba. Föllépnek a műsorba a néprajzos egyetemi tanár régi táncos, énekös, muzsikás cimborái, üdvözet, köszöntés, és egy film – ma divatos, de igön hasznos képválogatás – a népüsmeret és népművészet tudójának életirül. Barát (nem „Baráth”, valódi cimborá) jelönti: kiderült, mi vót azzal a disszidálással, ami miatt elítélték!

Az 1950-es évek elején a fiatal néprajos (pontosabban még **egyetemi** hallgató) mestörei hatására erdélyi gyűjtőútra indul! Útlevelet akkoriba nemigen adtak – apám sem möhetött haza 1953-ig, a sztalinkecske névadójának elkaparása előtt -, hát gyalogszerrel és útlevel nélkül vágott neki a határnak. A szeku elkapta, Váradra került, ott be a dutyiba. A helybéli állambiztonsági vizsgálatot követően visszaadik hazájának, amely nyomba elítélte további börtönbüntetésre.

Hogy ekkor zsarolják mög...A mucskosak.

Mér nem tucc a seggedön mögmaradni?

Ú sē, mi sē, sēnki sē.

Mégsē.

Avagy...

Hogy is van ez?
(Pláne regében.) (Regébe rejtve.) (...ejtve.)

Akik bevallják, kik nem

Röndre gyűnnek: ez, az, barátaid, egykoriak. Ma már hogy lönnének. Űsmertek, űsmeretlenök. Sosē láttam! Ű tégöd annál inkább.

A nevüket leírni? Minek.

Ēccör azér lē kéne!

Hogy aztán odakerühessönek, ahova valók.

Névön nevezni űket, aszt a szánkra nem vönni többé a nevüket. Őrökre elfelejteni valamennyit. E lögyön a büntetésük.

Mások váltig tagadják! Űk? Hogy tötték vóna? Hogy löhettek vóna űk ojanok?! Az Istennek nem. Sē.

Űk is.

Takarodjatok.

(Na, jó, de mindezt regébe mögírni...) (Ha löhet.)

Akik nem?

Pl. a szekus vezér Belső-Zarándba. A határon túliba.

Ottani tanárnő háromszoros özvegy, öt gyerök édösanyja, első nekifutásra háromnak az öreganyja, akinek az első ura útépítő mérnök vót, az utolsó román állambiztonsági tábornok. Allambiztonságit mond, nem szekut, nem szekuritátét. Az ura tudomása – emléközete – szerint neki köszönheti fél Székelyföd, hogy 85 %-ba magyar tudott maradni.

Amikor előkerültek a Stázi iratai és azokba mindön némöt betekintheött, csak nevetött (és legyintött): a legjobb, a legveszélyösebb, a legkomolyabb ügynökökrül sohasē vezettek sēmmiféle főjegyzést! Ott (az NDK állambiztonsági szolgálatának levéltárába) csak az apró-cseprő ügyek iratai löhetnek...

Nagyvad, ott? Csak az apraja. Apróvadra löni mög, minek? Amikor a nagyja eleve mentesül.

Levél az embör ágyábul, jelöntöm, most életibe először mögejtött második és harmadik köztü szünetbe arrul beszélt fűjtatva az embör, hogy gyün a vármögyébe Csoóri, Csurka, Fekete, mög valami Illés; a városi könyvtárba...

Pacsepa tábornok komája vót a belső-zarándi nyugdíjas tábornok – Tót-Zarándon magyar özvegynél möghúzódó, legalábbis édösanyja után eredetileg magyar származású román koma -; Pacsepa a napszentületi, ű a napföljötti szögálatot vezette. Pacsepa 30 évre tönkretötte a román elhárítást! Amerikábul Pacsepa levelet írt a nyugalmazott állambiztonsági szekus vezértestvérnek. Röviden válaszolt: Elárultad a hazádat, többé nem űsmerlek!

Ű tavaly möghalt, Pacsepa nyugodtan él Amerikába.

Tudta, hogy Tót-Zarándon ki jár be hozzájuk a lakásba. Halála után eltűnt a városbul az a volt alárendöltje, akivel ēccör véletlenül összefutott a házuk előtt. Nyilván az is véletlen vót, hogy a vót szekus szögálatos – akkor már nyilván szereis (SRI: új román titkosszögálat) – épp akkor és épp arra járt Nagyromániába.

Magyar vót az anyja; a vér nem válik vízzé? (A víz vérré.)

Nagyvad, apró. Nagyja, apraja.

„Ezök” nevit minek leírni? Amíg „amazokét” nem űsmerhetöd.

Azoknak pedig bottal üthetöd a lába nyomát. Túl vannak hetedhét határon. (Jobb esetbe pecsönnyét süt belölük a legutolsó ördögfióka! Mer az elejinek náluk jobb falat jár.)

Mit ad Isten, a csonkahazában is mögjelönnék a vót szekusok, sőt, prima a sajtójuk! Egyik-másik mán be is furakodott. Ki ebbe, ki amoda. A lényeg, hogy a hatalomhon közel. Onnét uszítani! Akad olyan, aki egykor a magyarországi ellenzékre vót állítva. Most mög azoktul kap kinyeret. Sőt, kalácsot. A kakaóhon. Ami nekünk vagy jut, inkább nem.

Csak lesök, amikor látom – regeíró szömömmel (sőt, szömemmel) -, hogy futtatik őket, sosē láttad, most mög itt adi a nagyot. Fogadi a vállverőgetésöket. Ott díszelögnek. Ki ez, ilyenök köllenek ezöknek, kiféléket futtatnak, fölháborító...

Ezök... Korábban a komcsik vótak ezök, most mög a „pógáriak” is löhetnek. Nem inkább csak ál-polgáriak?

Nem a hatalom az első? Ezöknek.

Csudákszol, hogy jól mögvannak nélkülöd?

Úk igön, én nélkülük úgyszólván, de vajon.

Vajh.

Ugyē.

Eztet vajazd lē!

Az ú építményükbe hol lönnék helye a magad téglácskájának?

Csudákszol; pedig hát szögény Antall kormányának belügyére gond nélkül átvötte azokat a titkosröndörségi tisztöket, akik ugyan bennünket halálba kergettek (ha hagytuk magunk), ám most mögvilágosodtak, odaálltak – szakembörként – a „demokráciát” szögálni.

Ez is csak egy szakma, nemde?

Nem, de, bár.

Csudákszol, hogy a végén mögön úk kereködtek fölü! Ennyi mafla, bamba, töhetségtelen „pógári” „vezető” között.

Ha éccó ez is csak egy szakma!

Éltibe, holtába.

Ahogy a politikai is. Nem (élet)hivatás; szakma.

A zseb, gyerökök, a magunk zsebe! A magunk kis – nagy (nagyszerű!) – élete, gyerököm.

Az egyik itteni hangoskodó valahai szekus mai magyar pógári mérvadót a kolozvári egyetemen kapták el, diáktársai közti kutakodásra tanálták alkalmasnak a rámenős, határozott, jó kapcsolatterömtő, igazi hálózati ifjút. S hogy mán akkor nem akárkinek gondolta magát, földőneve „Kant” lött.

Szögény erdélyi s csonkahazai kantiánus világunk...

Prima, fiúk, csak így tovább!

Illegetik illegitim fejüket

A költő, csak innen a szomszédbul, 1989 márciusába a nemzeti demokraták első országos gyűlésin mondja, Buda pesti fertályán a függönnyel takart Markszt Károjt szobra előtt a szószékön. Illegetik, mármint a komcsik. Nagy nevetést költ: persze, költő... Közép-Zaránd egyik küldöttéként löhettem ott én is. Szinte mögtapsoltam.

1990 tavaszán tartományi képviselő is lött.

Elötte – ’90 elejin, ’89 végén? – bekukkantott hozzám: nem akarok-ē a nemzeti demokrata kör színeibe indulni a hosszú idő óta első többpárti képviselőválasztáson? Mer hogy a Nemzeti Demokrata Kör (eredetileg Zarándi Nemzeti Kör) fiúszéki szervezetében az én nevem is fölmerült. Pontosan kettőnké: az üvé mög az enyim.

Nem vagyok rá alkalmas.

Máig ugyanaz a költői helyzet: nem és nem, erre nem. Másra hógynē!

Mögnyugodva fősóhajtott, fölhörpintettük maradék borainkat, kezét nyújtott és Isten álgya! Attul fogva alig köszönt.

Fővitte az Isten a dógát!

Ú nyert.
Darab ideig.
Míg lē nem bukott.
Mer hogy ű is jelöntött.

Az egyik rōndörtiszt, suttyomba, vármőgyeszerte terjesztötte rulla, hogy besúgó vót a bukott rōncörbe, de ki hitte vóna? Magam sē. Hogy lōtt vóna. Mígnem író s költő barátaink mōg nem győztek: élēm tötték a rulluk szóló jelöntéseinek a fēnymásolatát, és a helyzetbül egyértelmű vót, ki tōtte.

Akár Bandi esetibe.

Ez is finom történet! Novotny A. és Kocsis Gy. is mōgkereste Zimonyit a lakásán, a Kubik lakótelepön. Ūsmeretlenül állítottak be hozzá, tán hogy csatlakozni szeretnének az általa (képzletbe alapított és) vezetött ellenzéki szervezethön? Hogy én mit szólok hozzá, mesélte a részletöket utánna... Ūgy 1982 táján.

„Rōndsörváltzás”? Hun vót az még akkor! Csak a gyanú. Hogy kivel löhetsz őszinte, és hogy ennek előbb-utóbb azér csak vége köllene hogy lögyön.

Természetösen besúgónak tartottam mindig űket. N. A. ěccör a derékszéki napilap székházába rátámadt Illyés Gyulára, mit ugrál itt avval a nacionalista szövegével Erdélyre hivatkozva, jobban tōnné, ha nem avatkozna idegön államok belügyeibe...

Puff neki.

Eresztd el a hajamat.

Ami akkor sē vót mán túl sok.

Előtte sē szoltam többé egy őszinte szót sē. Véletlen sem! Nem mintha azelőtt őszinte lōttem vóna hozzá... Pedig nem is provokáltam; mégis kitört belüle az indulat. Ilyenkor leplezték lē magukat!? Mer csak-csak elszóltta magát valamennyi. Ęgy adott szent pillanatba. Ha figyeltél a másokra, kész volt.

Kocsis Gyuri? Más eset. Maga a téboly. A városba mindönki tudta rula, hogy spicli. Ha valaki a könyvtárba került, vagy más városi művelődési műintézetbe, ahun szakmai okok miatt is csak-csak mōgfordult, elsők közt erre figyelmeztették az embört a régóta ott dolgozó kartársak: előtte egy kukkot sē!

Hogy tudtak vóna ezök az alakok rullam, rülunk bármi komolyabbat, a szellemi – nē adj Isten irodalmi - elhárítás számára hasznosat, ellenünk fölhasználhatót?! Eszemöntjei a hunniai moszkovita világnak.

Hun Ózarádon, hun mōg itt nálunk Közép-Zarándba keverte a ganét. Belső-Zarándot, valamiér, többnyire elkerülte. Persze, messze vót. Mōg azok keményebbek minálunk! Szöröncsétlenségünkre egy időre átesött e tartomány nagyobbik fele a szomszéd országba. A nevit sē ejtöm ki.

Zimonyi, a jobbik...

Benke Laci... Nem rákérdözött az ávéhá-székházbul lōtt szörkesztőségi épület kapualjába Hanyi Istókra?!... Pontosabban Belső-Zarándra. Mer akkoriba „Hanyi Istók” álnéven sorozatot írtam a helyi hetilapba a (túloldali mōg itteni) belső-zarándi agyalágyulásokrul. Persze amelyek éppég olyan süketségök vótak, amilyenöket a közép- mōg a kilső-zarándi komák követtek el a rōncörváltzásba.

- Újabban Belső-Zaránddal foglalkozol?

Ęn, avval a Zaránddal, amelynek a nevit sem éri mōg kiejteni ma sem a csonka hazába. Tudhatod, a mi Zarándunkon kívül legfőljebb azzal a dunántúlivall, a napnyugati kilsővel...

- Hőgynē... - nevetött, legyintött sokat tudóan, sejtetve, mindönt ért.

Akkoriba jelönt mög folytatásokba a Hanyi Istók Belső-Zarándba című szatíránk, hogy Istók beugrott a Hanyba napnyugaton, fölütötte a fejét napkeletön, e túlfelőli Zarándunkba, és hogy miket nem tapasztalt?! Tisztára mint az Új Zrínyiász. Kicsit persze más. Álnéven, azaz elhallgatva, ki a szörzö, mivelhogy Hanyi Istók nevű pernahajderra tetszettünk fogni. Eszerint – értöttem mög abba a szent pillanatba - az állambiztonságiak kinyomozták, ki löhet a töttös.

Régi újpesti irodalmár cimborá mondotta vót akkoriba: Gondolod, nem derül ki egy szakembör számára az első írás után, ki követte el? Annyi az árulkodó jel a valódi szörzö kilétére a Hanyi Istók-mesékbe...

Röndbe, de. Kománk mindezt hunnan vötte? „Azok”-on kívül ki tudhatta? Ű – tüllük független - biztos nem.

1997-be is a tíz évvel korábbi bandába járt.

A 2000-es évtized derekán – férfiereje teljébe - a Kubik-lakótelep szélin különös körülmények közt távozott az árnyékvilágbul.

Többet tudott, mint amennyire szüksége vót! (?)

Bélás Pista... Sosé felejtöm hamis, visszafogottan utálkozó pillantását a Zoltán-ügy kipattanását követő könyvtári könyvbemutatómon, ahun szóba kerültek a közép-zarándi besúgók is. A Tartományi Rádió tudósítójaként vót jelön, jelöntésit – a hangszóróból – azúta is várhatjuk.

Várhatják, akik nem gyanították, miféle embör.

Hamis; ennyi vót előttem világos úkelmémét illetően. Ami épp ölég.

Babos Jucika – a nagyzarándi tartományi pártház Babos nevű (agitpropos) munkatársának a testvére. Kis-Zarándon műtörténész, a képtár vezetője, Zarándvártt gyakran mögfordul. Egy alkalommal – véletlen? – Bolyhossal, vele hármashba ülünk a Tiszti Kaszinóba; az a baráti összhang, ami kettőjük viselkedésit jellemzi!

Bolyhos, tudni való, végigjárta a ranglétrát. Kezdte a legutóbbi háborúba zöldkádereként, bevégözte a szovjet mög szálló hadseregöt segítő félkatonai alakulat lelkös katonajaként, folytatta a KMP R-gárdistajaként, kulákverőjeként, majd immár hivatalos embörként, a járásnál a beszolgáltatás behajtásának odaadó munkásaként, aki **közbe** furkósbottal szervezi a tszcs-ke. Darab ideig hivatásos katona is vót, a sorávnál párt-mögbízatásként a jugó határon abriktolta a magyar gyerököket. Innét tiszthelyöttesként szerelt lë. Aztán hogy '56-ba egy kazal mélyin sikerösen átvészelt az „ellenforradalmat”, az első ruszki tankra kapaszkodva azonnal maga köré kerítötte a csonka-zarándiak első pufajkás karhatalmista egységit. Hogy në is folytassuk, gyütt a III/III, ott kerülhetött közvetlenebb kapcsolatba említett hölgyismerös szöméllyel, Babos Julianna elftársnötökkel, aki szinte szintügy. Ránézésre! Ahogy egymásra sunyítottak! Kész rémregény. Majdnem rosszul löttem. Pontosabban: nahát, ezök üsmerik egymást! Szóval, mondom, ezzel lë is lepleztétök magatok! Ha még addig nem tötték vóna mög elégször.

Ha ezt ëccö mög tudnád írni, Matyikám! Még ennyit köllene élned. Bele a vakvilágba.

Bolyhos, ki tudja, hány magyar ember kibelezöje, Babos, művészeti szakértöként, úgyszintén, másképp...

Mi mög csak: szorultunk! Pofa be.

Ha még nem lött vóna gyanús, ettül fogva az lött.

Nő létire Babos is erőszakos, gátlástalan, durva egyéniség. Majd Budára kerülve valakire rávarrja magát. Gyeröke lösz – fölcsináltati magát a nyilván tekintélyös, në adj Isten töhetös férfiuval -, s már el is váltak. A Vármögyei Könyvtár teaházába összefutva... bämülog kíméletlen rámenösségét, magabiztosságát.

Akkor, hogy mögismertem, az 1980-as évek legelején, majd – buktukkal is – 2000 táján. Amikor beteg édesanyád miatt tolod át (majdnem) a székhelyöd a Duna-parti világvárosba.

Të jó ég!

Ha egy efféle (köllete korán) rád akasztkodik, vakaródzhacc.

Bolyhos Kálmán?... Az előbb mán kiderült, ú sē vót akárki.

Hát nem.

Kuni Márta – neki a férje állambiztonsági tiszt (Szlovák Pétör, a ganékeverője...). Hogy ű mire (nem) képes, nem tudhattuk mög! Mán mögént: na hállá Istennek!

Ű jelöntötte föl Boskó gimnazista fiát, amér 1982-be közös negyvennyócas mögempléközést terveztek március 15-én a KISz-ünnep után? Vagy csak védte az embörét, ki möghurcolta? Mer hogy ez jár...

Hogy hányszor mentött mög a Jó Isten?! Matyi, Matyi. A lëbukástul. Hogy ezök lëleplezzönek.

Hogy gyüttek (vóna) hozzám! Odahaza szerettek möglátogatni. Möglepni. Bolyhos, Szabó; Nagyvárdán Savanya... Kupa (Budán) hogy gyütt vóna.

Mög a nagyvárdaiak

Rác, Savanya, Bunyevác, Juhos, Kerekes (?), Dóró (eredetileg Dúró vót, de mit löhet tönni), Rakonczás (az öregapja még Rakottyásnak írta), Andor, Tüke, a két Harthay (Pétör bácsi, mög Örszike, a leánya, szintén), cenzor olvasószörkesztő atya és titkosröndörségi tisztneként a járási – más szerint fiúszéki – hetilap felelős szörkesztőjévé emelkedő lánykája... Hogy csak a leggyanúsabbakat említsem. Darab ideig (míg a ruszkkik itt teccöttek vót lönni, a rosseb sē vitte vóna el hamarabb űket) Hartai vót a böcsületös nevük, a röncörváltást követően löttek mögint th-y-osak.

Jankó Sanyi?... Korcsmai vereködés miatt bíróság elé állt, és avval védeközött, azér vágta pofán az illetőt, mer szidta Patkó Józsefet... (Aki nem tud rulla, tuggya mög: ötvenhatba szétlütte a tüntető munkásokat, majd akasztatott. Ennyi tán ölég rúla.)

Berei?...

Zabos? Aki 2009-be rád támad, amér nekilátsz kideríteni, kik álltak az üldözöttek, kik az üldözök pártján. Vajh mér? Vajon mér az üldözökkel – Tiszai Rudival és szesztestvér társulatával (Janóval s hasonlókkal) igyeközött mögváltani a világot a Lejtős II-be, a Vadászlak s egyéb nevezetös korcsmákba? Mi fáj neki? Mér gyüölködik? Mitül tart? Van neki erre oka? S ha igön, mi a csuda.

Égyet találhatsz.

Mér vagy – nekik (ezöknek) – már mögén veszélyös?

Az irodalomelhárítóknak.

Dóró Seböstyén főszörkesztő szerepöl az egyik világhálós ügynök-névsorba.

Tiszai Rudolf... Ű vót az, aki főszörkesztőként félrészőgön a kis szörkesztőségi szobácskádba rád támadt: Mit keresöl të még itt?... Azt követően, hogy a Hunok című szépirodalmi havilapba mögjelönt a Szent Habakukról elköröszölt kisregém. Mely munkára a (zarándvári) jelök szörént főfigyelt a Hatóság is. Hogy ekkor döntsék úgy, menekülnöm köll már mögént. Akkor híttak Várdára, előbb a helyöttes főmunkatárs a vármögyei Népszóhon, utóbb Bolyhos a helyi rádióhon. Hogy nē futottam vóna, kaptam vóna föl a nyúlcepőt...

Hogy nē tudjanak lëteríteni. Bekeríteni, lëfogni. Lëleplezni. Mögakadólyozni abba, hogy valaki annak mutassa űket, amik. Íróként të magad.

T. Rudi? Halálakor írja a helyi újság: a Pázmányon kezdte, az Eötvösön végzött, 1951-be az MTI-hön került. 1953-be ű szervezte mög a mosonyi körzeti stúdiót, egyik

alapítója a Káptalan című, eredetileg egyházi, utóbb egyházellenös szépliteratúrai kiadványnak. A Szabad Nép-beli ügyködését követően a Zólyom főszerkesztője, majd az Fölfedezők Harsonája élire penderül. A Szerdai Napló és a Nagy-Zaránd című lapoknál működik, 13 esztendeig a székesfővárosi Szabadság Kiadó felelős szerkesztője. Egészen a kairói nagykövetségen köt ki, hogy végül a Közép-Zarándi Népújság főszerkesztője né lögyön 1976 tavaszelő havától 1976 télelőig. Nyilván végig a párt harcos támogató szöme pillantásátul kísértve.

Tiszai Rudit nem ellenzékiése miatt rúgta ki Patkó József főelftárs, hanem mer állandóan botrányt okozott a részögösködésivel! Együtt ivott Janóval, Zabossal, Beregivel, mög a későbbi körösztyendémokrata képviselőnkkel, Harmathal... Ezök úgy éroztek, szellemileg is összetartoznak, egy csapat. Tiszainak 12 éve '56-os könyve jelönt mög, az élményeit írta lē. Nagy Imrét és a forradalmat gyalázza, teljesen kádárista szellemű munka. Furcsa módon ellenzékiek adták ki, későbbi ellenzéki politikus írt hozzá előszót.

Hogy Nagy Tibirül inkább hallgassunk... (Patkó Jócó tollforgató jobb keze balrul; nyilván ezér írhatta mög asszonyom szülőhelye, Zarándszentvár hercegi székváros városrajzát.)

Ózarándon sem adták alább

1979-be dógoztam Ó-Zarándon a vármögyei lapnál. Egy alkalommal gyalog, stoppal, busszal, vonattal, ahogy löhetött, körbejártam a Hattyas-tavat, s Hattyas portya címmel írtam mög úti élményeimet a Néplapba. „A világháborús emlékművön ott van Marx István (neve) is. Az udvarokon DDR és D jelzésű kocsik, némöt falu? Vajon Marxékhon is gyűttek valamelyik némöt országbul?”

A mögjelönést követően Savanya Bandi, akit Zarándvárt üsmertem mög, s aki ekkor velem együtt az ottani lapnál idegenlégióskodott, rám tanált szólni: „Matyi, ezt kár vót... Kár vót belekeverni a szép hattyasi riportba Marxékat, mög (a két) Némötországot!”

Nyilván hallott valamit. Ott, ahun ilyesmit hallani löhetött akkoriba. Pártházba. Főleg a Pártnál. Netán a lap pártvonalán.

Pártvonalon szóltak „lē”? Ütöttek a szerkesztő fejire? Hogy azér ami sok, az pláne?! „DDR”, kontra „D”... Marx innét, amonnan... Nē szórakozzunk! Ezek komoly dógok. Nem napilapi bizbaszok.

Annál azér valóban komolyabbak.

Így élcelődni.

Evvel a szigorúan állambiztonsági ügyyel.

Az akkori zarándi állambiztonsági – III/III-as (ávós) - iratokat lapozva nem nehéz (2009-be) rájönni, mögérteni, mér idegösítötted föl egy kicsikét az efféle ügyekbe halál komolyan kutakodó, könyérkereset gyanánt a mások magánügyeibe vájkáló, mindönbe az ellenség kezit-lábát kereső elftársakat.

Mondanunk sem köll, Savanya Bandinak épp olyan híre vala Ózarándon. Mármint hogy kitünő állambiztonsági kapcsolatokkal bírt szögény (nyugodjék békibe).

Az 1970-es évekbe ott szidta – állítólagos zsidó származását és elkötelezett baloldali, markszi-lenini hitvallását nem leplező hírlapíró szömélyként – az ózarándi lap belpolitikai rovatának szobácskájában némileg ittast (ittastnak töttetött) állapotba a mőzesvallásúakat (Izraeltül fogvást). Azon a környékön, ahun valami gyanúsat észleltek? Amit ellenőrizni köllött. Provokálván? Miközben mi bajunk lött vóna velük? Sëmmi, koma, sëmmi.

A 2000-es évtized eleji elbeszéléskötetöd egyik darabja a továbbelő ávéhán élcelődik-szomorkodik, ami miatt rémképlátónak becézött az ifjonc műítész-jelöltek közül valamelyik. Hunnan tudná – tudnók a hozzá hasonlók -, hogy ezök az alakok ma is épp ölég görény-dógot elkövetnek... ellenünk?! (Üellenük, való, nem biztos.)

Túl a hattyúnyakú görény ebvilágán.

J/VI.

Jelentem, hogy Németh András hálózati jelölt ellenőrzése befejeződött. Nevezett személyt 1979. márc. 22-re berendeltük idézéssel a kapitányságra. Amikor meghallotta, miről van szó, láthatóan rosszul lett, hosszabb ideig beszélni nem tudott. Magához térve akadozva válaszolt, néha semmit sem mondott. Tájékoztattuk, hogy művelődési ház aligazgatói beosztását elveszti, és az országban máshol sem kap állami felsőfokú végzettségének megfelelő állást, mert 1966-os zászlóügyén túl további terhelő adatok merültek fel ellene. Ha csak feladatokat nem vállal az értelmiség szellemi-ideológiai állapotát illető ellenőrzésében Szervüknél. Bátorítottuk, nem tudja meg senki, megmaradhat állásában, és természetesen nem kezdeményezünk ellene eljárást.

Némi további nyomásra hazafias indokkal önként vállalta titkos megbízottként a közreműködést Szervünkkel, nehogy baja essen neki, vagy a családjának. Láthatóan nagyon odavan a feleségéért és a fiáért. Erre építhetünk hosszabb távon, így rojalissá lehet tenni rendszerünkhöz. A beszerző SZÁZADOS.

Jelentem, hogy ismerősöm barátai a következők. Varga Mátyás újságíró. Keveházi Ferenc tanár. ... Dr. Berde Mária jogász. Kovács Kálmán kertészmérnök. Kovács Kálmánné Horváth Mária tanár. Somogyi Gergely benzinkútkezelő. ... Sass Atilla teológus. Ismerősömnök a fentiekkel a kapcsolat ideje és minősége változó. VÁRI.

Ahhoz képest, hogy a hálózati személynek ez az első jelentése, operatív szempontból megfelelő. Képzését az ügynöki tevékenységre meg kell kezdeni. Újabb feladata: az ideológiai szempontból ellenségesnek minősülő tevékenység leleplezésének előkészítése a környezetében: figyelje meg, ki mit mond, ha szóba kerül a Szovjetunió! SZÁZADOS.

(Nem csak hogy mit mond, hanem hogy mit gondol! - ÖRNAGY.)

(Így igaz - ALEZREDES.)

(Ne babusgassátok, leplezze le őket és punktum! – EZREDES.)

Jelentem, ismerősöm tájékoztatása szerint Varga Mátyásnak, a helyi irodalmi kör vezetőjének szervezésében megtartott ülésen a tagok fölolvasták legújabb költeményeiket és megvitatták Varga Mátyásnak a Magyar Ifjúságban megjelent tárcáját, amelyben Varga egyik barátjának a házasságában újabban érzékelhető válságával foglalkozik. A köri találkozón 10-12 fő volt ott. Megjelent köztük egy nagyvárdai, mintegy 28-32 éves csöndes, magának való asztalos foglalkozású ifjú is. Utóbbi személy a megvitattott tárgyhoz (zarándi falvaink elnéptelenedése) nem szólt hozzá. VÁRI.

Sajnos a hálózat nem tért ki arra, hogy vajon minek ment a körbe az a furcsán viselkedő nagyvárdai illetőségi ifjúnunkás kinézetű személy. Ellenőrzendő! A nagyvárdai gyanús személy ellenőrzésével bízzuk meg „Kányai” tmb-t; esetleg más is szóba jöhet. SZÁZADOS.

(Totojázás helyett elkapni! - ÖRNAGY.)

(Elkapni! - ALEZREDES.)

„Vári” részt vett a zarándvári művelődési ház irodalmi körének újabb ülésén. Mint a hálózat a szabadban megejtett félillegális (MERT NEM LEHETETT LEHALLGATNI – ÖRNAGY) találkozón elmondta, a helybeli írogató személyek számára pályázatot írtak ki. A hálózati személy úgy tájékoztattott, hogy az ülést követően meghívta Vargáékat az otthonába. Varga „Vári” tmb. barátkozási kezdeményezését látható örömmel fogadta, és nem csak hogy elment

a feleségével „Vári”-ékhoz, hanem ott őszintén elmondta, mi folyt a köri ülésen kívül a körben.

Somogyi (a hálózat egyik kapcsolata, szintén írogató személy, Varga célszemélynek is jó ismerőse) a Szentmiklósi Csárdában ittasan garázdálkodott, emiatt följelentették, jelentette a tmb.

Értékelés: Jó, hogy tudjuk!

További feladat: Legközelebb is vegyen részt a kör ülésén. Ismerje meg őket tevékenységük figyelemmel kísérése érdekében.

Következő találkozó a zarándi Hajóállomáson. SZÁZADOS.

(Egyetértünk - ŐRNAGY.)

(Semmi „Szent”, Miklósi csárda!! - ALEZREDES.)

„Vári” jelenti, hogy az irodalmi kör eddigi vezetője, alapítója, szellemi irányítója, Varga lemondott, mert újságírói munkája mellett fokozottabban akar irodalmi írásaival foglalkozni. Feladatul adtam neki, hogy fokozott figyelemmel kísérje barátja, a célszemély irodalmi kísérleteit: tudja meg, mit tervez megírni, miről fog írni, mit ír, és mi van még a fiókjában! Elsősorban irodalmi írásaira összpontosítson. Azaz tudomására hoztam, egyértelművé tettem, a kiadatlan dolgai is érdeklik a Szervet. Ehhez esetleg – később, ha úgy adódik – ennek a tethelyen, az otthoni dolgozószobájában való ellenőrzése is szóba jöhet.

További feladatul adtam „Vári” titkos megbízottnak, hogy igyekezzen lejártni az erdélyi menekült írogató személyt, nehogy véletlen ő vegye át a kormánykereket a körben Varga után! Nagy a veszély, el kell háritani. Ebben kértem tevékeny közreműködését. Esetleg kiszorításával. Ezt még megtervezzük lépésről lépésre. (FONTOS!! - ŐRNAGY.) (KISZORÍTANI!! – ALEZREDES.)

A hálózat átadta Szervünknek további hasznosítás végett a járási nemzetközi képzőművészeti tábor tervezett műsorát, a meghívottak névsorát, amit megköszöntünk, mert ezt csak ezután terveztem neki feladatul szabni. Most történt meg először, hogy a célszemély szoros ellenőrzésében való részvétellel megbízott személy egy lépéssel megelőzött bennünket. (JÓ LESZ VIGYÁZNI! - ALEZREDES.) SZÁZADOS.

(Csak tmb., semmi több! Nem kell kimondani. Egyébként egyetértek! - ŐRNAGY.)

A tmb. jelentette: a nyári járási képzőművészeti tábor előadói közt szerepelt Ladányi Mihály közismert költő, aki a nyílt színen érdekes dolgokat mondott. Ladányi költő egyebek közt arról beszélt, hogy megítélése szerint Magyarországon ez idő tájt szinte tökéletes az alkotói szabadság, hazánk belső élete rendezett, és ez Kádár Jánosnak köszönhető. Kár, hogy egyre idősebb, távozása után sokkal rosszabb lesz a helyzet.

Ladányi irodalmi estjén azt az érdeklődésünkre számot tartó kijelentést tette, hogy a költőt nem irányíthatja semmiféle politikai vonal, „még a moszkvai vonal sem”. Erről tájékoztatjuk az illetékeseket a BM-ben. SZÁZADOS.

(Egyetértünk! A BM-nek átadni - ŐRNAGY.)

(BM!! - ALEZREDES.)

(Így igaz – EZREDES.)

A helybeli irodalmi személyekről tett jelentéstétele után „Vári” újabb feladatot kapott. A hálózat tudomása szerint Somogyi kertészmérnök hol verset, hol novellát ír állítólag. A körbe is ezért lépett be, bár ott elég csendesen viselkedik – a kocsmai hözöngése nem jellemző „Vári” szerint. Épp ellenkezőleg, szégyenlősségéről híres a városban. Majd meglátjuk. Utasítottam hálózatot, keresse fel lakásán Somogyit, és olvassa el az írásait! Elsőrendű fontosságú, hogy tudjuk, mi történik, hogy még azt is figyelemmel kísérhessük, mit rejtenek az íróasztal-fiókok.

Továbbra is folytassa Varga célszemély író ellenőrzését. A Varga Mátyással való beszélgetései során faggassa ki az irodalmi körrel kapcsolatos terveiről. (SZÓVAL „LEMONDOTT”... MI LENNE, HA „MARADNA”? – ÖRNAGY.) (MEGÁLL AZ ÉSZ – ALEZREDES.) (ÉN MONDOM – ÖRNAGY.) Tudja meg, milyen előadásokat, milyen előadókat kíván meghívni a rendezvényeikre. Lesz-e köztük pesti? Ne adj isten budai! Készülő írásaiban pedig milyen véleményeket akar kifejezni, kikkel ápol kapcsolatot a székesfővárosiak közül satóbbi. SZÁZADOS.

(Az „isten”-t ebből azért hagyjuk ki. Somogyit szemrevételezni! Az a duhajkodása ittasan nagyon csúnya volt: betörte a csárda ablakait, letépte a firhangot. „Költő”... ÖRNAGY.)

(Egyetértünk - ALEZREDES.)

Hálózatunk feladatul kapta a Varga Mátyás közreműködésével (HÁTTÉRTÁMOGATÁSÁVAL? – ÖRNAGY) újfent szerveződő művésztáborral kapcsolatban az adatszerzést. Tudja meg, a műkedvelő festők, írogatók, művészkedő fényképészek (AKTFOTÓSOK... - ÖRNAGY) (HOGY ODA NE ROHANJAK... - ALEZREDES) közül kik lesznek ott a táborozáson. Különösen fontos, hogy megtudja, milyen előadók érkezésére számíthatunk, kiket tervez meghívni a célszemély. Ahogy megnyílik a tábor, igyekezzen ott lenni minden előadáson, vitaesten, szakmai beszélgetésen, szervezett műhelymunkán, hogy semmi se kerülje el a figyelmünket. Tudnunk kell mindenről, ami ott történik. Jelentsen azonnal, bármikor kereshet bennünket telefonon, személyesen, vagy ahogy akar, ha bármi rendkívüli, példának okáért rendszerellenes szervezkedés – vagy arra való készüllet - történik. SZÁZADOS.

(Nagyon odafigyelni! Legyen ott „Művész” fn. tmb. is! Intézkedjen! - ÖRNAGY.)

(Vészhelyzet! „Művészek” a láthatáron - ALEZREDES.)

A kurtamihályi alkotótábor bezárta kapuit. Jelentem, a hálózat beszámolója szerint ott csak Közép-Zaránd vármegyei művészek jelentek meg. Varga Mátyás előadónak a pestbudai barátait - ismert költő, író, társadalomtudós, szobrász ismerőseit - hívta meg. Az öt naptól hármát tudott velük tölteni azzal az ürüggyel, hogy ő is írogat. A táborban államrendünkre vonatkozóan kedvezőtlen megnyilvánulással nem találkozott. Keresztkérdésünkre a hálózat a titkos találkozóon a Kurta-Zaránd nevű „csehóban” - ő maga nevezte így a nevezett vendéglátóipari egységet - elmondta (a Szerv számára készülő jelentésírásban erről nem tett említést), csak az általa „naív realizmus”-nak nevezett irányzatot képviselő, petőfieskedő gyermekverseivel hozakodott elő. „Vári” kettőt a találkozóon megmutatott, mellékelem a jelentéshez, nem árt szakemberrel megvizsgáltatni. Javaslom „Kányás” fedőnevű irodalmi szerkesztő bevonását az akcióba. Keresztellenőrzést javaslok, hogy „Vári” mennyire mond igazat. És hogy a hozott versei versek-e.

További feladatul a hálózatnak azt az utasítást adtam, hogy faggassa ki Vargát, mi hangzott el a táborban azon a két napon, amikor nem volt ott. És írja össze név szerint a résztvevőket, hogy átfogó képet alkothassunk, és kiterjeszthessük az irodalom- és művész-elhárítást. SZÁZADOS.

(Nekem itt ne „vármegyézzem” a tmb! Tudatosítsa vele. Nem a Horthy-fasizmusban élünk!! Megáll az ész. A józan - ÖRNAGY.)

(Jól mondod. Megáll - ALEZREDES.)

„Vári” hálózat jelentette, hogy az MSzMP MB megbízást adott a Közép-Zaránd Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága Művelődési Osztályának, hogy a megyei művelődési, ifjúsági és úttörőház felügyelete alatt hozza létre a Fiatal Alkotók Köre elnevezésű mozgalmat. A Megyei Tanács Művelődési Osztály a párthatározat nyomán előadóját, a korábban a Megyei

KISZ-bizottságon dolgozó Z. Kapás Zsoltot bízta meg a szervezéssel. A Fialat Alkotók Köre (amely a Párt által javasolt módon a Zarándi FiAK nevet kapja) (FIJAK? – ALES) (NEM -...) szakcsoportokban fog működni. Külön lesznek a képzőművészek, tehát a festők és a szobrászok, külön az írók-költők, egyéb irodalmárok, úgymint irodalomtanárok, irodalmi szerkesztőnek készülők, műkritikusságra vállalkozók, meg maguk az irodalombarátok (remélhetjük: elsősorban megbízható és a szükséges ellenőrzést, féken tartást biztosító elvtársaink), és külön az iparművészek, példának okáért a művészi fényképkészítéssel foglalkozók, meg a népművészek. Szükség szerint egyéb is alakítható, például ha lenne nálunk legalább két-három építőművész. Az egészet a javaslatunkra a tagság által megválasztandó vezetőség fogja majd össze.

Feladat. Kértem, beszéljessen el újra behatóan Varga Mátyással. Milyen a munkája, milyenek a munkakörülményei, mik a tervei, mire készül? Meg persze a kapcsolatai. Netán az újabbak. SZÁZADOS.

(Miért ne lenne nálunk építőművészet?! Ez defetizmus. Nem vagyunk alábbvalóak!
- ALEZREDES.)

(Valóban, ellenőrizni! Utasítom... Végrehajtani! - ÖRNAGY.)

A hálózattal a találkozón a jelen lévő Mészáros Imre osztályvezető-helyettes őrnagy elvtárral együtt értékeltük a Szervünkkel való viszonyát is. Példák sorával érzékeltettük vele a beszélgetésen, hogy jelentéseiben rendre nem tesz említést olyan fontos tényezőkről, körülményekről (stb.), amely munkánkat nagyban segítené. Mert hogy nekünk hasznos minden olyan adat, ismeret, tájékoztatás, ami látszólag jelentéktelen, de nálunk a többi – sok ezer (SZÁZEZER! – EZREDES) (EGÉSZSÉGÜNKBRE! – ALES) szakember áldozatos munkájával - beszerzett, begyűjtött, összeszedett adattal együtt már kerek egészet alkotva összeáll a leleplezendő ellenséges szándék. Arról nem beszélve, hogy más ügynökök gyakran a „Vári”-éval ellentétes értesüléseket juttatnak el hozzánk. Tehát arra kértük, merüljön mélyebbre, legyen alaposabb, igyekezzen teljes körűen tájékozódni különösen Varga célszemély működését illetően, tekintettel a vele való baráti viszonyra, amely mindezt megkönnyíti, egyáltalán lehetővé teszi!

A tmb. az általunk említett kifogásokkal kapcsolatban elmondta: nem mondja, hogy ellenére vannak ezek a konspirált formájú találkozók, de fogadjuk el, hogy többé nem rögzíti írásba a jelentéseit. Ha találkozunk, elmondja, amit tud, de nem fogja papírra rögzíteni. Túl sok a dolga, van éppen elég feladata a művelődési házban, ez már túlterhelné. Ahogy a Szervnek vannak olyan dolgai, amelyekhez a polgári lakosságnak semmi köze, titkok, amelyeket nem kötünk az emberek orrára, ő is tud olyasmiről, amit nem árul el még nekünk sem. Ennek, a szemünkbe mondta, lelkiismereti oka van. Ezekről a „titkai”-ról sem nekünk, sem másoknak nem szól egy szót sem.

Így állunk, mondta Örnagy Elvtárs, és a tmb. bólintott.

A hálózat kijelentette: elhatározása végleges, ettől semmilyen körülmények közt nem áll el. Még kényszerítő körülmény sem térítheti el elhatározásától. Ha úgy hozná a sors, hogy döntése miatt kétkezi munkát kell vállalnia, attól sem riad vissza. Elhatározása „szent” és megdönthetetlen. Végleges.

Intézkedés: A hálózati személy ellenőrzésének a szigorítása.

Találkozó legközelebb 1983. április 9-én 16 órakor a Ligetben. SZÁZADOS.

(Szűzanyám - ...)

(Na de ilyet... - ...)

(Hallod, „lelkiismeret”... Mért, nekünk nincsen?! - ...)

(Ki vele!! - ...)

(Ki... - ...)

(„Szent”! - ...)

(ÁLLAMBIZTONSÁGI 6-OS KARTON, AMELY A BESZERVEZETTSÉGET NÉVRE SZÓLÓAN IGAZOLJA, A BESZERVEZETT ADATAIT, A BESZERVEZÉS MÓDJÁT, KEZDETÉT ÉS VÉGÉT RÖGZÍTI. AZONOSÍT - NEVETLEN.) Németh András, sz. 1950, Zarándszentvár, anyja Péteri Anna. Művelődési ház igazgató-helyettes Nagyvárdán. Népművelés-magyar szakos tanári végzettség, pártönkízüli, honvéd, magyar. Beszerzése 1979. november 2-án Uhrin Tódor r. főhadnagy III/III. O. által történt. Titkos megbízott hazafias alapon lett. Foglalkoztatása a művelődésügy vonalán. Fedőneve „Vári”. Nyilvántartási szám(ok)...

1983. december 1. Irattárba. Áruló lett. SZÁZADOS.

Á/III.

Leginkább Matyi van a bögyiben.

Azóta, amióta.

Hogy leleplezték a valahai játszótársai. A szót Köcsög vitte.

Szóba sem állnak vele.

Le nem köpik, de érzi, a legszívesebben azt tennék.

Matyi? A fájdalmat vette egyszer észre rajta, amikor váratlanul egymásba botlottak a megyeszékhelyi főutcán.

- Te, te voltál?

Te is?

Nem kérdezte, de.

Szia. Szia.

Ennyit ért a barátságuk?

Álljon elé, vallja be.

Nem most kellett volna. Időben.

Akkor, ismerve Matyi hirtelenségét, fékezhetetlen indulatát, ha aljassággal találkozik, nem merte.

De hát épp ez az, hogy nem követett el semmi aljasságot, éppen hogy védte.

Majd elhítte volna.

Hátha.

Megbocsátott volna.

Egyszer valahol azt nyilatkozta, megbocsát a róla titkosrendőri jelentőseket író író társának. Neki akkor miért ne nézte volna el a hibáját.

Már ha az hiba volt.

Hibának hiba, de.

Attól függ, honnan nézed.

De nem bűn! Bűnbe akkor esett volna, ha leírja, hogyan tervezik szép csöndben végromlásba dönteni ellenállásukkal a kommunizmust, elűzni a muszkát.

„Le velük” (a zászólófüstben): fél év.

Leülnie nem kellett, de a suliból kizárták. Ha nem érettségizik le és tanul tovább, megnézheti magát. Aztán máshol csak érettségizhetett, és némi kitérő után a főiskolára is fölvtették. Amikor rátámadt az ávéhá, tudta: ha ellentmond, soha többé a bitang világban nem kap elfogadható állást, a kétkezi munkát nem bírja, azonnal belerokkan, mi lesz a családjával. Nem magáért tette, a családját féltette. Törékeny feleségét, ártatlan gyermekeiket. Az egyik épp akkor készült megszületni.

Jó kis új élet!

És akkor álljon neki.

'79-től '83-ig.

Hány jelentést írt? Kezdetben másolatkészítésre gondolt, hogy igazolja maga előtt is, nem követ el aljasságot, de időben figyelmeztették, nehogy meg merje tenni.

A fejében persze megvan az egész. Szinte szó szerint. Mert kimérte minden szavának a súlyát, le nem írt olyat a besúgói anyagában, amivel elárulta volna a barátait. Ismeretlenekről meg, szerencsére, nem kellett jelentenie. Arra, most már tudja, de akkor is gondolt rá, ott voltak az „ügynöktársai”.

„Én ügynök”... Ügynöktárs... Ezekkel egy kaptafára vegyenek. Azazhogy őt.

Hiába minden, le nem tagadhatja, lehetett akármilyen puha ügynök, jelenthette a semmit, mert a semmin kívül le nem írt egy árva szót sem. Mégis. Ott az ügynök-vád, ami teljesen jogos. Ki néz utána, olvas bele az irományaiba? Értékelné mai (akár akkori) szemmel.

Akkor a tartótiszt és a tiszt elvtársat fizető Cég főnökei úgy-ahogy elégedettek voltak vele. Kezdetben. Majdnem végig. Úgy vehették, majd csak komolyra fordul a dolog, csak belebotlik valamibe, ami már ér nekik valamit, jelent igen sokat... abban a rendszerben, amivé a markukban összeállt a sokezer kopó által kiszimatolt megannyi érdektelen semmiség! Mert a rengeteg napi jelentésből azért a legnagyobb óvatossággal szerkesztett összegzésből már – ha jó szimatú elemző tisztok kezébe került – csak-csak összeállhatott (volna) a valóságos kép...

Rólunk, rólatok. Értük; értünk nem.

Értetek.

Varga elsőként az irodalomban csalódott. Nem az írásban, csak az irodalomban. Németh tőle tudta meg, hogy más az irodalom, más az írás. Az irodalmat az irodalmárok művelik – tanárok, szerkesztők, kiadók, irodalomtörténet- s lexikon(szóciikk)írók, meg egyéb hasonszőrűek -, az írás ellenben a tollforgatók világa, amazok számára megközelíthetetlen titkok birodalma! Amihez amazoknak nincs kulcsuk. Keveseknek, a legérzékenyebbeknek.

Na jó, de ha az Irodalmárok nem képesek fölfogni az Írást, hogy fejtse meg a közember, a könyvbe belelapozó, netán azt végigsilabizáló olvasó?

Nem könnyű, valóban.

Az igazi választ Matyi is csak kereste. Úgy vette, ha a néped nyelvén írsz, megérti, szeret, magához ölel, nem felejt.

Majd elválík. Őt nem emelte magához. Hogy senki sem értékelte, az túlzás, de annyira, ahogy szerette – miként megérdemelte - volna, nem.

Ebbe halt bele.

Azt ne mondd, hogy az értetlen külvilág a hibás, neki köszönhető Varga Mátyás korai halála!

Nem azt mondja. Csak.

Hát mit akarsz ezzel mondani?

Ő csak ismétli, amit a barátjától hallott.

„Barát”, jó kis barát voltál.

Ezt kár volt a képibe mondani. (A háta mögött, a szemibe hogy merné.)

- A szerkesztők 90 százaléka mindig elutasított. Annak a maradék 10 százaléknak köszönhetem tizennégy könyvem, fél marék kitüntetésem, pár ezer olvasóm. Mert elutasíthatták a kéziratom akárhányan, egy mindig akadt, aki észrevette, támogatta, értette és értékelte... Hogy a többi leszavazza. Amikor már meg-megjelentem, ez 50-50 százalékra fordult, és attól függött, kik voltak a hangadók, melyik tábor volt az erősebb.

Varga szerint – ezt még az úgynevezett rendszerváltás előtt mondta, ha jelenti az őt jelenteni kényszerítőknak, szépen megjutalmazták volna valami jó kis előmenetellel (hogy aztán 1990 után megszarolhassák!) – nem csak az ávó vett részt az irodalom-elhárításban. Az irodalom, azaz az igaz írás megfojtásában, fojtogatásában, a föltétlenül tisztességes író félreállításában, partvonalra, partvonalon túlra szorításában, félreállításában, kiszorításában, lehetetlenné tételében (sat.) az államvédelmen – politikai rendőrségen (...) – kívül keményen részt vett a párt (a Párt, a pártvezetés, a pármunkás irodalom-elhárítás), az állam (a kormányzat a maga könyvvizsgáló szervezeteivel), a helyi – „önkormányzati” – (megyei, járási, városi, községi tanácsi) vezetés (az alárendelt művelődés-, mondhatni népművelés-irányítás legalsó szintjével, a művelődési házi rendszerrel). Hogy az irodalom-elhárításban kiemelt szerepet játszó irodalmi szerkesztést ne is említsük! Ott lehet aztán csak aprítani az igazi irodalmat, a Szabad Írást! A magyar írást.

Matyinak mindössze ennyi baja volt az irodalmi étellel. Amíg élt (született, majd meghalt, a közben eltelt 56 évből úgy 40 magyar esztendeig) az irodalom-elhárítással kellett veszkódnie. Neki, s még hány társának?! Valamennyiüknek.

Valahánynak? Ne vedd magadra, Németh!

Németh, Németh.

A Varga-féle valószínűleg minden korban ugyanezt az utat járja végig. Ugyanazokkal az akadályokkal találja szemben magát. Ugyanabba ütközik. Ugyanúgy beveri a fejét.

A Kopóregét halála előtt egy évvel benyújtotta regénytervezetként a legnagyobb állami alapítványnál, hátha támogatják. A taccsvonalon kívül mozogva állástalan „magánvállalkozó” szellemi ínségmunkásként igyekszik megélni. Mert állandó, fizetett, munkakönyves (társadalombiztosítást nyújtó) állása már régen nincsen. Sem tanári, sem szerkesztői. Hol ide, hol oda küld írást, s ha azokat elfogadják, lesheti, kap-e érte fizetséget. Mert közölni még itt-ott szeretik, ám közléseiért fizetni már nemigen akaróznak a szerkesztőségeknek. Maguknak sincs pénzük, legfőljebb önmaguk megélhetését tudják biztosítani a szerkesztők, szerzői tiszteletdíjra egyre kevésbé futja. Szóval hogy a megélhetéséhez járult volna hozzá az az egy- avagy kétéves ösztöndíj. Már ha megkapta volna. Továbbra is azokat támogatják, akiket előzőleg a bukott rendszer.

Visszajutott Némethhez. Mert vele már mióta nem áll szóba...

Kis tartomány Nagy-Zaránd, itt mindenki mindent tud mindenkiről. Már az adott szakmai közösségben. Baráti társaságban. Titkosrendőrségnél.

Felejtsd el!

Mert hogy Matyi úgy érezhette. Továbbra is az éppen hogy megtűrték közé tartozik. Egykor egy évtizeden át a tiltottak közé vehették, nagy nehezen került csak be – már a '80-as években – a tűrték soraiba. Támogatott a rendszerváltozás után sem lett. Nem is igyekezett. Megmaradt annak, ami volt.

Ez lett a veszte?

Szóval 2011-ben is elutasították az ösztöndíj-kérelmét.

Hogy ebbe halt volna bele, túlzás. Annak a falnak a megtámasztásához igazi erő kellett. A hatalomtól független erő. Vargáé. A Vargához hasonlóké.

Van-e Vargához hasonló?

Honnan tudnák a hatalmon lévők, mit ér a Varga-félék tartása.

Azoké, akik a valagnyaláshoz semmi szín alatt nem értenek.

Utoljára.

A III/III hálójában vergődő emberekről szeretne valamit írni. Nagyon jól tudja, mit fog megírni! Szépen leírta, jelezte, érzékeltette, majdnem megfogalmazta készülő regénye leglényegét! Nem és nem. Ma is, szinte kizárólag, az álirodalom élharcosainak kedveznek.

Németh tudott Varga elképzeléseiről. Matyi már a '80-as években tervezte, hogy ha sikerül neki, egyszer összehoz egy olyan regényt, amelyben a hősei anyanyelvükön fognak megszólalni. Természetesen a belső-zarándiak egy részének a kecskemétiékhöz és a szegediekhez hasonló nyelvjárásában. Akkoriban Németh ezt is elhallgatta kényszerjelentéseiben: ha megírja, hogy a célszemély a belső-zarándi menekült öreganyjának az ö-ző nyelvén akar írni, kapásból leirredentázzák az ávós tisztet, akiknek különösen „Erdély” csípte a szemét. Erdély emlegetése, a románok magyarellenességének fölhánytorgatása, a falurombolás terveinek megszellőztetése, az eredeti román kommunizmus leleplezése volt annyira ellenükre. Nyilván mert Nyikoláj leleplezte őket magukat. Mivel ha lehetne, ők is hasonló módon bánnának azzal a néppel, amely teljesen kiszolgáltatva hever, vergődik az ávó által rájuk borított háló alatt. Azonnal ráállították volna rajta kívül az egész hálózatukat, Varga akkor már nem úszta volna meg szárazon.

Most nem állítottak rá senkit, csak éppen kikosarazták.

Ez mennyivel jobb.

Valamivel.

Valamennyire.

„Nyelvjárás”! Az hiányzott vóna, nem a hanyatt esés a valóba jó főkészített, Szögedébe mög Debrecönbe, Pest-Budán egyetemen képzett kultúr-tartótisztöknek. Ahogy hiányzik a maiaknak (ott, ahun).

- A műítész már a megjelenése előtt dorongolja le!

Akkor. Ellenben ma? Meg sem jelenik.

Akkor sem.

Az ő műítészük. Az általuk etetett. (Őszi, nem őszi...)

Őrnagyuk tombolt, amikor egyszer valami hasonlót említett Németh a titkos helyen megejtett találkozáson.

- Varga mondta! A ku....

Nem! Alig tudta menteni a menthetőt.

- Szóval nem ő.

De nem ám.

- Szerencséseje.

Megint megúsza.

Szárazon nem, de.

Mielőtt távozott volna minden élők útján – ahogy ő maga mondta néha még a moszkovita rémuralom idején, csúfolódva, a komcsikat pulykamérgessé téve: az örök lenini úton (Hogy érted, ezt hogy tetszik érteni, Varga elvtárs, ezt magyarázza meg, magyarázatot kérek!), megint épp hogy megúsza kirúgás, bekopertázás nélkül -, szóval a halála előtt teljesen partvonalra került. Azon túl, majdnem. Pedig.

Fölkarolta a fiatalokat! Az ifjú tehetségeket egész Nagy-Zarándból maga köré gyűjtötte, sőt, a tartományon kívüli nagymagyar (határon inneni és határon túli) világ tehetségesnek tetsző kezdőit örömmel fogadta, közölte, szinte a keblére ölelte! Ti vagytok a jövő! Azok jöttek, boldogan adták Matyi alá a lovat, mindig úgy beszéltek, ahogy Matyi remélte. A nemzeti hagyományokat megújító magyar írás híveként toborzott csapatot a Szentzaránd köré. A '88-ban, az átrendeződés forradalmi hangulatában született irodalmi, művészeti, művelődési folyóirat előbb megbízott, majd felelős, végül főszerkesztőjeként, ahonnan 1994-ben billentették ki.

Azok, akiket futtatott.

Nem egészen.

A Szentzaránd eleve eláztatta magát a balliberálisok előtt, akik megnyerve a választást – miután azt amazok előre elbukták – azonnal lapátra tették. Se bü, se bá, nem totojáztak, mint a „konzervatívok” szoktak, kívül tágasabb. És kinevezték az egyik aznapi támogatóját, a fiatal tehetségek egyik helybeli képviselőjét, aki azon nyomban maga köré kerítette a teljes Varga-fölfedezte Új Zarándot – mert akkorra már ez volt a neve a tehetséges és nem kevésbé tehetségtelen, de mindenképpen törekvő, sőt, alkalmanként törtető, mindenkin, legalábbis bárkin átgázolni, átlépni kész (és képes) 15-35 köztiek tollforgató rohamcsapatának. Aló mars, a következő szám már nélküle jelent meg. Horn be, emezek Matyi helyére.

Megvolt ezzel az újabb rendszerváltás Zarándunkban, mi több, irodalmi életünkben. Amely azóta is. Pang, ha kimondhatjuk.

Tehetségtelenek, de nagyon akarnak. Úgy tesznek, mintha ők lennének a jövő. Elhallgattatva az igazit. A csöndben lapulót.

Már megint nekik kell kiásniuk magukat a napra?

Kezdődik előlről?

Ezért te is hibás vagy.

Bandi – Németh – hogyne.

Fáj a feje. A szíve. A lépe.

Még hogy ez, az, testrésze, szerve.

A Szervet ne emlegesd előtte.

- Itt a Szerv, kéretik a tyilifonhoz Német étás! – szólt a kapu-távrecsegőbe a minap Némethéknél egy jó barát, aki persze hogy tudott mindenről, majdnem, ám csak meg akarta tréfálni Bandit.

- Papa, valaki téged keres a „Szerv”-től!

Németh beledöbben a távrecsegő kagylóba.

- Ki az?!

Csak ő, a haver.

- Te megőrültél...

Szegény gyerek honnan tudná.

Az unokája.

Nem lesz ennek sose vége?!

A szíve.

Mit a szíve.

Aztán Vargának csatlakoznia kellett az egyházban is.

Nem egyházában, annál többről van szó. A keresztyénségben.

Pontosabban: maga református volt, a felesége katolikus. Matyi nem a kálvinistákban csalódott, a pápistákban. Valamennyire a reformátusokban is. Asszonykája egyházának a szavahihetőségében. Miközben nem is az egyházzal van baj, csak a plébánosukkal... Akivel neki semmi dolga, mégis.

Nagyon a szívére vette. Mellre szívtá.

Mert akkor.

Ha még ez sincs rendben. Már.

Amikor mindkét templomban lekerült a magyar zászló, előbb az egyikben, aztán a másikban, elcsodálkozott. Ezért hisz ő.

Istenben, hazában.

A kettőt az Istennek sem választaná ketté. Nyilván ez a baj vele. Velünk.

Mert Németh is hasonlóképp látja. Csak nem szól. Hogy a fejére üssenek? Az orrára – ujjaira – koppintsanak? Épp te beszélsz... Ezt te mondd? Nem gondolod, hogy.

Ezért utasította vissza – Matyi, kapásból – a képviselőjelöltséget.

A katolikus pap leszektázza a református egyházat, a kálvinista bálványimádózza a pápistáját.

Matyi nem érti.

- Azt gondolod, hogy bárki el tud választani a katolikus feleségetől? - kérdezte Bognárt, akivel már Kurtaszentmihályon barátkozott össze.

- Gondolod, bárki szembe tud állítani a kálvinista feleséggel?! - húzta ki magát a pápista Bognár Pista bácsi. - A komcsiknak sem sikerült.

Se párttitkár, se pap össze nem ugraszt.

- Tudja az atya, hogy ezzel kiknek használ? - kérdezte Bognár.

Ez, vagy az.

Költői kérdés, mert nyilvánvaló: az istentagadó kisebbségnek.

Szomorú történet.

Körülbelül ilyen céltudatos és öntudatos az egész polgári, nemzeti, keresztyén/keresztény, demokrata oldal... Önérdékből, butaságból, hiúságból, miegyéből (persze, emberi gyöngeségből): rombolja az egységet.

Nem nagy örömmel mondja mindezt neked.

- Valaki azt mondta: Ki kéne helyezni egy olyan faluba, ahol három és fél ember jár misére! Három öregasszony, meg időnként a féllábú bakter, aki az utolsó párttitkár volt a községben. Megtanulni, mi a Magyarok Istene. Könnyű Kurtaszentmihályon a gazdag hívek mellett ilyen szigorúnak lenni, mással, nem önmagunkkal szemben!

... Hallani. S nem ok nélkül.

Kár!

Vagy érti, vagy ugati – szokta volt mondogatni az irodalmárookra. Az egyháziakat e tekintetben is tiszteletben tartja. Tartotta eddig. Tartani is fogja.

- Tudod, nagyon ellenemre van, hogy az egyház letagadja papjai egy részének a „titkos” családalapítását! Ennek ebben a szomszéd faluban öt gyereke, amannak amabban kettő van, ha csak itt a közvetlen környékünkön nézünk szét! Érthető, emberek ők is, de akkor minek hazudni?

Író, azért ilyen nyílt.

Durva.

Mért lenne durvaság, ha kimondjuk az igazat.

Hogy mi az igazság, az nem olyan egyszerű. Több oldala (vonatkozása) – figyelembe veendő szempontja -, hogy ne mondjátok, nézőszöge van.

Nem, nem. De.

- Regényt mégsem írok róluk. Pedig szívesen megvédeném a tiszta istenhittel áthatott katolikus pap családapát, hűséges férjet, de ez nem az én dolgom. Édes párom is tagja ennek az egyháznak, de ezt nektek kell elrendeznetek, nektek, papoknak. Ez a ti dolgotok – magyarázza szülővárosa plébánosának, aki egyetértően bólint, s újabb kupica pálinkával kínálja.

Viszket a tolla, mégsem teszi. Szereti a sajátja mellett a katolikus egyházat is.

A kereszténységet még jobban.

Az anyaszentegyházat.

Az embert.

„Bandi, ne bomolj!”

Ez túl iskolás.

De ha igaz.

Igaz, igaz!

Sokra megyünk vele.

Légy erős...

És mindjárt igazad lesz.

Varga megmakacsolta magát: neki csak az templom, amelyben ott a magyar zászló. A piros-fehér-zöld. Mert hogy mostanra mindkét egyházban bevonták a nemzeti lobogót. A rendszerváltás hangulatában nem kitűzték? Hogy az új ezred első tizedében előbb az egyik, majd a másik távolítsa el. Ne sértsék azokat, akiknek ez nem jelent semmit. Az egyház egyetemes. Az anyaszentegyház. De a magyar?

Azóta Matyi ebbe is, abba is – alig jár.

Járt, míg járhatott.

Fájdalom. Ez is. Minden!!!

De minden. Összeesküdtek ellene.

Be akarnak bennünket kapni. Kebelezni. Olvasztani.

Más szerint Péter atyát fiatal káplán rontotta el. Hogy elhelyezték mellőle, megjavult. Mintha már nem lenne olyan ellenséges.

„Ellenséges”.

A szegényeket – a koldusokat - elzavarja.

A református lelkipásztor meg ... (mára kiderült...) maga is jelentett. Hogy ezt leplezze, a katolikusokat ócsárolja.

Lehet-e így?

Ha eltűnik a szeretet, mi marad? Marad-e valami?

Egyház-e az?

Kereszt(y)én(y).

Nem egyre megy.

Kettőre.

- Nézd, ott megy Dézsa!
- Eléggé megöregedett.
- Még hogy megöregedett, lám, magában beszél.

Hogy beszélne.

Az ő korában.

Az ő múltjával.

Mit keres minálunk? Csak nem megint kiküldetésben? Hazaköltözött a Hanyhoz.

- Nagyanyám szerint nagyon csúnya halála lesz.

Annak igen.

De nekünk.

- Mi tán nem fogunk olyan búzt ereszteni...
- Nem megúsza?!
- Mindenki tudja róla.

Akkor még beszélt egymással Matyi és Bandi (Varga és Németh). Később ilyen párbeszéd elképzelhetetlen. Pedig.

Pörbeszéd, esetleg.

Naná!

Naná, hogy a túloldalon rajtuk röhögjenek:

- Fiúk, ez sikerült!

Éppen így tervezték. Nem is tervezték, mégis bejött. Ezeknek minden, de minden úgy alakul, ahogy nekik jobb.

Nekünk?

Mi lehet nekünk jó?

Van olyan? Amit nem rontunk el.

Nem mi, de ránk fogják. Hogy ne értsük a lényegét. Hogy ők állnak minden mögött.

Üldözési rögeszme!

Ráadásul a családi élete sem olyan, amilyennek kellene lennie. Kellett volna, míg el nem távozik az örök emberi úton. Őseihez, elődeihez, annyi jó ember után! Ahol, emiatt, hogy lehetne rossz dolgunk?

Az asszonyal változatlanul jól megvan, a gyerekek rongyalkodnak. Hogy munkahelyük vagy van, vagy nincs, van-e egyházi, netán állami pöcsét a házasságukon, nem mindegy? Manapság természetes! Élnek, ahogy tudnak, ahogy lehet. Ahogy mindig is történt velünk, de ennyire azért... Mert a lánya a múltkor rátámadt:

- Gondolhattál volna ránk is!

Mármint 1990-ben, amikor nem vállalta a képviselő-jelöltséget, ami biztos bejutást jelentett volna számára a tartományi (ne adj Isten az Ország-) gyűlésbe.

Matyit bátoríthatták, nem állt kötélnek, Bandi viszont igen. Azt mondja, élete legnagyobb tévedése volt.

- Mit tegyek, elvállaljam?
- Vállald. Amit elkezdted, ne hagyd abba. Nyersz, és képviselsz bennünket.
- És te miért nem vállalod?

J/VII.

Hálózatot ezúttal az „Érzelmes” fedőnevű bizalmas nyomozásban foglalkoztatjuk, közöltem vele folyó 1982. február 23-án. Zimonyi Zalán célszemélyt, egyetemi hallgató írogató személyt ismeri. Közös ismerősüket, Csapónét keresse, aki bemutatja Zimonyinak. Először is a feleségén keresztül üdvözlje Zimonyi Zalánt. Ilyen bevezetés után majd később véletlenül össze kell vele találkoznia az utcán Zimonyival. Előtte Csapónétól, Zimonyiné kartársától tudjon meg minél többet a célszemélyről.

Csapóné mérnök, elég okos ahhoz, hogy segíteni tudjon hálózatnak.

Tmb. segítségére küldtem a „Nemes” fedőnevű informátort, akivel felváltva kopogtathatnak - ha már megismerte Zimonyit, és később bemutatta neki „Nemes”-t - Zimonyinál. ÖRNAGY.

Hálózattal írásos jelentést nem készítettem, mert a találkozón elhangzottakat rejtett műszaki eszköz segítségével rögzítettem.

Zimonyi Zalán beiratkozott az egyetem bölcsészettudományi karára, előadásra nem jár, rendszeresen legalábbis, eddig még nem vizsgázott. Mivel írónak készül, úgy gondolja, az egyetem nem lényeges. Egyelőre a felesége fizetéséből és a szülői támogatásból élnek.

Zimonyi horvát nacionalista költőt fordít „Baráth” tudomása szerint. Más forrásból úgy tudjuk, Zimonyi fél évet töltött Zágrábban ösztöndíjjal. Utasítottam, szerezze be a kéziratot. Lehetséges, hogy Jugoszlávia-ellenes (ez is, az is). Megpályázza egy amerikai ösztöndíjat. ÖRNAGY.

(Leállítani! – ALEZREDES.)

(Meglesz! – ÖRNAGY.)

(Azért – EZREDES.)

Zimonyi mozgását megtudta Csapóné Verán és Szolga Orsolyán keresztül, zarándi baráti körét nemkülönben kiderítette. Zimonyival, célszemélyként szereplő szabadfoglalkozású íróval felújította a kapcsolatát.

Zimonyi Zalán (sz. 1950, Ózaránd, anyja neve Zlánszky, apja eredetileg Zmrty) felesége mérnök a helyi mérnöki irodában, Katalin nevű leányuk 1976-ban sz., Szolga Orsolya könyvtárossal egy háztömbben laknak, két lépcsőházzal arrébb – jelentette hálózat. Szolga szerint különös, magába zárkozó ember Zimonyi, aki nem bírja a kööttségeket elviselni. Ezért is hagyta ott a tartományi Szabad Hírlap szerkesztőségét, ahova gyakornokként állt be érettségi után, hogy elsőre nem vették fel egyetemre, ahova csak harmadjára sikerült. (MINEK... ADNÉK ÉN NEKI „EGYETEM”-ET! – ALEZREDES.) Szolga Orsolya szerint – nevezett személy a könyvtárban, munkahelyi beosztottjaként számolt be tapasztalatairól hálózatunknak Zimonyit illetően - célszemély anarchista, neki minden mindegy és semmi sem mindegy, azazhogy semmi sem fontos. A két nőszemély szerint igen jó pártfogói vannak – az egyik állítólag a Pártházban -, mert mindig úgy helyezték el, hogy odatelefonált valaki. (ELLENŐRZENDŐ, MI IGAZ EBBŐL AZ EGÉSZBŐL!! FELHÁBORÍTÓ MÉG A GONDOLATA IS – ALEZREDES.)

Mellékeltem Zimonyi Z. közléseinek jegyzékét, amelyet hálózat a munkatársával, Szolga Orsolyával készítettett szakmai feladatként.

Intézkedés. A tartományi lap szerkesztőségénél a hivatalos kapcsolat (Sajben Flórián főszerkesztő-helyettes) útján elolvasom Zimányi írásait, hogy írói arculatára vonatkozóan adatokat gyűjtsék. ÖRNAGY.

(Ez az, írói arculat... Ezt kell leleplezni!- ALEZREDES.)

Zimonyit felkerestem, úgy vélem, sikerült megfelelő kapcsolatot kiépítenem vele. Valóban szándékozik az Egyesült Államokba kiutazni. Debreceni kapcsolatainak névsorát mellékelem. Van köztük lassan országosan ismert költő is. Zimonyi versei kissé szimbolikus értelmezésűek. Lengyel szimpátiája nyilvánvaló, ajánlotta Spiró nevű író Ikszek c. régi lengyel vonatkozású könyvét elolvasásra. BARÁTH.

Megjegyzés. Folyó hó 6-án és 8-án este látogatott Zimonyiékhoz.

I. Zimonyi a feleségével várta, megvendégték, a tárgy Zimonyi költészete és annak értékelése volt.

II. Zimonyi által kért könyvet adott oda.

III. Zimonyi levelet írt neki, átadta, jó lesz az írógép azonosítására!

Utasítás. Kapcsolatuk mélyítése végett Zimonyit és családját lakására meghívta. A költségeket fedezniük kell. (CSINÁLJÁTOK! – ALEZREDES.) (CSAK LÁSSUK A MEDVÉT – ÖRNAGY.) (HÁT EZ AZ - ...)

Feladat. Az óvári Gyepű körben megrendezendő Mozgó Világ estre 11-én 20 órakor menjen el (meghívót kapott – ha nem kapott volna, szereztünk volna!). A házigazda szerepét betöltő körvezető Szegedi András autódidakta költővel ismerkedjen össze. Magatartása olyan legyen, hogy Szegedivel a továbbiakban találkozni tudjon, adatokat szerezhessen tőle. Politikai vonatkozásban azonos arculatot valljon Szegedivel. Költségeit megtérítjük. ÖRNAGY.

Feladat. Zimonyi Zalán ismereteink szerint a délutáni órákban lakásán tartózkodik. Ezért ebben az időszakban tanácsos felkeresni. Lakása előtt szokott leállni RE 68-34 rendszámú mintegy 12 és ½ éves Skoda gépkocsija. Ha a gépkocsi nincs a lakása előtt, valószínű, hogy akkor ő sem tartózkodik otthon. Ezért ebben az időszakban nem célszerű keresni. Felkeresése esetén vigyen magával lengyel újságot, vagy más lengyel vonatkozású sajtót, mely alkalmas zökkenőmentesen a beszélgetést a lengyelekre terelni. A beszélgetés első fázisában ne térjen ki politikai témákra, az majd a második, vagy esetleg a harmadik fázisban jöhet, de akkor is csak óvatosan. Majd további utasításokat kap erre vonatkozóan is.

Ha csak a feleségét leli otthon, beszélgessen vele Zimonyiról, írói tervéről. Próbálja tisztázni, miért sértődött meg Zarándváron, miért nem jár a FiAKba (amely az ellenőrzésünk alatt áll). Dicsérje a férje tehetségét.

Hálózat további újszerű adata, hogy Küküllei János könyvtáros így beszél (idézem szó szerint a tmbt-t): ha Romániáról esik szó, mondanivalóját azzal kezdi, „Ezek a piszkos románok”... SZÁZADOS.

(A felkészítés megfelelő. Kükülleire figyelni! – ÖRNAGY.)

(Figyelünk – ÖRNAGY.)

Zimonyi októberben Brünmben járt (BRNÓBAN! SEMMI NACIONALIZMUS – ÖRNAGY), állítólag a fiatal írók gyűlésén. (BM-NÉL ELLENŐRIZNI – ALEZREDES.) (MEGTÖRTÉNIK – ÖRNAGY.) (HELYBEN VAGYUNK – EZREDES.) Zimonyi állítása szerint III. évfolyamra jár az egyetemre, a középkorkutatás izgatja. Arra száná az életét, ha nem költene. Lengyelországról, a lengyel ügyekről nem mond Zimonyi semmi érdemlegeset. BARÁTH.

Szekér Zsigmond fiatal író elküldte hálózatnak a Holt ábránd c. könyvét (Pestbudán adták ki), aki továbbította nekem, én pedig Sajtos századosnak. A könyvet azzal adta át részemre, hogy abban megítélése szerint politikailag nemkívánatos kitételek is vannak, s mivel a személy zarándszentmiklósi származású, őt figyelmünkbe ajánlja. (ZARÁNDMIKLÓS! – ALEZREDES.)

A jelentés értékes. Rövid, de velős. SZÁZADOS.

(Ezt szeretem, nem a terjengőset. „Baráth” hajlamos rá. Egyből a lényegre! Az apró hibákat leszámítva – ALEZREDES.)

(Elkapni őket. Elkapni! – EZREDES.)

Feladat. A tmb-t tájékoztattam arról, hogy Zimonyi Zalánal nevelő-figyelmeztető beszélgetést folytatunk le. Erre való tekintettel szükségessé vált szorosabb ellenőrzése. Keresse fel lakásán! Várható, hogy nyilatkozni fog az ellene foganatosított intézkedésről. Nyugodtan hallgassa meg, majd az általa elmondottakhoz kapcsolódva tegyen fel neki kérdéseket. Elsősorban annak tisztázása lényeges, hogy mik azok a dolgok, amelyeket a rendőrségen elhallgatott.

Feladatul adtam neki továbbá, hogy Újváry Kelemen bakháti lakossal, bizonyos adatok szerint katolikus jellegű költővel próbáljon közelebbi kapcsolatot kiépíteni. Szerezze be eddig megjelent műveit és azokat tanulmányozza. A vele való beszélgetés során méltassa költői működését, és tájékozódjon nevezett személy terveiről, szándékáról. A beszélgetés során térjen ki arra, hogy kikkel áll irodalmi kapcsolatban. Kik az első úgymond kritikusi. Amennyiben Mokos Miklós felső-őrvidéki személy neve felmerül, úgy igyekezzen róla minél többet megtudni. Lényeges kapcsolatuk jellege, megyénkben való megjelenése és személyi kapcsolatai – nem beszélve tartományunkról -, továbbá jelenlegi tevékenysége. SZÁZADOS.

Feladat. A tmb. megszerezte Újvári Kelemen Háttal c. verses kötetét, amely inkább füzetnek mondható (32 oldalas). A találkozón ezt nekem is megmutatta. Következő lépésként Újvárral a személyes kapcsolatot határoztam meg számára.

Zimonyi Zalánal kapcsolatos feladata változatlan.

Varga Mátyás megyei újságíró Kilső-Zaránd megyében tartózkodása – riportírás – után egy alkalommal tmb. jelenlétében szidta a „hájfejűeket”. Szerinte ez kommunista rendszerünk vezetőit érinti. Nem foglalkozunk bele. SZÁZADOS.

(Biztos részeg volt Varga – ÖRNAGY.)

(Lehetséges. Előfordul nála. A múltkor a sajtótájékoztatóra is így ment, mint jelentettétek, pityókásan – ALEZREDES.)

(Így igaz – ÖRNAGY.)

(Akkor: mindent bele! – ALEZREDES.)

(Lépjetek a micsodájára – EZREDES.)

A szakszervezeti Pázsit körben műsorra tűzött író-olvasó találkozót hálózati úton biztosítottuk. A tmb-t előtte eligazítottam, hogy kísérje figyelemmel a romániai magyar író, Cseress Béla szereplését, továbbá az őt bemutató Gyomai Ervin megnyilatkozását. Amennyiben van rá lehetősége, próbáljon közelebbi kapcsolatot teremteni Cseress-sel, illetve Gyomaival. A tmb-vel abban állapodtunk meg, hogy a résztvevőkről – ha arra lehetősége lesz – készítsen néhány fényképfelvételt, és természetesen közölje velünk a körülményekhez képest teljes névsorukat.

Az 1983. március 14-i estről tmb. szóban számolt be – a kért névsort kézírással átadta. Az irodalmi esten mintegy 25-30 fő jelent meg. Többnyire a körbe járó fiatalok. Ismeretségi köréhez tartozó személyek közül is több megjelent (l. a névsorban külön megjelölve!). Gyomai Ervin bevezetőjében röviden bemutatta Cseress Bélát. Gyomai mondanivalója szorosan kötődött a költő verseihez – a Cseress által felolvasott költeményeket 10-15 példányban előtte szétosztotta, „Baráth”-hoz is került 1 példány, átadta tartójának. A versek közül tartalma alapján mindössze egy érdemel állambiztonsági kiemelés, amelyben a szerző „ötven-hat/van”-t emleget, mintha nem is az ellenforradalomról lenne szó. Különösebb érdeklődést ez a vers sem váltott ki – valószínűleg nem értették a vélhető, ám nem bizonyítható célzást. A jelenlévők többsége értetlenül hallgatta végig a költőt. Meglepő volt

Cseress megnyilatkozása abban a vonatkozásban, hogy a magyarországi dolgokat azzal summázta, „itthon”... Cseress fél éve Magyarországon tartózkodik.

Értékelés. A jelentés alapján megállapítható, hogy Gyomai Ervin volt politikai elítélt, illetve Cseress Béla magatartásában állambiztonsági szempontból terhükre róható cselekmény nem volt. SZÁZADOS.

Jelentem tmb. nagykovácsházi kiküldetésben a Központi Kávéházban megtudta, hogy Simonyi Imre költő is hetente egyszer megjelenik ott, ahol zömmel fiatal költőkkel találkozik. Végvárról is többen rendszeresen átjárnak ide hozzá. Állítólag egyszer célszemély azt a megjegyzést tette – tmb. mint jó viccet hallotta viszont helybeliektől -, „Az ’állami biztosítók’ hol maradtak?”. Az „Állami Biztosítók”-at külön hangsúlyozta. („KURVA ANYJUK” KÍSÉRETÉBEN, AZAZ A MIENKÉBEN! MÁR HALLOTTAM – ÖRNAGY.) (AKKOR MIÉRT NEM INTÉZKEDETT?! – ALEZREDES.) (A NÉPSZABADSÁGNÁL VÉDIK, KÖZLIK MINDEN SORÁT – ÖRNAGY.) (UTÁNANÉZNI – EZREDES.) (NEM VOLT NEKI ELÉG, HOGY ELTÖRTÜK A GERINCÉT – ÖRNAGY.)

Értékelés. Simonyi Imre „F”-dossziéről való jelentés értékes, különösen megelőzési szempontból.

Feladat. A kávéház vezetőjétől tudja meg, kikkel jár oda Simonyi, miről beszélgetnek, milyen nyugati lapok olvashatók ott, melyiket forgatja nevezett célszemély. SZÁZADOS.

A megyeszékhelyi Pázsit nevű körben a fiatal írók köre minden héten pénteken összejövetelt tart. Ezeket rendszeresen részt vesz Érmelléki Gábor, illetve időközönként Gyomai Ervin. Az irodalmi kör tevékenysége során eddig még ellenséges jellegű megmozdulást nem tapasztalt a tmb.

Értékelés. A híryanag a „Főszerkeszt” fedőnevű előzetes ellenőrzésben keletkezett. Részben adatokat tartalmaz arról, hogy Érmelléki Gábor miként próbál kapcsolatokat teremteni az irodalmi élet területén. SZÁZADOS.

A tmb. véleménye szerint Érmellékiek a velük szemben tett intézkedéseket kielemezhetők (a FiAK-füzet megjelenésének a megakadályozása operatív eszközökkel, célszemély rendőrségi meghallgatása stb.), de érezte, hogy arról nem kívánnak beszélni. Korábbi ismeretei alapján tudja, hogy Gyomai és más nem tartományunkban élő írók jó barátságban vannak Érmellékivel és baráti körét alkotó személyekkel. Érmelléki szobrászművész bátyja Székesfehérváron szintén művészeti tevékenységet folytat, Pestbudán és az ország más területein írogató személyek körében is széles ismerettséggel rendelkezik. Érmelléki Gáborról a korábbi beszélgetésekből azt szűrte le, hogy bátyjánál sokkal szélsőségesebb, amit irodalmi alkotásai is tükröznek – szobrász testvérének alkotásaira ez állítólag nem jellemző. SZÁZADOS.

(Majd ellenőrizzük! – ÖRNAGY.)

(Nagyon helyes! – ALEZREDES.)

(Átadom a Fehér megyeieknek és a pestbudaiaknak – SZÁZADOS.)

(Hamarabb kellett volna – ALEZREDES.)

(Még nem késő – ÖRNAGY.)

Érmelléki Gábor borúlátó volt, s közölte, Gyomai Ervin miatt a FALTÓL FALIG (NAGYBETŰVEL CSAK MI ÍRHATUNK! – ALEZREDES) (IGAZ, DE A KIADVÁNY CÍMÉT EZEK VALÓBAN ÍGY ÍRJÁK – ÖRNAGY) (AKKOR SE! – ALEZREDES) (RENDBEN – SZÁZADOS) kiadásával összefüggésben kellemetlenségei voltak. Kijelentette,

elvárják az embertől, hogy mindenben és minden körülmények között ragaszkodjon a hivatalos állásfoglalásokhoz, még akkor is, ha azokkal nem ért egyet.

Tmb. azt a következtetést vonta le, hogy Érmelléki megkísérel visszahúzódni, hogy ezzel munkahelyi helyzetét fenntartsa, illetve megerősítse.

Értékelés. A híryanag arra utal, hogy a munkahelyi szervek fegyelmi intézkedése nyomán nevezett (legalábbis látszatra) kedvező magatartási vonalat kezd képviselni. SZÁZADOS.

Tmb. a találkozóra elhozta betekintésre a Zaránd Megyei Könyvtár járási részlege által tavalyi esztendőben készített Szabad ének című verseskötetet, amelyet Érmelléki Gábor szerkesztett. A kötet hivatalosan nem jelent meg. A versek elemzése alapján azt állapította meg, hogy azok között több nacionalista hangvételű van. Ezekre kirívó példaként Bartolák Károly Haza, haza c. verse tartalmaz ilyen hangvételt, de ez a torzulás másoknál is érzékelhető.

Mi több, a megyei könyvtár járási fiókja (MIÉRT, VAN MÉG JÁRÁS? – ALEZREDES) (ÉV VÉGÉIG – ÖRNAGY) (KÖSZÖNÖM! IDEJE MEGJEGYEZNI – ALEZREDES) (TUDATOSÍTSÁTOK JOBBAN! MÉG 1983-AT ÍRUNK ÉS MONDUNK – EZREDES) (AHOGY MONDJA, EZREDES ELVTÁRS -...) (ÍRJA! -...) kiadta Pákozdi Szilárd kimondottan egyházi jellegű művét is, köztük a Mikor Szűz Mária a mennybe ment c., Jézus Krisztus anyjáról szóló népdalokat.

Ellenőrizte továbbá tmb. Füzesi Imre parasztíró népi költeményeit, amelyek a felszabadulás előtt is megjelentek, és most újra ír. Tmb. verselemzése azzal zárult, hogy figyelni kell nagyon rá. Autódikakta jellege ellenére eljár a fiatal írók körébe, ott nagy figyelemmel bánnak vele. Tmb. meglepetésére úgy bánnak vele a fiatalok, többnyire okleveles kezdő értelmiségiek, vele, a hat osztályt ha végző parasztköltővel, mintha a mesterüknek tekintenék. (EBBŐL NEM KÉRÜNK! LEALLÍTANI – ALEZREDES.) (MEGLESZ – ÖRNAGY.) Füzesi megrekedt tmb. szerint a háború előtti szemléletében. Szerinte a jövő a magyar paraszté. Mindenfajta elnyomás ellenes, enyhén jobboldali beállítottságú, narodnyik szellemiségű. Szeretné, ha orosz-mentes övezeteket hoznának létre. (MEGÁLL AZ ÉSZ! EZ MÉG SZABADLÁBON VAN?! – ALEZREDES) (NEM SOKÁIG – ÖRNAGY.) Innen fakad, hogy a lengyel Szolidaritással egyetért. Tmb. véleménye szerint elavult parasztíró.

Értékelés. Füzesi Imre megyesi lakos „K” ellenőrzés során került látókörünkbe ellenséges hangvételű levelei miatt.

Feladat. Keresse fel, nézzen nála körül, min dolgozik. SZÁZADOS.

(Éppen ideje nyakon csípni a vén hülyéjét! Hol él ez? Tegyétek helyre – ÖRNAGY.)

Füzesi I. továbbra is írogatja novelláit, azok egyelőre csak az íróasztal számára készülnek. Panaszkodott, hogy fia – újságíró a helyi rádiónál – faragni akarja, de ő nem hagyja magát. Szeretné megőrizni stílusát, és őt csak a paraszti világ érdekli, más semmi. Biztattam, írjon a munkásosztályról is, nem, azt mondta. A lánya gyári munkás, a másik fia megmaradt a földnél, azt mondja, látja, mi a különbség a két élet közt. A fiák éppen eleget kínlódnak, de valamit csak megőriztek a szabadságukból kint a faluszéli házukban, amely akár tanyának is vehető, de a lánya és a veje teljesen kiszolgáltatott a panelban és a gyári munkában. Szépséget ő csak a dimbes-dombos zarándi tájban lel. BARÁTH.

A tmb. jelentését célszemélyről beraktam a „Népies” fedőnevű bizalmas nyomozás irataihoz. SZÁZADOS.

(Hagyjátok meg a maga „tanyai” világában! Csak ne íráljon – ALEZREDES.)

(Nem fog, garantálom – ÖRNAGY.)

(Bántani azért nem kell, elég, ha ráijesztek – SZÁZADOS.)

(Semmi ijesztés! Csak leállítani – ALEZREDES.)
(Értettem! – ÖRNAGY.)
(Azért megszorongathatjátok – ALEZREDES.)
(Igenis – SZÁZADOS.)

Jelentette, hogy Zimonyi Zalánal a személyes kapcsolatot még nem tudta helyreállítani. Zimonyi „Eszmecsere” címmel indítandó folyóirata a köztudatban ismert. Ebben az ügyben beszélgetést folytatott Nagy Vilmos és Kávás László könyvtárosokkal. Kávás nyilatkozatára alapozva személyes ismeretségben áll Zimonyi Zalán író (ÉS KÖLTŐ! – ÖRNAGY) célszeméllyel. (Zimonyi korábban dolgozott az egyik külterületi fiók-könyvtárban, de abban az időszakban Kávás László még nem volt ott, így ismeretségük onnan nem származhat.) (ELLENŐRIZNI! – ÖRNAGY.) (MEGKEZDTEM – SZÁZADOS.) (ÍGY VAN, FIÚK! NE HAGYJUK MAGUNKAT MEGKEVERNİ – ALEZREDES.) Tud arról, hogy Zimonyi magánkézből pénzelandó lapkiadást kezdeményezett, amihez engedélyt nem kapott. Kávás László szerint indokolt lett volna egy új folyóiratot kiadni, mert az „Ifjú Zaránd” vén szerkesztőivel képtelen betölteni azt a szerepet, amire hivatott. (VÉN? HOGY ÉRTII!? ELLENŐRZÉS ALÁ VONNI – ALEZREDES.) A beszélgetésbe bekapcsolódott Nagy Vilmos. Véleménye szerint az egész az általa „Fafej”-nek csúfolt Fazekas Sándor, az „Ifjú Zaránd” főszerkesztője fúrta meg, majd még hozzátette, Fazekas szélütést kapott volna, ha a lap beindul. Az engedély hiánya ellenére célszemély bízik abban, hogy valamilyen formában mégis meg fog jelenni.

Zimonyi és Érmelléki igen sok munkát fektetett a lap szerkesztésébe. Az első példány anyagát már összeállították. SZÁZADOS.

(„Fafej”, jó, találó! – ALEZREDES.)
(Én már hallottam – ÖRNAGY.)
(Akkor jelenteni kellett volna! - ALEZREDES.)

Ez ügyben futólag szót váltott (tmb.) Török Mihállyal, az „Ifjú Zaránd” helyettes szerkesztőjével. Töröknek is tudomása van az „Eszme-Csere” (Varga M. „Eszme-Tsere” címet javasolt, hallotta hálózat fél füllel) c. lap alakulásáról. (VARGA NE HÜLYÉSKEDJEN, LEÁLLÍTANI – ALEZREDES.) (AZ EGÉSZET LEÁLLÍTOTTUK – ÖRNAGY.) (AZ IGAZ – ALEZREDES.) Elmondása szerint Sonkoly Ivánnal, a helyi lap művészeti rovatvezetőjével is folytattak megbeszélést. Török az „Ifjú Zaránd” ellentáborának kísérletezését látja az új folyóiratban.

A jelentés másolatát Érmelléki Gábor „F” dossziés és Kávás László tanulmányozás alatt álló személy anyagához és az újszerű Zimonyi-adatok miatt az „Érzelmes” fedőnevű bizalmas nyomozáshoz raktam.

Értékelés. Az „Eszme-Csere” c. lap szimpatizánsai, esetleges támogatói abból a körből kerülnek ki, akik az „Ifjú Zaránd”-dal elégedetlenek. Várható, hogy Zimonyi a tartományban erre a blokkra fog építkezni a jövőben. Ezt erősítik a „K” ellenőrzés adatai, nyitásnak a volt Mozgó Világ tagjai és más nyíltan ellenzéki írók irányában, akikkel személyesen is felvette Zimonyi a kapcsolatot. SZÁZADOS.

(Összeírni őket! – ÖRNAGY.)
(Megkezdtem! – SZÁZADOS.)
(Továbbítani a BM-illetékesnek! Nagyon értékes adat. Még a végén létrehozzák a „Mozgó Zaránd”-ot. Az kéne nekünk! – ALEZREDES.)
(„Eszme-Csere” fedőnéven – ÖRNAGY.)
(Hát ez az. Kitakarítani! – EZREDES.)
(Nem csak a megyét, az egész tartományt – ÖRNAGY.)
(Az országot – ALEZREDES.)

(Így lesz – EZREDES.)

Intézkedés. Zimonyi új lapja kapcsán ez ügyben meg kell gyorsítani Kávás László tanulmányozását. „Baráth” több esetben tehetetlennek bizonyult. Olyan ember kell, akiben az ellenzékieskedők, az ellenzékieskedésre hajlamosak és egyáltalán az írók, művészek megbíznak. (LEGALÁBBIS VALAMENNYIRE – ÖRNAGY.) (HÁT EZ AZ – ALEZREDES.) (NINCS MEGINT VALAMI „NŐ-ÜGY” TMB LAZSÁLÁSA MÖGÖTT? – ÖRNAGY.) (ELLENŐRZÉS ALÁ VONTUK, EZÉRT LÉPÜNK – SZÁZADOS.) (HELYES – ALEZREDES.) (EGYETÉRTEK, LÉPNI KELL, SÜRGET AZ IDŐ, 1984-ET ÍRUNK, ELVTÁRSAK – EZREDES.) Hálózati úton „Baráth”, „Ábrahám”, „Nótás”, „Virityelő” fedőnevű titkos megbízottakon keresztül meg kell kísérelni az összeállított lap kézirat anyagát megszerezni.

A Zaránd Megyei Tanács Igazgatási Osztályán keresztül intézkedéseket kell tenni, hogy nyomdaüzemükben a szükséges engedélyek nélkül nyomtatást vagy sokszorosítást ne végezhesse. SZÁZADOS.

Értékelés. A Zimonyi-féle ügyben a Művelődésügyi osztály, ami egyben hivatalos álláspontnak is tekinthető, nem támogatja a magán lapkiadást. A megelőzés szempontjából az is lényeges adat, hogy Zimonyi Zalának a Zaránd Megyei Könyvtárral nincs elfogadható kapcsolata. A Tanács illetékeseit operatív úton tovább lehet befolyásolni oly mértékig, hogy Zimonyi kísérleteit megakadályozzák. „Ábrahám” erőteljes bevetése indokolt.

Intézkedés. A Zarándi Könyvtárban az „Eszme-Csere” c. Zimonyi anyag kiadását Kávás László operatív kapcsolat útján akadályozzuk meg. SZÁZADOS.

Jelentette, hogy a Megyei Könyvtárban, valamint a Megyei Levéltárban, néha a Megyei Múzeumban továbbra is tart az a gyakorlat, hogy a főhatóság engedélye nélkül adnak ki könyvet, brosúrát stb. Mindez köszönhető a könyvtár (nyugdíjba készülő) vezetője, Lovász Péter hozzáállásának, aki kitűnő kapcsolatot ápol neves pestbudai személyekkel.

Értékelés. A célszemély (Zimonyi) és Lovász között fennálló kedvezőtlen viszony miatt az illegális kiadvány sokszorosításától nem kell tartani. SZÁZADOS.

(Kik azok a „pestbudai személyek”? Azok a híresek. Nem véletlenül ötvenhatos ellenforradalmárok? Halljuk! – ALEZREDES.)

(De igen! – ÖRNAGY.)

(Akkor? Mire várunk? – ALEZREDES.)

(**Értettem!** – ÖRNAGY.)

Tartó 1986. február 15-én találkozott „Baráth” fedőnevű titkos munkatárssal (TMT! – ALEZREDES) a könyvtár erre a célra berendezett, többszörösen biztosított T-lakában, ami a „Baráth” irodája melletti üresen álló, egyébként kihasználatlan raktárhelyiségből lett e végre berendezve. A találkozón jelen volt Örnagy Elvtárs osztályvezető elvtárs is, aki mindenben egyetértett.

„Baráth” tmt. jelentette, hogy újabban neves képzőművészekkel és szintén pestbudai (főleg pestbudai) illetőségű írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, fővárosi irodalmi főszerkesztőkkel, esetenként megyei, tartományi irodalmárokkal barátkozik. SZÁZADOS.

(Igen jó hálózati lépés az ellenség felsőbb régióiba való beépítés következetesen... Tovább, csak így! - ALEZREDES.)

(Százados elvtárs! A tmt. vezetése példás, kitűnő lehetőséget nyújt a Csoóri körben való mélyebb felderítésre! – ÖRNAGY.)

(Tmt. tudományos kiadvány kiadását tervezi kiadatni a tanácsi nyomdában a zarándi népi irodalomról, ez is növeli beépülési lehetőségeit – SZÁZADOS.)

(Óriási. Nem hagyjuk magunkat! – EZREDES.)

Tmt. látta a Fő téren Érmelléki Gábort arra elsietni, majd leállni beszélgetni Kurta Mihállyal, helybéli kezdő újságíróval. Érmelléki a helyi irodalmi élet fejleszthetőségének akadályaként említette a betiltott lap kapcsán, hogy – fejével a Rendőrség felé intve – „egyeselek leállítanak minden egyéni kezdeményezést. De már nem sokáig” – tette hozzá.

Úgy látszik, Érmellékinak nem volt elég az elbeszélgetés, a munkahelyi fegyelmi, a lap megjelentetésének operatív úton való megakadályozása stb. Újból elő kell venni. SZÁZADOS.

(Ezt nem ússza meg szárazon! – ÖRNAGY.)

(Azért csak óvatosan, fiúk. Szorongassátok meg neki a zacskóját! – ALEZREDES.)

1960-1987. I-III könyv, összesen 313 tétel, 882 oldal.

Zárólap: A mai napon „Baráth Mihály” fn. TMB H-82671 sz. „M” dosszié III. kötetét 103 sor- és 238 oldalszámmal lezártam.

Zarándvár, 1987. június 12. ÖRNAGY.

Irattárba!

Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában kutató Baráth-kutató az alábbi „Baráth”-tartó tisztí névsort némi nehézség árán – a három iratköteget oldalról oldalra átlapozva – tudta előbányászni. Egy-egy tiszt néha többször újra tartója lesz a hálózatnak. Tartóinak tisztí névsora összegezve ábc sorrendben ebben a 27 zárandi esztendőben: Bortelki Vilmos alezredes, Elker Elemér főhadnagy, Kecskeméti Tódor főhadnagy, Lippai György százados, Máyerhoffer Tivadar őrnagy, Sajtos János százados, Vándor Lajos százados.

A legtovább, összességében 14 évig Bortelki főhadnagy, majd százados, végül őrnagy tartotta „Baráth”-ot a Szerv kötőfékén. Utóbb, állítólag, alezredesként ment megérdemelt – ezredesi? - nyugdíjába. Egyik-másik korábbi tartó utóbb az ügyletet első- majd másodfokon ellenőrző állambiztonsági főtisztí személyzet sorában mutatja magát mint megjegyzéseket tevő a „Baráth”-iratokban.

A Közép-Zaránd Megyei Rendőr-főkapitányság III/III-as ügyfelei – köztük a „Baráth Mihály” fedőnevű hálózati személy - által Zárándon, Nagyvárdán stb. használt titkos találkahelyek jegyzéke az említett időben a következő. Már azok, amelyeket a kutató ki tudott jegyezni az irdatlan irattömegből. Fő-tér melletti liget, Kígyósi úti cukrászda, Kis-Zaránd patak parti sétány, „Kocsis” fn. T-lakás, „Marhásné” fn. T-lakás, MÁV resti, MÁV vasútállomás, MÁV vasútállomás váróterme, Meggyesen nyílt hely, Nyílt hely (Ózárándon), Patkóháza nyílt hely, Szabadban, Vásártéri lakótelep, Vasúti presszó, „Zsiga” T-lak. Miegymás.

Irattár.

MEGSEMMISÍTVE.

A 6-os – beazonosító – lap szerint a „Baráth Mihály” fedőnevű állambiztonsági ügynök azonos a három-zárandi tájon „Kocsis György” néven, becézve „Dézsa bácsi”-nak nevezett (nőcsábászként és művészetpártolóként, elfuserált író-önjelöltként egyaránt jól ismert) könyvtárossal. NEVETLEN.

D/III.

Eredetileg azt terveztem, *A végén csattan az ostor, a kupleráj nem kolostor* lesz a címe. Nem eredeti, de jópofa! Fölhívná magára a figyelmet. Csak a harmadik oldal alján elakadtam, és tovább nem ment. Mert az élet valóban nem fenékgig tejföl, nem. És az ávó, akarom mondani a titkosszolgálat, az, a III/per/akárhány éppen nem orsolyita rendház! (MIT NEM TUD EZ AZ EMBER! HA TUDTUK VOLNA, OTT VETJÜK BE! – HADNAGY.) (JÓ, HOGY NEM, SZÚZEN EGY SEM MARADT VOLNA – ALES.) (MIÉRT, ÍGY MARADT? - ...) A piros lámpás ház mifelénk sem erényes hölgyeket foglalkoztatott, ahogy a politikai rendőrség sem volt nevezetes a szűziesség pártolásáról.

Ne is mondjuk, azokat a föladatokat szerettem a legjobban, nyomban túl is teljesítettem, ahol hölgyekkel kellett foglalkozni! Nem maszek, hanem a kollektíva érdekében! A Magyar Népköztársaság Nevében... vettem be egy-egy ágyat. Azazhogy. Ágyba való pipit.

Persze az ilyesmiről az ember szőrmentén írogatott! Mindent bele, az ágyban, de az íróasztalnál hogy lehetne.

Szőrmentén... Ez sem lenne rossz életműregény! És ha ezt adnám neki címül? Nagyon jó, találó! Szőr, mentén. Nem bele, durr, a közepébe, csak óvatosan, körbejárni-körbecsalogatni (A NYALOGATÁST EZÜTTAL HAGYD MEG A HADNAGYODNAK – EZREDES), valamennyit udvarolni, tenni a szépet, a rusnyát csak a végén elővenni. Ajaj, de ment ez nekünk! De ment.

Eltársak, már ezért megérte! Hogy hányszor szabadítottatok ügyes nőkre... de még mennyire. Ha ti azt tudtátok volna. (NEM TUDTÁTOK?! – ÖRNAGY.) (KÉSŐ BÁNAT – FŐHADNAGY.) A maszek ügyekről nem beszélve.

Maszek, háztáji. A szocbrigádod ez esetben mellőztem. A könyvtárban nem, én szerveztem meg elsőnek Nagy-Zarándban, tartományunkban a könyvtáros szocialista brigádod! Hogy mit kaptam érte... A kartársaimtól. Nem az elvtársaktól, azok örültek neki, mint majom a micsodájának, végső soron, de hamar rájöttek, megint eltúloztam a lelkesedéssel. Már-már leleplezem magam a hajszolt rendszerpártisággal.

- Robbantsd föl azt a kurva női szocbrigádod, mert arrúl kódulsz! - ordított rám, elég meglepő őszinteséggel a tartótisztem, mert rászólt a főnöke, hogy ami sok, az nem megy, vissza kell fogni ezt az örültet. – Be akarsz kerülni a dutyiba az újabb liliomtiprás miatt? Be? Akart az a. De hogy honnan tudta? Ja, persze, ezek előtt nem volt titkod.

A könyvtáros szocialista brigádba bevettem mindenkit, hogy banda kinézete legyen! Létszámra is úgy fessen, mintha. Mintha a közéletiség meg a munka dandárja lett volna a lényeg. Hógyisne. Egymás közt mondván. Még egy kis jutalom, plusz ez, ami belefér az addig minket megillető munkahelyi fizetségeken túl. Ami elég sovány volt! Mit keresett egy szocialista könyvtáros a Szocialista Magyar Népköztársaságban, na, mit? Alig többet a semminél. Ezért is kellett végül aztán osztályvezetővé, utána majdnem igazgatóhelyettesé válnom. A szocbrigád még rájöhetett pár száz forinttal. Ha nagyon igyekezett az ember. Annyi olvasót – meg persze rendezvényt, közös színházlátogatást sat. - írt be a naplóba, amennyit akart, és máris ő nyerte meg előbb a városi, majd a járási, a megyei, legutoljára a tartományi brigádviadalt! A vörös csillagos oklevél mellé csak leesett valami jatt.

- De szépen beszélünk, elvtársam - szólt ilyenkor vissza a párttitkárom, a könyvkötőüzem vezetője, mert hogy ők is hozzánk tartoztak.

Ők üzemeltették a stencilgépet is, ami akkoriban szigorúan bizalmas dolog volt, nehogy illetéktelen használhassa, ne adj isten befogja röpcédula-készítésre a masinát. Nem véletlen lett ő a párttitkár. Abban a világban mindennek megvolt a valódi oka.

Mert a pártba jó darabig valamiért nem akartak fölvenni. Csak '88-ban sikerült beverekednem magam. Láthattam a széthullását mindannak, amiben egykor annyian hittek.

Én nem, én csak tettem, amit tettem.

És elkaptam, akit csak lehetett.

- Csak nem ez a párt-föladatod? – kérdezte egyszer a harmadik szomszéd a mi utcánkból.

Rokkant, otthon ül álló nap, tolókcocsijában tanyázva az ablakból lesi, mi nem történik a házuk előtt a mi csöndes kis utcánkban.

Hogy lehetne párt-föladat, amikor nem is léptem be.

- Te, nem?

Hogy hitte volna. Többször olyan helyzetben vett észre, amit szerettem volna elkerülni. Nem akartam én a falu szájára kerülni! Kinek mi köze hozzá, mikor csalom meg az asszonykám! És kivel. Mettől meddig. Ez meg nem kifigyelt? Már épp azon gondolkodtam, nem találok-e benne valami jó kis jelenteni való hibát. Ha meg nincs, lehet egyet (ahányat akarsz!) keríteni.

Egyszer a feleségemnek is mondtam, ez nem igazi megcsalás! Az igazi az lenne, ha te vetemednél valami hasonlóra. Erre a cicám, eszem a zúzóját, megnyugodott. Ő, hogy gondolna ő ilyesmire. És azzal úgy vette, akkor nyilván én sem. Lát, amit lát, de az csalóka, félrevezető. Hogy ne lett volna az.

Hát, én mondom nektek, nem volt leányálom. A BM sem.

- Te a BM-ben dolgozol?

Melóztam!

- Ne mondd! És.

Gyorsan leállítod, el ne kotyogjunk valamit. Ami örök titok. Ahogy fogadalmat tetettek velünk. Sem elevenen, sem holtan. Sem szép szóra, sem verésre. Sem előmenetelért, sem a világon semmiért. Még hogy.

Jól érted. Azért ha most hetvennégy évesen elém varázsolnák azt a minapi tizenhét éves nagylányt, szerelmi vallomásként bevallanék neki mindent! Még azt is, amit gondolni sem mertem, nem hogy elkövetni! Érte, mondom, bármit. (HÜJE! VÉN MARHÁJA – ALES.) De hát hiú ábránd, merő lehetetlenség. Több okból is.

Miattuk kerültem bajba, miattuk jutnék a mennyországba. Mert menten végem. Ha csak rá gondolok, az akárhanyadikra, úgy ver a szívem. Mert így elpatkolni?! Csodák csodája. Semmiféle éveig tartó kínlódás, csak a gyönyörből halálba forduló élet! (IDŐBEN KELLETT VOLNA LEÁLLÍTANI – EZREDES.)

És az is tévedés, hogy gyereklány miatt kerültem bajba. Lánynak lány volt, de nem gyerek! Éppen arra való. Ahogy a kilső-zarándszéki első titkár szokta mondogatni: golyóérett. Ot mért nem kapták el? Vele miért nem foglalkozott az elhárítás? Ezeknek mindent szabad?

Na, jó, úgyis gondolkodtam már azon, hogy beadom a partizánkérvényem. Ma vitézséginek mondják? Jelentéseimről úgysem igen tud senki, legföljebb gyanítják, mit követtem el, annál többnek mutatom, mekkora demokrata vagyok! Hát, nagyon. Be nem áll a szám, ha a konzervatívokat kell szidni. A szabad madarak, azok igen, vagy a szocik, akik már nem komcsik, nem, szocdemek! A véreim. Kár, hogy folytatták a lopkodást. Most a fél párt rács mögött csücsül. Itt Kilső-, ott Közép-, amoda Belső-Zarándban is.

Szerencsétlen belső-zarándi Simonyi! Egyszer róla is jelentenem kellett. Elvonatoztam túl a Tiszán, be Belső-Zarándba – valaha állítólag az volt az igazi Zaránd, mi itt a nyugati gyepűnél hamar lejjebb adtuk, őket csak az 1800-as években tudták beolvasztani a környező vármegyékbe -, és éppen azt kaptam, amire számítottam. Hogy a tiszt urak mit képzeltek, az az ő dolguk. Ady beszélt volna így, ha megéri a huszadik század hatvanas, hetvenes éveit, mint ahogy Imre ugatott. Kiállt szálfa termetével, mennydörgő mély hangjával, oldalán oltári csinos fiatal színész, a nevét elfelejtettem, annyira rajta felejtettem

a szemem, hogy aztán szinte csak a kulcsszavakat hallottam. Szabadság, magyar, demokrácia. Polgár. Körös. Szerelem. Űzöttség. De ő, ha kell, egyedül. Amazok a túlparton, ő emitt egymaga. Zarándban.

Addig a Zaránd szót sem nagyon hallottam. Néhány irredenta író hozná vissza. Venné olybá.

Erre ijedtem föl. Mert elmerengve, a színészné kebleinek rejtelseibe (kigúvadt szabad szemmel) merülve csak megütötték a fülem a hasonló szavak. Azt mondják, ma már a távrecsegőbe mondott szavak is ilyen hatással vannak a világ végére telepített lehallgató-ellenőrző készülékekre: mondod, mondod, csak akkor kezdik el rögzíteni, a helyet és a személyt azonosítani, ha elhangzik az a bizonyos szó. Jenki, terror, robbantunk, szabadság, ellenállás, forradalom. (Egyes túlzók szerint a magyar is ilyen.)

Nem azért mondom, de ezt mondják.

Úgyhogy jól gondold meg.

Könnyű a mai elhárítóknak! Csak bekapcsolják a berendezést, és akár el is alukálhatnak! Nekünk mennyit kellett gürizni... Más ne mondjak egy poloska beszerelése micsoda óvatosságot igényelt! Hány embert kellett mozgósítani, ellenőrizni, eltávolítani, kiküldeni, beküldeni, beültetni, kizárni, hadrendbe állítani, hogy semmi gikszer ne legyen. Kész örület. Az egyikben részt vettem.

Lapozz, „miháj”, lapozz. (JOBBAN JÁRSZ – FŐHADNAGY.)

... Majdnem megmondtam. Hogy kinek az ellenőrzésében, leleplezésében vettem ilyen módon részt. Száz év meg egy nap. Ennyi időre titkosítottuk. Hogy ők hány esztendőre, az ő gondjuk. Én így döntöttem. Ha túlélem, bemondom az unalmast. Kimondom a nevét.

A nevüket? Amikor telefon-lehallgatást szerveztetek? Persze, mert a kütyüt be kellett telepíteni. Házkutatás sikeréhez járulatok hozzá? Megadtad nekik előre a ház részletes alaprajzát, megjelölve, hol van elrejtve a nyílt polcon a Szentírás! Angolul! Ettől lett a dolog izgalmas. Hátha mögé dugta a.

Mit, mit, elvtárskám, mit? – dörrent rám az alezredes, amikor őt is behívták a megbeszélésre, olyan izgalmasnak találták a tiszt urak a bejelentésemet. Fordulat a „Z” ügyben! Ki hitte volna.

Kapott pár évet.

Azóta kerül. Nem én őt, ő engem, hogy kiszabadult.

Próbálta volna itthon újrakezdeni. Még ki sem jött, már eltanácsolták Zarándból – családotul, mert a feleségével és a két porontyával kezdték. Mind a három Zarándból! Abból is, amelyik már nem létezik. Csak a nacionalista-soviniszta-náci-nyilas-briganti ellenzék képzeletében!

Na, jó, „Baráth”, ne gurulj dühbe. Tudjuk, hajlamos vagy rá. Ha a tyúkszedre lépnek.

Lépett az a radai, nem ezek a tökéletlen ellenzékiek.

Kár, hogy nem tudtam mind elkapni.

Azt hiszem, a java rácson kívül maradt. Éppen a legkeményebbeket nem sikerült nyakon csípni. Túljártak az eszünkön. Különben honnan jött volna elő, nem a föld alól, innen, mellőlünk, az a tenger (ellenséges) „ellenzéki” ’89-ben? A gatyá tele lett.

Nem az enyém. De hogy láttam, a tiszt urak is cserbenhagynak, lelépnek, eloldalognak, eltüntetik tevékenységük – igaz, működésünk – nyomait, előkészítik beépülésüket az új világba... Hogy az egész le van szarva!

Először begorombultam. Hogy merik, hogy merészelnek bennünket benne hagyni a trutyiban? Amit ráadásul ők csináltak! Beleültettek bennünket és ott hagytak, nyakig!

Nem, ebből nem esztek! És egy idő után magam is jární kezdtem az ellenzéki gyűlésekre. Azaz hogy az elsők egyikére – na jó, úgy a nyolcadikra - még odaóvakodtam!

Többet nem mentem el. Olyan sandán méregetett egy koma, hogy jobbnak láttam olajra lépni. Az első szünetben kámfort játszottam.

Még láttam, ahogy működni igyekeznek – minden jel ellenére – az elhárítás. Itt voltak a Fiúk. Nem a régi, újabbak. Akiket még senki sem ismert. Ott lebzseltek az ellenzéki gyűléseken, hogy fölkészítsék a hatalmat a váltásra. Egyikből ki, másikba be.

Undorító. Na, látod, erre nem voltam képes. Lopni, csalni, hazudni, bármi, de hogy. A hitünket megváltoztatni! Semmi pénzért.

Persze ki tudja. Azóta soha senki nem kísértett meg. Többé nem molesztáltak. Úgy vehették, kitelt az esztendő, jöjjenek a friss erők.

Ahogy elnéztem az első zarándi ellenzéki gyűlésen, van belőlük elég. A szagukról föl ismerem őket. A nézésükről. A kézfogásukról. A szava járásukról. Ahogy félrenéznek, megveregetik a vállad.

Hagyjuk. Jobb elfelejteni az egészet. Majdnem az életem részévé vált. Pedig az egész nem így indult.

Hogy, hogy. Majd neked elárulom.

A regényíró terveimmel kezdődött? Vagy mégis az vitt jégre, hogy szoknyabolondnak születtem?

„Regény”. Másé. Hamar letettem róla. A második oldalon? A negyedikig sem jutottam el. Az a nagylány.

Akkor tudtam meg, hogy még kiskorú, amikor az egyetemi diákszállásról behurcoltak a kapitányságra. Úgy becsuknak, hogy vénemberként látom meg a napvilágot. Buzeráns rablók közé vágnak, meglátom! Anyád sem látod többet. Babád a markod lesz! Ilyesmikkel szórakoztattak. Nem vertek pofán, bár úgy festett, arra készülnek, nekem ugranak. Az elkalapálástól rettegtem a legjobban. Apám csak néha kapott el – azt mondja, többször kellett volna -, a szíjat nagyapám kapta elő. Megérdemeltem, de ha ezek hozzám nyúlnak...

Tizenkét év! Azt mondták, ennyit kapok. És örökös jogfosztás – előbb csak jogerősen, majd ténylegesen, ahogy szokták (láttam, hogy csinálják!) (...csináltuk) -, és mehetek bányába, mert könyvtáros hogy lehetnék ilyen végbizonyítvánnyal? Az én törékeny alkatommal.

Azt mondták, jó kis bizonyítványt tudnak rólam kiállítani, ha tizennyolc év múlva szabadon eresztenek.

A végén húsz év lesz, úgyhogy aláírtam.

Hogy kényszerre, a napnál világosabb.

Inkább azért szoktam rá – mármint a hazudozásra, a másik lejáratására, ártatlan balfékek besározására -, mert ugyanazon ok miatt újra és újra bajba kerülhettem volna. Volt, hogy lelepleződtem, máskor csak tartottam attól, hogy újfönt kiderül a rosszaságom.

- Rosszalkodunk, rosszalkodunk, „Baráth” elvtárs?!

Így szórakoztak velem az „Állami Biztosító” emberei. Néha már kész ideg voltam.

Csak a feleségem tudott megnyugtatni. A babáim nem, ők csak pillanatnyilag, hogy úgy mondjam, futólag. A nejem ellenben.

Ezért jutott az eszembe egy adott szent pillanatban az a regénycím – családregegy lesz, vertem a mellem, ezerkétszáz oldalas! -, hogy *Futóvendég*. Futóvendégeimről, futó kalandjaimról, azok esszenciájáról, hogy ne mondjam kivonatáról, lényegéről, tetejéről!

Abból sem lett semmi.

Belőled, „Baráth”.

Barát nélküli pasas.

Máskor azon morfondíroztam: regényfolyamom első kötete a *Kopasz ember haját tépi*, második része meg a *Néma asszony óbégát* címet nyerné. A többin ráérek akkor gondolkodni, ha rájuk kerül a sor.

Nem hagyjuk magunk. Holnap beiratkozom a körzeti nyugdíjas körbe, átveszem a vezetést, és.

És mégis megírod azokat a regényeket? Csak elkapod, ha máskor nem, most hetvennyolcvan évesen azokat a lányokat, akik valamiért kiestek a szórásból? Hogy most aztán adsz nekik!

Nem lett volna rossz.

Rossz; rossz.

A rossz az rossz, a jó jó, nem?

Nem annyira. A jó is lehet rossz, a rossz meg.

Miért, nem tettem elég jót a világgal? Például amikor.

Mondj egyet.

Gondolkoynom kell!

Erkölcös az, ami nekem tetszik, nekem jó. Más szempontjából (amannak a szemszögéből): ami neki. Ha a kettő összejön, csúcs! A csúcson lehetünk.

„Lányok”, „asszonyok”. Juliskám, te értél a legtöbbet. Te tartasz ki mellettem a legtovább. Így, halálod után is.

Csak hát, ugye.

Az élet.

Azt hiszed, tudtam, hogy tizenöt síncs az a nagylány, akivel rajtakaptak? Nem ránk nyitott a nagyanyja? Épp hogy meg nem vakultam, akkorát csapott a kenyérsütő lapáttal a fejemre. Szedte volna ki a kemencéből a cipókat, amikor ránk nyitott. Én marha, a fiatalság, satöbbi. Vak voltam, nem láttam, nem hallottam. A későbbi asszonyom – akkor már gyűrűs menyasszonyom – éppen a tüszős mandulagyulladását ápolta odahaza, nem engedett magához. Én meg rajta a szűken tizenöt évesen.

Akkora mellet életemben nem láttam. Mindene kerekedett, nem mint egy tizenöt éves kamaszlánynak! Nem, inkább mint aki már túl van három gyermekáldáson, tele az alaposan megismert étellel, kirobbanó vágyakkal.

Adtunk neki.

Én be vele az ágyba, ő.

Szegény, mit tehetett róla. Ahogy én sem.

Az unokáival láttam. Ma már azért egy kicsit másképp néz ki. A babám meg ott porlik.

Húsz évet ki bír ki az én véremmel? Aláírtam, kész.

Más is aláírt, nem?! Mégsem.

Még szerencse, hogy tartományunk nyugati harmadában, Kilsó-Zaránd vármegyében elég nehezen mozdul a jobboldal. Máshol már rég kiteregték a szennyesünket, itt nem. Persze amikor III/III-ast választott a zarándszéki nép 1990-ben, a vármegyei közgyűlésnek legalább a fele (akár ma is) a régi rend híve, tanítványa, híveinek, tanítványainak a leszármazottja. Majd kiadja az utasítást a volt ávósok megnevezésére, működésük tanulmányozására és közhírré tételére a vármegyei közgyűlés jobboldali elnöke, amikor az apucika többet járt ugyanoda, ahova engem vittek, a rendőrkapitányságra a hivatal miatt, mert komcsi vébé-titkár volt! A másik nagy „jobboldali” hangoskodónak meg zöldbáró (zöld? inkább vörös báró) volt az apja... Hogyne lehetne őket megfogni!

Ezeket rávenni az ávós-névsor közreadására...

Így a végén megúszom szárazon.

Majd meszet esznek. Bolongombát falnak. Nekimennek a falnak. Tüzet nyelnek. Kútba ugranak. Kecskét hágnak, amikor kerülne más is.

Mindig ugyanoda lyukadunk ki! (EZ AZ, EZ! – .../EGY SORSTÁRSAD/.)

Bekényszerítettek... Mit mondjak? Tény és való.

De az az előbbi fölsorolás nem is volt olyan rossz. Mintha újraéledne az írói vénám.

- Nekem nehogy költő legyél! – vágott kupán nyolc és fél éves koromban az a paraszt öregapám.

Mondhatom, azóta nem szeretem. Szinte meggyűlöltem kulák mivolta miatt. Bár ne csak két évre vitték volna el! Akkor megúszom ezt a fölvilágosítást. Mert hogy szerinte inkább fogjam meg az ekeszarvat.

Kapanyelet.

Egyiket is, másikat is emlegette. Mikor hogy. A gyűlölet akkor támadt föl bennem a jobboldali, keresztény, demokrata, kispolgári, kispolgári, nemzeti, megyéb vonal iránt. Kész lettem volna ölni.

Még hogy én tehetségtelen lettem volna. Amikor azt mondják, mindenkinek van valamilyen adottsága. Valamire tehetsége, képessége! Csak nekem ne lett volna?

Na, öregapám, ha később kerültél volna a kezem közé! Kanyarítok róla olyan, de olyan „beszámolót”! Nem ússza meg szárazon.

Jobb így. Most vakarhatnám a fejem: „Miháj”, „miháj”, mit tettél?!

Úgyhogy így. Így volt! Így esett velem.

Elseggeltem. Most tápázkodnék.

Ha lenne minék. Kivel. Hova. Kire.

Na, nem baj. Több is veszett.

Mohácsnál? Kilső-Zarándban, ahová vénségedre hazajöttél? „Baráth”-éknál? Az én lelkem legmélyén.

Persze, hogy én vagyok a hibás. Minek lettem szerelmes az első pillanatban minden csinos nőbe.

„Szerelmes”. Szóval hogy.

Úgy, ahogy mondd.

Egy fűrt tetre készen. Hogy akkor jöhet a következő!

Rosszor születél, öreg. Akkor kellett volna.

Hogy mondták a régi komonisták? Lenin regélte, Krupszkájának? Nem Krupszkájának, valaki másnak. A nő arra jó, avégett teremtett, hogy alánk vágja magát. Valamelyik jelentésem főszereplőjétől hallottam. Nem is rossz! Kár, hogy kicsapták érte a suliból. A társa meg börtönbe került.

Mi közöm hozzá! Miért pofáztak.

Persze, zászlót égettek. Kis hülyék. Azt hitték, nem figyelünk oda. Éjnek évadján egy zárandi városban azt tehetnek, amit akarnak. Ostobái a magyar világnak 1960-ban. Vagy 1972-ben? Hatvan-hetvenvalahányban. (1966-BAN – ALEZREDES.)

Pontosabban?

Mi vagyok én, számtartó hivatal?

Mit gondolsz, mit kapnál, ha 2011-ben a Magyar Országház előtt százezer embert arra biztatnál, hogy égesse el az amerikai zászlót? Megúsznád ép bőrrel?

Kész. Punctum. Éppen így vettem én is. Ahogy – állítólag - Lenin mondta. Attól fogva lettem (egy darabig, nem végig!) leninista. Mert nem az igazat mondta? Ja, Zetkin Klárának, ha jól emlékszem. Arra is tisztán, hogy az egyik megfigyelttől hallottam. Az volt az apjával a baja, hogy efféle nézeteket vallott. Hagyján, hogy valaki így veszi, de hogy az apja, az ő szülőanyukáját hanyagolva! Bár az elvtársai a megyénél nagyon ellene voltak a válásnak, faképnél hagyta a gyerekeivel – megfigyeltemmel egyetemben – a hites feleségét, és összeállt a gépirónőjével. Aki meg a másodtitkár szeretője volt eredetileg.

Na, azt a fölbolydulást!

Te meg csak jelentettél arról a szerencsétlen fiúról, aki elkeseredésében inni kezdett, tombolt, dúlt-fült, föl akarta robbantani a világot. (JA, EZ MÁSIK ESET – ALEZREDES.)

Miért, ma mit gondolsz, nem állítják a terrorelhárítást az efféle vadócokra, ha azt kezdik hangoztatni, hogy fölrobbantják ezt az egész kurva világot?! Komcsistul, ruszkistul, bankárostul, mindenestül! Hogy verjék bele az oroszok a Leninjüket.

Ilyeneket mondott. Annyira vadult szegény, hogy még csak le sem mertem írni pontosan, mit ordított a Fő téren az éjfél utáni csöndbe. Csak a lényegét. Az is elég volt, hogy kitiltsák vármegyénkbelől. Az apjára tekintettel alig bántották. Szinte simogatták. Még ezek is sajnálhatták.

Én igen. Megesett rajta a szívem. Különben nem nagyon volt rá példa. Most, vénülvén vagyok csak ilyen megbocsátó. Türelmes. Megértőnek mutatkozó.

Mert persze mindennek van határa.

Akkor még több volt.

És arról nem mi tehattunk.

Hát ki, „Lenin”?! – ordított ilyenkor, ha ilyesmi szóba került, ifjú titánunk, akinek a leleplezésében én is részt vállaltam. Részvét nélkül. Mert csak utólag kezdett bántani.

Nem hiszem. Akkor is.

Akkor is. Mit akkor is?! Akkor miért írtad le, hogy ez meg az.

Igyekeztem tényszerű maradni.

Nála igen, a többinél rátettél egy lapáttal. Ha utáltad. Ha el akartad tüntetni az utadból. Például azt a festőt, akiről minden külön erre való hivatalos fölkérés nélkül összeírtad, kiket tart szeretőjéül. A hölgyek asszonyneve, lánykori neve, anyja neve. Születés helye és ideje, foglalkozása, végzettsége, párttagsági viszonya, ideiglenes és állandó lakcíme! Sőt, a férj személyes adatai... Hogy el lehessen kapni a komát. (A MELLBŐSÉGÜKET KIHAGYTAD – FŐHADNAGY.)

Éppen hogy utasításra.

Mi bajod volt vele? Semmi. De művészként egy olyan asszonyt is elkapott, akire neked is fáj a fogad. És akkor az az asszony nem kikoszorózott? El merészelt utasítani. Te lángolsz, az meg hidegen elnéz fölötted. Na, várják csak.

Több sem kellett neked. Szépen beírtad azok közé, akiket meg lehet zsarolni. Kényszeríteni lehetséges. Hogy ha ellenzéki vizekre merészkedik, ezzel visszafogják, ha nem, de jó lenne jelentésírónak a művészvilágról, azzal foghatják meg...

Téboly. Effélével téged is hányszor meg lehetett volna fogni?

Mi őket igen, engem soha.

Azon kívül, amikor sikerült.

Lelkiismeret. Mégis lenne? Hogy, állítólag, egyszer, mindenkiben fölébred.

Énbennem aztán sosem. Bolond lennék szabadon engedni. Jól néznék ki!

Az tenné be a kaput; akkor inkább a ciánméreg.

Ne hamarkodj el. Valami kiút csak akad. Mentség.

Ha meggyónod.

Az attól függ, kinek.

Papnak, én?

Akkor inkább.

A csuhásokat sosem szerettem.

Magam sem tudom, miért. Irigyeltem őket önmegtartóztatásukért? Talán. Hogy annál jobban fenekedjem azokra, akikben valami hasonló pislákol mélyen elfojtva, ami bennem időnként valósággal tombolt.

Szóval így kerültem képbe. És abból nem vághattam ki magam. Csak a legvégén. Amikor már.

Talán ők is örültek, hogy megszabadultak tőlem.

Ki tudja.

Én meg.

Apropó! Csak eszembe jutott: az elsőáldozásomat megelőző első szentgyónásomon nem bevallottam, hogy fogdosom a szomszéd Ilit? A plébános majdnem kiesett a gyóntatószékből. Mintha nem **hallott** (látott) volna még olyat. Úgy megbüntettet, de úgy – rám vert (ha jól emlékszem) három Miatyánkot, két Hiszekegyet, egy Üdvözlégyet -, hogy örökre elment a kedvem a vallástól. Ha ezért a semmiségért ekkora vezeklést szabnak ki, mi lett volna, ha a többit is elárulom? Mert ez csak a kezdete lett volna a gyónásomnak, a többit így már magamba fojtottam, egy életre.

Életgyónás... Az valóban rám férne. De mondom, attól függ, kinek. Azt mondják, más lelkipásztor az alkalmi házasságtörést is csak egy Szentírás-vers elolvasásával és átgondolásra biztatásával büntet, és már föl is oldott valamennyi bevallott és be nem vallott bűnöd alól.

Tehát attól függ.
Mint az egész élet.
„Lányok”, „asszonyok”.
Maradjunk úriemberek.
Igyekezett az ember.
Néha sikerült.
Amikor a proli gőg hajtott bennünket?!
Mikor voltál te proli.
Több is veszett Zarádnál.
Sokan megúszták.
Sajnálom.
A hálónk nem volt tökéletes.
Majd a tiétek!
Hajrá, „fiúk”. Nektek szurkolok. Csak engem hagyjatok békén.
Békében. Békével.
Békin!
De amikor...

Vak asszony visszanez. Véres lábnyomok a levegőben. A csontváz visszavág – ez nem jó. A többi meg nem új. Ilyen jó címeim voltak! Nekem legalábbis igencsak tetszettek.

Ez az írói véna (magyarán visszér) vitt az irodalom-elhárítás mezejére. Nem mondom, érdekes volt! De még milyen tanulságos. Egy kezdő írónak pláne.

Amikor az ember, ráadásul... Szereti a függetlenséget. Hogy azt tesz, amit akar. Nem szól bele senki.

Hogy mert volna belepofázni bárki abba, mit „írok” az írókáimról a szakvéleményemben? Mert kaptak tőlem. Mindenki azt, amit megérdemelt.

Jól mondod, szakvélemény. Nem följelentés, nem ügynöki munka: tárgyyszerű leírása annak, ami történt az illetővel. Jobb esetben – igaz, ennek már kárát láthatta – a véleményemmel megtoldva, szaktanulmány! Semmi lényegtelen! A pontosság. Kiben, miben, miként.

Eredetileg ezt terveztem. Semmi sem lett belőle. Éppen ellenkezőleg, amit elvártak tőlem. Ki ellen, mire, meddig lehet valakit fölhasználni. Ha ebből a szempontból nem felelt meg, selejtet gyártottál. Attól mindvégig megmenekültem. Elkerültem ennek a buktatóit. Úgy mint. Jobb nem is emlegetni. Még a szentfazék nagyanyám jut eszembe. Ő szokott ilyeneket mondani. Szeretet; tisztaság; tisztesség, emberség. Ajaj. Teljesen a vallásos erkölcsstant vallotta. Ha agyonverik, sem enged.

Szép világ volt. Az övék. Azoké, akik minket igazgattak. „Útba igazítottak”. Nem mondom, jó helyre.

Annyiban az enyém is, hogy.
Szóval a jó címig eljutottam.

Aztán mások címei után küldtek.

Itt romlott el minden.

Kár volt.

Érttem. Miértünk.

Értetek...

Hálátlan a világ!

Nem volt véletlen, hogy a művelődésügyi BM-szolgálaton belül a szépliteratúránál kötöttünk ki. Nem csak a regényíró-vágyaim miatt! Mert abban a körben közülünk kevesen fordultak meg. Nekem, szerencsétlenségemre, ott akadt dolgom. Nem én találtam rá, ők jelölték ki. Jó szemünk volt! A hallásuk. Finom. A KGB-egyetemen, vagy hol szedték össze az ehhez való érzéket. Az érzéket nem, de ott fejleszthették tovább. Szinte már annyira, hogy... Jobb, hogy nem lettem író! Mert ezek engem is lelepleztek volna.

Például olyan cselesek voltak, hogy valódi író nevét is bevetették másvalaki fedőneveként! Mintha mondjuk „Petőfi”, „*Petőfi Sándor*” (...*gatyába táncol* – ez is az egyik tervezett nagyelbeszélésem címe volt!) aláírással zárta volna az illető a titkosszolgálati jelentését. Kész röhej.

Honnan tudok róla, honnan. Valahonnan.

Azért az a 27 év.

Szép kezdet volt. Még csúnyább zárás. Cukassza! – mit tudom én, mit jelent, öcsém szokott ilyen jókat mondani zsugázás közben. Ő maradt a szüleim szintjén, iparos legény lett. Szakmunkás, ahogy akkoriban már mondták. Ma újra az lenne, iparos, ha lenne ipar. Mert ezek mindent tönkretettek. Én mondom, Antallék, és nem Hornék adták el az országot! A többi csak folytatta.

Hagyjuk. Eleget politizáltál, „miháj”, fejezd be. Ezt mondaná az a drága oldalbordám is.

Nagyon a bögyömben voltak Antallék. Szívből utáltam őket. Ilyen fordulatot! Azt hittem, az utolsó pillanatban is reménykedtem, hogy a megújult párt mégiscsak nyer! Erre még a dobogó második fokára sem értünk föl. Az a hülye Szadesz lett a második.

Ne zsidózz, „Baráth”, mert micsodán rúglak. Hol szedted ezt föl? Egyszerűen rossz felé vitték a szocikat, bele a 2010-es gödörbe. Kész, ennyi. Mi baja lehetne a magamfajtnak a szadeszosokkal? Semmi. Őket is üldözte eléggé a régi rendszer.

Az, „a régi rendszer”; jól hangzik. Nem te, nem én, nem és nem. Az apukájuk.

Őket? Jó, hogy nem engem. Én, őket, vagy ők engem. Ezt a versenykiírást még meg kell komponálni. Tanultam annyit a „Moszkva-parti fiúk”-tól, hogy ha nekiállok, sikerülni fog! Lehet, hogy ez lesz a főművem, nem az első regényem.

„Regény”. A „Regény”, mint fedőnév; nem is rossz. Tán ezért rühelltem azokat, akik megírták, kiadatták, volt bennük erő, türelem, szorgalom létrehozni, kivárni a közreadást! Ami tényleg nem volt olyan egyszerű dolog. Még hogy megírni; megírni, ha még jobban akartam volna, én is meg tudtam volna írni, de elfogadtatni! Kivárni – jó, néha dühöngve, leszedve a keresztvizet pártfőtítkárról, miniszterelnökről, cenzorról, kiadóról, szerkesztőről, kritikusról, mindenkiről, aki keresztbe tett -, magadat visszafogva csak azért is kiverekedni a megjelentetésért! Különösen lehetetlen volt, majdnem az, ha közben tisztességes maradtál. Már a nagyanyám megítélése szerinti tisztességességet véve alapul! Melózni, nem lankadni, bírni cérnával... Mert – ki tudja nálamnál jobban, aki suttyomban annyi főszerkesztői, főszerkesztő-helyettesi, rovatvezetői, külső szakértői (mert voltak ám éppen elegenden a félévi megjelenésű zarándi majdnem-irodalmi folyóiratnál!) levelet olvasott! – az nem volt akármilyen. Széllal szemben. Irodalom akkoriban az volt, amit a Szervnél annak ítélték.

Ne túlozz.

De biza.

A Szerv márpedig a hatalom volt. Magam.

Nem a Párt? Tudom, a Kormány nem, a tanács hogy lett volna.

A Szerv.

Magad azért tán mégsem.

Persze, hogy persze.

Mert gyakran a helyi tanácsot is az orránál fogva vezették. Hogy a helybéli párt-elsőtítkárt ne is említsem. Mert az nálunk végig elég gyöngécske volt. Már az irodalmi olvasottságát illetően! Amúgy nem, egyébként odavágni a háromból négy tudott.

Mit gondolsz, kik olvasták el elsőként az írók irományait? Na, kik?

Azt ne mondd, hogy te.

Ki, ha nem én! Meg a többi ezzel megbízott személy. Akikben megbíztak!

Kíméletlenül.

Hogy olvastad volna el elsőként mondjuk... Illyés Gyula költeményeit?

Hogy, hogy. Hogy Illyését ki lapozgatta elsőként, tényleg nem tudom, de hogy Három-Zaránd legnagyobb íróinak a dolgait én vettem elsőként titkosrendőrségi szakemberként a kezembe, az tuti!

Már megint túlzol, „miháj”.

Hogy a pék pubi micsodájába ne! Kezdesz begorombítani. Kár kételkedned a szavamban. (NANA, NANA, ELVTÁRSKÁM, LASSABBAN! – ...)

Nem volt olyan irodalmár, akire nem azzal állítottak: megismerkedsz vele, példának okául magad szervezel neki könyvtári író-olvasó találkozót, esetleg a háttérben maradva mást kérsz föl erre, te csak véletlen odacsöppensz és megszólaltatást kérsz tőle a megyei (el ne áruld: stencilezett) könyvtáros szaklapnak, szóval valahogy a közelébe, bizalmába férközöl, és azzal célegyenesbe értél! Mert ha elfogadtatad vele magad, egyszer csak véletlen bekéreckedhettél hozzá a dolgozószobájába, ezer és egy ürügyet lehet arra lelni, kitalálni, valahol a belügyi szakirodalomban nyakon csípni, és ha már bent vagy a lakásán, lefényképezed, szerencsés esetben elolvasni is odaadja megjelenés előtt álló dolgát, hogy majd te szakvéleményt adsz róla, akármi. Vagy csak egyszerűen ellopod. Másnap meg, miután bevitted az illetékesekhez, visszaviszed maradéktalanul. Hogy venné észre?!

Nem volt rá példa.

Bevallom, már-már mesteri szinten működtem. Hétpróbás tmb. lett belőlem. Már tervezték a szt-tiszti kinevezésemet, amikor jött a rendszerváltás előtti elbizonytalanodás.

„miháj”, lapozz. (JÓL TENNÉD! – ALEZREDES.)

Lapozzunk.

„Irodalom”. *Nekem mondd, pestinek, hogy csíp a poloska?...azaz irodalom.* (Ez is tervezett ki tudja hanyadik regényem címe lett volna. Ha megérem! Nem éltem.) Nagyon is átláttam az egészet. Rálátásom volt szinte mindenre. Innen. Nem Pestről, netán Budáról, nem, innen Zarándból. Mert kiküldetésben megjártam a fél ország irodalmi kegyhelyeit. Hol ehhez, hol ahhoz az íróhoz, költőcskéhez, szerkesztőhöz, irodalomtanárhoz zavartak el. Mert hogy engem még nem ismer. Be tudom magam neki hízelegni. Tán én szóra tudom bírni. Olyan bizalmat keltő tud lenni a viselkedésem. (AZÉRT KELLETT '87-BEN LAPÁTRA TENNI, MERT A VÁROSBAN MÁR UJJAL MUTOGATTAK RÁ: KOPÓ! – SZÁZADOS.) Feketétől Csoóriig szinte mindenki vel szemelő viszonyban voltam. Legalább látásból ismerhettek.

Föl hogy ismertek volna.

Igaz, a bizalmukat nem nyertem el, tőlük nem loptam kéziratot, de tán valóban tudtam segíteni az elhárításnak.

„Irodalomelhárítás”? Így is lehet mondani. Valójában a teljes írói teljesítményt górcső alá akartuk venni. Mielőtt megjelenne bármi, képben legyünk, tudjuk, mit forral, mi vár ránk! Erre törekedtek a megbízóim. Többé-kevésbé sikerrel.

De akkor hogy kerülte el a figyelmünket például az Egy mondat?! A „zsarnokságról”, mert szerinte az az volt. Valljuk meg, a Rákosi-érát illetően Gyula bácsinak igaza van, de a Kádár-érára vonatkozóan hogy lehetett volna? Rákosiéknak semmi pénzért nem dolgoztam volna, de Kádárnak? Miért ne. Csupa jóakarát voltunk. (KÁR, HOGY KEVESEN VETTÉK ÉSZRE - EZREDES.) (EZ A VADBAROM NEM JÖTT MÉG RÁ, HOGY NEM CSAK MI BUKTUNK MEG, Ő IS – HADNAGY.)

Irodalom... hogy a csudába ne! Irodalmi babér! Már a megjelenéssel kezdődött. Segíted a „Karcsi” fedőnevű író, hogy ő meg téged, „Vili”-t. Te itt vagy szerkesztő, ő amott. Te emide írsz könyvjegyzetet, ő amott, egyik ide, másik oda. Egyikük innen kapja a zsozsót, másikuk máshonnan! Kéz kezet mos. Alapítvány, kiadó, szerkesztőség, egyetem, rádió, tévé, ne adj isten párt, tanács, minisztérium...

Miért, ma nem ugyanígy zajlik?

Elég hamar megundorodtam az „irodalmi élet”-től. Kész bűnügyi regény. Ha egyszer megírná valaki; megtehetném én is. Ha lenne hozzá tehetségem.

Ahol a képességet osztották, engem ebben a tekintetben elég hátra soroltak. Más tekintetben persze előrébb. A szaglászatot illetően tán az élre!

Ezért fordultam szembe mindenféle istenhittel? Lettem istentagadó? Mert micsoda igazságtalanság, hogy én nem tudok eleve úgy írni, mint mondjuk Sütő? Hogy Konrádról ne is beszéljünk. Miért nem. Hol van itt az egyenlő elbánás törvénye? Követelménye, hogy mást ne mondjak. Legalább az ígérvénye! Abszurdum.

Kész örület.

„Irodalom”. Ma már ha csak kiejtik ezt a szót, fölmeleg a vérnyomásom a kétszeresére. Lefogni sem kell, magamtól leesek a lábamról.

Onnan fölkelni.

„Regényt írni”. Ebben a korban. Ezzel az ésszel. Ekkora tapasztalattal! Amit az életből merítettem.

Ki kíváncsi ránk. Kinek kellünk.

Mert félreértetek bennünket.

Félretettek.

Befőttnek? Lekvárnak? Savanyúságnak? Levesbe? Szószba? Eltettek jövőre?

Ne folytasd. Úgyis minek.

Ezt ellőtted, koma!

Ellőttük.

Ellőttétek.

Lőni? Lőni sosem mentem. Nem is küldtek. A BM-lőtérre minket nem vittek ki. Egyszer kikéreckedtem. Nem remegett a kezem. Tudom isten, kapott volna, aki élém kerül.

Különösen az írókat gyűlöltem. Ma már... Nevetek az egészen. Rajtuk különösen. Mert ugyanaz folyik ma is: te engem, én neked. Ösztöndíj, ezüst kereszt, érdemrend, kiadás-támogatás, külföldi út... Pusztá megjelenés! Összefonódás. Érdekcsoportok kereszttüze. Ha nem tartozol egyikbe sem, megnézheted magad. Korcsoportonként, majdnem évjáratonként, utcabeliként, jól mondod, nemzedéki ellentétnek álcázott érdekharc. Élethalál küzdelem a kenyérért! Mert a megjelenés is az. Íróembernek. Arról nem beszélve, hogy ma már állásba állni sem olyan könnyű, mint az annyit szidott „szocializmus”-ban volt, amikor azt büntették, akinek nem volt munkahelye, és lakásvásárlásra, a nyugodt írói munkát biztosító saját lakás megvételére kis fizetéssel is nyugodtan vehettél föl hitelt, biztos lehettél benne, lesz miből fizetned a tartozást, mert az állam gondolkodik számodra munkáról!

Én csak tudom – tudnám még inkább, ha engedték volna -, mennyire fontos a műved közszemlére bocsátása. Hogy olvassanak! Ne az íróasztalnak fogalmazz. Néped elé tárd.

Tárnám én is, tártam volna. Ha kellett volna valakinek.

Sok gazfickó.

Adtam nekik, ahol értem.

Ugyan már, „irodalom”, „irodalmi élet”! Ha kivonjuk abból magunkat, nem marad semmi. Legföljebb Wass, Márai, mert ők kimaradtak ebből az egészből. Aki itt élt, mind besározódott valamennyire!

Tőlünk, igaz.

Mert ki tudott kibújni az ellenőrző közegek markából? Hálónk eresztékein. Akarom mondani a háló lyukain. (AZ HIÁNYZIK NEKED, NEM MÁS, A LIK – FŐHADNAGY.) (MIÉRT, NEKED NEM? – ALES.) Néháynak sikerült, de sokra nem vitte.

Ami fáj, hogy nem egyre nem figyeltem föl. Eléggé! Még hogy én, az egész hálózat csődöt mondott. Mert azért ki gondolta volna 1960-ban, amikor beszerveztek, vagy akár 1987-ben, amikor kívül találtam magam, hogy így szertefoszlik az egész? Azok miatt, akik egyre jobban elszemtelenedtek, levetették álarcukat, álarcaikat, mert nem egynek több is volt! És egyszer csak azt vehettük észre, hogy magunk maradtunk. Egyedül a ganyéban.

Az tette be a kaput.

Persze, az már akkor jött, amikor Pozsgay emlegetni kezdte '56-ot. Hogy az mégsem volt ellenforradalom.

Jó, az áruló szocialista politikusok, de engem jobban érdekeltek az írók! A költők! A. Azok, akik elem vágtak.

Nem féltékenység, nem irigység volt az oka, hogy annyira ellenemre voltak, csak nem tudtam elviselni, elég nehezen éltem túl, tettem túl magam azon, hogy ezeknek sikerült. Ők sem voltak tehetségesebbek nálam! Hogy úgy mondjam, tehetségtelenebbek sem.

Nem hiszem.

És akkor azok, akikről addig szinte csak jelentéktelen dolgokat tudtam összekaparni-összeszaglászni-összehazudni, egyszer csak kezdtek mind nyíltabban ellentmondani. Kiállni a gátra. Bele a pofánkba!

Először azt hittem, nem jól hallok, rosszul látod. Hogy mondtad, ezt te mondog? Hallod, te aztán jól átvértél minket! Eddig azt hittem – hittem? hittük! -, hogy velünk tartasz, egy rossz szavad nem volt a rendszerről, legföljebb valami furcsa ködbe rejtetted alig megfeythető (ezért aztán valamennyire azért valóban gyanús) írói üzeneted, de hogy lehazaárulózzál bennünket? Elküldj a jó anyukánkba? Mert ilyen is akadt. Akkor majdnem megállt a szívem.

Először akkor lettem rosszul.

Abban az időben már csak apró-cseprő hírekkel szolgáltam a bomladozó-átalakuló Szervnek. De azért az ő emberük maradtam. Bízam bennük. Hogy a végén attól rettegjek, átadják az aktáimat Antallék hivatalnokainak.

Hál' istennek nem tették.

Megvolt rá a jó okuk.

Okunk.

Vagy átadták, de csak azt, ami nem kellett nekik.

Én is azok közé kerültem, akiket odavetettek prédának.

Nem azért. Csak azért lehet olvasni a jelentéseidet a levéltárban, mert akkorra lezárták az iratanyagodat. Ha a változáskor is szoros kapcsolatban lettél volna velük, a tiéidet is eltüntetik. Hogy nyoma sem maradjon. Ám így.

Hallom, rajtam kívül – már a művelődési vonalon - még három volt zarándi titkos megbízott iratai lephetők föl a pesti központi irattárban, vagy hogy hívják, levéltárban. Az egyik '85-ben disszidált, így bújt ki a hálójukból, ezzel büntették utólag is! A másíknak köztörvényes ügyei is voltak, nem lehetett teljesen eltussolni, a harmadik meg mit tudom én már ki volt, de az is balfék, akin túl lehetett adni! Tudom már, néprajzos, aki kutatni Erdélybe indult nem 1988-ban, hanem 1952-ben, át a zöld határon. Hogy bejusson a szent Székelyföldre leírni, amire kíváncsi! Mert nem adtak neki útlevelet, túl lassan kapta volna

meg, ki tudja? Fél évre ítélték azzal a könnyítéssel, hogy nem kell leülnie, de a továbbiakban be kell számolnia tudós környezetéről... És hiába maradt fenn a neve (mind a fedőneve, mind a valóságos személyes adataival az adatlapja), egy szem jelentése nem került elő. Mert nem írt! Nyilván. De az azonosíthatóságát lehetővé tették, megengedték, odadozták csalinak... Hogy jól lejárassák. Őt. És nem azokat, akik valóban megszolgálták. Hogy ezzel hány mocskos gazembert hagyjanak futni.

Én mivel szolgáltam rá?

Balfék.

Bal.

Jobb?

Miért lennék jobb azoknál.

„Irodalom”.

„Élet”.

Hagytuk magunk.

Rossz lóra tettél.

Maradtál volna a lányoknál!

...Asszonyokkal.

Az annyiszor eltervezett első regényem címe végül is *A részen vágott jérce* lett volna. (NEM IS ROSSZ FEDŐNÉV! – ALEZREDES). Mennyi elképzelés, még több cím! Ez lett a legjobb. Nem hiába annyi év tapasztalata után! Kereken négy évtized? Ez fejezte volna ki a legjobban azt, amit a világról tudok. Közéletiségen innen és túl. Politika; kit érdekel. Csak besározódik az ember.

Teremtöm, el ne hagyj.

A legszebb lányunokám kér, hagyjam abba, játsszunk! Hát: akkor: játsszunk.

- Ki lesz az első?

Én biztos nem.

...És akkor olyan déja vu érzésem támadt... (A K... ANYÁDAT SZÓRAKOZZÁL, DÉZSA BÁ – FŐHADNAGY.)

„Kis hadnagyom”, jó éjt!

Jó éjszakát, gyerekek.

Az esti mesének vége. Szép álmokat!

Szebbet.

J/VIII.

„Ábrahám” jelentette, hogy Záray Zsolttól megtudta, valami belga vendége volt a művelődési ház néptáncsoportjának. A dán beszélt az igazgatóval és az együttes vezetőjével. „Ábrahám” ígéri, hogy többet megtud a svédéről. (FIÚK, DÖNTSÉTEK MÁR EL VÉGRE, HONNAN IS JÖTT?! – ALEZREDES.) (BOCSÁNAT, SKANDINÁV – ŐRNAGY.) (AKKOR AZT MONDD! – ALES.) (VODKÁZTOK, ÉS NEM SZÓLTOK?! – EZR.)

Intézkedés. A „Körtáncos” fedőnevű ügynökkel ellenőrzöm. (Ő AZ EGYÜTTESVEZETŐ? – ALEZREDES.) (IGEN – ŐRNAGY.) (JÓL BEUGRASZTOTTALAK! HOGY MERED ELÁRULNI, LEÍRNI? - ALEZREDES.)

Feladat. Mivel a megyeszékhelyen nemzetközi néptánc-találkozó lesz, ezért tmb-nek feladata, hogy a külföldi csoportok tevékenységét – különös tekintettel a hivatalosan meghívottakon kívüliekre – figyelemmel kísérelje. Külön felhívtam a figyelmét – ahogy az e témán foglalkoztatott másik hálózatát is – a lengyel táncosokra. Ugyanakkor bemutattam tmb-nek a birtokunkban lévő „Szolidaritás” jelvényeket. ŐRNAGY.

Tmb. nem észlelt állambiztonsági szempontból figyelemre méltó eseményt a Néptáncosok Nemzetközi – nagyvárdai - Ünnepe.

Feladat. Gyűjtsön jellembeli adatokat Küküllei Jánosra, a helyi könyvtár dolgozójára, aki egyben személyes kapcsolata. Amikor egy időben bizonytalan volt a nemi jellege, ajánlatot tett neki. (MÁRMINT KI KICSODÁNAK?! – EZREDES.) (ILYESMIT NEM ÍRUNK, CSAK MONDUNK! – ALEZREDES.) (ÉRTETTEM! LEGKÖZELEBB NEM FORDUL ELŐ. ELVITT A SZAKMAI HÉV – ŐRNAGY.) (RENDBEN – ALES.)

Továbbá feladatul kapta, hogy vegyen részt a hagyományos őszeleji határainkon túli költőünnepélyen, mint versbarát tanácsi vezető. Elmegy és megfigyeli, hogy a jelenlévők közül lesznek-e olyanok, akik a nacionalizmus alapjáról fejtik ki mondanivalójukat. Ez történhet az előadás során, vagy négyszemközti beszélgetés kapcsán. (ELŐTTE ÉS UTÁNA... - ALEZREDES.) ŐRNAGY.

Hálózat beszélt Küküllei Jánossal, aki a román vezetésre neheztelt, mivel szerinte Erdélyben a magyar nemzetiségiek helyzetét nem a legjobban oldják meg. Küküllei Ceaușescu magatartását egyeduralkodónak minősítette.(AZÉRT EZ TÚLZÁS – ALEZREDES.) Amikor pár nap múlva találkozott vele, mintha megváltozott volna Erdély kérdésében. Hálózat úgy ítéli meg, hogy használt a Küküllei Jánossal folytatott nevelő jellegű beszélgetés. ŐRNAGY.

(Nagyszerű, elvtársak, ez már valami - .../OLVASHATATLAN/)

„Ábrahám” tovább gyűjti az adatokat Küküllei Jánosról, kapcsolata kapcsolatairól.

A Kert Színház Marosvásárhelyre megy, hálózatunk szívesen velük tartana, de a munkahelye nem őt küldi, így nekünk kellene fizetnünk a költségeit. Állítólag Hajdú Győző RKP KB-tag, az ottani Igaz Szó főszerkesztője a két színház közti kapcsolatfelvételnek a kezdeményezője színész- felesége révén, aki már járt városunkban. Egyes vélemények szerint – jelenti tmb. – Hajdú kétes figura. Hajdú Győző a feleség ígérete ellenére nem hívja, de tmb. menne Marosvásárhelyre. Nekünk nem állt rendelkezésünkre a beígért „B” ellátmány, ami a kiadásait fedezte volna, s így leállítottam kiutazását. Arról nem beszélve, hogy túl messze van. ŐRNAGY.

(Túl messze, túl messze! Milyen fogalmazás ez? A cél az első, nem az eszköz – ALEZREDES.)

(Értettük – ŐRNAGY.)

(Na jó, semmi baj. Csak kicsit begorombultam – ALEZREDES.)

„Csontváry Katalin” fedőnevű ügynök jelentette, hogy a megyei színházban évadkezdő darabként bemutatandó Németh László-művet nacionalista áthangolással kívánják előadni – hallotta a képtárba hozzá gyakran bejáró színházi barátaitól. (NEM KELL AZT HANGOLNI, „NACI” AZ ANÉLKÜL IS. DE INKÁBB HAGYJUK. TI CSAK TEGYÉTEK A DOLGOTOKAT!! – ALEZREDES.) A Berzsenyi Színház szakvezetése úgy döntött – tőlünk függetlenül -, hogy egy semmitmondó kritikát jelentetnek meg a rendezésről és ezáltal élet veszik a nacionalista sugárzásnak. (DICSÉRETES! – ALEZREDES.) Ez meg is történt. „Ábrahám” jelentése mindenben „Csontváry”-t igazolta. ÖRNAGY.

Tmb. jelentette, hogy a színházban az egyik színész zakója gallérjának a hátuljára feltűzött kerek formátumú jelvényt mutatott meg több személynek. Nem tudja, mit ábrázol. Pontosítandó, ki volt az! Utána jár.

Ez alkalommal feladatát egyébként Zimonyi Zalán íróra vonatkozóan szabtam meg. Megállapítja életkörülményét, politikai arculatát, anyagi helyzetét. Ellenőrzi a munkatársain keresztül, hogy Zimonyi kaphat-e szociális segílyt. Ezt úgy oldja meg, hogy több hasonló egyén megjelölésével kérjen javaslatot a szakelőadótól. A javaslatok tanulmányozásakor Zimonyi Zalánra és még másik személyre vonatkozóan rendelje el a segílynyújtást. Természetesen ez a munka a kialakult szokásnak és szabályoknak figyelembe vételével valósuljon meg. Ezt fogja követni a segíly átadása, amit a hálózat arra fog felhasználni, hogy felújítsa kettőjük kapcsolatát. ÖRNAGY.

Hajdú Győző meghívta Romániába a város és a színház vezetését a marosvásárhelyi nemzetiségi színházi szemlére. Velük tart hálózat. Együttlétük alatt megállapítja Rostás Kelemen főrendező politikai arculatát, szamizdat irodalomról alkotott véleményét. Továbbá megfigyeli, hogy kivel, milyen formában érintkezik Romániában.

Tmb. közölte, hogy testvére, aki Németországban él, egy hétig nála tartózkodott. 1956-os disszidens, az egyetemot ott fejezte be, az NSZK-ban telepedett le. A bátyja felhívta a figyelmét arra, vigyázzon Hajdúval, mert szerinte eléggé veszélyes figura.

Megjegyzés. A romániai utazás anyagi kihatását később biztosítanunk kell. ÖRNAGY.

Jelentem, a mai napon reggeli 8 óra 30 perckor a Városi Tanácson konspirált körülmények között Örnagy Elvtárssal közösen találkozót bonyolítottunk le „Ábrahám” fedőnevű hálózatunkkal. A cél a hálózat átadása volt, ami sikeresen lezajlott. FŐHADNAGY.

(Bort is ittatok, netán pálinkát? – ALEZREDES.)

Kérdésemre válaszolva ügynök jelentette, hogy Érmelléki Gábor, a városi tanács népművelési előadója megbízható, a szocializmushoz hű személynek ismeri. Aki ugyan jelenleg még pártonkívüli, de már nem túl hosszú ideig.

A Fialat Alkotók Megyei Közösségének rövidesen megjelenik a saját újságja. A TMB. a kefelevonatot látta, amelyet Érmelléki Gábor javított. A lap felelős kiadója az Úttörőház és Sportcsarnok. FŐHADNAGY.

A TMB – sürgős kérésünkre – megszerezte és átadta tanulmányozásra a „Hármas-Határ” címmel tervezett időszakos kiadvány kefelevonatát. („KEFE”, „KEFE”, CSAK NINCS BENNE „CSONTVÁRY” TMB IS? – ALES.) (NEM ÚGY ÉRTENDŐ A „KEFE”, „KATI”-HOZ NINCS KÖZE – ÖRN.) (KÁR – EZR.) A központi osztályok és a társ megyei osztályok segítségével megállapítottuk, hogy az antológia szerzőinek majdnem a kétharmada megyehatáron túli, javarészt fővárosi. Sőt, akad országhatáron túli is. „Ábrahám” fedőnevű titkos munkatársunk segítségével azt is megállapítottuk, hogy a kiadás előtt álló könyv

szerkesztője és az egész, „irodalmi”-nak álcázott kísérlet kitervelője, a „szépirodalmi”-nak beállított megmozdulás szervezője Érmelléki Gábor. A hálózat jelentette, hogy a kézirat a könyvtári nyomdában van, megjelenése 2-3 héten belül várható. A hálózat megszerezte azt a levelet is, amelyet az Érmelléki által lektorálásra fölkért budapesti költő és szerkesztő Szombati Rezső írt a készülő kiadványról.

Értékelés. Az illegális kiadvány megjelentetéséről tájékoztattuk az MSzMP Zaránd megyei Bizottságának 1. titkárát, bemutatva neki a kefelevonatot, hogy lássa is, ne csak halljon róla, mi folyik a hátunk mögött „irodalom” címen. Frankó elvtárs egyetértett a megállapításainkkal, azzal nem különben, hogy a változatlan tartalommal való megjelenést operatív úton akadályozzuk meg.

Ennek alapján – kihasználva a sajtótörvény adta jogi lehetőségeket – ellenőriztettük a Megyei tanács Igazgatási Osztályának vezetőjével a kiadás engedélyezésének jogszerűségét, aki megállapította, hogy erre – az irodalmi antológia esetében – csak a Művelődési Minisztérium Kiadási Főigazgatósága jogosult, és a jogszerűtlenül kiadott engedélyt „hatásköri illetékesség hiányában” 1984. február 21-én azonnali hatállyal visszavonta. FŐHADNAGY.

(Egyetérték: ALEZREDES.)

(Jó munka volt, fiúk! – EZREDES.)

(Elkaptuk őket – ÖRNAGY.)

(Hála a mi „KGB-s” fiainknak – EZREDES.)

(Úgy legyen – ÖRNAGY.)

A hálózat jelentette, hogy a Fiatal Alkotók megyei Köre a régi alakzatban megszűnt. A Megyei Tanács Művelődési Osztálya és a KISz Megyei Bizottsága kifejezetten új alkotókör létrehozására tett kezdeményezést azt követően, hogy az előzőben hangadó szerephez jutottak rendszerünkkel ellenséges elemek, javarészt megyehatáron túl élő szerzők. A Tanács és a KISz döntése értelmében Z. Kapás Zoltán lesz az új körvezető, akit tisztségében a demokratizmus játékszabályainak figyelembe vételével maga az újjáalakult, új összetételű, kizárólag a megyehatáron belül élő fiatal írókból, költőkből, képzőművészekből stb. álló társulat fog szavazással megerősíteni. (EZT MINDENKÉPPEN BIZTOSÍTSÁTOK! – EZREDES.) (MEGLESZ, EZREDES ELVTÁRS – ALEZREDES.) (CSAK ÜGYESEN, SEMMIT SE VEGYENEK ÉSZRE – EZREDES.) (OTT LESZÜNK AZ EMBEREINKKEL - ALEZREDES.) (DE NEM TI MAGATOK?! EL NE KÚRJÁTOK SZÚRJÁTOK – EZREDES.) (NEM MI, A VELÜNK EGY HÚRON PENDÜLŐKKEL BIZTOSÍTJUK – ALEZREDES.) (HA NEM MEGY, ZAVARJÁTOK SZÉT ŐKET! – EZREDES.) (MEGLESZ – ALEZREDES.) (ÉRTETTÜK! – ÖRNAGY.)

Varga Mátyás helybéli írógató személyről, a megjelenésében megakadályozandó Három-határ fedőnevű „irodalmi” kezdeményezés egyik társszerkesztőjéről TMB összefoglaló jelentésében azt írja, hogy visszafogott, meggondolt ember, nem tart a szélsőségekkel. Megvan mindenről a maga véleménye, de semmi rosszat nem tud róla mondani. Hirtelen haragú, de hamar lecsillapodik, és akkor – szerinte – szinte „vajra lehet kenni”, olyan szelíd. (AZ JÓ! TAPASZTALTUK... – ÖRNAGY.) (CSAK NEM BEUGRANI! – ALEZREDES.) Első könyve után a második is megérdemelt szakmai sikert aratott, Zarándban sokan olvassák. (EZÉRT KÜLÖN FIGYELMET ÉRDEMEL. SORRÓL SORRA ELEMENZI! – ALEZREDES.) (ÉRTETTÜK, EZREDES ELVTÁRS – ÖRNAGY.) (VARGA MATYITÓL NE FÉLJETEK: SZERETI A BORT ÉS A SZÉP LÁNYOKAT... - SZÁZADOS.) (NEM VICCELÜNK! – ÖRNAGY.) FŐHADNAGY.

Ügynök a találkozón beszámolt, hogy Kiskerekitől, a Kert Színház vezetőjétől megtudta, üzenetet kapott Erdélyből. Hajdu Győző azt üzenté, hogy irodalmi esteket szeretne tartani

Közép-Zaránd megyében. Bővebbet majd „Ábrahám” és esetenként az egymásra foglalkoztatott „Túrmezei” fedőnevű TMB tud meg. (Itt ellenőrzésről van szó.)

TMB-t utasítottam, újítsa fel kapcsolatát Zimonyi Zoltán költővel, az „Érzelmes” fedőnevű előzetes ellenőrzés célszemélyével. Talán megoldható, hogy képesítés nélküli tanárként alkalmazzák a városban, és ezzel lekötelezi, bizalmába férkőzik. Dicsérje költészetét! ÖRNAGY.

(Ügyes! Nagyon ügyes – ALEZREDES.)

Hálózatunk jelentette, hogy a FiAk-ba látogató pesti fiatal írók „tisztá pazarlás”-nak nevezték, hogy a megye Ifjú Zaránd címen irodalmi lapot tart fenn a szerintük „tehetségtelen, jobb esetben féltehetség és hasonszórú helyi alkotók” számára. Érmelléki Gábor előzetes ellenőrzés alá volt személy „K” levél-ellenőrzésén szó szerint is elöbukkantak ezek a rendszerünkre nézve káros tendenciát kifejező kifejezések. Megyénk nagy áldozatok árán tartja fenn a nivós irodalmi szaklapot, erre fel a helyi ellenzékieskedők és pesti bujtogatóik így lebecsülik a mi vállalkásunkat tájunk és térségünk művészeti felvirágoztatására. (FELHÁBORÍTÓ! IDEJE TENNI VALAMIT – ALEZREDES.) (MEGLESZ, TUDOM ISTEN – ÖRNAGY.) A TMB felsorolja azokat a szerzőket – valamennyi megyén kívüli, ami mutatja a fertőzés jellegét és irányát -, akik ferdén ábrázolják a valóságunkat, nacionalista szellemben szólnak főleg a Szlovákiában és Romániában élő magyar nemzetiségi kisebbségről, annak állítólagos „elnyomásáról”.

A központi osztályok és a társ megyei osztályok segítségével megállapítottuk, hogy az antológia szerzőinek több mint a fele megyénken kívüli. Közülük eddig a következő személyekről derítettük ki operatív eszközökkel, hogy ellenséges vagy politikailag káros magatartásuk miatt már az Állambiztonsági Szervek látókörébe kerültek...

Értékelés. A fentiek arra utalnak, hogy az úgynevezett „kulturális ellenzék” – felhasználva egyrészt azt, hogy a megye, valamint a tartomány ilyen vonatkozásban még nem fertőzött, másrészt azért, hogy a tartományunk részét képező Kilső-Zaránd északon Csehszlovákiával határos, a hozzánk – különösen érzelmileg (VALAMINT A ROKONI KAPCSOLATOK KAPCSÁN! – ALEZREDES) erősen kötődő Belső-Zaránd nagy része pedig Romániához tartozik, a szomszédság kedvez a nacionalista tendenciáknak és irányultság fokozódásának. Ráadásul a pesti csoport ellenséges, politikailag káros propagandájának és agitációjának érvényesítésére nyílt fórumot keres Zaránd megyékben. Erre utal a jelentésben felsorolt megyénken kívüli személyek jó részének FiAK-tagsága, de más irányú adatok is erősítik ezt a feltételezést (pl. a Pázsit-körbeli szereplés-sorozatuk nevezett fővárosi személyeknek egészen a Mozgó Világig).

Intézkedés....FŐHADNAGY.

„Ábrahám” a megjelentetésében megakadályozott Hármashatár ügyében jelentette, hogy a szerkesztője, Érmelléki Gábor előzetesen ellenőrzött személy nagyon elkedvetlenedett. Azt hangoztatta a TMB előtt, hogy valóban ő mondott le magától a FiAK-vezetésről, „unta az egészet”. (FELHÁBORÍTÓ! ÉPPEN IDEJE VOLT LAPÁTRA TENNI – ALEZREDES.) Olyan szándékot a tmb-vel egyelőre eddig nem közölt, hogy netán a Kiadói Főigazgatósághoz fordulnak az anyag megjelentetésének tervével. Feltehetőleg tisztában vannak vele, hogy ez sikertelen lenne.

TMB jelentette, hogy Szlovákiában járt testvérmegyei küldöttség tagjaként, és ott tárgyalt több oktatási vezetővel az együttműködés lehetőségéről. Egy ismeretlen személy különösen melegen érdeklődött a hazai viszonyok iránt, és hogy ő is jön hozzánk a következő viszontlátogatásra.

Értékelés. A jelentés értékes mind a kémelhárítási szempontból figyelmet érdemlő információt, mind a FiAK- kiadványt illetően.

Intézkedés. A szlovák személyről szóló adatot kivonatként átadom illetékesnek.
FŐHADNAGY.

Az időközben a városi művelődési osztály élére helyezett TMB jelentette: a Megyei Pártbizottság osztályvezetője, Várkonyi Elvtársnő hétfő reggelre magához rendelte Záray Zsoltot és az osztály előadóját, Érmelléki Gábort. Erősen megintette utóbbit a kezdeményezésünkre rövidesen bezáró „Pázsit” fedőnevű ifikör ellenséges hangulatú estjeiért, a kiadatásban megakadályozott „Hármas-Határ” engedélyezéséért és egyáltalán létrehozásáért, különösen ami az előzetes ellenőrzés alá volt Érmellékinek a mindebben való közreműködését illeti.

A Várkonyi Elvtársnőnél tett felelősségre vonást követően a Városi Tanács illetékes osztálya fegyelmi bizottságot hívott össze Érmelléki ügyének rendezésére, Záray osztályvezető igazoló jelentést íratott Érmellékivel. A mai napon összeült fegyelmi bizottság írásos figyelmeztetésben, megrovásban részesítette Érmelléki Gábort, és megvonta tőle a kiadvány-megjelentetés jogát, azt kizárólag az osztályvezető feladatáé jelölve meg.

Záray elvtárs Várkonyi Elvtársnővel megegyezett abban, hogy Gyomai Ervin velünk szemben időnként már-már ellenségesen viselkedő költő még megtarthatja tervezett és a nagyközönségnek már beharangozott estjét a Pázsitban. Azon ellenőrzési céllal részt vesz Záray Zsolt osztályvezető a Várostól. Utána Gyomaival közli, hogy további ténykedése a városban (és tudomása szerint a megyében, sőt, egész Zaránd-tartományban) nem kívánatos, vele a városban senki sem köthet szerződést semmiféle előadás tartására, írás közreadására, nyilvános megszólalásra, vagy bármi szervezésére. FŐHADNAGY.

(Jól tudja! A megyéből is kitiltottuk – ALEZREDES.)

(Végre – EZREDES.)

(Lesz egy kis nyugalmunk – ÖRNAGY.)

(Mégérdemeltétek, fiúk – EZREDES.)

Kérésemre válaszolva a TMB közölte, hogy Várkonyi elvtársnő a felelősségre vonás során az MSzMP KB, illetve illetékes szervének értesítésére hivatkozott. (ŐKET MEG MI ÉRTESÍTETTÜK, NEMDEBÁR – ALEZREDES.) (UGYEBÁR – ÖRNAGY.) (A ROHADT ÉLETBE, NEM ÉLCELŐDÜNK! INKÁBB DOLGOZZUNK!! - ALEZREDES.) TMB jelentette továbbá, hogy a bezárás előtt álló Pázsit ifikör kiadványt szeretne megjelentetni, amelyben a tagok költeményei szerepeltek volna. (MERT MÉG NEM TUDNAK A BEZÁRÁSRÓL – ÖRNAGY.) (NEM BAJ, RÁÉR, MAJD IDŐBEN MEGKAPJÁK A MAGUKÉT – ALEZREDES.) (MINT A HUZAT – SZÁZADOS.) (ÍGY VAN – ALEZREDES.) (MINDENT BELE – EZREDES.) A megjelentetés engedélyezéséhez szükséges eljárás során a véleményezést Záray elvtárs adta meg, aki egyértelműen elutasította az engedély megadását. Közölte velük, ennek a kiadványnak az engedélyezése kizárólagosan a Kiadói Főigazgatóság jogköre. A kiadvány további sorsáról a TMB-nek nincsen tudomása.

Értékelés. A jelentés értékes, mivel a benne foglaltak mind a „Főszerkesztő”, mind a „Bávatag” fedőnevű előzetes ellenőrzésekben hasznosíthatók. A Pártbizottság, majd a Megyei Tanács intézkedései – amelyek alapja feltehetően az általunk az illetékes tartományi és központi szerveknek küldött információ volt – felderítő munkákkal párhuzamosan a realizálást is jól szolgáló akadályozó, korlátozó és megelőző jellegűek.

Intézkedés. A jelentés egy-egy példányát elhelyezzük a két előzetes ellenőrzésben, és a jelentett intézkedéseket figyelembe vesszük és felhasználjuk a további tervfeladatoknál.

A Gyomai Ervinnel kapcsolatos újabb adatot (Tolna megyei pályázat, a Magvető Kiadónál lévő kötet) közöljük a BM III/III-5-a. alosztállyal.

Feladat. Szerezze meg Érmelléki igazoló jelentését és a fegyelmi tárgyalás anyagát tanulmányozásra. Kísérje figyelemmel továbbra is Érmelléki Gábor magatartását és terveit,

valamint kapcsolatainak alakulását Gyomaival és a „Pázsit”-tal. Mindenképpen vegyen részt Gyomai Pázsit-estjén. Jelentse az ott tapasztaltakat, majd állapítsa meg, miképpen reagált Gyomai Ervin a Zárayval történő beszélgetés alkalmával arra, hogy nem kívánatos személy lett városunkban.

Mivel az új megyei ifjúsági alkotókör megalakításának irányában újabb lépés nem történt, kísérje figyelemmel ezt a folyamatot és jelentsen minden eseményt.

Legközelebbi találkozó: a kért anyagok megszerzésekor, előzetes telefonhívás alapján. FŐHADNAGY.

Feladat. A FiAK-anyag sorsának állandó figyelemmel kísérése, Érmelléki Gábor ezzel kapcsolatos szándékának, tervének, lépésének regisztrálása. Az Érmellékivel kapcsolatban álló FiAK-tagok vagy antológia-szerzők tapasztalható viszonyulásának jelentése felénk. Adjon részletes tájékoztatást a FiAK átszervezéséről, illetve az új kör alakításának lépéseiről, tervezett vezetőiről. Kísérje figyelemmel továbbra is Érmelléki Gábor magatartását. Erősítse benne azt a szándékot, hogy nem kíván az új kör vezetője lenni. FŐHADNAGY.

Simonyi Imréről jelentette, hogy május végén a Megyei Könyvtár szervezésében rendezett ünnepi könyvhét keretében fellépett a műsorban egy versével. Miután a versét elmondta, műsoron kívül bejelentette, szeretne elszavalni egy Máray-verset. Ezt meg is tette. Egyik vers sem volt politikailag kifogásolható tartalmú – jelentette hálózatunk.

A Közép-Zaránd Megyei Fiatal Alkotók Köréről már korábban jelentette, hogy ez a régi szervezésben végérvényesen megszűnt. A Megyei Tanács és a KISz kizárólag megyei alkotók részvételével megalakuló új kört támogat. Az ellenzékiek kiszorítása így lehet eredményes. Javaslatuk – amihez mi is hozzájárultunk -, hogy Z. Kapás Zoltán legyen a FiAK vezetője. A vezetőségbe pedig válasszák meg Varga Mátyás író, Oláh Jakab festőművész, Kakukk Ervin író, Seres György szobrászművészt. A két képzőművész jelölésével Szervünk is egyetért.

A találkozó során – előzetes parancsnoki engedély alapján – felvettem neki az esetleges vonalbeli (X-300) és tartóban történő változás lehetőségét. A TMB közölte, hogy az együttműködést eddig is elvi alapon végezte, az X-300-as ország vonatkozásában pedig állampolgári kötelezettségének is érzi szervünk segítségét.

Értékelés. A jelentés értékes, mivel új információkat ad a „Főszerkesztő” fedőnevű bizalmas nyomozással, az „F” dossziés Simonyi Imrével kapcsolatban, valamint kémelhárítási vonatkozásban.

Feladat. Változatlan! Új feladata a „Cimbora” fedőnevű előzetes ellenőrzésben felmerült cigarettát sodró személy kutatása.

Legközelebbi találkozó a szokásos T-lakásban. Ekkor a TMB átadására is sor kerül. FŐHADNAGY.

Ügynökünk folyó hó 26-án Nagyvárdra szovjet testvérvárosába, Irkutszkba utazik küldöttségünkkel, amely csupa megbízható elvtársból áll. Kivétel Érmelléki Gábor, aki mint a Ki Tud Többet a Szovjetunióról nevű országos vetélkedő tartományi nyertes csapatának fő városi tanácsi támogatója az iskola igazgatójának a kérésére szintén bekerült a küldöttségbe. Hogy baj ne legyen, biztosítva látjuk, mert a kíséret tagjainak személye biztosíték arra, hogy Érmelléki Gábor Irkutszkbéli tartózkodása alkalmával ne fejtsen ki véletlenül sem hazánkat és a Szovjetuniót, valamint a Varsói Szerződést (esetleg a KGST-t) illetően károsnak minősíthető ténykedést. FŐHADNAGY.

(Szükszavúbban, elvtárs, lényegre törően! – ÖRNAGY.)

(Meglesz. Még tanulnom kell! - FŐHADNAGY.)

(Semmi baj, nem azért mondtam, csak hogy még tanulnod kell – ÖRNAGY.)

Feladatának megfelelően megkísérelte Érmelléki Gábor áthelyeztetését a városi művelődési házba, de nem ment. Azért lett eredménytelen ez a próbálkozása, mert ott nem tudott neki azonos szintű állást biztosítani, ugyanis tanácsi illetménye több mint az ottani igazgatóé.

Értékelés. Az „F” dossziés Érmelléki Gáborra vonatkozó adat alapján megállapítható, hogy kizorítására újabb lehetőségeket kell keresni, mivel a művelődési házba való áthelyezésének objektív akadályai vannak.

Intézkedés. Kivonat az „F” iratkötegbe. SZÁZADOS.

A találkozón részt vett Igmándi Endre rendőr főhadnagy elvtárs is, aki ezennel átvette a TMB-t foglalkoztatásra. A kérdéseimre adott válaszok után Igmándi elvtárs ismertette a TMB-vel új feladatkörét, vázolta – csak vázlatosan, alapjaiban - a fontosabb irányokat és területeket, valamint még meghatározta a TMB magatartási vonalát. SZÁZADOS.

(Egyetértek – EZREDES, ÁB HELYETTES.)

T/III.

Forrónyomon

A Zápor című várdai folyóirat Keveházi-emplékszámot állít össze. A főszerkesztő tüllem is kér kéziratot Ferirül. Adom az épp készülöbe lévő Keveházi-tanulmányomat! Visszaszól: nem közölheti, mer az ő lapjába, Nagyvárdra királyi városba nem fog mögjelönni azoknak a neve, akik várdaiként spicli-jelöntésöket írtak Keveházirul!

Ha nem, hát nem. Hogy Keveházi szabadságharca című írásunk mögjelönjék Zarándszentvártt.

Vajh.

Mi az oka? Azon túl.

Meddig hiszik – ezök? -, hogy el löhet hallgatni... az igazságot? A tényt s valót.

- Jó, jó, igaz, Matyikám, de kinek használ! – kérdezte vót a vármögyei újság olvasószerkesztője, zupás ávós őrmester a mi urunk Jézus Krisztus 1970-es éveinek végén mitőlünk, kik valami igaznak tetsző dógot igyeköztünk írásainkkal képviselni abba a világba.

Budaiak (mög pestiek) ...szállásaink tájékán...

Pl. okáért a „Csala Zsigmond” földőnevű író ott vót az engedély nélküli – „tehát” illegális – várdafördői '86-os írotáborba... Sátrába, a Keveházi-porta udvarán tanyázva az ifiú színésznével.

Hogy írt vóna akkor Ferirül?! Rullam... Tán mán túl vót rajta.

Hunnan vennénk e dógot? A minap egy Duna-parti nyári kerti éccakába nem beleordította egy balliberó író asztaltársaság (valamék tagja a másikának):

- Tudtad, hogy Csala is három-per-hármas vót?

Mármint a „Csala” földőnevű író. Nem Csala Zsiga, nem. A földőneve csak.

Földő?

Ő is?

És még ki?

Korábban. Utóbb mán nem vót.

'86-ba hogy s mint.

Utóbb. Előbb. Elötte. Utánna!

Jó kis mocsadék vala (az a világ). (Az ama világot irányító mocsadék.)

Moslék egy világ vót, ha én mondom!

Mondod. (Míg mondhatod.)

Hazudozók.

- Az elkenés, az ügyesködés jellemzi a rönoszörváltás előtti időszak állambiztonsági iratainak kezeléstit kis hazánkba – szögezi lē egy szakértő (vót „demokratikus ellenzéki”) 2009-be a hírügynöknek.

Szerv a szervét

A Szerv a Szervét fontolgatja! Szervírozza. A Szerv a más szervit.

Hogy nē húzzuk tovább az időt: amikor a Szerv a Szerv embörét ellenörzi. Ugyanarra a rönözvényre elküld többet is ügynökei közül, s összeveti jelöntéseiket. Hogy lássa, nem csúsznak-ē ki a karmai közül. (Errül nē is ábrádozz!) Alkalmas-ē a mögbízatásra. (Erre épp űk valók a leginkább.) Ölég fölkészültek-ē arra, hogy észrevögyék a lényegöst? (A legtöbb a lényegtelenre összpontosít. Mer fogalmuk sincs arrul, mirül is van szó itten.)

Szerv a szervit?

Szervét Mihály.

Űt is mögégették a hittársai.

Rajkot Rákosi.

A Szerv a szervét.

„Irodalmár” az irodalmat.

- Irodalmárok várnak rád az irodába!

Irodalmárok: a Szerv tisztjei. Hogy beszervezzenek. Mögbízást adjanak. Szelíd, de határozott szóval rávögyenek, regéld el, miről tudsz. A „Csoóri” fődőnevű, nagy erdélyező és fölvidékező költőrül, a „Fekete Gyula” fődőnevű, a nemzet fogyatkozásáru „képzeltgő” „nacionalista” írórul, a „Simonyi Imre” fődőnevű, belső-zarándi származását nyíltan vállaló írogató szömélyrül, akit a budai (máskor a pesti) barátai futtatnak velünk – azazhogy a Szerv helyi csapatával - szömbe.

Fődőnevül magát az embört választva. Előzetösen ellenőrzés alá vont szömély. Operatív eszközök bevetésével körbeszaglászott ellenségős elemök. Az irodalmi ellenállás...

Irodalom-elhárítás.

...Hogy a Szerv közbe hun hagyta az adott szervét?

Górék

A cégek vezetőihön röndszöresen (havonta?) ellátogattak az állambiztonságiak. Tisztöletit tötte havonta egyyszer (?) mindögyiknél (?) - aki szép csöndbe nem szegült velük szömbe – ögy-ögy tiszt elftárs a politikaiaktul.

- A fiúk érdeklödtek rullad... - közölte velem (igöncsak jó szándékkal, hogy tudjak rüla, tudjam magam mihön tartani, tartsam, ha gondolom, a szám) a vármögyei müvelödési ház igazgatója az 1980-as övek derekán. Öpp akkor, amikor az az örzösöm támadt, hogy szorosabbá vált körölöttem a gyürü, az ellenöorzés fujtogatni kezdött. Erre Pogány Pista mit nem közöl velem barátságosan somolyogva...

Szekeres Feri, a mögyei müzeum főnöke ölyet nem mondott, de gyakori beszélgetésünk néha ebbe az irányba fordult – pl. hogy üt miként nyaggatik ögyetemista korába a tanára ellen indított eljárásba. S ha szóba került ögy-ögy gyanús alak, mintha bölintott vóna, tudja.

A mögyei könyvtárba Lovász Pétör bácsi ki is mondta: tudja, hogy kartársa, Kocsis Gyuri spicli! Azt is elárulta: gyüttek hozzá ögy havonta, de elhárította érdeklödésüket, azüta Gyurihon fordulnak jó tanácsér, ötletér, segítségér, ha a maguk nyílt (?) (na, jó, titkos) eszközeivel - ögymint faggatózás, nyomkövetés, szaglászás, távrecsegö-löhallgatás, postai levél-fölbontás és elolvasás-fölolvasás-elemzés-értékölés sat. sat. - nem boldogulnak.

2009. öktöber 16-i számába írja az újság: az Ötelötábla döntése szerint az ögyetemi párttitkárhelyöttes „hivatalos kapcsolatnak” tekinthetö, bizalmas jelöntésöket írt, ezér nem költ hamis látszatot az embör, ha ezt a tevékenységöt az ögynöki tevékenységöhön hasonlönak minösíti. A Kádár-röndszörben az állambiztonsági szolgálatok alá vötak rönddölve a párt határozatainak. Azok a szömélyek, akik a párt országos vagy helyi vezetöi vötak, tevékenységüknel fogva ögyüttmüködtek az állambiztonsági szervekkel. Ök vötak a hivatalos kapcsolat. Nyilvántartásba nem vötak vöhetök, nem szervezték be öket. És hát – töhetöd hozzá, Matyi (mögírni nehezebb lössz!) - nyilván hasonló löhetött a helyzet a KISz-szel. Azaz Z. Kapást és társait sem leljük az öllötö ögyosztály irattárának irataiban mögömlítve. Ök csak hivatalos kapcsolat valának.

A többinek nincs nyoma! Csak az állambiztonságiak iratanyaga maradt, ögy-ahogy, fönn. A „hivatalos” nem hivatalos... Sutyi-irat(talan) besügás.

Hogy löhetne annak utánamönni, ki mit sügött a (pártházi, miegyéb) góre fölibe... ekkor, akkor, amakkor? S hogy abbul a főnök mit adott tövább a nála röndszöresen jelöntközö titkosrönddörnek. Akiknek a tevékenységirül szintén nincsen – az ögynökjelöntésökhön fözött möggyezéseikön töl – sémmi...

Nyitrai Balázst a pártnál jelöltötték föl, hogy alaposan möghurcolják. A politikai rëndörtségön ennek – eddig – sèmmi nyoma. Mer valóba máshun intézték a legsúlyosabb ügyeket.

Tetűipari vállalkozók

Z. Kapás a jobboldali Alsó-Barkóság kétmilliárdért épített új művelődési házának a főigazgatója.

?

Csödbe mönt az állami cég magánosításával alapított vállalat, amelynek (a rëndörváltozáskor) az élire menekült.

Elötte abba vitte a másikat.

Taszajtotta a lapot, amely a rëndszörváltás lapjának adi ki magát. Nyomta, pézzel segítötte (ahogy pártja elrëndölte).

Rossz pénz nem vész el?

Rosznak rossz, de ennyire?

Ennyire në lögyön szömük az alsó-barkósági barkóknak (ott a szélön)?

A másik mög... Nem utánnuk ötte a fene az 1980-as évek derekán... Ázsiába az íróársasági küldöttségel?!

Még hogy Tarka Samu Keveházi nyomába! Toóth sè röstellte a dógokat!

Toóth Ferenc, volt múzeumigazgató, az Alsó-Felföld nevű ügynökmentes szépirodalmi lap néhai rovatvezetője az Úr 1988. esztendejébe Keveházi Ferivel, Kakukk Ervinnel és szerénységünkkel tart a csöbörösöki kirándulásra. Nem hívta sèнки, de möggyütt.

Ö gyütt, mi möntünk.

Ferié Kisoroszországba, mi magunk odahaza (maradánk, a valagunkon, Közép-Zarándunkba).

Magátul Marhás Ivántul tudom, aki a Barkóság című folyóiratba ír Ferencz bizonyos dógáru. Dógairól az Alsó-Felföld nevezetű lap szörkesztőségibe. Hogy ű vala köztük a jelöntő, kinek szavára a zsoltáréneklő irodalmárokat hekusok csapata lepte mög.

Zsótár?

Zsótár.

Akkor abbul ölég.

Ennyi, pont.

Az ottani írók és költök – „a barkósági írogató szömélyök” (ahogy írta róluk vót Toóth) - csapata mire nem gyújtott rá? Annak öröme, hogy.

Csúfneve – a titkosrëndörtségön – „Faluvéghy” vala. Mer mára mán ez is kiderült!

Gyütt, mönt, szaglászott az irodalmára.

Ennyire nem bíztak mög a tartományi pártlapnál Kakukkba? Akinek az apja még az ávó tisztje vala. (Addig, míg út is majdnem mögnyuvasztották.) (Hogy haláláig várja, pártja mikor, miként és főleg mire föl rehabilitálja.)

(Na, jó, és a miénk?)

- A rovatvezetőmnek mutattam mög az íróársasági levelet a szovjet kiküldetésrül, azt mondja, beszéljem mög... (és mondta, kivel), ű majd mögmondja, mi a véleményünk. Az illető (állítólag a rëndszörváltozáskor is kettös állampolgárként nem csak hogy szovjet állampógár, rëndös belttagja – főtisztje! - vót a KGB-nek) mögnézte, kikkel és hová utazom. Vargát és Keveházit név szerint említötte; Jó, möhetsz (velük).

Persze hogy elhallgatta, látta, ki lösz a kíséronk. Ki az, akiben Kakukknál jobban mögbíznak.

Kakukk Keveházi és Varga mellé... nem vót nekik ölég! Nyilván már tudton tudták: jó fiú (a szömükbe Kakukk, de annyira azért nem, hogy használható beszámolót írjon a másik két gézengúzrül, akiket jobb szömmel tartani! Még föllazítik a nagy és irdatlan Szovjetuniót!

Attól pedig Isten (pláne Marx és Sztalin) ments. Ha mögszorítik, tán még jelönt is rulluk, de sok köszönet (számukra) abbul nem származik. Maj még elhallgat (dógokat), még kimossa úkelméeket.

Maj bolondok lösznek!

Nem vótak. Odatötték a múzeumos embört. Aki – mint hírlík – jól alakított, mer egyikőjük sem vött észre sēmmi gyanúsát. Ha csak az nem vót az, hogy betötték közénk.

Az utat én szerveztem Csöböröcsökre, társakat keresve hívtam s tartott velem Keveházi és Kakukk. De hogy ez a Toóth is...

Üsse kű; nem miatta nem möntem! Valami közbegyütt. Főként hogy nem Csöböröcsök, arrul szó nem löhetött.

Akkor kezdték kiirtani a szölőt Moldovában, az etelközi besszarábiaknak mög nemigön tetszött, hogy a vodkaivás visszaszorítására hivatkozva főszámolják a szölőkertjeiket, bortermelésüket! Éppen mi hiányoztunk vóna onnét.

Hogy értenék

...Szögényök, mit nem követtél el?

Akik ellenzik, hogy tiszta vizet öntsünk a pohárba, az egykori üldözöket védik, az ű pártjukon állnak. Hogy kiderül, mire készülsz, a forrásszennyezés fogásával igyeköznek léjáratni – azzal, amire kényszerültél nem jókedvedbe, nem önszántadbul.

(Lépártmunkásoznak, miközbe nem is vótál az, „oszt még ű pofázik? Van képe...”) Anélkül, hogy behódoltál vóna. El nem hiszik, hogy lélökbe szabad maradtál. Mer a rabtartó magábul indul ki: ha ű behódolt, hogy állt vóna ellen a másík?

Érdekös, az ellenállók legbátrabbjai értik. Ezök (a minapi kussolók, mái hangoskodók) nem.

Nem a teljesítményöd, zsarnokellenös, mindvégig nemzeti szellemöd számít. A cugehör, amit magadra kaptál, hogy álcázd magad.

A 70-es, 80-as évek – úgy tetszik, igön jól képzett – besúgói tisztábban látták, hol állsz, mi jellemzi működésöd, mi áll egy-egy szavad (regéd) mögött, mint akkori s mái műítészeid zöme. Hogy veszélyös, ellenségös, káros, kártékony azon rönd számára, amelyet védenek.

A szavaimat nem ragadhatták ki, hisz előttük (társaságukba) mélyen hallgattam, s leveleimbe sem árultam el magam. Írásaim üzenetit azonmód vötték, ahogy kézbe kapták – érdekös, széptanárok, széptani (mi több, irodalmi) szakmabéliek alig. Érzékönnyebb vót ez a pár rám állított spion, mint az úgynevezött irodalmárok kilenczede.

Jó választották ki őket?

Érzékönnyé tötték úkelméeket?

Különösen a mögélhetési szörkesztők tösznek úgy, mintha nem értenék. Mer más az érdekük?

Végigküszködtük az életöt, túl hamar belepesztultunk, míg azok, akik most (utólag, oly bátran) vitézköznek, felelösségre vonják óvatosságtokat, igön jól mögéltek a hatalom csöndes támogatóiként. Mögéltek abbul, hogy soha egy bitang szöt ki nem ejtöttek a szájukon a hatalom ellen. Soha egy mondatuk miatt nem ragadott a jelöntésíró besúgó tollat, hogy no lám, léleplezted magad... Nē adj Isten, hogy éccör gyanús dógot kövess el.

Persze akkor hogy éltél vóna családdal nyugodtan, kényelmesen.

Mi nyomorogtunk, ti tömtétök az erszényt.

Röndbe, jó töttétök, de most mire ez a hangoskodás?

Hogynē, önigazolás.

Ű hogy töhette?! Mi akkor pláne.

Ha nem, hát nem.

A III/III. vitte el

Hány dógot kerestem már a családomon, szaktársaimon, környezetemön! Hogy ha valami mégső kerül elő, csakis a KGB-re gyanakodhassak.

A KGB vitte el!

Në őrjít.

Legutóbb – 2009-be valamikor – a 35 éves fém háromszög szögmérő vonalzócskámnak kelljen lába. Ki, ha nem a KGB?! Mer sënki së vállalta.

2010 végén nem előkerül? A könyvespolcra levőtt irodalomtörténeti munkábul pottyán a nyakamba.

Visszacsempészte a KGB.

Jobb dóguk vót.

Tollam. Karórám. Levelöm.

Véletlen magukhon vötték. Avagy nagyon is tudatosan!

Hogy a KGB-be në.

Szapáry Tivadar A politikai rëndőrség Kilső-Zaránd mögyébe című könyve szerint 1957-1989 között csak a testvérmögyébe évente úgy 60 hivatásos titkosszolgálati nyomozótiszt és 27 titkos tiszt működött, az ügynökök száma általában 220 körül mozgott – 1960-ba 330 körüli vót ez a szám. Ekkor 37-41 T-lakást (albérletfélét) és 5 K-lakást („konspirációs”, tehát saját titkos lakást) tartottak fönn. Ez évbe F-dossziés (szoros mögfigyelés alatt álló) vót 188, és 540 minősült ellenségős elemnek. Politikai, anyagi, erkölcsi vétségök okán zsarolható embörökre vetötték ki a hálójukat.

Többnyire zsarolással tudnak rávönni tisztességős emböröket is besúgásra. Nem ëccő (vót) forradalmárokat, szervezködő ellenzékiek körébe járókat.

Nézöd sorra az állambiztonsági levéltár (mögmaradt) beszervezési iratainak jegyzékit. Az ëgyik például arrul tudósít, hogy az illető ügynök – akinek a B(eszervezési) iratkötege (ávós-nyelven dossziéja) számát közlik - a Corvin közti gyerökök ëgyike. A másik Széna-téri harcos, amaz ëgykori kisgazda képviselő, az ott KDNP-s politikus, munkástanácsi vezető, Recskön a haláltáborba mögijedt rab. A börtönbül menekülni vágyakozó elítélt szabadságharcos, a kádári zsarnokság ellenére éledöző demokrata körök tagja a másik; a Rajk-pör 7 – hét – évre elítéltje, röttögésibe (halálfelelmibe?...).

Mocsok, szenny, aljasság. Alja az emböri életnek – az emböriségnek, az embörnek-embörségnek, embörisességnek. Úk maguk, a háromTÖRVEháromba.

Nem a bekényszerítettek-bekényszerülök. Mer mi ellen mertünk állni; ki itt, ki ott – ki sëhun. Ám akinek a nyakára töszik a bugylibicskát.

ÚK A TÖRVÉNYT, A RÖNDÖT VÉDTÉK! „Mi”, szokták mondani. Úk, valóba.

Úk, a salak. Közbe minket égetnek (...kíséreltek mögpörzsölni-mögégetni-mögörkölni-elfüstöltni).

Salak-Magyarország (vót) e iii/iii.

Akit ezök ëccő elvittek...

Házrul házra

Valóba házrul házra... Szörzönk szülővárosi szülőuccájába a szülöháza körül házrul házra járva... mindbe adódik valami iii/iii-s, vagy valami hasonló történet. Házrul házra az uccába. Az öreg szomszéd bácsi '19-es vöröskatona, aki a legszívesebben lëköpte vóna Rákosit, és az Istennek së vót hajlandó beállni a „reterán”-ok közé, a kolhozba még kevésbé. A játszótárs, Laci '56 végén röplap-készítés miatt alig úszta mög verés, börtön, és természetösen kirúgás nélkül, amiér a kereskedelmi középiskola harmadikosaként azok közt vót, akik a pesti

röplapot olvasó tanár bácsi tollbamondására gépelték az így már valóban sokszorosított, legalábbis többszörösített szovjet- és pufajkás-, nemkülönben Kádár-ellenös röpcsiket. (A tanár bácsi csak azér úszta mög, mer olajra lépett, hogy helyötte egy másik forradalmárt csukjanak lē.) A negyedik szomszéd kiscgazda, nagyapja cimborája; kiscgazdapárti kiállása miatt hurcolták el, ítélték el, s akit félholtan dobtak ki valamelyik büntetőtelep kapuján, hogy a kanállal összeszödött kisöregnek már mesére sē teljen erejébül odahaza. Bandi, gazdasági újságíró kartárs a Néplapnál, aki érettségivel – igaz, több nyelvet értvén – mögjárta a szocialista külügyi (kém?)szolgálatot. Kali, a belpolitikai rovatról, aki a KMP pártkatonájaként kezdte a Vöröshadsereg verőalakulatánál, folytatta az ávónál, zárta a pufajkát addigra a sutba rejtve a Szerv titkos tisztjeként. Házrul házra, barátul baráttra, szaktársrul kartársra... A „röndszörváltás” után tudta csak mög, hogy egyikük annak ellenére sem vállalta a besúgást, hogy soha többé röndös álláshon nem juthatott, a másik mög, épp ellenkezőleg, ezzel emelkedött mind följebb. Házrul házra, tanodáru tanodára... Iskolatársai egyikérül azt hallja – azoktul, akik kutakodnak a Levéltár (valamiér) elérhetővé tött spionjelöntései között - , hogy egyetemi KISz-titkárként kezdte, még e beosztásba rögvest belépött a Szervbe, sűgni évfolyamtársairul, tanáruairul, szeretőirul, szobatársairul... Hogy végezvén azon nyomba a Székesfővárosba távozzék a KISz-KB-ba – kapd be -, onnan mög, na, hová? A másik KB-ba (ezt mög tē kapd be). Hogy mög sē álljon a Főhivatalig. (Addig, a Minisztörtanácsig.) (Mi több.) (Ki tudja.) (S ma is van nekije mit a tejbe aprítania.) (Van neki.) (Neköm mög... Nekünk, családomnak...) (Akinek vaj van a fejín, mégis bátran a napra möhet.) (Vajh mért.) (Hogy a csudába, gyerökök!) (Gyerökei a világnak.) A másik főiskolai diáktársadat valahogy bekényszeríthették a besúgó-hálózatba, ahonnan csak hazájából elszökve – disszidálással – szabadulhat... (Mer sokféleképp, így a legfájdalmasabb löhetött ezöktül mögyszabadulni.) Legjobb népelemibeli osztálytársaid egyikérül mög jóval a halála után tudhatod mög – némely titkosszolgálati jelöntésbül -, hogy biza agyonhajszolták: tött néhány mögjegyést a Katonai Akadémia tanáruaként, hogy szaglászni kezdjenek utánna. Följelöntés kopóiratot ért, addig piszkálták, míg az amúgy is kissé duhaj fiú inni nem kezdött, elmaradozott otthonrul, a végín mögcsalta a feleségit, aki sēmmit sē értött az egészbül, aztán válás, munkahely elvesztés, újabb spion-szaglászás, ucca, menedék a barátnőnél, de akkor már ű sē tudja visszatartani a hamarosan túl hamar befejeződő életúton. Avagy főnökeid egyike, aki amerikai fogságbul gyütt haza, és nem vót kedve kárpátaljai honába – azahogy valami jóféle szibériai gulágra – vonulni, de a csonka hazába csak avval maradhatott, hogy aláírt, s jelöntött jó darabig. Ám ha valaki segítött, ű igön, mindönkinek, s tán – remélöm – nem ártott sēnkinek! (Ű is regéd hőse löhetne...) (Ez, az.) (Nna, ki?!)

Úton, útbán; utak körösztbe kasul. Jobbrú-balrú.

Házrul házra?

„Gyüttek a kutyák, csak gyüttek, mi mög csak néztünk.”

Hogy most számon kérjék tölük taknyos fiúk, lányok, onokák.

Hogy űk mit töttek vóna?

Az ég sē tudja.

- Tuggya mög!!!

Födönévvél, födönyelven.

Nyimnyám bal

A CCCP – pesti vagány kölykök szerint (az 1970-1980-as évekbe):

Cinkotai Cigány

Cintányérba Pisál!

Avagy:

Cirmos Cica Cafrangos Picsája.

Nem vergődve az „akadémiai” kiejtés szerinti SzSzSzR-rel (EszEszEszR-rel).

Festő: - Kisasszony, én úgy a pemzlim hegyire kapnám!

Fuj, disznó!

- Csak az arcképét fösteném mög! Esetleg derékkép, mer' igön köllemetős domborulatai vannak derékon fölül valamicskével.

Így beszél a festőművész elftárs.

Beszervezni. Mögfélemlíteni; mögzsarolni; zsupsz.

Fizetség. Mármint hogy dufla fizetés... Járt nekik. A hivatalos, a nyilvános – munkahelyi (lógásért járó) -, mög ez.

Sajnálja a rosseb túllük, csak. Ugye valahogy igazságtalan!

Nem?

A „charta” másképpen gondolja?

Ú mindég.

Mást nē mondjunk: a nem akari elárulni, micsoda födőnevű XY nevű ügynökköltőrül írja vala a szerző az ÁBTL nyomán, hogy Szekszárdon a tartója – ja, Hajnal Jeromos középhadnagy - azt véste vala a tiszta (szegény: tiszta..., szűz tiszta!) papírra: indokolt „folyamatos jövedelem-kiegészítést biztosítani számára.”

Számukra.

Nékik.

A kezükbe!

Erszényükbe.

- Ide, ide!

Oda.

Szögényök olyan elesettek! Annyi a köccségük! Hát még.

Úk hogy a búsba nē.

Ha éccő bekényszörítették őket oda.

Nyámnyila jobb

Ügynök ügynök hátán. Nem csupán a „baloldalon”, a másikon is.

Itt, ott, mindönütt!

Minálunk is.

Mi az, hogy „nállunk”?

Ez az.

Mer'...

Az úgynevezött „jobb” is gyakran az. Mondotta vót szörzönk: nem és nem. Csak.

Az.

Hunfi.

Tomi is, még a görényvilágbul gyüvet.

Élt 62 évet – írja rulla a zarándi Napló újság 2009 végén. Költő, népművelő, tanár, segédmunkás, színpadvezető és röndöző, és persze ellenálló, másképpen szólva: üldözött.

Déry Tibort, Simonyi Imrét hozta közénk Zaráandra – alaposan fölingerelve a hatóságokat. A Szerveket. Patkó elftársat. Nem magáhon röndölte? Hogy aszondi Ezök mög Azok nem léphetnek a mögyéje területire, akkor ú nē ellenközzék, nē akarja becsapni az elftársakat a Házbul!

Nem és nem.

Ivott, mint a gödény.

Gödény? A görényvilág javán.

Üldözöttségbe társa mutogat Zarándvártt 2010 elején az egyetem díszudvarát mögtöltő újévköszöntő városi és mögyei nagyagyúk egyikére-másikára: itt van valamennyi... Valahány egykori főjelöntőjük, valahány rájuk állított kopó... Díszbe; persze, hogy nem bocskiba, amit rajtad – mög Nyitrain – oly méla mögvetéssel utálhatnak. Fölleghy (képzőművész úr)... és ts-ai.

Állítólag három és fél kilót tött ki a rúla szóló állambiztonsági iratok első sorozata. (Az újabb 10 és ¼ kilót már nem érhetette mög.)

Három kötete jelönt mög. Ott állnak a polcodon. Az utolsót Csoóri méltatta. Csoóri, aki miatt – akinek a vármögyei szervezőjeként - épp öleget kapott. Kitiltották a megyébül, mire föl levelezik vele, hívja, gyűjjék, s nem láll vele társalogni? (Szögénykéim ma aztat mondanók:”kommunikálni”.)

Ellenség.

Ellenség lött a saját hazájába. A saját hazájukat mögtagadók szömibe. (Markába.) (Tetves ...)

Zabos regéli rulla a Hanyba: Zarádon (a győri főiskolárul való kirúgása után) házbontásnál látta dógozni; állást szörzött neki: beajánlotta, s fővötték. Rövidesen egy hanyi hajóúton mint a kirándulódereglyén utazó csoport népművelője telehányt mindönt (de mindönt), innét is kirúgták.

Hogy tudta vóna elviselni...

Ám hogy nyámnyila lött vóna... Mög hogy „jobbaldali”?

Sē egyik, sē másik!

Magyar vót, szögény.

Szöröncsétlen szeretni való egykománk a másik Zarándbul.

Debrecönbe kéne mönni

Rác György. Gyanúnk szerint ú jelöntött 1985. okt. 26-án Kilső-Zaránd vármögyébe Garainál tött látogatásomon hallottakrul, amely a győri NOIJ nov. 12-i (61.) jelöntésibe került. Szömélyösen Gyuri.

Hogy mi a NOIJ? Ha jól vélekszöm: Napi Operatív Információs Jelöntés, amit a mögyék küldtek Budára napra nap az aznapi főbenjáró – többé-kevésbé érdekös kopóügyi - ügyekrül.

2000. januárjába kaptam mög ezt az ózarándi spionjelöntést, akkor mint egyetlen rullam szólót a nagyra böcsült Titkosröndörsegi Levéltártul.

1998-ba Zarándvártt Vékás Jani mondja az itteni III/III-asokrul: Budán jogásztársaságba összeakadt egy hírös ügyvéddel. Azt kérdözte tülle, ahogy mögtudta, honnét gyütt, üsmeri-ē Rác Györgyöt?

Hogynē.

Az illető elmondta: szögedi egyetemista társait ú buktatta lē, vagy 17-et kirúgtak emiatt. Út is, később Nyugatra szökött.

Ezér gyütt el Szögedrül ú is (kopónk Zarádon telepödött lē s befejezte az egyetemet).

Vékás beszélt a röndszörváltozás után egy politikai röndörtisztel. Azúta mán möghalt, együtt jártak általánosba. Ittak egy kocsmába. Mondi, hátha ki tudi belülle szödni, kik (vótak) a besúgók az újságnál! Rákérdözött, de az nem válaszolt. Majd csak mögszólalt: azt kérdözte a vót állambiztonsági koma, tudja-ē, kik kaptak telefont?

Akkoriba a magunkféléknek nem járt!

Sorolta: Tüske, Andor, Rác... Ú mög csak bölintott.

És persze Dóró Seböstyén főszörkesztő is III/III-as vót...

2000 elején, ellenőrzésként, hogy mögkaptam a Budán címömrre postára adott eme állambiztonsági levéltári anyagot, kérésömrre megismétli – ugyanúgy...

RácZ lehetött az. A' vót!

2010: RácZ halálos beteg, rákos. Egy kiállítási mögnyitón futok vele össze a Városháza előcsarnokába. Csont és bür; mint aki a végít járja, az utolsókat rúgja. De – nyilvánvalóan reméli – még fölépül.

Ám hogy MINDERRÜL valaha vallomást tönne... Nē reméld!

Az arcán ott az a folyamatos sunyítás.

Sosē nézött a szömedbe.

Nem az ű műfaja vót.

Tájpörbe utazván

Regénk hőse az egyetemi vizsgaláz javán nem rámászott az egyik évfolyamtársára? Akirül később tudta mög, hogy udvarlója a kar fő-fő besúgója, később hivatásos politikai röndőr lött, el is vötte hősünk évfolyamtársát.

- Ha ezt tudtad vóna...

Még jobban elkapta vóna kis hősünk a vizsgateröm melletti üres helyiségbe! Ki sē engedte vóna.

Hogy a helységöt nē is említsük.

Kár, hogy – hazai nyelvjárásba szólva ánglusosan – trájpört kapott tülle. (Némötösen, állítólag, tripper.) (Üss a szádra, ha ilyet mondasz.)

Mán akkor ilyenök vótak ezök.

Azt mondik az öregök, a lámpaláz, vizsgadrukk ellen a legjobb óvször a hogyishívják, a gyíktarisznyába helyözése a dógoknak. (Hősünk nem gyíktarisznyának nevezi azt a bizonyos virágot?!)

(Itten a rege kissé átcsúszik közéleti meztelenségbe...)

(Meztelen, esztelen.)

(Kopó.)

(Meztelen a kopó.) (...neje.)

(A' lönne jó.)

(Mér van az, hogy röndre a szürkéknek adnak lehetőségöt? Mer űk maguk is szürkék? És közülük akár ki is emelkedhetnek? Möglöhet. Így, legalábbis, könnyebb.) (Az a Duna-parti Nemzeti is: jellegtelen. „Szürke, mint az új Nemzeti” Színház. „Pógári szürke”.)

„Csontváry Katalin” jelönti. Jelöntötte. Játékszínünkbul, képtárunkbul, műtáratokbul, mívelődési egyletbul, egyetemi körbul.... Hogy aszondi: „Lénin hun vót, hun nem vót... Még a razlivi gunyhó előtt valamivel...”; annyira tán nem.

„Csontvári Katalin” (Y-NAL, VAGY I-VEL KÖLL ÍRNI – KÉRDÉ A TARTÓTISZT AZ ÚT TARTÓ FŐTISZTÜL) (Y-NAL – ÖRNAGY) (...ÉGYKORON) gyün velem szömbe a műintézeti lépcsön. Lépcsején a munkahelyinek. Ugyanannak, amelynek dógozóirul – kartársairul, vezetőirul, a cég és az alkalmazottak vendégeirul – oly bájosan jelöntött egykor. Jelöntött a – mondjuk ki, mívészeti - cége kebelbarátairul. Azokrul is, akik beleszerettek ebbe. Abba. Valakibe a cégnél. Magába a Művészetbe. (Ebbe, amabba.) Avagy csak úgy általában. Általánosan! Mívészékembe; mívésznébe (-ba?).

Jelöntött szorgalmasan.

A budai lap kiderítötte, terjedelmes szakértői dolgozat leplezte lē üzelmeit. Csak épp az azonosításával maradt adósunk. Így is jól tudtuk, ki lehetött ez az ifjú bombázó – barnaság? – (úgy vélekszünk, barnaság, s nem szökeség) (persze lehetött feketeség is, csak

ugye, a kérdés, hogy hun?). (Mög hát, hógyné, a hajföstés...) Az 1980-as évek első felibe. Mígnem a szolgálatbul kiszállt, átszállt másakra. Hogy most, ugye.

Ha mögkérdöd, mit keres itt, nyilván az a válasz, amihez ért, amit jól mögtanult, az szakma, s erre a szakmára mindön kormány alatt szükség van.

Röndbe, kormány alatt, de mér épp ebbe a műintézetbe? Abba, ahunnan küldte mívészkeimrül a kémjelöntésöket. Mit ittak röggeli előtt, kivel kerültek ágyba – a magáét finoman elhallgatta jelöntéseibe, ámbátor a tartótisztjének csak kénytelen vót a bevallás elmaradását valamivel möghálálni.

Kikerülhetetlen szakembör! Nélküle mögállna a – mívészeti - cégnél az élet. Nem és mégsé.

Ám míg (állítólag némileg – mellékösen - elftársi okokbul) máshun időzött, hogyhogy elvót nélküle az intézete? Melyrül oly buzgón tudósította a Hatóságot?

- Szakembörre most is szükség van.

Arra igön. De mér épp reá, szivi?

Az új direktor jobboldali a javábul. Nem tud rulla? Nem. Hogy jelöntött kartársai mindön mozdulatárul (möghalt Brezsnyev: gyanúsan legyintött), arcrándulásárul (Kádár direktori dícséretekor mintha mögvonaglott vóna valami az arcán végig), székrekedésárul (be akarik szervezni, de közbe rosszul lött), másnaposságába harmadnap álmodott badarságairul (szűzanyám, részögségömbe mit nem mondtam?!). Hogy ityegött akkor itt a fityeg. (Fityegött ott.) Nagyon.

A tartótisztje – főhadnagy, „tehát” fiatal (s természetösen hímnemű) – „természetösen” a högy (nevű halom) mögötti szomszéd kisváros előtti erdöségön, erdöröngetegön át vezető úton „a gépkocsiba mönetközbe” helyön jelölte mög a titkos találkák töthelyét a jelöntésibe. Hogy mi nem történhetött ottan! Jobb, ha fátyol rá. Heveder. Vadászház mögött (ahová Kádár is járt), nētán.

De.

Ha nem tud rulla az új főnöke, hogy akit fővött a valahunnan való visszatértét követően, mit végzött a 30 évvel ezelőtti műintézetibe, ölég nagy baj. Tán nem odavaló a koma. Ám ha tud rulla, vagy álpolgári elem, vagy csak egyszerűen bugyuta. (Mondhatni - Túl-a-Dunán - böszme.) Avagy: ez a dóga?

Ezér szoktuk vót újabban emlögetni, hogy sē bal, sē jobb, magyar?

Mer hogy egykutya? Már aki egy kutya.

Utódját – távozása előtt ügyesen mögszervezve – maga ajánlotta be a Cégnék (akarom mondani a Hatóságnak). Nēhogy mán jelöntő szömély nélkül maradjon mívészeti műintézeti intézményünk (Kilső-)Zaránd vármögyébe.

(Közép-)Zaránd előtt (másfelől nézvést: után) valamivel.

(A kérdés csak az, hogy melyk Zarándrul tetszik beszélni? Mosonyirul, netán aradirul?)

Ügyes, nem mondom.

Ellenben akikrül a legszívesebben jelöntött, akik a Hatóság emberöinek a szömibe merték mondani a szentigazat 35 éve is, ma aligha kapnak ilyen könnyen újfönt állást. Emez: simulé

Ígön, ígön!

E’ löhet, a kutyaafáját!

Légiriadó: Lénin anyja újra szülni készül.

(Majd – csak – a rege.)

(Szomorújáték lögyön? Lött légyön csúfrege?...))

(Akár főhösünk is löhetne „Csontváry – Berzsenyi? - Kata” ... Mer – mit töhetünk – a végin mögesik rajta a szívünk. Azt mondják, búskomorságbe esött. Ű igön, és akik a nyakunkra küldték?)

(Valaki... maj csak lösz.)
(Valami, valahol.)
(Máskor.)

I. fejezet

...
...
...

J/IX.

Jelentem, Kisvárdán a Sarki presszóban találkoztam „Makarenkó”-val. Beszélgetésünk elején értékeltük a legutóbbi találkozásunk óta eltelt időszakot. Ennek alapján megállapítható volt, hogy nevezetben a beszerzés ténye nem okozott semmilyen gondot, ezt a munkát továbbra is fontos megbízatásnak tekinti.

Kiderült, nem tud arról, miért írt a városi lapban cikket Bibó Istvánról a másik iskola történelemtanára, Kurucz István.

A helyi ifjúsági kör vezetője, bizonyos Kádár Károly elújságolta neki, hogy rokona neki Gyomai Ervin, aki szintén írással foglalkozik. Felajánlotta a TMB-nek, hogy Gyomai egyik várdai látogatása alkalmával összehozza vele, személyesen összeismerteti őket.

Értékelés. Jelzi azt a körülményt, hogy a Petró ifikör működésében több potenciálisan számba vehető személy is szerepel, akikre figyelmünket rá kell irányítanunk. Lényeges az a körülmény is, hogy Gyomai Ervin továbbra is megjelenik a megyében – bár ellenséges tevékenységéről eddig nem szereztünk tudomást.

A „Makarenkó” fedőnév nekem nem tetszik, neki – magyartanár létére - igen. Pedig, végzettség tekintetében, én is az volnék. HADNAGY.

(Csak így tovább! – ÖRNAGY.)

(Személyes jelleget elhagyni! – ALEZREDES.)

Levelezésbe kezdett dr. Ilkei Mátyás egyetemi docenssel. Közli, hogy tervei szerint a szomszéd megyeszékhelyen meglátogatja. Hívott TMB, menjek vele. Jelen pillanatban ez lehetetlen, hiszen ez ennyire konkrétan nem volt betervezve, így készülni sem tudtam rá. A Bajcsy-Zsilinszky ünnepségek kapcsán megismerte Végh Kelemen budai történészt, aki felajánlotta a TMB-nek, amikor megjelenik a kötete, összehozza Kórosi Csaba József Attila-díjas íróval.

Értékelés. A BM III/III-3. O. „Történész” fedőnevű bizalmas nyomozást folytat Végh Kelemen ellenőrzésére. TMB. gyűjtsön róla információkat, és kerüljön vele kapcsolatba. (Végh a belső ellenzék egyik vezető személyisége Budán!) HADNAGY.

Dr. Ilkei közölte, Nagy Gáspár verse indította el a lavinát. A lap vezetőit felfüggesztették, jelenleg tart a vizsgálat. Szóba került az a lehetőség, hogy nevezett személy támogatja a TMB költői ambícióit. Többek között segítségére lesz abban, hogy a Kortárs c. lapnál is megjelenhessen. Az Élet és Irodalom c. újságról közölte, hogy várható a főszerkesztő, Bata Imre leváltása. Ennek közvetlen oka, hogy olyan ellenséges hangvételű versek, írások jelentek meg benne, amelyek már túl vannak a tűréshatáron. A lap főszerkesztő-helyettese konkrétan megemlítette neki Simonyi Imre Haza c. versét, amely egyértelműen ellenséges hangvételű.

A jelentés tájékoztató jellegű. Egyben jelzi, hogy tmb. kezd beépülni az irodalmi életbe. HADNAGY.

(Biztassátok! - ALEZREDES.)

(Meglész! – ÖRNAGY.)

Végh Kelemen „Történész” fedőnevű célszemély levelében hálózatnak megírta, hogy átadta Kórosi Csabának a TMB dedikált kötetét, aki igen jó véleménnyel volt róla. Levelében Végh (A „K” VONAL EZT MÉRT NEM JELENTETTE? – ALEZREDES) (JELENTETTE, CSAK VALAKI NEM VETTE ELÉG KOMOLYAN – ÖRNAGY) (SEMMI „CSAK”, INTÉZKEDNI!! – ALEZREDES) az Írószövetséggel is foglalkozik: „Megdöbentő, hogy különösen a vezető párttag írók mennyire nem tudják elviselni a demokráciát és mennyire nincsenek érveik”. Kilépésüket többen is indokolják, pl. Fekete Sándor, Szerdahelyi István és

Köpeczi Béla. Így folytatja: „Pedig a karaván halad és ugyanakkor azt tapasztalhatjuk, hogy egyes funkcionáriusokat egyre jobban idegesíti, ami a szövetségben elkezdődött.”

Svájcból képeslap érkezett tmb. címére Kőrösi Csabától, aki baráti hangon dicséri „Makarenkó” írásait.

Intézkedés. Dr. Végh Kelemen megnyilatkozásáról szóban tájékoztatom a BM III/III-3. Osztályt (a célszemély egyébként „K” ellenőrzésük alatt áll), a Kőrösi Csabával való kapcsolat alakulásáról pedig a BM III/III-4. Osztályt. SZÁZADOS.

A Pázsit ifjúsági körben volt Kun János debreceni előadóművész estje, Csoóri Sándor-, Ratkó József-, Utassy János-, József Attila-versek hangzottak el.

A műsort „Makarenkó” figyelmébe Puskás Elemérné népművelési szakfelügyelő ajánlotta.

Értékelés. Kun plakátját a belügyi szervek a kirakatból eltávolították. Azon Csoóri Sándor-idézet lázít ellenállásra. (1987-BEN IDEJUSSUNK! KITILTANI – ALEZREDES.) (RAJTA VAGYUNK – ÖRNAGY.)

Megjegyzés. A Pázsit vezetője, Százados Emília „F” dossziés elköltözött Zaránd megyéből Abaúj megyébe. FŐHADNAGY.

(Utassy nem János, Bálint! - ÖRNAGY.)

(Nem mindegy? Csorit elkapni! – ALEZREDES.)

(Elkapjuk! – ÖRNAGY.)

(Jó hír, hogy „F”-esünk lelépett, sikerült innen kiszorítani. Ügyes, fiúk! – EZREDES.)

(Igenis! – ÖRNAGY.)

Bunyevácz Lehel, főiskolai tanszékvezető-helyettes a városi gépipar történetéről ír, valamint szerkeszt könyvet városunkról. (MOST AKKOR SZERKESZT VAGY ÍR?! DÖNTSÉTEK EL! – ALEZREDES.) (MINDKETTŐ! – ÖRNAGY.) (EL NE HIGYJÉTEK! – ALEZREDES.) (ÉRTETTÜK! - ÖRNAGY.) Hálózat jelenti, hogy elbeszélést kért a kötetbe a volt ellenforradalmár – Zaránd megyéhez több szállal kötődő - Tímár Máté fővárosi írótól, aki levelet írt a TV-nek, amelyben különböző társadalmpolitikai nézeteit fejt ki ellenzéki hangvétellel. Jelentette még, hogy októberben megyei irodalmi est lesz (a Zarándi Estély-sorozat részeként) Óhogyösön, azon ő is ott lesz.

Feladat. Szerezze meg Tímár Máté levelét. FŐHADNAGY.

Jelentette, hogy Varga Mátyás helybeli, de országosan is ismert írónak egyszerre négy országban jelent meg, majdnem egy hónapban időzítve, ugyanaz az elbeszélése. A bratyszlavaiak, a noviszádiak, az oradeaiak irodalmi folyóirata mellett a Nagykunság című nagykunsági antológia is közreadta Lönni, de minek című népieskedő írását. A több mint humoros – a hálózat szerint egyenesen szarkasztikus – írás megjelentetése közel azonos időben Csehszlovákiában, Romániában, Jugoszláviában és Magyarországon szerinte legalábbis gyanús.

Feladat. Kértem, nézzen utána alaposan a részleteknek. Kinek, mikor, miért, hova küldte el a kéziratot.

Intézkedés. **További** operatív intézkedésként javaslom Varga „K” ellenőrzését. FŐHADNAGY.

(Egyetértünk! – ÖRNAGY.)

(A BM-illetékes értesítése azonnal! – ALEZREDES.)

(Már megtörtént, természetesen – SZÁZADOS.)

(Akkor azt is írja ide!! Mi vagyok én, azt a ... - ALEZREDES.)

(Vettük – FŐHADNAGY.)

Jelentette, hogy Dr. Unyatyinszky Richárd vállalati főmérnök követelte a városi turulmadár visszaállítását a régi helyén, ahonnan a Rákosi-időszak kezdetén bontották el az elvtársak a saját két kezükkel. (NEM AZ „ELVTÁRSAK”, A NÉPI DEMOKRÁCIA BONTOTTA LE! – ALEZREDES!) (ÉRTETTÜK! TUDJUK, OTT VOLTUNK – ÖRNAGY.) (AKKOR TANÍTSA MEG RÁ A HADNAGYOT! – EZREDES.) (TURUL VISSZA NEM KERÜL – ALEZREDES.) (TUDDTOMMAL NEM – EZREDES.) (MI LESZ ITT?! – ALEZREDES.) („TURUL”... AZ HIÁNYZIK MÉG - ...) A madár az 1. világháború után került a hősi áldozatok emlékművére, ahonnan egykor eltávolították. (ELTÁVOLÍTOTTUK! – ÖRNAGY.) (HELYES – ALEZREDES.) A honismereti szakköri ülésen felmerült ötletet mások is támogatták, többek közt Uhrin M. bádogosmester, ktsz-dolgozó, a népi mondások gyűjtője. (JÓ, HOGY NEM PATKOLÓKOVÁCS... MILYEN GYÜLEKEZET EZ?! KI ELLENŐRZI ÖKET! - ALEZREDES.) (TÖBBEN, PL. SZÓBAN LÉVŐ „MAKARENKÓ”, DE NÉHA OTT VAN „PUTYI” NEVŰ INFORMÁTORUNK IS – ÖRNAGY.) ((NEM ELÉG, MÉG RÁÁLLÍTANI VALAKIT ERRE A BANDÁRA! „HELYTÖRTÉNET”, JÓ, HOGY NEM „BÁDOGOSIPAR-TÖRTÉNET”...– EZREDES.) (EGYETÉRTEK, NAGYON EGYETÉRTÜNK – ALEZREDES.) Azt is elmondták a felszólalók, hogy a madár szobor ma a tűzoltóság udvarán egy fészkerben található. A dolog nagy port vert fel a szakkörben, onnan híre ment a kezdeményezésnek a városban, ma már a fél megye erről beszél. (MI A MÁSIKRÓL BESZÉLJÜNK! ÉRTEM?! A MEGYE JOBBIK FELÉRŐL! – ALEZREDES.) (ÉRTJÜK! AZT TESSZÜK – ÖRNAGY.) (A BALRÓL – ALES.)

Intézkedés. Dr. Unyatyinszki Rihárd priorálása.

Feladat. A FIAK közgyűlésén írásban jegyezzen fel minden ellenzéki megnyilvánulást és személyt. SZÁZADOS.

Hálózatunkat az a megtiszteltetés érte, hogy a városi pártbizottság, valamint a megyei tanács művelődésügyi osztályának a javaslatára – amit eredetileg a Szerv kezdeményezett, így azzal egyetért – átveszi az Ifjú Zaránd felelős szerkesztői tisztét. Irodalmi tapasztalata még kevés, szerkeszteni még sohasem szerkesztett – ahogy többek közt az egyre gyanúsabban viselkedő Varga Mátyás és baráti klikkje terjeszti hálózatunk tudomása szerint -, de megfelelő hozzáállással, pártunk, kormányunk, valamint Szervünk közreműködésével bizonyosan boldogulni fog. Később akár további előléptetése is várható. Tehetsége – legalábbis a Szervnél mutatott állapotot illetően – erre mutat. Kitartó, szótartó, szófogadó, szóval csak jót mondhatunk róla.

A helyét várhatóan fél év múlva foglalhatja el. Addig megoldjuk a helyettesítését a művészeti elhárítási vonalon stb. SZÁZADOS.

(Gratulálunk! – ÖRNAGY.)

(Csak így tovább! – EZREDES.)

(Csatlakozom az előttem szólókhhoz! – ALEZREDES.)

A Fiala Alkotók Tartományi Köre rendes évi taggyűlésén résztvevők, az ott elhangzottak részletes leírása olvasható hálózat igen részletes beszámolójában. (EZ IGEN, 12 OLDAL! – ALEZREDES.) (NEM AKÁRMI – ÖRNAGY.) Fehér asztalnál tovább beszélgettek a kör vezetői, úgymint Székér Elek költő, Gyomai Ervin író, Kispluhár Ádám szobrász, Steier Balázs művészeti fényképész alkotók, Z. Kapás Zsolt, vezetőjük. Kapás köztudottan a KISZ-től érkezett az élükre, jól vezette az ülést, majd a fehér asztali beszélgetést, amely a végén kissé duhajba fulladt: ketten (Gy., meg K.) leítették magukat. Hálózat mint jó barát vett részt az utóbbin, az előbbin rendes ragként. Támadták a hivatalos művészetpolitikát – mint hálózat jelentette, minél részegebbek voltak, annál hangosabban -, de ezt ő a fiatalság rovására írja. (AMI NEM BIZTOS! – ÖRNAGY.) (DE NEM ÁM! – ALEZREDES.)

(VALAMENNYINEK NÉZZETEK A KÖRMÉRE! – ALEZREDES.) (NEM MOST KEZDJÜK, DE FOLYTATJUK – SZÁZADOS.)

Intézkedés. Gyomai Ervin részvétele miatt a jelentést elküldöm a Pest-Pilis-Solt-Kiskun megyei III/III-nak. FŐHADNAGY.

Jelenti, hogy városában elment az Ómagyar Műveltség Baráti Körének helyi szervezetének alakuló ülésére. Elhangzott, hogy felhívást terveznek kibocsátani (KÉRDÉS: VAN-E RÁ ENGEDÉLYÜNK? – ALEZREDES) (NINCS! – ŐRNAGY) (AKKOR?! – ALEZREDES) (ÉRTETTEM! – ŐRNAGY), „hogy ne feledkezzünk meg a múltunkról és Erdélyről”. (EZ AZ: „MÚLTUNK”, „ERDÉLY”... EZ HIÁNYZOTT NEKÜNK! – ALEZREDES.) (MEGEMLEGETIK, TUDOM ISTEN – ŐRNAGY.)

Értékelés. A jelentés értékes, mert egy nemzeti jellegű – egyelőre ismeretlen elképzelésekkel jelentkező – egyesület megyebeli megjelenéséről ad hírt.

Feladat. Legközelebbi találkozó 1988. január második hetében a tmb. hivatalos elfoglaltságától függően, telefonon megbeszélte helyen és időben. SZÁZADOS.

„Makarenkó” fn. TMB. M-dossier: Irrattár. FŐHADNAGY.

(A többi... néma csönd. „Elégett”? NEVETLEN.)

Á/IV.

Varga Matyit a mára várossá lett szülőfalujának a választókerülete szerette volna indítani. A Zarándi Nemzeti Kör, amelynek szellemi atyja és alapító szervezője volt. Nem vállalta, mást ajánlott, és szívvel-lélekkel segített neki. Németh már előtte melléállt, a tartományban ők ketten alapították az első nemzeti kört. Gyakorlatilag a teljes egykori baráti társaság beállt nekik segíteni. Az egész tartomány értük izgult, velünk tartott, nekik szurkolt. És rászavazott. A választók 62 százaléka adta szavazatát rájuk. Listán. Egyéniben is simán, elsőre nyerte: Szentvárt Németh, Csonka-Zarándban (azaz ideát maradt Belső-Zarándban) a Matyi helyett indított másik cimborá a ZNK-tól.

- Csak nehogy túlzásba vigyük a barátságot.

Úgy értette, nehogy bűnös összefonódás legyen a nóta vége.

Ők, bűnösök? Mikor.

Amikor nem sikerült megbüntetni azokat, akik tönkretették az országot. Ők nagyon akarták, de Zaránd még nem Magyarország. Nagyon nem az.

Zarándban elsőprő diadal – minden kerületben a mi jelöltünk nyert, pártként pedig a többi úgy lemaradt, mint a borralaló. Ha visszacsatolhatnák a teljes Belső-Zarándot, megalakítanák a nemzeti kört a többi tartományban is, az egész ország velük tartana.

Épp fordítva történt. Mivel máshol nem indultak, lassan lemorzsolódtak. Meg rájuk fogták, hogy túlzóan magyarok. Nem veszik figyelembe, hol élünk. Mert Amerika ezt hogy viselné el?

„Amerika”, miért, ez már Amerika? Tiszta Amerika?! Bizonyos értelemben jó lenne. De egyébként; nem kért és ma sem kér belőle a zarándiak jó része.

Nyilván ezért nem kérdezi meg őket erről senki. Egyszer a nép megszavazta a belépést az úgynevezett Európai Gazdasági Közösségbe, de azóta minden a fejük fölött történik. Elvannak nélkük, nélkünk.

- Ha hagyod magad.

Matyi újra lábra kapó ellenzékiége nagyon ellenére lett mindenkinek. Előbb-utóbb ez lett volna a természetes, de túl hamar kiderült, Varga Mátyás zarándi magyar író – hogy úgy mondjuk – rájuk se parittyázik! Megy a maga útján, a maga feje után, a saját fejét használja, nem követ divatot, szabad ember maradt!

Hogy lett volna szabad ember korábban... Inkább köszönné meg az új demokráciának, hogy nem csukják be az efféle nyíltan uszító beszédei miatt.

Nem tartott ő sehol sem beszédet, de egy-egy baráti, ismerősi, vasúti kupébeli, miegyéb előadása nagyobb hatást tett a hallgatóságára, mint másfél miniszteré őt kampányban.

- Nem vagy te egy kicsit anarchista? – kérdezte gyanakodva egy köztörvényes bűnözésbe keveredő harmadik szomszéd megyeszékhelybeli, akinek a szemébe mondta, hogy a vezetők ma is lopnak.

Mármint nem általában, csak kis városukban (ott a Hany tapon innen, Zaránd-hegyalja előtt valamivel).

- Nem vagy te...?

Nézett rá, nem értette.

Aztán esett le neki a tantusz.

Ja, ezt sem tudta. De a másik föltételezi, hogy ő azért mond ilyet a szemébe, mert nincs odáig a bármiféle színű, szagú, hogy ne mondja illatú hamisságokért.

- Aki csal, az csal. Független attól, melyik párt tette arra a polcra.

„Polc”, hogy beszél ez velük? Velünk.

Mármint hogy velük.

Matyi jól döntött, Bandi melléfogott. Elszámította magát? A forradalmi hév vitte bele? Matyi nem segíthetett neki, benne csak a tiszta forradalmár, magyar demokrata Németh élt, honnan tudott volna még akkor arról a másikról, a „Vári” fedőnevűről? Honnan vette volna.

Ha hallgat a szárnyra kapó híresztelésre, hamarabb megtudja.

Előbb eleresztette a füle mellett.

Rendőrtiszt terjesztette:

- Németh András besúgó volt! Még ő ugat itt demokráciáról, magyarságról, szabad világról, az elnyomás elviselhetetlenségéről, a komcsik világgá zavarásáról, amikor éppen hogy ő is! Ő is felelős mindazért, ami itt nálunk az elmúlt évtizedekben történt! Még neki áll följebb?

Elsőre nem hallotta meg. Harmadjára sem. Ötödjére mintha sutyorognának valamit.

- Te erről mit tudsz?

Mármint Némethről.

- Mit tudnék. Amennyit te!

Ő semmit. Amaz sem.

- Nem hiszem! Aljas rágalom.

De Bandi akkor már bent a Tartományi Gyűlésben. Nagyzarándéban.

Az Országgyűlésbe mást juttattak. Pestbudait. Aki azt mondta, mindene Zaránd! A dédöregapja belső-zarándi volt! Le a vörös bandával!

Később derült ki arról is, hogy.

Nyomogatta a billentyűt, nyomogatta, miközben a máséra is rátévedt a praclija, ahelyett is szavazott, aki bent sem volt az ülésteremben. Még hogy, de ráverték a vasat (persze, kik, akik a markukban tartják a mai „kék cédulá”-kat): az önkényuralom rendőrségének dolgozott.

- Rákényszerítettek!

Őt igen, minket nemkülönben.

Már akit tudtak.

Ha hagyta magad.

- Te aztán nem félsz.

Ha őszintébb a hangja, odahaza van, azt mondja inkább: Te aztán nem ganézol be!

Már hogy a csudába ne.

Csak hát.

Ugye.

A becsület!

Miről beszél ez itten?!

„Becsület”. Hol él ez? A középkorban?

Varga Mátyás író is be akarták szervezni a gazemberek. Csak vele törököt fogtak.

Törököt? Nem inkább tatárt?

Amelyik a rosszabb.

Oroszt!

Ne túlozz.

Akkor az amerikai.

Jobb, ha csendben maradsz, még meghallja a „helytartó”-juk.

Matyit, miután előbb körbetapogatták – előbb egy, majd három, végül öt (5) ügynököt, informátort, titkos tisztet (közben még a szakmai tolvajnyelvben rezidensnek nevezett álhűs bandagazdát is – ő nevezi ma magát titokgazdának?) állítottak rá, de csak annyi derült ki: jó magyar ember. Oda van a családjáért, a hazájáért, a föladatért (íróiért elsősorban, másodjára, szükségből, kényszerűségből, becsületből (MEGINT EZ A BECSÜLET, MÉRT NEM HAGYTOK VELE BÉKÉN?! - JEGYEZNÉ, HA TEHETNÉ, AZ ERRE LEGINKÁBB

ILLETÉKES SZEMÉLY) a kenyeret biztosító hírlapírásért. Az egyik ügynök, bizonyos „Ábrahám” odáig fajult, hogy hosszas lélekelemzésében, amit Jelentés helyett Szakmai beszámoló! megszólítással indított a tartótisztjének körmölve, amit körmölni adatott neki e gyanús időben (MELYIK IDŐ NEM GYANÚS EZEKNEK AZ URAKNAK?! – SZÓLNA KÖZBE A MÁSIK) 1980 táján, hogy a vármegye, sőt, szinte a tartomány legtehetségesebb tollforgatójának minősítette Vargánkat. Úgyhogy a gyanútlan szemlélő – az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában kutakodó ismeretlen személy (Ő LENNE A „NEVETLEN” NEVŰ NÉVTELEN? - ...) – akár olybá is vehette volna (ha nem ismeri a megboldogultat legalább valamennyire!), hogy besúgóvá való előléptetése végett környékezik meg az író komát.

Nem. Épp ellenkezőleg. Nyilván mert kezdett gyanússá válni. Örök kötekedőként, nagy magyarként, Erdély-járóként, a legvadabb művészi kísérletek résztvevőjeként.

Maga rég fölhagyott az előörs dolgokkal – ahogy mondja, a műveltebbek nyelvét használók avantgardnak, ávangárnak sat. nevezik -, helyreállt benne a rend. A legjobb (napnyugati és napkeleti) magyar írói hagyományok megújítására szövetkezett pár hasonlóan örült – sem nem posztmodern, sem nem meleg, sem nem balliberó, neoúj, neokomcsi pláne nem, sem nem szadeszos – pernahajderral. De, vitathatatlan, ott volt minden modernista összeröffenésen. Ha nem értett is egyet a villanymotoros fülhasogatást költői bájcsevegésként értelmezőkkel, csak kíváncsi volt a barátaira. Akik így igyekeztek alávágni a rendszer konformizmusának.

- Hogy mondtad, -mizmus?

Konform.

- Hagyd el, ez teljesen beleszeretett az anyanyelvébe.

Kész örült.

Mintha a te anyanyelved nem ugyanaz lenne. Éppen mint az övé.

Honnan tudták volna hekus elvtársék a Kapitányságról?!

Akkor még a Főkapitányságon sem volt a lényegről tudomásuk.

Hogyne, a „Könyvtáros” fedőnevű akárkicsodák soha a bűdös életbe nem lehettek képesek leleplezni Varga Matyikáékat. A hozzá hasonlókat. Csak a részegen magukat elszólókat.

Mert való, Matyi az oroszokat sosem szidalmazta, a komcsikat békén hagyta. Csak. Mondjuk mióta, csöndben, békében, mintha mi sem történt volna, fűrészelte alattuk a fát...

- Fűrészelsz, már megint fűrészelni készülsz? Jaj ezeknek.

- Az asszonyaiknak.

Haha.

- Szerintem te így is avantgardista vagy – kapta meg végezetül Matyi halála előtt pár hónappal egy költészettani pörformertól két tótágas-mutatványa közti sörszünetben a boros asztalnál (a pálinkáspoharak közti ricsajban) .

...Mint Simonyi a Vavra cukrászdából lett Egri borozó sörkertjében (Csonka-Zarándban)!

Na ja.

Ilyenkor Bandi magába süppedt. Ő nem volt ilyen kemény legény. Hamar megijedt, őt be lehetett törni.

Teljesen nem, de arra a pár évre mégiscsak. Jelentett, hogyne, jelentett róluk, a legjobb barátairól, de ilyesmit hogy lehetett volna. Majd megírja „azoknak”, mit gondolnak „ezek”. Mert a barátai is csak szőrmentén fogalmaztak. Még egymás közt is. Nem azért, mert közjük telepített rendőrspiclire gyanakodtak, csak hát ilyen volt a világ. Az, amelyben élniük adatott. Ahol minden lehetsz, csak őszinte nem. Legalábbis teljesen nyílt a világért sem.

Legföljebb otthon, a feleségeddel; gyermekeiddel, szüleiddel.

Aztán slussz!

Éppen hogy erről volt szó. De ki mert volna ilyesmire gondolni? Ekkora balfogásra. Elszámították magukat a Fiúk. Mert Matyi rájuk borította az asztalt.

- Ne mondd.

- Azt azért nem hiszem!

Még a barátai is csak a minap szereztek róla tudomást. Amikor az özvegy társaságában nekiálltak a régi szép időket emlegetni. Hogy így Matyi, úgy azok az idők, amikor még fiatalabbak voltak, tele hittel, lendülettel, a lányok, mind el akarták kapni; a komcsik, meg a besúgók, a beépítettek...

- Tudtátok, hogy Matyit is be akarták szervezni?

Értetlenül néztek rá. Matyi, besúgó.

- Ne mesélj.

De. Igen, hogy róluk regéljen.

Akkor eszerint innen ez a Kopórege... Elképzelésnek nem lett volna rossz. De hogy. Maga is megélje...

Őt is?

- Miért, tán téged is?...

Nem azért mondja.

Ki tudja. Így, utólag, amikor már úgyis minden mindegy.

Annyira azért nem, nem mondhatja, hogy egyre megy.

Matyit berendelték a Kapitányságra. Jöjjön, semmi baj, csak meg kéne valamit beszélni.

Először azt hitte, meghallották, mit gondol. Mert ugyan hangos tudott lenni, különösen ha megitta a maga egy iccés adagját abból a jó savanyú kovácshegyiből, ám hogy véletlen is elszólja magát... Olyan Isten nincsen. Megvédi őt a Magyarok Istene az efféle ballépéstől. Pofán vágja, ha kell, de muszkázni, bolsizni semmi pénzért.

- Ha ingyér nem, pézér minek?

Ilyen jópofa gyerök vót.

Vigyázz, Némöt, a végin te is beállsz Varga tájnyelvírói közé.

Arrul szó sē löhet. Mindönki járja a maga úttyát.

Út-ján.

Rendben, értem. Folytasd.

Mert Németh akkor már nem járt e társaságba. Addigra régen lelepleződött. Szidták is éppen eleget. Ócsárolják máig.

Ha eléjük állna.

Próbálná.

Matyi, ha nem is remegő inakkal, de elég bátortalanul állított a kapitánysági irodába a tiszt elvtárs elé. Előbb még többen voltak bent, megjelentére a másik kettő – miután szemrevételezte, megmérte-mérlegelte, sokatmondóan (sokat tudóan) odabiccintve (mert köszönni miért köszöntek volna) – távozott, magukra hagyták őket. Mint majom a ketrecben.

Nem majom, az őserdőben éppen most megfogott vadállat a ketrecben.

Nem fogta meg senki, maga vonul be.

Ajtón, ablakon rács. Kívül, belül. Utcáról nézvést, folyosóról látván, bezárva.

Ajaj. Matyi, Matyi, Varga Matyi, innen kikerülni.

Sosem fogsz!

Kár volt hangoskodnod. Elszóltad magad?

Az álmaid?

Hogy mit tartasz igaznak?

Mert az írásaid.

Hoppá, biztos belenézett valamelyik politikai olvasókanonok a legújabb

elbeszélésébe! Hát abban tényleg ad nekik. Majdhogynem néven nevezi őket. A lényegét illetően éppen hogy pontosan leírja, miben vétkesek. Napra nap, amióta megszülettek. Mármint világra jött ez a rendszer. Másvilágra.

Csak nem erre vették a figurát?

Ajvé.

Teremtóm.

- Az elvtárs tetszett behívatni?

Így sem szólalt meg még életében. Szerintem nem is fog.

- Nem tetszett, de hívtam! Nna, ülj le, szervusz, kár lenne magázódnunk, csak semmi idegeskedés, baráti eszmecserére kérettelek ide. Tudod, hogy van az.

Egészen barátságos volt veled a százados. Százados? Azt hiszi. Ő is volt katona! Nem sokáig, de valameddig valóban.

- Százados elvtárs...

- Ilyen jól ismered bennünket? Ne félj, az utcán nem látsz ebben az öltözetben.

Április 4-re készülünk, ennek a tiszteletére öltöttem magamra, a Főkapitány teszi nálunk a tiszteletét, megadjuk neki. Ahogy, látod, Neked is! Hehehe. Egyébként csakis civilben, mint ti, tisztességes magyar művészek. Így van?!

Előbb a művészkém megnevezés akart a szájára jönni, majdnem kicsúszott rajta, de az utolsó pillanatban visszakozott. Ha Vekerdit, a Jobb mint otthon közkedvelt fűzfapoétáját kellene puhítania, persze, hogy így szólítaná meg! De ez a Varga valóban művész, a múltkor egy BM-ből jött utasításban is látta a nevét... Mármint hogy ő is a pestbudai ellenzékiek köreiben mozog. Még nem ellenzéki, de vigyázni kellene rá, nehogy behálózzák. Éppen hogy ellenkezőleg. Nekünk kellene őt... Szóval jó író lehet belőle. Állítólag. Maga – az újságcikkei egyike-másika kivételével - egy sorát nem olvasta, de akik helyette olvasnak, azt mondják. Csak elég gyakran több mint félreérthető.

Nem gondolod, hogy ilyesmivel fárasztja magát? Ő az észet osztja. Ha még csak százados is, de olyan a beosztása, hogy. A másik dolgozik. Azaz olvas; ő irányít. Szervezi magát.

- Nézd, vehetnéd pártmegbízatásnak is.

- Nem vagyok párttag.

- De tudod, hogy van az, aki pártlapnál dolgozik, eleve pártmunkásnak számít!

Emlékszel, az első titkár elvtárs már megmondta. Hallom, nektek is. Szóval.

Elerre, arra, mi van a vármegyében, a város, majd a baráti köréhez tartozó művészek művészeti életében. Hogy a tartományit ne is emlegessük.

Matyi már majdnem azzal válaszolt, hogy nem tudja, a zarándi művészek művészeti életében mi van, de leintette magát. Nem hagyja magát fölhergelni! Ilyen süketeléssel.

Folytasd.

A murva anyád. Morogta volna a foga közt, ha érezte volna a fogsorát. Egyiket, vagy a másikat. Ugyanis mind a két fél fogsora majdhogynem összeverődött. Nem a félelemtől, a dühtől. De erről majd később.

- Matyi nem volt ijedős gyerek!

- Ő nem, de akkor berezelt. Aztán mondta nekem.

Berezelt?

Be nem, de. Szóval.

Becsinált.

Ne marhulj. Ilyen szent dolgokkal nem lehet élcelődni.

Bocs.

Bocsánat, bocsánat, aztán. Ide jutunk.

Miért, hova jutottunk.

- Folytasd!

Hogy így azok a ronda pestbudaiak és pestbudakörnyékiek, Csoóri, Fekete Gyula, hogy Illyésről ne is beszéljünk, satöbbi, satöbbi, nem kéne rájuk hallgatniuk, nem lenne jobb inkább a szocialista realizmus, ahogy már Aczél elvtárs is megmondta. Újítunk, újítunk, de ennyire talán mégsem kellene!

Majdnem azt mondta a százados, őrnagyi előléptetését a napokban váró állambiztonsági ember: a revorult szivar végít ennek a takony ellenforradalmár világnak!

Ellenforradalmat nem emlegetett, hogy tehette volna, annyira azért nem volt ostoba, csak nem fogja elárulni hitét, vallását, alapjait a szellemének? Nem. Lepleznie kell valamennyire magát. Nem úgy, mint az a töketlen Pomázhy, ott, a ti szerkesztőségekben, egyfolytában Sztalint élteti, hogy amikor fegyvert fogtak a fasiszták ellen a Szovjetuniótól visszakapott dióverőjükkel a háború utolsó hónapjaiban, még a halálba is majdhogynem Sztalinnal az ajkukon rohantak! A marha nem leleplezte magát? Hogy fog előtte eztán bárki őszintén beszélni? A vén ostobája.

Ez a Varga Mátyás jobban megfelelne nekik. Van némi kapcsolata a pestbudaiakkal, annál több a tartományi, igen erős a helyi hangadó értelmiséggel, ellenzékiiséggel megfertőzhető, mert fertőzésre kész művészekkel, írócskával satöbbikkel. Ennél jobb fogásuk régen volt. Lehetett volna.

- Ne mondd, és nem tudták beszervezni?

Maradj csöndben.

Szolga. A magunkfajta. Ha nem vallhatja magát hangosan szabadnak, nem lehet szabadon, mert ha megkísérli, agyonütik, mit tehet? Úgy viselkedik, mintha szolga volna – úgy, ahogy elnyomói megkövetelik. Hogy az első alkalommal fejbe vágja az urait.

Hogy tudták volna Matyit beszervezni. Matyi nem olyan.

Ő ellenben... Ő olyan? Nem inkább a körülmények?

Matyi körülményei sem voltak fényesebbek.

Börtön persze nem fenyegette, mint őt.

Mindenesetre Matyi rájuk borította az asztalt.

Miután följánlotta neki a tiszt elvtárs - az ávótól (utóbb kiderült, csak a III/III-tól) -, ha segít nekik, viszonzásul ők is fognak. Matyi durr.

- A fejükre?

Olyan formán. Abba az irányba fordította föl az asztalt, amely oldalán volt a koma, amerre a kihallgató – beszervező – tiszt ült. Tehát éppen rá!

- Azért ezt nem hiszem! – mondhatná, aki nem ismerte.

Csak hát akinek Kata asszony regélte már a III. ezred elején, tehát jóval később, nagyon is ismerte Matyit. Tudta, nem lehet vele kukoricázni. Nem hőzöng, nem kötekedik, nem küldi Szibériába a megszállókat moszkovita komcsi „magyar” pereputtyukkal együtt, de ha megsértik. Becsületébe gázolnak. Jaj.

A tiszt – nyilván miután leverte magáról az ávón megüledett port – rátámadt Matyira.

- Igen? Így viselkedünk? Én eddig tisztességes hangon beszéltem magával, de ha ez nem felelt meg kiskegyednek, „írókám”, legyen! Ha harc, hát legyen harc! Majd megijedek mindenféle művészekétől!

Matyit arra akarta rávenni, hogy – semmi „jelentés”, besúgás különösen nem, hogy lenne ez az, semmi, csak - mondja el nekik, ha találkozik vele, vagy valamelyik kartársával a Szolgálatból, netán a távrecsegőn kérdezzék rá, mizújs, és akkor ő előadja, mit tapasztal a helybéli valamint a tartományi, ne adj isten az országos művészeti, valamint irodalmi, esetleg művelődési életben! Hogy ez ezt tette, az azt, ez erre készül, ilyen, amolyan műalkotás létrehozását tervezi, kikkel barátkozik a baráti körének egy-egy általuk különösen figyelmet keltő tagja, semmi különös! Csak elregéli, szépen előadja sorról sorra, hogy s mint vagyunk!

Ő, a barátairól.

Eszüknél vannak ezek?

- És, ha segítségre van szükséged, csak kérsz valamit, már teljesítjük is. Neki, segítségre. Épp lenne – elkelne -, de „ezektől”.

- Mondjuk közöltetünk a tartomány vezető irodalmi lapjában, a Szabad Zarándban. Mert nagyon szerették a rab Zarándot szabadnak mondani. Azt hitték, csak kiejtik e szót, s mi már hisszük is. Hiszünk bennük.

- Önök, nekem, segítenek.

Mi másról lenne szó.

- Hoci, nesze.

Már akkor ilyen jól tudták. Tudta a java. Legalábbis az ávónál.

III/III.

Hagyjuk.

Mondottuk volt.

- Nem kérek belőle.

Jó, jó, ne kérjen, akkor is megkapja. Ha segít nekünk.

Nekik!

És a barátaim? Eléjük hogy állok?

Miért kellene nekik arról tudniuk? Sőt, kéri, éppen hogy ne emlegesse. Ha jót akar.

Én, jót.

Akkor, vagy picit később? E szavaknál, vagy előbbieknél. Valamelyiknél mindenesetre borult az asztal.

Nem mert rátehénkedett és annak rossz volt a lába! Nem, Matyi ezt nem tehetette, mert eleve nem volt tehén méretű – súlyú -, másrészt. Ha beszélt, inkább hadonászott, mint támaszkodott.

Szóval rájuk borította.

A lendülettől, ahogy dühödten fölpattant.

- Szóval így vagyunk! Maga itt ebben a városban, sőt, tartományban, ebben az országban nem fog a következőkben labdába rúgni.

Ilyen alapon a Varsó Szerződés, nemkülönben a KGST országait is említhette volna.

És nem is rúgott! A kézírataival kuncsoroghatott, vagy szóba sem álltak vele, vagy csak fanyalogtak. Erről már más írt... Hogy nem így, kit érdekel. Erről egyébként sem mert leírni senki egy kibalzsamozott szót sem! Akkor pláne hogy tetszik gondolni, és már jelentette is, akinek jelentenie kellett, hogy megmaradhasson az állásában.

Nem és nem.

Többet nem jártak a nyakára. Ő meg, Németh, a jó barát, újabb föladatokat kapott, hogy Matyiról terhelő adatokat szerezhessen a reá különösen megharagudó ávh.

Németh, jelentsen, Vargáról.

„Németh jelenti Vargáról...” Majd ha meszet eszik. Valamit igen, a fölszint. Amit bárki kívülálló láthatott. De ami bennük volt. Nem lehetett.

Ám hogy Varga röplapokat készítsen a '80-as évek elején a pesti ellenzéknek... Itt, Szentvárt, Zaránd tartomány (negyed század múltán európai uniós régió) székhelyén? Megáll az ész.

Hát még az ávéháé hogy megállt volna, ha tudomására jut! Neki, Némethnek is – aki állítólag nekik dolgozott – csak most jutott tudomására, hogy Matyi rájuk borította az asztalt. Németh erről sem tudott, a szervezési kísérletről még kevésbé, de hogy akkor Varga nem hogy megijedjék, fordítva, még keményebben kiállva segítse a demokratákat?

Nemzeti demokrata (akit utóbb hajlamosak egyesek lenácizni)? Nemzetközi demokrata (aki demokratikus ellenzékinek adja ki magát)? Akkor még egyre ment. Ki tudta, hogy valójában nem sok közülük van egymáshoz. Gyakorlatilag semmi. De hogy Matyi nekiálljon e szervezési kísérlet elhárítása után – ahelyett, hogy összehúzta volna magát,

készülve az ellene szövődő merényletkísérletekre – ellenzéki röplapokat gyártani?! Nagyon jellemző Matyira. Ha nagyon szorítják, még keményebben ellenáll. Ha csak nyomorgatják, úgy tesz, mintha meg sem kottyanna neki. Am ha a torkára teszik a kést, ki nem szednek belőle semmit.

Szép szóval, esetleg.

Nőt is állítottak rá?

Németh honnan tudná. A cimborák meg honnét. Matyi sosem volt a hölgyeket illetően beszédes. Azon túl, hogy szerette a feleségét. A családját nem adta volna.

A hazáját?

Mit képzelték ezek?

A barátait.

Kis hülyék.

Honnan tudnák ezek, mi az, hogy magyar ember?

Ember.

Igaz ember.

Egy igaz.

Magyar író.

Idehaza, a rémuralom dandárján. Puhulás javán sem.

Nőspion rajza? (Avagy fordítva.) Nem kizárt. Erről egyelőre hallgat a fáma. Majd csak előkerül a többi – „megsemmisített” – hálózati jelentés! Akkor majd fény derül rá. Addig.

Festőművész barátjuk művei egy részét szitanyomással készítette, egyben sokszorosította. Ez adta az ötletet. Matyi írta az ellenzéki röplapok szövegét, a festő koma – a nevét ne emlegessük, mert még a III. ezred második tizedében is megütheti a bokáját – szitán sokszorosította. A röplapot hol egyikük, hol másikuk, hol a ki tudja hanyadikuk vitte Budára. Volt, aki Pestre. Onnan terítették. Azok, akik erre vállalkoztak.

Talán azért nem buktak le Zarándban, ahol készültek e röplapok, mert itt nem kerültek utcára! Matyi lehetett ilyen dörzsölt. Máshol igen, de ott, ahol megalkotják, szó sem lehet! Biztos ezért nem szagolták meg.

Rájuk borította az asztalt, és onnan azonnal elment röplapot gyártani.

Nem egészen. De majdnem.

- Honnan tudtam volna, hogy milyen veszélynek tesszük ki magunkat és ártatlan pici gyermekeinket?! – nevet elgondolkodva az özvegyen maradt Vargáné.

Nem is sejtették. Csak a hit, hogy tenni kell valamit.

„Azok” ellen.

Akik ilyesmire képesek. Affélék ellen.

Mert odahaza hogy ne lett volna őszinte az ember. A feleségének sem mondja el? Hogy képzelték ezek?

„Azok”.

Németh, hogy e legújabb Varga-történetet hallja, még jobban szégyelli magát.

Jó, nem árulta el a barátait, rendben, sikerült, amit eltervezett. De mi volt az Varga viselkedéséhez képest?

Állhatott volna barátja elé, nézd, ezt tettem, nem ellenedre, éppen melletted, titeket védtelek, mert ha mást állítanak rátok, minden kiderül! Úgy nem úsztátok volna meg.

Ezért nem állt Matyi elé.

Valamit érzett.

Matyi szemében? A konokságát? Kőkemény jellemét? Egyenességét? Sziklaszilárd egyéniségét?

Jó, őt leitatatták. Hagyta magát leitatni. És elszólta magát. De Matyival nem ugyanez történt? És ő nem ijedt meg ezektől a mocsadékoktól, rájuk borította az asztalt.

Sosem hitte volna, hogy ezt meg lehet tenni. A KGB-akadémiát végzett tiszt

elvtársakkal. De ha Kata mondja, ő az igazat mondja. Ez bizony így volt. Ha azért állna most elő ezzel a történettel, hogy előnyhöz jusson, gyanúba keveredhetne. De ezt is csak akkor mondta el, szinte véletlenül, amikor közös ismerősük Némethről kezdett Katának mesélni. Hogy valójában nem is volt Matyi ellen. Olvasta a jelentéseit, nagyon szörmentén tudósított róluk. Semmi veszélyeset nem írt le rólunk. Egyszóval nem árulta el őket!

Kata azt mondja, gondolta.

- A legjobb barátok voltunk.

Nem lehet, hogy ellenséggént viselkedjék. Ha egy darabig ez volt is a látszat.

De Németh miért engedte, hogy a látszat valóságnak adja ki magát?

Ez az.

A félsz.

Ami Vargából hiányzott?

Biztos nem hiányzott.

Csak volt benne valami.

Vadságából eredendően? Vagy a vadsága csak eltakarta a lényegét? A másik iránti föltétlen odaadást. Az általa tisztelt, szeretett személy.

Hajaj.

Németh, Németh.

Mert néha már azt hitte, maga is hős. Amiért nem árulta el a barátait.

Lehet, hogy az volt. De akkor Varga?

Azt mondták Matyinak, ne foglalkozzék az ávóval! A III/III-mal különösen ne. Lejárt lemez! Erre pazarolni a tehetségét...

Inkább valami szép szerelmes történettel jönne elő, arra biztos lenne vevő! Lehet tekerni rajta egyet, hogy legyen fordulat. Csavarni jobbra, balra, vissza, színe-fonákja. Poszt ez, poszt úgy. Pont ellenkezőleg. Sem füle, sem farka.

A színe kék, a ráma fekete, de a háttér arany... És a fő, mit adnak érte?!

Hogy illeszkedjék a vásárló otthonának bútorzatához.

Lehet krikszkraksz is. Irodalmi handabanda.

Ezzel nem lehet bírni.

Nem és hogy.

Úgy halt, ahogy élt. Úgy élt, ahogy végezte. Az üzleti – megélhetési - irodalmat messze kerülte.

És akkor csodálkozol, hogy Németh nem mert eléállni.

Nagyvárdán elsőként szervezett írótabort. Először még a rendszerváltozás előtt. Pár éve újíttotta föl.

Művésztabort, írótabort, egyre megy. Csak jöjjenek minél többen, hogy vigyék jó hírért az országban az ő gyönyörű városuknak! Még külföldről is érkezett festő, a Felföldről, szobrász a Tiszántúlról, művészi fényképész a Délvidékről, egyébként pedig jobbára három-zarándi és környékbeli, egy-két budai író. S hogy ne kerüljön sokba, faluszéli – ne is mondd, természetesen városszéli, de így jön az ember szájára - elhagyott tanyán vertek sátrat. Az omladozó tanya telkén gondozatlan, de valamennyire még termő gyümölcsfák, egy kis akácos, az üres, rozoga kotárka alatt disznóól ásítózik, vár valami jobb világra, és az egykori udvaron, fák árnyékában sátor sátrat ér.

Egy szó, mint száz, Matyinak e táborozás lett a végzete. Írócimboráinak egyike a lábán alig álló tanyaépület hátsó fala mellé vert sátrat, hogy odavigye balkézről való legújabb – ezúttal – festőnő barátnéját. Matyi jól ismeri: ahány hasonló művésztelep, írótabort, ahol csak összefutott vele, mindig ugyanazzal a hölgygel találta a sátorban.

- A felesége?

Kérdeni nem merte, mert hogy néz az ki 2011-ben? Megjárta Szigligeten! Mellette a

hatszemélyes asztalnál 25 körüli csinos fiatalasszony az 50-t éppen túllépő festővel, mellettük 3 körüli nebuló rosszkodik ahányszor csak asztalhoz ülnek: mindenkinek belekanalaz a levesébe. Alig lehet rendet tartani. Ember, asszony rá sem hederít, Vargának kell óvatosan rászólnia. Nem is tetszik a fiatalasszonynak! Neveli ő eléggé – hogy ráhagyjon mindent – mindent szabad elvet követve az első feleség gyermekét. Matyi ezt honnan tudta volna? Igaz, ez még az úgynevezett rendszerváltás előtt volt, s akkortájt azért még valamennyire ritkább az efféle hogy is hívják.

- A fiatok...

Néma csönd. Válasz sehol. Utóbb a mégiscsak kíváncsi Varga – felesége előbbi oldalba bökkését követően valamicskével az alkotóházi kastély kertjében a félhomályban – megtudta másvalakitől: természetesen az ipse unokájáról van szó, mert az ifjú hölgy, akivel éppen együtt él, nem a gyermekének tűnő fiúcska édesanyja, az éppen hogy a művész unokája, akit erre a két hétre megkapott, hogy egy kicsit azért ő is legyen a gyermekkel!

- Még jó, hogy nem kérdezted meg, „A feleséged?”.

A lányod?

Itt nem lehet kérdezni. Matyi megtanulta, művészek közt fölösleges. Gyermeke-é, unokája-é, balkézőről való menyecskének a korábbi házasságából, avagy netán mégis a pasas előző, harmadik házasságából való saját enfia... Jobb a békesség. Ne légy kíváncsi, mert hamar megöregszel!

Ő meg.

Ott, a Balatonnál? Itt, Közép-Zarándban sem nagyon, pláne hogy negyed századdal utóbb. Mi nem történt azóta velünk!

Úgy élt, ahogy jött. Ahogy akarta. Ahogy tetszett neki. Akadt, aki szerint a balkézőről való újabb asszonyával sátorozó író (persze, „Csala”) is a kommunista politikai rendőrségi titkosszolgálat ügynöke volt másfél darab évig, állítólag bekényszerítették, állítólag kétkulacsos viselkedése miatt, mert hogy a lányokon kívül a melegebb érzelmű fiatal fiúkkal is kapcsolatba keveredett. Azt mondják, valami nagy-nagy – a nevét ki sem merjük mondani - író legjobb tanítványaként keveredett ebbe az ügybe. Mindenesetre nemzeti érzelmű hazafiként Varga Mátyásunk volt olyan szabadelvű – mondottuk volt, éppen ezért bukott meg tartományi irodalmi szerkesztőként, mert hogy az eredetileg a kedvében járó, minden szavát leső ifjú tehetségek az első alkalommal lapátra tették és áttértek a nemzetiről a nemzetközi mérce állítgatására -, hogy a Rá se ránts! (Csak homoríts) elv alapján tartotta vele a kapcsolatot. Hogy róla jelentett volna, nem tudta, mert nem is érdekelte, meg különben is, ő bevallotta, sőt, kiállt vele, és már ’89. előtt nagy ellenzéki volt. Amikor a konzervatívok vannak hatalmon, továbbra is az, de Matyi nem bántotta. Majd benő a feje lágya! És, látod, milyen jó pipit hozott a táborunkba! Mert a kis művésznő, mi tagadás, a tábor legszebb nőnemű példánya volt.

- Emeli a tábor szintjét! – élcelődött, mert némely ifjabb írójelölt táborlakónak valóban emelkedett a, mondjuk úgy, vérnyomása.

Tetszett ez a duma a szépreményű festőnőnek is, balkézőről (?) való emberének kevésbé, szinte megsértődött. Aztán mégse.

- Liberálisak vagyunk, nemde?

Nemde.

Nem, de.

De.

Hagyjuk.

Rá.

A jobb, ha nem nevezzük meg nevű jó ötvenes író az omladozó tanya hátsó, az udvar felől nem látható falánál vervén sátrat nyilván igen jól mulathatott írótabori hölgyismerésével, azazhogy akit erre a hétre idecsábított. Annyira, hogy néha egy-egy üveg vodkára,

barackpálinkára, borra, bármi hasonló, a-val kezdődő (Szereted a...?) italra átrándult hozzá a fél tábor. Hol itt ültek össze, este, hol amott, ebéd után, amikor amilyen kedvük szottyant.

- Mi szabadelvűek vagyunk.

Nemzeti, tette volna hozzá Matyi, de nem akarta megsérteni az egy-két liberális vendégüket. Mert, ahogy szokta, maga köré csődített néhányat ebből a fajtából is.

Aminek egyen-ketten valóban nem örültek, de mit lehet tenni. Matyi szervezte a tábort, örülünk, hogy.

Hogy ne szaporítsuk a szót: Matyira dőlt a tanya fala.

Mire a mentő kiért, az újraélesztésre sem volt idő. Annyi remény sem maradt. Amíg kibányászták a vert fal alól. Mert nem vártak a mentőkre, maguk estek neki kézzel kikaparni. Hátha.

Nem.

Mentette a másikat. Meg akarta menteni. Ki akarta szabadítani. Nekidőlt a falnak, hogy ne dőljön rá. Hogy amíg tartja, ki tudjon onnan ugrani, s jöhet ő is: most már omolj, sógor, bele a fekete földbe!

Földre.

Előbb ő ért, aztán a fal. Végül a könnyünk. Az áldott anyaföldre, az áldott anyaföldnek azon darabkájára, ahol Varga Mátyás, él 56 évet, Nyugodjék békében!

Igen, volt, aki azt javasolta, ide temessék. Ott állítsanak neki emlékművet. Díszsírt, díszemléket.

Matyinak, díszsír? Mint egykor a vörös csillagos síremlékművek a megyeszékhelyi Nagytemető káderparcellájában! Nem, Matyi ebből nem kért volna.

Nem volt rá érkezése, hogy erről tájékoztassa a családját, a barátait, az olvasóit, a híveit, felebarátait. De valahogy mindenki számára természetes volt. A helye a városi Nagytemetőben van, ott, ahol éppen elfér. Ahol bármikor bárki letehet egy szál virágot. Nem ide ki a világ végére, ahol rajtuk kívül amúgy a madár is ritkán jár. Ha egyáltalán érdemes egy madárnak olyan tanya helyére röppennie, ahol emberi életnek már nyoma is alig. A házfal néhol még áll, de mindent ellep az enyészet.

Van, akinek ez kell! Az enyészet. Ott érzi jól magát. Szabad.

Szabad.

Matyi meg akarta menteni a barátja életét.

Hogy őt temesse maga alá a fal.

A barátja volt? Valóban? Hiszen volt neki, igaz, épp elég. Például korábban éppen ő, aki most is a régi dolgokon rágódik. Németh.

Németh, Németh! Ha te ezt tudtad volna.

Hogy Matyinak mit jelent a barátság. Még az ilyen alig-barátság is. Többet, mint.

Ő meg.

Tudjuk.

Lassan mindenki tudja, ő még.

Hogy inkább belehal?

Istenkém.

Akiért odaveszett Varga, alig jelentett neki többet... bármelyik táborlakónál. De mozdult. Gondolkodás nélkül ugrott, hogy segítsen.

Segíteni!

Segítség.

Némethet leleplezhetitek, ezerszer megírhatjátok a lapokban, mocskolhatjátok a nevét tévében, rádióban. Mindez semmi ahhoz képest, amivel Matyi őt figyelmeztette.

Odaugrott! Hogy megtámassza a falat.

Míg ő.

Akassza föl magát?

De hát a gyerekei miatt hallgatott. Azok miatt nem tett semmit, hogy megvédje a becsületét. Hogy ne csámcsogjon rajtuk a fél világ. Hogy a fia szemébe nézhessen.

Nézzél, Németh, nézzél!

Ezt már: nézheted.

Matyi jól kibabrált vele.

Neki ez az utolsó üzenete.

Ehhez képest az, hogy mi történt vele, Némethtel, akiből mint a Zarándi Nemzeti Kör másodhegedűs főszervezőjéből tartományi képviselő lett, majd amilyen csöndben csak lehetett, lemondott a tisztségéről, hogy ne verjék nagydobra érintettségét az önkényuralom titkosrendőrségével való együttműködést illetően (De szépen mondd! – mondaná Varga, ha mondhatná, sercintve egyet). Visszavonulása, félreállása, barátainak elidegenedése, az elmagányosodása... Kit érdekel?

De a temetésére nem tudott nem eljönni.

- Nézd, eljött megnézni, hogy végzi az egyik áldozata.

Szó sem volt róla.

- Azt mondják, Matyi egy percig nem gondolkodott.

- Egy percig? Pillanat műve volt az egész.

- Megfogta a falat?

Ő, aki inkább törékeny. Ötvenhat, de nem hízott el. Maradt olyan vékony, mint volt húsz évesen.

- Megfogta.

Megfogni megfogta, annyi időre, hogy vendége kiugorjon alóla.

- A lelke, onnan fönről... - búcsúzott lelkész barátja.

Innen, a szívünkből.

...Ammen.

- Tudod, amikor Matyi áment mondott a kommunizmusra...

Ő igen, mi pedig.

Németh, András, csak a „Vári Béla”-ság ne gyötörné. Amúgy kiegyezne magával!

Azzal hogy lehet.

Mindösszesen.

Mi lesz például a művésztelepével? Az elsőről, 1986-ban még biztos jelentett valaki – tán itt van köztünk -, engedély nélkül szervezte. Azon már ott volt Németh is. Nézi, kik jöttek el... Addigra kirúgatta magát Onnan.

Azt mondták, „mélyebbre”, elvtárs! Azon túl, hogy nem volt az elvtársuk.

„Mélyebbre”... Majd ha megőrül, hogy elárulja a barátait... Kénytelen volt, hát írogatott valamit, valami lényegtelen! Ez volt, az, ott volt ez is, amaz – amiről bárki közülük halhatott, amit bárki, akár ismerős, tudhatott... Mélyebbre! Az hiányzott volna. Végig, amíg éltünk.

Ezeknek.

Azoknak.

A későbbi művésztábor rendszeres látogatóiból több is itt van. A tartományi lapból tudja Németh, kik jártak hozzá. 1999 után ő már szóba sem állt vele. Ahogy Köcsög megkapta a róluk írt Németh-lapokat. A legutóbbi művésztelepi tagokból majdnem mind itt van. Érdekes, hogy siratják. Ám írni róla, regényeiről, vagy csak úgy, magáról, szülőföldjéhez, Zarándhoz való ragaszkodásáról, Zaránd fölemeléséért tett erőfeszítéseiről, arról, hogy másfél évtizeden át ő volt e tájon Az Ellenzék?! Nem azok, akik ma osztják a lapot balról, jobbról, „középről”. Akárhonnan! Ők a haszonélvezői Varga életének.

Halálának.

Persze, itt a polgármester is. Miközben. 1994 után volt pár esztendő, hogy Matyi a családjával majdhogyan nem nyomorgott. Alkalmi megrendelésekre írt cikkeiből tengődtek. A

könyvei a megrendelők előfizetéséből jelentek meg – írni róluk meg senki sem volt hajlandó. Azok sem, akik most itt rínak, pityeregnek, csóválják a fejüket, ilyen fiatalon elmenni... Így!

Úgy ám. Ezek közül soha senki egy sort le nem írt Matyi írásairól. Jót enni, inni, danolászni, múlatni az időt a folyó-parti tanyán, úszni, úszkálni, barátkozni, jó volt! Jó. Ám hogy a szeretetét valamivel viszonzózzák... Kinek jutna eszébe?

Hogy mi lesz... Varga után?

- Ilyen barát! – sóhajt valaki mellette a temetésről kifelé menet.

Ilyen. Volt.

Nem tetszettek rá vigyázni.

Reánk.

- Áruló! – ordított vele az ávós.

Áruló – mered rá a barát.

Áruló.

Ő.

Ha nem ő, ki?

Mi?

Valaki a temetés közben azt súgta a szomszédja fülébe, hogy hallotta-e a legújabb hírt? Miszerint Varga nem véletlen baleset áldozata. Belső-zarándi származékként (Közép-Zarándban) – néhanap Kilső-Zarándba átruccanva - túl sokat foglalkozott a romániai titkosrendőrség magyarellenes bűnügyeivel, és ma sincs nyugta. Ezért tette el láb alól a szeku határon túli, vagy éppen áttelepült maradéka: volt ávós állt a fal túloldalán... Legalábbis gyanús alakot láttak a ledőlt fal mögül a nagy zűrzavarban tovaóvakodni.

- Még hogy óvakodott, iszkolt!

Szűzanyám, el ne hagyj.

TARTALOM

Á/I.....	3
J/I.....	14
D/I.....	23
J/II.....	36
T/I.....	39
J/III.....	50
Á/II.....	53
J/IV.....	63
D/II.....	73
J/V.....	84
T/II.....	91
J/VI.....	100
Á/III.....	105
J/VII.....	112
D/III.....	120
J/VIII.....	133
T/III.....	140
J/IX.....	151
Á/IV.....	155